

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

8 Cor
B8769.1

Harvard College Library

FROM THE

DANIEL TREADWELL FUND

Residuary legacy from Daniel Treadwell, Rumford
Professor and Lecturer on the Application
of Science to the Useful Arts
1834-1845.

ni
*
rk
*
vi
*
ek
K.
k

Ranschburg Gusztáv

Könyvkereskedése és antiquariuma

Budapest, IV., Terencziek-tere 7.

Ajánlja új és ódon könyvekkel dúsán felszerelt raktárát

Intézeti és magánkönyvtárak, Casinók és Olvasókörök

szíves figyelmébe.

Könyvkereskedésem

állandóan szállítja, esetleg megtekintésre küldi a hazai és külföldi **könyvpiacz összes ujdonságait**, elfogad megrendeléseket kisebb és nagyobb tudományos és szépirodalmi munkákra, iskolakönyvekre, ifjúsági iratokra, díszművekre, imakönyvekre, regénytárakra stb. stb., bármintemű megbízást legnagyobb gondal, előnyös fizetési feltételek mellett intéz el.

Antiquariatúsom

méltányos és olcsó árak mellett szállítja az újabb szakirodalom és szépirodalom termékeit, megszerez, elfogyott és ritka munkákat, elvállalja egész könyvtárak felszerelését, ingyen és bérmentve küldi évente 6—10-szer megjelenő könyvjegyzékeit. Állandóan

===== **v á s á r o l** =====

ugy egyes kiváló munkákat, mint nagy könyvtárakat méltányos árakon, készpénzért.

1950 III/19

8 K -

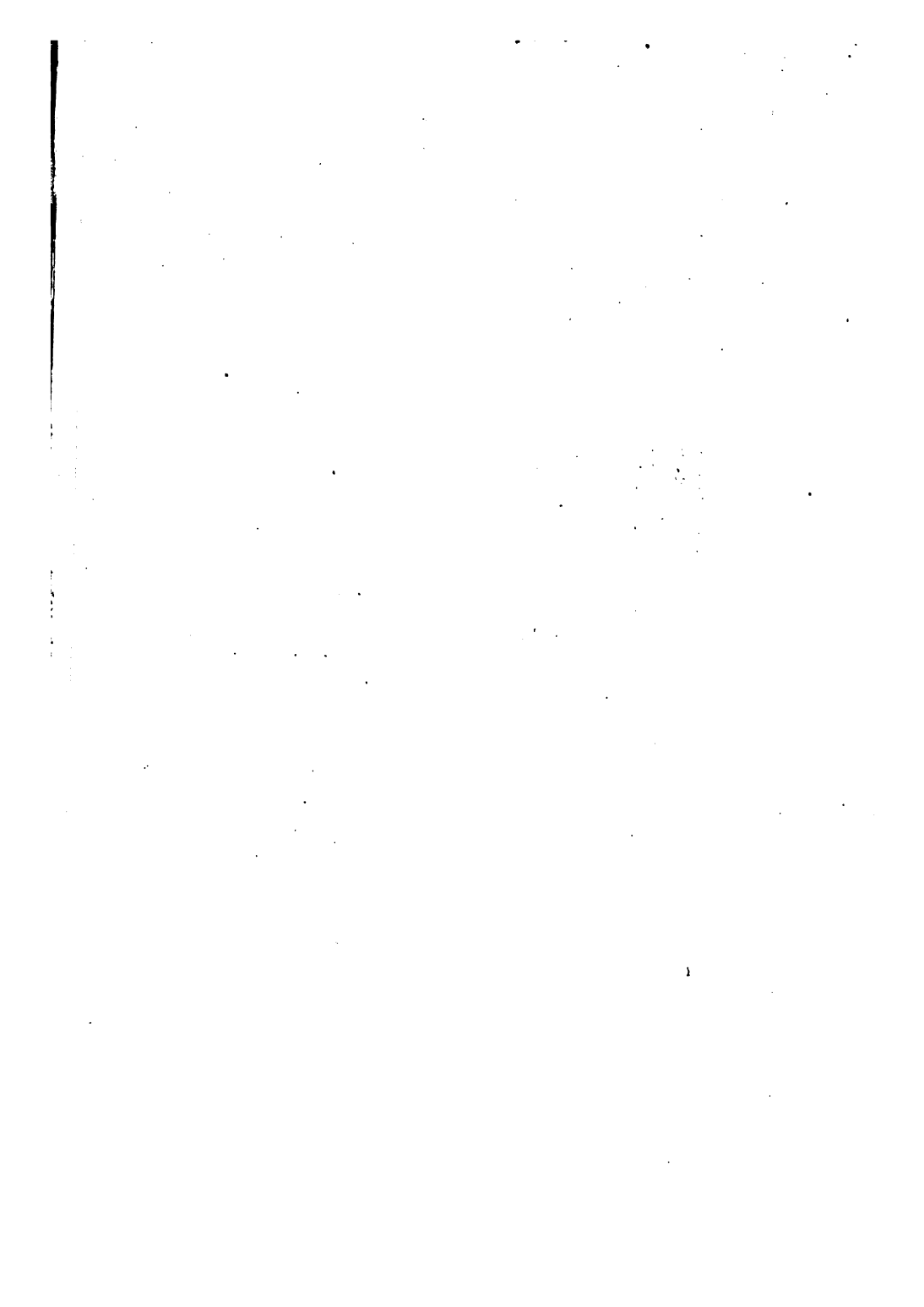
Kogutowicz és Társa
magyar földrajzi intézete
BUDAPESTEN, V., Rudolf-rakpart 8. szám.

A nagymélt. vallás és közoktatásügyi m. kir.
Minister megbizásából kiadott, iskolai hasz-
nálatra engedélyezett, saját készítésű **fali**
térképek, kézi atlaszok, kézi térképek,
szemléltető képek, domború térképek
és földgömbök a földrajzi és történelmi
oktatáshoz.

Részletes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Großzeichner

NYELVI

NYELVI

NYELVI

*

BUDAPEST

KIADJA AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT

1900.

Prof. Fickinger

25820

MAGYAR MINERVA

A MAGYARORSZÁGI
MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
CZÍMKÖNYVE.

KÖZREBOCSÁTJA
A MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE

I. ÉVFOLYAM

1900

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ ARCZKÉPÉVEL

*

BUDAPEST,

KIADJA AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT

1900.

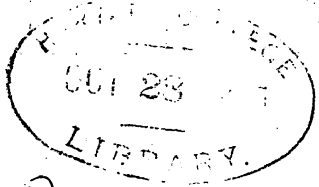
~~Q 2/14~~

~~IP 483.10~~

~~B8050.9~~

△
B8769.1

v

Indoklás

ELŐSZÓ.

Azon feladatok, melyek a hazai múzeumok és könyvtárak fejlesztése tekintetében a hivatalos tényezőkre és a társadalomra hárulnak, mindenekelőtt azt követelik, hogy a létező állapotokról minden érdeklődő könnyű szerrel tájékozást szerezzen.

Ennek a célnak szolgálatában áll a MAGYAR MINERVA czimmal meginduló vállalat, mely a magyarországi nyilvános múzeumok és könyvtárak ismertetését tűzte ki feladatául.

A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősege, midőn a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által kitűzött hivatásának megfelelően, e vállalat megindítását elhatározta, nem szoritkozhatott a közvetlen hatáskörébe tartozó gyűjteményekre, hanem a tőle független múzeumokat és könyvtárakat is az őket megillető figyelemben óhajtotta részesíteni.

A MAGYAR MINERVA évenként megjelenendő folyamainak tehát az a célja, hogy az országos gyűjtemények, a törvényhatóságok, községek, felekezetek és társulatok által fentartott könyvtárak és múzeumok

keletkezését, fejlődését, tényleges állapotát, hatását és személyzeti viszonyait hivatalos adatok alapján mutassa be, ismertesse állagukat, felsorolja a reájuk vonatkozó irodalmat s tájékoztatást nyújtson használatuk módozatairól.

A vállalat első évi folyamában a kitűzött czélok-
nak csak egyikét lehetett megközelíteni. A könyv-
tárak foglalják el benne a főhelyet. A múzeumok
közül egyelőre csak azok vétettek fel, a melyek a
nagy közönség előtt nyitva állanak. A kötetből hiányzó
gyűjtemények ismertetésére és egyéb hézagok pótlására
a következő évfolyamok lesznek hivatva, a miben a
főfelügyelőség a könyvtárak és muzeumok őrleinek
közreműködésére számít.

Az első évfolyam összesen 61 múzeum és 696
könyvtár leírását tartalmazza. Adatait az országos
főfelügyelőség legnagyobbrészt az illető intézetektől
szerezte be s hivatalos jelentésekből és az irodalom
idevágó termékeinek felhasználásával egészítette ki.

A szerkesztés munkáját dr. SCHÖNHERR GYULA, a
M. Tud. Akadémia lev. tagja, orsz. főfelügyelőségi
titkár és dr. ESZTEGÁR LÁSZLÓ, a Magyar Nemzeti
Múzeum könyvtárának assistense végezték.

Óhajtjuk, hogy e kiadvány hasznos eszközül szol-
gáljon a magyar államnak és társadalomnak abban a
lelkes munkában, melylyel a hazai könyvtári és
múzeumi ügyet a magyar kultúra igényeinek megfelelő
magas színvonalra emelni iparkodik.

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ.

(1754—1820.)

A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének egyik főadata: a Magyarorszáiban fennálló tudományos és művészeti gyűjtemények közművelődési hatását ismertetésükre hivatott kiadványokkal előmozdítani.

Ennek a czélnak szolgálatában áll a *Magyar Minerva*, mely évenként új kiadásban fog megjelenni, hogy a tudomány munkásainak és a művelt nagy közönségnek egyaránt utmutatót nyujtson. Egyuttal alkalmas tért nyit meg arra, hogy kegyeletesen felujítsuk azoknak emlékezetét, kik múzeumok és könyvtárak alapításával a nemzet hálájára érdemesekké váltak.

Soraikban az első hely gróf Széchenyi Ferenczet illeti meg, nemcsak alkotásának, a magyar nemzeti múzeumnak mai jelentősége, hanem a lelke előtt lebegő eszményi czélok természete miatt is.

*

A Széchenyi nemzetséget a homályból a történeti szereplés fénykörébe az 1695-ben elhunyt György esztergomi érsek emelte. Erős hazafias alkotmányos érzésének válságos politikai körülmények között bebizonyításával és közczélokra szentelt alapítványaiiban meg-

nyilatkozó ugyszólván páratlanul álló nemes bőkezűségvel el nem muló dicsőséget biztosított nevének.

Ferencz gróf¹ örökölte ezen erényekre a fogékonyságot, melynek kifejlesztésére és irányítására lényeges befolyást gyakorolt a Mária-Terézia akadémiában két hirneves tanára: a rózsahegy-i születésű Palma Károly történetirő és az osztrák Denis Mihály bibliografus. Az egyik a történeti mult emlékeinek tiszteletét, a másik a ritka könyvek gyűjtésének vágyát ébresztette föl lelkében. Mindkettőhöz benső ragaszkodással csatlakozott, mely később baráti viszonyná alakult.²

Jogi tanulmányai befejezése után a birói pályára lépett, és huszonnégy éves korában a dunántuli kerületi ítélő táblánál ülnöki állást nyert el. Itt (1779-ben) ügyvédi és titkári minőségben maga mellé vette Hajnóczy Józsefet, ki már korábban levéltári kutatásokkal, oklevelek másolásával kezdett foglalkozni, s ezt a munkásságot most urának pártfogása mellett folytatta.³

József császár trónralépte után, a magyar főnemesség legkiválóbb tagjainak példáját követve, készséggel lépett a reform-politika szolgálatába. 1783-ban Horvátország báni helytartójává, két évvel utóbb, az

¹ Gróf Széchenyi Zsigmond és Uziráky Mária grófné fia, született 1754 ápril 29-ikén.

² Palma Károlynak több levelét őrizte meg Széchenyi Ferencz, kit egykori nevelője majd kedves barátjának, majd szeretett fiának czimez. Denist 1799-ben felkérte, hogy nyomtatásban kiadott könyvtárlajstroma élére bevezetést írjon.

³ V. ö. e sorok írójának munkáját: Martinovics és társainak összeszeesküvése. (Budapest, 1880.) 102. s. kk. II.

országnak tíz kerületre osztása alkalmával, a pécsi kerület főnökévé, királyi biztosává neveztetett ki.

Egy főúr Hajnóczyhoz intézett levelében megütközését fejezte ki a fölött, mikép vállalhatott el Széchenyi Ferencz gróf »oly méltóságot, melyet az ország törvénye nem ismer«. És hozzáteszi: »Ha mint patrióta jár el, a kinek a törvény ad irányt, elmozdittatását várhatja; ha ellenben törvénytelenül és erőszakosan jár el, hazáját bántja meg és önmagának árt.«

A titkár főnökét, kétségkívül az ő utasítása szerint, azzal mentegette, hogy bécsi barátai biztosították, hogy a törvényekkel nem fog összeütközésbe jönni, és a hivatalt elfogadván, több jót tehet, mint azelőtt; tehát abban a meggyőződésben él, hogy hazafiatlan vagy törvénytelen cselekedetet nem követett el; ha pedig azért, mert kötelességét hiven teljesíti, hivatalától elmozdítatnék, ezt dicsőségének tartaná.¹

Azonban Ferencz gróf csakhamar meggyőződött arról, hogy hivatala összeütközésbe hozza őt hazája és nemzete iránt tartozó kötelességeivel. Elmozdittatását megelőzte lemondásával, melyet megrongált egészsége állapotával okolt meg; de Hajnóczy egyik leveléből tudjuk, hogy lelkének megzavart nyugalma, lelkiismeretének szava vezette e lépésre.²

¹ Ugyanott, 103—5. ll.

² Hajnóczy 1786 augusztus 20-ikén Bécsből a grófhoz írt levelében említi: »Da es zu Euer Excellenz Gemüthsruhe nothwendig ist sich für diesmal von den Geschäften zu entfernen« — megnyugszik a lemondásban. (A levél a magyar nemz. múzeumban örök letéteményül elhelyezett családi levéltárban.)

Hivatalától 1786 augusztus 29-kén felmentetvén, a magánéletbe vonult vissza.

Már előbb fogott hozzá a magyar történelem írott emlékeinek gyűjtéséhez.¹ Ez irányban még nagyobb tevékenységet fejtett ki most, mikor hivatalos teendők idejét el nem foglalták; egyszersmind figyelemmel kísérte az ébredező magyar irodalmat, melynek munkásait bőkezű pártfogásában részesíté.²

József császár halála után újból megjelent a politikai küzdőterén. Az 1790/91-ik évi országgyűlés tárgyalásaiban élénk részt vett, és határozottsággal mérsékletet párosítva, működött közre a trón és nemzet kibékítésének művében. 1792-ben ő vitte meg Nápolyba, az ország rendjeinek megbízásából, a nápolyi királynak a magyar királyi koronázáson megjelenése alkalmából veretett emlékérmét.

Ezen utazás alkalmat nyújtott neki, hogy Olaszország múkincseivel és gyűjteményeivel megismerkedjék. Izlése nemesbedett, látóköre tágult; egyuttal előtérbe lépett lelkében hazája gyászos elmaradottságának

¹ Első nyomára Keler Gotfried történetbuvárnak 1785 december 5-ikén Bécsből hozzá irt levelében találunk, a melyből megtudjuk, hogy számára Keler másolásokat végezett. (A levél ugyanott.)

² A kassai »Magyar Múzeum« című folyóirat szerkesztői 1791 szeptember 21-ikén kelt tudósításukban hirdetik, hogy a folyóiratot be akarták szüntetni, de Széchenyi Ferencz a kiadási költségek fedezésére ajánkozott. Görög és Kerekes 1793 május 26-ikán hozzá intézett levelükben említik, hogy nápolyi utazása előtt »hazánk több tudósait ezer forintokat meghaladó summákkal felsegítette.« (A levél ugyanott.)

tudata, mely lesújtó hatást gyakorolt nemes szivére. Búskomorság tünetei jelentkeztek nála. Ezeknek forrását évtizedekkel utóbb nagy fia István jelölte meg. Atyja — ugymond — »nemzetiünk alacsony létét gyászolta.«¹

Szerencsére, bánata nem volt erőzsibbasztó, meddő hangulat. Ellenkezőleg, szülője lett annak az elhatározásnak, hogy hazája, nemzete műveltségi színvonalának emelését életcélul tűzi ki.

Mig ezzel érzései nemességéről tett tanuságot, érzései magyarságára vet fényt az a meglepő mód, amint elhatározását megtestesíté.

Nem etruszk vázák, római szobrok, renaissancekori festmények gyűjtésére irányozta figyelmét: »alacsony létü nemzete« dicsőségesebb multjának emlékeiből összeállítandó gyűjteménnyel kívánta hazáját megajándékozni. Az a meggyőződés vezérelte, hogy a nemzeti öntudat alapjain kell a fensőbb műveltség épületének emelkednie.

Főadatát szabatosan formulázta. »Magyarországot és a hozzátartozó tartományokat illető nyomtatványok, kéziratok, érmek, rézmetszetü képek, czimerek és térképek« lehetőleg gazdag gyűjteményének létesítésére törekedett.

Évégből pénzáldozatot és fáradságot nem kimélt. A hazai gyűjtőktől, a külföldi könyv- és régiség-árusoktól összevásárolt mindent, a mi megszerezhető volt. Tevékenységének érdekes képét tárják föl a hozzáinté-

¹ A »Kelet népe« bevezetésében.

zett levelek (köztük nagyszámban Thiele Ábrahám híres lipcsei antiquarius levelei az 1789. évtől kezdve), melyeket gondosan megőrzött;¹ míg az ő levelei,² sajnos, csak kis részben maradtak ránk.

A gyűjtés gyorsan haladt előre. Az 1798-ik évben a magyarországi vonatkozású nyomtatványoknak olyan tekintélyes készlete állott nagycezenki kastélyában felhalmozva, hogy a »magyar könyvtár« (Bibliotheca Hungarica) bibliografiai pontossággal vezetett lajstromának kinyomatására gondolhatott. Hogy azt méltó módon vezesse be az európai könyvészeti irodalomba, egykori tanárát, Denis Mihályt, ekkor a bécsi udvari könyvtár igazgatóját kérte föl az előszó megírására. A tudós bibliografus a fölszólításnak engedve, meleg elismeréssel halmozta el a főrangú gyűjtő áldozatkészségét, az eszmét melyet fölkarolt és az eredményt, melyet megvalósításában fölmutatott.

A katalógus három kötetben látott napvilágot; a két első (1799-ben) a könyveket betűrendben, a harmadik (1800-ban) szakok szerint összeállítva sorolja föl.³

A többi gyűjtemények lajstromának közzétételét

¹ Ezeket általa csoportosított 8 nagy fasciculusban a családi levéltár őrzi.

² Ezekből néhányat Sebestyén Gyula közlött a Magyar Könyvszemle 1891-ik évi folyamában.

³ Catalogus Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi. Pars I. Soprony, 1799. — Pars II. Ugyanott, ugyanakkor. — Index alter Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi duobus tomis comprehensus in scientiarum ordine distributos exhibens. Pest, 1800.

kénytelen volt későbbre halasztani; de ezt be nem várván, az 1802-ik év nyarán végrehajtotta szándékát.

Nemes egyszerűséggel fogalmazott kérvényben előterjeszté Ferencz királynak, hogy az általa »ifjuságától fogva meg nem szünő gonddal és nagy költséggel összeszerzett, Magyarországot és a hozzátartozó részeket közvetlenül vagy közvetve érdeklő gyűjteményeket az országnak, mely neki a megszerzésre az eszközöket nyújtotta« felajánlani, s ezentul is, míg él, a maga költségén gyarapítani óhajtja.

Ezekután a következő kéréseket adja elő.

Az »intézet« (institutum) a nádor főfelügyelete alá helyeztessék; a »múzeum« felügyelője, a Széchenyi-család legmagasabb rangu tagjának hármaskör-jelölése alapján, a helytartó-tanács által neveztessék ki, és az egyetemi vagy tanulmányi alapból nyerje fizetését.

Végre a gyűjteményeket befogadó teremben a következő feliratot kívánta alkalmaztatni: »II. Ferencz császár, Magyarország királya és József főherczeg nádor idejében a Széchenyi grófok családjának magyar könyvtára a hazának szenteltetett 1802.« Ezt a kívánságát jellemző módon okolja meg: »A folyamodót őseinek élő példája készítette utánzásukra, a király és az ország javának előmozdítására. Szintugy erre unokáinak ösztönül szolgálhat ez a felirat, amelyben nehogy hiu dicsvágygyal vádoltassék, a saját keresztnevét mellözi.«

Miután a helytartó-tanács és az udvari kancellaria a királyi jóváhagyást kieszközölték, Széchenyi Ferencz 1802 november 25-ikén kiállította az ado-

dezés még ez évben befejeztetvén, a könyvtár december 10-ikén ünnepélyesen átadatott a közhasználatnak.

Ugyanezen évben az alapító a könyvtár lajstromát, melyet az 1798 óta gyűjtött könyvkészletről szóló újabb két kötettel kiegészített,¹ megküldötte az ország egyházi és világi hatóságainak, a főpapoknak, főuraknak, számos hazai tudósnak és írónak, külföldi uralkodóknak, könyvtáraknak és tudósoknak, levél kíséretében, a melyben a gyűjteményeknek az ország részére történt átengedését is jelentette.

Ezzel alkalmat nyújtott a nemzet örömének és hálijának lelkes megnyilatkozására. A válasziratok tanúságot tesznek arról, hogy a nemzet minden rétegében kellően felfogták a megalapított intézet jelentőségét és méltányolták az attól várható közművelődési hatást.²

Ez a hatás szembetűnő kifejezést talált abban, hogy hatóságok és magánosok vetélkedve iparkodtak a gyűjtemények gyarapításához járulni. Az alapító a maga részéről mindent megtett, hogy ezt az érdeklődést és áldozatkészséget éleszsze. Minden ajándékot, bármily jelentéktelen volt, s jött légyen bár a legszerényebb állású személytől, lekötelező köszönő levélre méltatott.

¹ *Catalogus Bibliothecae Hungaricae Nationalis Széchenyianae. Supplementum I.* Pozsony, 1803. — *Index alter libros Bibliothecae Hungaricae Széchenyianae Regnicolaris Supplemento I. comprehensos, in scientiarum ordines distributos exhibens.* Pozsony, 1803.

² A köszönő iratok gyűjteménye a magyar nemzeti múzeum könyvtárában őriztetik.

Két példát hozok fel. 1804 ápril 17-ikén Mátyás Józsefhez így ír:

»Bizodalmas jó uram!

Az úrnak kézírásban hozzám küldött munkáit betses ajándécul és szívesen veszem. Hogy azokat méltónak tartom, hogy a nemzeti buzgóság oltárán jeleljék szerzőjüket mindaddig, amég tsak az irigy változandóság azt másképpen nem rendeli, azzal kívánom megmutatni, hogy a könyvtáromhoz tartozó kézírásoknak nemsokára kinyomtatandó lajstromába be fogom iktattatni; megemlékeztvén azonban róla, hogy az ajándék és kitől légyen. Vajha ezen egyedül a Haza dítsdítésére tzelozó intézetem szolgállyon arra, hogy szép gyűjteményünket tehetségnek szerént szaporittani több más hazafiaink is ösztönöztessenek.«

Ugyanazon év november 13-ikán két debreczeni tógátus deákot a következő sorokkal tisztel meg:

»Kedves hazánkfiaink!

Különös örömmel és köszönettel vettem kegyelmeiteknek hozzám utasított mappájokat, mellyekkel engemet ajándékozának. Én azokat, mint nyilvánosságos, a rézmetzésben eddig tett előmeneteleknek jelét tekintvén, illendőnek tartottam ezen új magyar szüleményt a nemzeti könyvtárnak által adni, és annak lajstromában beiktattatni; reméllvén, hogy ezen szép igyekezeteket még tovább is az édes hazánkknak hasznára és a nemes oskolájuknak dicsőségére fordítani fogják.«

Az intézet népszerűsége csakhamar azt az óhaj-
tást ébresztette föl és tette általánossá, hogy régiség-
tárral, képtárral és természetrajzi gyűjteményekkel
kiegészítettén, önálló épületben helyeztessék el.

Az évégből József főherczeg nádor megbizásából,
Miller Jakab Ferdinándtól kidolgozott tervrajz be-
mutattatott az 1807-ik évi országgyűlésnek. A múzeum
felállítása elvben kimondatott a XXIV. törvénycikkely-
ben, mely Széchenyi Ferencz alapítványáról alkottatott:

»Az ország karai és rendei hálás érzéssel ünne-
pelik gróf Széchenyi Ferencz királyi főkamarszmester
bőkezűségét és a közjó emelésére czélzó igyekezetét,
mely szerint dicső emlékü őseinek nyomaiba lépve,
nagy gondnal és költséggel egybegyűjtött gazdag és
válogatott könyvtárát, ritka érmekből, előkelő csalá-
dok czimereiből, térképekből, arczképekből és kézira-
tokból álló gyűjteményeit a magyar nemzetre teljes
joggal átruházta, s ezzel a felállítandó magyar nem-
zeti múzeum alapját dicséretes buzgósággal megvetette.
Ennek az utánzásra méltó ténynek, hogy emlékezete
az ország törvénykönyvében is megmaradjon, ő felsége
kegyes engedelmevel, az ország karai és rendei beczik-
helyezését határozták el.«

A következő évben tartott országgyűlés VIII.
cikkében a létesítendő múzeum ügyeinek intézé-
sét közvetlenül a nádorra bizta; Grassalkovics her-
czegnek a múzeum épületére felajánlott telekért¹ az

¹ Ez a hatvani-utczai telek 1813-ban 95,000 forintért
adatott el.

ország háláját fejezi ki, és múzeumi alap létesítésére országos gyűjtést rendel el.

Legelőször fordultak ez alkalommal kulturai czél érdekében a nemzet áldozatkészségéhez. Az eredmény meglepő volt. Négy év alatt közel félmillió forint gyűlt egybe. Ekképen lehetővé vált már 1810-ben külön régiségtár és »természettár« megnyitása, két ór alkalmazásával.

Ezen eredmény az alapító buzgóságát is élesztette és újabb adományokra ösztönözte.

1807-ben közzétette a »Széchenyi-nemzeti-intézet« éremgyűjteményének a tudós Schönwisner által szerkesztett lajstromát, rézmetszetű táblákkal, három kötetben, melyhez három évvel utóbb egy pótlék-kötet csatlakozott.¹

Szintén 1807-ben a könyvtár újabb szerzeményeinek lajstromát adta ki egy kötetben;² nyolcz évvel utóbb pedig a kéziratok tüzetesen kidolgozott lajstromát négy kötetben.³

Az összesen tizenöt kötetre terjedő lajstromok ezen sorozata oly kiadványt képez, mely az akkori bibliografiai és numismatikai tudomány színvonalán

¹ Catalogus nummorum Hungariae et Transilvaniae instituti nationalis Széchenyiani. Pest, 1807. — Appendix ad catalogum nummorum Hungariae et Transilvaniae instituti nationalis Széchenyiani. Pest, 1810.

² Catalogus Bibliothecae Hungaricae Széchenyiano Regnicolaris. Supplementum II. Soprony, 1807.

³ Catalogus Manuscriptorum Bibliothecae Nationalis Hungaricae Széchenyiano Regnicolaris. Soprony, 1815.

állott, és a melyhez a tartalom gazdagságára és tudományos értékére nézve hasonlót ezen a téren azóta sem voltunk képesek felmutatni.

Egyidőben a »magyar könyvtárral«, Széchenyi gróf a külföldi irodalmak régi és új termékeinek összerzésére is kiterjesztette igyekezeteit. Az 1818. évben 9206 kötetből és 6000 darab rézmetszetből s térképből álló (akkor 34,000 pengő forintra becsült) készlettel rendelkezett, melyet szintén az országos intézetnek ajándékozott, oly kikötéssel, hogy mint »segéd-könyvtár« külön kezeltessék, oly czélból, hogy a nemzeti nyelv és irodalom, történelem és régiségtan művelőit az európai tudományosság kincseinek értékesítésére ösztönözve, a nemzeti elfogultság és egyoldalúság veszélyeitől megóvjja.

Ezzel méltó módon tetőzte be művét. Azzal a megnyugvással, melyet a kitűzött feladat sikeres megoldásának tudata kölcsönöz, mondhatott le a könyvgyűjtés folytatásáról, amikor veszélyes szivbaj elhatalmasodása tétlenségre kárhoztatta, s várhatta be a halált, mely 1820 december 20-ikán nyitotta meg nemes lelke előtt az örökkévalóságot; míg emlékére hazájában el nem muló dicsőség várakozott, melyet el nem homályosít az a fény sem, mely fiának még nagyobb alakját veszi körül.

Beteljesedett az, amit neki báró Alvinczi József tábornaszernagy, a Napoleon ellen viselt háboruk hirneves vezére, 1803-ban irt köszönő levelében¹ megjósolt:

¹ A levél a magyar nemzeti múzeum könyvtárában.

»Excellenciádnak nagytevőségét — írta e levélben — hogy tudniillik sok nyughatatlan törődésekkel és számos költségekkel egybeállított magyar könyvesházát hazánknak ajándékozni méltóztatott, mind az mostani, ugy az jövő magyarok örökös hálaadással üdvözleni kötelesek, melyben, esmérvén nemzetem szívét, tudom, soha hiba nem lészen.«

F. V.

**A MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE.**

(BUDAPEST, VIII., MAGYAR NEMZETI MÚZEUM.)

FŐFELÜGYELŐ:

FRAKNÓI VILMOS

arbei vál. püspök.

FŐFELÜGYELŐ-HELYETTES:

SZALAY IMRE

a magyar nemzeti múzeum igazgatója.

FELÜGYELŐK:

FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ

egyetemi tanár,
magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr.

KAMMERER ERNŐ

országgy. képviselő,
az országos képtár kormánybistosa.

HAMPEL JÓZSEF

egyetemi tanár,
magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr.

KRENNER JÓZSEF

egyetemi tanár,
magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr.

HORVÁTH GÉZA

magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr.

RADISICS JENŐ

az orsz. magy. iparműv. múzeum igazgatója.

TITKÁR:

SCHÖNHERR GYULA

a magy. nemz. múzeum levéltárnoka.

zett levelek (köztük nagyszámban Thiele Ábrahám híres lipcei antiquarius levelei az 1789. évtől kezdve), melyeket gondosan megőrzött;¹ míg az ő levelei,² sajnos, csak kis részben maradtak ránk.

A gyűjtés gyorsan haladt előre. Az 1798-ik évben a magyarországi vonatkozású nyomtatványoknak olyan tekintélyes készlete állott nagycezenki kastélyában felhalmozva, hogy a »magyar könyvtár« (Bibliotheca Hungarica) bibliografiai pontossággal vezetett lajstromának kinyomatására gondolhatott. Hogy azt méltó módon vezesse be az európai könyvészeti irodalomba, egykori tanárát, Denis Mihályt, ekkor a bécsi udvari könyvtár igazgatóját kérte föl az előszó megírására. A tudós bibliografus a fölszólításnak engedve, meleg elismeréssel halmozta el a főrangu gyűjtő áldozatkészségét, az eszmét melyet fölkarolt és az eredményt, melyet megvalósításában fölmutatott.

A catalogus három kötetben látott napvilágot: a két első (1799-ben) a könyveket betürendben, a harmadik (1800-ban) szakok szerint összeállítva sorolja föl.³

A többi gyűjtemények lajstromának közzétételét

¹ Ezeket általa csoportosított 8 nagy fasciculusban a családi levéltár őrzi.

² Ezekből néhányat Sebestyén Gyula közlött a Magyar Könyvszemle 1891-ik évi folyamában.

³ Catalogus Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi. Pars I. Soprony, 1799. — Pars II. Ugyanott, ugyanakkor. — Index alter Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi duobus tomis comprehensus in scientiarum ordine distributos exhibens. Pest, 1800.

kénytelen volt későbbre halasztani; de ezt be nem várván, az 1802-ik év nyarán végrehajtotta szándékát.

Nemes egyszerűséggel fogalmazott kérvényben előterjeszté Ferencz királynak, hogy az általa »ifjuságától fogva meg nem szünő gonddal és nagy költséggel összeszerzett, Magyarországot és a hozzátartozó részeket közvetlenül vagy közvetve érdeklő gyűjteményeket az országnak, mely neki a megszerzésre az eszközöket nyújtotta« felajánlani, s ezentul is, míg él, a maga költségén gyarapítani óhajtja.

Ezekután a következő kéréseket adja elő.

Az »intézet« (institutum) a nádor főfelügyelete alá helyeztessék; a »múzeum« felügyelője, a Széchenyi-család legmagasabb rangu tagjának hármas jelölése alapján, a helytartó-tanács által neveztessék ki, és az egyetemi vagy tanulmányi alapból nyerje fizetését.

Végre a gyűjteményeket befogadó teremben a következő feliratot kívánta alkalmaztatni: »II. Ferencz császár, Magyarország királya és József főherczeg nádor idejében a Széchenyi grófok családjának magyar könyvtára a hazának szenteltetett 1802.« Ezt a kívánságát jellemző módon okolja meg: »A folyamodót őseinek élő példája készítette utánzásukra, a király és az ország javának előmozdítására. Szintugy erre unokáinak ösztönül szolgálhat ez a felirat, amelyben nehogy hiu dicsvágygyal vádoltassék, a saját keresztnevét mellőzi.«

Miután a helytartó-tanács és az udvari kancellaria a királyi jóváhagyást kieszközölték, Széchenyi Ferencz 1802 november 25-ikén kiállította az ado-

ABONY. (Pest várm.)

A polgári kör könyvtára.

1858-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános, de főleg szépirodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 500 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalogusa van.

Kikölcsönzés hetenkint kétszer, u. m. csütörtökön és vasárnap d. u. 5—6 óra közt van.

Könyvtárnok : H i n t s J ó z s e f.

AKNA-SZLATINA. (Máramaros várm.)

A magyar kir. főbányahivatal könyvtára.

1776-ban, az ottani bányauzem újabb megindulásával egyidejűleg keletkezett.

A könyvtár jellege bányászati, kohászati, gép-építészeti geologiai, ásványtani és bányamérnöki.

Állománya 2564 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.

A tisztviselők térítvény mellett használhatják.

A könyvtár kezelésével egy kir. főmérnök van megbízva.

ALSÓ-KUBIN. (Árva várm.)

Az árvavármegyei Csaplovits-féle könyvtár.

Csaplovits Lőrincz, a Zichy-család ügyésze, árvai szülött, pozsonyi lakos 1839-ben, még életében szülővármegyéjének ha-

gyományozta mintegy 30,000 kötetre menő könyvtárát. A karok és rendek annak átvételével s felállításával Szontágh Dánielt, a vármegye első aljegyzőjét bízták meg. Szontágh a könyveket Alsó-Kubinba hozatván, azokat a megye által kibérelt könyvtári helyiségben felállította, s 1-től 20,000-ig menő folyószámmal ellátva katalogizálta. A szabadságharcz leveretése után következő években, mivel a könyvtárt a kormány, mint közvagyon, Alsó-Kubinból el akarta vinni, egy könyvtári részvénytársaság alakult Szontágh vezetése alatt, a mely a megyétől a könyvtárt átvette s annak érdekében meglehetősen nagy tevékenységet fejtett ki. Ezen időben jelentek meg Szontágh tollából a Pesti Napló és Vasárnapi Ujságban a könyvtárt ismertető közlemények; neki köszönhető az is, hogy a M. Tud. Akadémia megküldötte (s ma is küldi) díjmentesen összes kiadványait. Az alkotmány visszaállításakor ismét a megye tulajdonába ment át a könyvtár s vezetését a megye kebeléből kiküldött bizottság vette át. A könyvtárnoki állás javadalma azonban oly csekély volt, hogy az állást szakértelem nélküli öreg tisztviselők töltötték be, a kik a könyvtárnoki teendőket mellékesen végezték; két év óta a levéltárnoki és könyvtárnoki állások egyesítették s Kubinyi Miklós könyvtári elnök fáradozik azon, hogy a könyvtár alkalmasabb helyen helyeztessék el s rendeztessék. A könyvtár részben már átállítva s rendezve van a székházban levő új könyvtári helyiségben. A rendezési munkálatok tervszerű megindítására a vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1899. évi állami javadalomból 800 koronát engedélyezett.

A könyvtár jellege általános. Mivel a könyvtári alap a leégett vármegyei székház felépítésére fordított, jelenleg igen csekély vagyona van s ennek folytán a könyvtár az akadémiai kiadványokon kívül csak csekély mértékben szaporodik.

Állománya 38,908 kötet (ezek között 17 önyomatvány, 11 drb régi magyar nyomtatvány) és 137 kézirat 4 teremben elhelyezve, 8—10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula és betűrendes katalógusa van.

Naponkint 9—12 óráig nyitva van minden Alsó-Kubinban állandó lakással bíró egyén számára, ki 4 kor. biztosítékot tesz le. Kikölcsönzésnél ugyanannyi biztosítékot kell letenni.

Pázmány Lajos, Az árvamegyei Csaplovits-könyvtár szabályzata 1840-ből. (Magyar Könyvszemle 1899. évf.)

A felügyeleti és intézkedési jogot a törvényhatósági bizottság kebeléből választott könyvtári bizottság gyakorolja.

Könyvtárnok: P á z m á n y L a j o s.

A m. kir. áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára.

Az iskolával egyidejűleg, 1888-ban alapítottatt. Fejlesztésében az az elv irányadó, hogy idővel külön ifjusági s külön tanári általános szakkönyvtár lehessen belőle.

Állománya 366 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van minden szombaton 12—1-ig egy hétre.

Könyvtárnok : Mészáros Sándor.

ALSÓ-LENDVA. (Zala várm.)***Az állami polgári fiúiskola könyvtára.***

A könyvtár alapja már az intézet megnyitási évében, 1872-ben vettették meg könyvkereskedők és egyes tanügybarátok adományával. Ily adományozások a későbbi években is történtek, úgy hogy a könyvtár 242 kötetnek adományozás folytán jutott a birtokába; a többi a tandíjból szereztetett be.

Állománya 663 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

A könyvtárt csak a tantestület tagjai használhatják.

Évi javadalmazása ez idő szerint 216 kor., melyet a befolyó tandíjból a m. kir. vallás- és közokt. miniszterium engedélyez.

Könyvtárnok : Kiss Dénes, igazgató.

ALVINCZ. (Alsó-Fehér várm.)***A Szent-Ferenc-rend kolostorának könyvtára.***

1720 körül keletkezett. Jelenleg rendezés alatt áll.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 586 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Könyvtárnok : P. Grand Konrád házfőnök.

ANDOCS. (Somogy várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1718-ban keletkezett.

Állománya 1049 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

ARAD.

Az állami főreáliskola könyvtára.

Az intézet felállításakor (1874-ben) keletkezett. Két csoportra oszlik, u. m. a tanári és az ifjúsági könyvtárra, melyek egymástól függetlenül kezeltek.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2005 kötet, a tanári tanácskozó-teremben elhelyezve. Czédula- és leltár-katalogusa van.

Tulnyomólag a tanárok használják. Kikölcsönzés van valamely tanár felelőssége mellett. A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a vallás- és közokt. miniszter engedélyez az évi 2000 kor. tanszer-átalányból.

Könyvtárnok: Laukó Albert tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1778 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Hetenként egyszer van nyitva, de a könyvek csak otthoni használatra adatnak ki.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet beiratkozás alkalmával a tanulóktól szedett könyvtárdíjból fődöznek.

Könyvtárnok: Polgár János.

A kir. főgimnázium könyvtára.

A könyvtár a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumnak 1873. évi 15,832. sz. a. rendeletével keletkezett. Három,

külön kezelés alatt álló könyvtárt foglal magában. Ezek: a tanári könyvtár, az Orczy-Vásárhelyi könyvtár és az ifjúsági könyvtár. Az Orczy bárói család könyvtára, (Orczy László és a két Lőrincz gyűjtése) és a Vásárhelyi család által a városnak ajándékozott könyvgyűjtemény 1873-ban Arad város ajándékából került az intézet tulajdonába. Azóta rendezetlenül állt, migsem a m. kir. vallás és közokt. miniszterium 1899-iki 8489. sz. rendeletével Kara Győzöt bízta meg a rendezéssel és egyúttal a könyvtár őrévé tette. Az ifjúsági könyvtár alapját az a csekély számú ifjúsági irat képezte, melyet az intézet 1873-ban addigi vezetőitől, a minoritáktól vett át, és évenként a beiratások alkalmával fejenként fizetett díjból gyarapított. Ujabb időben az inkább tanárok számára való művek e könyvtárból a tanáriba tétettek át, egyrészt azért, hogy a szűk helyiségben az újabb és újabb beszerzések helyet nyerjenek; másrészt pedig, hogy a kiválóan ifjak számára irt könyvek több példányban szereztevének meg: a rendszeres olvasmány kezdetét vehesse.

a) Az Orczy-Vásárhelyi könyvtár.

Állománya körülbelül 25,000 kötet, (ezek között 15 őnyomtatvány, meglehetősen számmal régi magyar nyomtatvány) és sok kézirat egy teremben elhelyezve.

Könyvtárnok: Kara Győző.

b) Tanári könyvtár.

Állománya 3283 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és betűrendes katalogusa van.

A tanári kar számára naponként 8—12-ig nyitva van. Kikölcsönzés van. Idegenek csakis intézeti tanár jóállása mellett kaphatnak könyveket.

Évi javadalmazása 900 kor., melyet a Bibics alapból kap.

Himpfner Béla, Az aradi kir. főgimnázium története. (Arad, 1896.) — Rieger Imre, Az aradi kir. főgymnasium tanári könyvtárának 1897. december 31-én lezárt alapleltára. (Arad, 1898.)

Könyvtárnok: Rieger Imre.

c) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 3936 kötet. Czédula és betűrendes katalogusa van. Jövő iskolai évtől kezdve nyomtatott is lesz.

Hetenként kétszer nyitva van. Minden tanuló két hétre kap 1—4 kötet könyvet.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., a beiratás alkalmával a tanulóktól szedett 1 kor. 60 filléryi könyvtárdíjából.

Könyvtárnok: K ö v e s d i I g n á c z.

A Kölcsey-egyesület múzeuma és könyvtára.

Az egyesület keletkezésekor, 1879-ben alapított és nyilvános könyvtár létesítésén, valamint a vármegyére vonatkozó régiségek, ethnografiai és természetrajzi tárgyak összegyűjtésén kívül 1891 óta főleg az 1848/49-iki szabadságharcz ereklyeinek összegyűjtését tűzte ki feladatává. Az ereklyemúzeum zömét a Lévy Henrikttől ajándékozott gyűjtemény, és a Csányi László-féle levéltár képezte, mely utóbbi vétel útján jutott az egyesület birtokába. A régiségtár gyarapodása csak ujabban vett nagyobb lendületet. A könyvtár évről-évre hol ajándékok, hol az egyesület részéről engedélyezett kisebb-nagyobb összegben vásárolt könyvekkel gyarapodott. Birtokába jutott később Pálffy Sándor, aradi volt ügyvéd körülbelül 400 kötetnyi könyvtára és az aradi írók és hírlapírók feloszlott körének vagy 150 kötetnyi könyvtára. A gyűjtemények a városi színház bérházában vannak elhelyezve. 1897-ben vette meg az egyesület az Atzél Péter-féle 12,000 kötetre becsült könyvtárt, mely raktározottan hever s csak akkor fog rendeztetni, ha az erre szükséges költségek meglesznek. Az állam 1898-ban a pécskai őstelep felkutatására 600 koronát, 1899-ben az ásátások folytatására 600, az Atzél-könyvtár rendezésére 1000 koronát engedélyezett az egyesületnek, mely gyűjteményeit 1898 decz. 2-ikán a múzeumok és könyvtarak orsz. főfelügyelősége ellenőrzése alá helyezte. 1899 febrnár havában az egyesület időleges kiállításban mutatta be legújabbán szerzett 1848/9-iki emléktárgyait.

Az ereklyemúzeum és régiségtár állománya mintegy 12,000 kézirat és irat és 2000 emléktárgy; 300 drb régiség és nagyobb éremgyűjtemény, mely még nincs leltározva, 8 teremben elhelyezve.

A könyvtár állománya 4268 kötet továbbá a 12,000 kötetre becsült Aczél Péter-féle könyvtár, mely még eddig feldolgozatlan; a városi elemi leányiskola egy termében van elhelyezve.

Alapleltára van. A könyvtár katalógusa a könyvtár rendezésével egyidejűleg munkába van véve.

A gyűjtemények naponkint megtekinthetők. A könyvtár hetenkint háromszor (hétfőn, csütörtökön és pénteken) van nyitva.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet az egyesületi pénztártól kap.

A Kölcsey-egyesület évkönyve. I—VI. évf. (Arad, 1884—89.) — Az aradi Kölcsey-egyesület alapszabályai. (Arad, 1894.) — Somogyi Gyula, Az aradi Kölcsey-egyesület története. (Az évkönyv VII. kötete. Arad, 1896.) — Az aradi Kölcsey-egyesület könyvtárának czimjegyzéke. 1897. (Arad, 1899.)

Múzeumi őr és könyvtárnok: K a r a G y ő z ő, társ. titkár, kir. főgimn. tanár.

A minorita rendház könyvtára.

Állománya mintegy 5000 kötet, 2 teremben elhelyezve.
Leltára van.
Csak a rend tagjai használják.

Lakatos Ottó, Arad város története. (Arad, 1881.)

A városi kereskedelmi akadémia (felső keresk. iskola) könyvtára.

Keletkezett 1885-ben s 1892-ig az ifjúsági könyvtárral együtt kezeltetett. Katalogusa 1896-ban jelent meg.

Állománya 725 kötet, 1122 drb térkép és egy éremgyűjtemény, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 4—600 kor., melyet a keresk. akadémiai alapból kap.

A felügyeleti és intézkedési jogot a tanártestület javaslata mellett a városi felügyelő-bizottság gyakorolja.

Könyvtárnok: V a r g a I m r e, tanár.

A városi polgári iskola könyvtára.

Az iskola alapításától, 1872-ik évtől kezdve gyarapodik, kisebb ajándékozásokat leszámítva, tisztán a rendes évi jövedelemből.

Állománya 2953 kötet és 1 kézirát, egy teremben elhelyezve. Czédula és betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az iskolafőntartótól, részben a tanulóktól beíráskor szedett 40 fillérvnyi díjából kap.

ARANYOS-MARÓT. (Bars várm.)

Bars vármegye múzeuma.

A vármegye törvényhatósági bizottsága 1891 decz. 17-én kelt elhatározásával a területén található történeti és régészeti emlékeket a vármegye közönségének oltalma alá helyezte és állandó múzeum szervezését kimondva, annak alapjára 2000 koronát szavazott meg. Ez összeg azóta adományokból 3568 koronára emelkedett. Az eddig összegyűjtött múzeumi anyag ideiglenesen a vármegye székházában van elhelyezve; végleges elhelyezése és nyilvánossá tétele a székház kibővítésével áll kapcsolatban. Az állam részéről 1898-ban 400 kor. segélyben részesült, melynek elfogadásával a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte magát.

Állománya mintegy 1800 régiség és 400 kötet könyv.

Múzeumi őr: Sefcsik Béla várm. levéltárnok.

ASZÓD. (Pest várm.)

Az ág. ev. algimnázium könyvtára.

Az aszódi ev. alesperesség (decanatus) tanítói könyvtárának s a czinkotai kerület könyvtárának egyesítéséből keletkezett és magánosok adományaiból gyarapodott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1938 kötet, két teremben elhelyezve, 6 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula és tárgyi katalogusa van.

A könyvtár helyisége egész napon nyitva van. Kikölcsönzés van idegenek részére is, biztosíték mellett.

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a gimnázium pénztárából kap.

Könyvtárnok: Dévény József.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 545 db.

Leltára van.

A m. kir. javító-intézet tiszti és ifjusági könyvtára.

Állománya 514 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

A könyvtárnoki teendők végzésével mindig az intézeti családfősegéd van megbízva.

ATTALA. (Somogy várm.)

A róm. kath. plébánia könyvtára.

A plébánosok után maradt könyvekből keletkezett. Szabó Vilmos plébános († 1896 ápril 5.) 483 kötettel gyarapította.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 819 kötet.

Szakok szerinti czédula-katalógusa van.

BAJA.

A ciszterczi-rendi főgimnázium könyvtára.

A ciszterczi-rend a főgimnáziummal 1879-ben vette át az államtól. Akkor a tanári és ifjusági könyvtár még nem volt szétválasztva és 1007 műből állott. Azóta a két könyvtár szét van választva s a tanári könyvtár a cisztercziek rendházában, az ifjusági a főgimnáziumban nyert elhelyezést. Mindkét könyvtár katalógusa az 1893/94. évi iskolai értesítőben jelent meg.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 5072 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és szak-katalógusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a zirczi apátságtól kap.

A felügyeleti jogot a magyarországi ciszterczi-rend zirczi apátja gyakorolja.

Könyvtárnok: Székely Károly.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 538 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és szakkatalogusa van.

Az ifjúság számára kéthetenként van nyitva, a mikor két heti használatra kapnak könyveket.

BAKONYBÉL. (Veszprém várm.)***A pannonhalmi Szent-Benedek-rend bakonybéli apátságának könyvtára.***

Midőn a tanárképzés részben ott történt, akkor rendszeres módon történt a különféle szakoknak megfelelőleg a munkák beszerzése, a mi megszűnt a tanárképzés Pannonhalmára vitt központosításával.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 4—5000 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Csak a rendtagok használhatják.

A felügyeleti és intézkedési jogot a pannonhalmi főapát gyakorolja.

Brunner Sebastian, Ein Benedictiner-buch. (Würzburg, 1881.) Ebben: Labach Berthold, Martinsberg, Erzabtei in Ungarn mit Bakonybél, Dömölk und Tihany.

Könyvtárnok: Bálint Veráncz.

BALASSA-GYARMAT. (Nógrád várm.)***Nógrád vármegye múzeuma.***

Nógrád megyében 1891-ben alakult egy múzeum-társulat, mely feladatává tette összegyűjteni mindazt, a mi történelmi, régészeti, természet- vagy néprajzi tekintetben a vármegyére vonatkozik. A kezdeményező, Nagy Iván, előbb mint a társulat titkára, utóbb mint a múzeum igazgatója, szép eredménnyel buzgólkodott e cél megvalósítása érdekében. Egyesek adományából tekintélyes régiséggyűjtemény jött létre; a könyvtár is szépen szaporodott. Szontagh Pálnak jobbára szépirodalmi és

történelmi munkákból álló adománya, a Ghyczy-könyvtárból eredő anyag és más adományok a könyvtár anyagát mintegy 7500 kötetre gyarapították. A társulat a vármegye szomszédságában nagy terjedelmű telket szerzett meg a múzeum számára, és e telken levő ház emeletjén helyezte el gyűjteményeit. A vármegye 1896-ban 20,000 koronát szavazott meg új múzeumi épület emelésére, a mi annál szükségesebb, mert az 1898-ban elhunyt Nagy Iván mintegy 5000 kötet könyvből, 100-on felüli kéziratból, 500 rézmetszetből és apró nyomtatványokból álló könyvtárát az egyesületnek hagyta és e becses anyagot ez idő szerint, hely hiánya miatt, még nem lehetett átvenni.

A gyűjtemények állománya mintegy 5000 drb tárgy és 10,000 kötet könyv.

Megtekinthetők vasárnaponként d. u. 2—4-ig.

A könyvtár használata még nincs szabályozva.

Múzeumi igazgató: Wagner István

A polgári iskola könyvtára.

Az iskola keletkezésével egyidejűleg, 1875-ben alapított. Állománya 2248 kötet. Betűrendes és tárgyi katalogusa van. Az iskolai könyvek naponként, a szépirodalmi munkák minden szombatán adatnak ki a könyvtárból. Évi javadalmazása 100 kor., melyet az iskolaszéktől kap.

Könyvtárnokok: Mitsky Aladár, tanár, Steierleinné Lassner Gizella, tanítónő.

BALATON-FÜRED. (Zala várm.)

Az Erzsébet szeretetház könyvtára.

Keletkezett 1870-ben.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 972 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint csoportosított katalogusa van.

Könyvtárnok: Molnár Antal tanító.

BALÁZSFALVA. (Alsó-Fehér várm.)

A gyulafehérvári és fogarasi főegyházmegye könyvtára.

Keletkezett a XVIII. század közepén, mint a balázsfalvi bazilita szerzetesek kolostorának könyvtára. Az 1848/49-iki események alatt a könyvtárnak egy tekintélyes része elpusztult; 1851-ben rendbe hozatva, mint főegyházmegyei könyvtár nyert új szervezetet. Azóta Siulutiu († 1867.) és Váncsa († 1892.) érsekek könyvtáraival, továbbá Papfalvi († 1892.), Micu († 1895.) és dr. Grama († 1896.) balázsfalvi kanonokok könyvtárainak egy-egy részével gyarapodott.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 5727 kötet és 103 kézirat, két teremben elhelyezve.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Könyvek külső használatra kikölcsönözhetnek.

Évi javadalmazása a balázsfalvi Siulutiu-féle alapítványból 120 kor.

Könyvtárnok: dr. Marcu Izidor.

BARS-SZENTKERESZT. (Bars várm.)

A besztercebányai püspökség könyvtára.

Zerdahelyi Gábor besztercebányai püspök e század elején állítólag mintegy 6000 kötetből álló s így a mai állományt fölülmúló magánkönyvtárával vetette meg alapját.

Állománya mintegy 5000 kötet könyv s több száz kézirat, levéltárral együtt két teremben elhelyezve.

Különösebb érdekességei Veresmarty Mihály és Gyöngyösi István eredeti kéziratai.

Csontos János. A bars-szent-keresztii püspöki könyvtár kéziratjai. (Magyar Könyvszemle, 1882. évf.)

BARTFA. (Sáros várm.)

A m. kir. áll. gimnázium könyvtára.

A könyvtárt az intézet 1896-ban vette át a két évvel előbb már megszűnt városi róm. kath. (IV. oszt.) gimnáziumtól, mely a Szent Ferencz-rendiek vezetése alatt állott. A tanári könyvtár az átvételkor 398 munkát tartalmazott, 580 darabban; az ifjúsági könyvtár mintegy 200 elavult, félig hasznavehetetlen darabból állott. Az ezt megelőző időből adatok nincsenek.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 733 kötet, egy teremben elhelyezve, 8 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel.

Czédula és betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása körülbelül 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: dr. V a s A n t a l id. igazgató.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 295 kötet. Czédula és betűrendes (csoportok szerint rendezett) katalogusa van.

Évi javadalmazása, melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap, változó.

Könyvtárnok: M i k ó P á l dr. gimn. tanár.

A róm. kath. plébánia könyvtára.

A bártfai Szent-Egyed templom könyvtára valószínűleg a XIII. sz. végén keletkezett. 1460-ból maradt fenn első könyv-lajstroma, mely harmincz kötetről számol be. Nagyobb mértékben legelőször 1488-ban gyarapodott a Grolok testvérek hagyatékából. A XV. sz. végén vagy a XVI. sz. elején készült a könyvtárnak maig épen maradt művészi becsü szekrénye. A XVI. sz. elején a könyvtár Georgius Petri és Blutfogel Boldizsár bártfai presbiterek könyveivel gyarapodott, s ugyane század derekán névleg városi nyilvános könyvtárrá lett. A XVII. századtól kezdve a könyvtár folytonosan pusztult s mindössze 75 kötet nyomtatott mű és néhány kézirat maradt meg belőle

napjainkig. Ez a kis gyűjtemény jelenleg is a plébánia templom sekrestyéjében őriztetik.

Myskovszky Viktor, Bártfa középkori műemlékei (Budapest, 1879.) — Abel Jenő, A bártfai Szent-Egyed templomának könyvtára. (Budapest, 1885.)

BECZKÓ. (Trencsén várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A könyvtár 1696-ban keletkezett, egyidejűleg a kolostorral. A rend tehetőségéhez képest folyton fejleszti s a szerzetbeliek halála után fennmaradt könyvek szintén a könyvtárba tételnek át.

Állománya 2300 kötet (ezek között 3 őnyomatvány) egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei egy csinos héber betűkkel írott »Das neue Testament« című kézirat az 1537. évből, továbbá régi magyar nyomtatványok az 1574., 1616., 1626., 1643., 1659., 1685., 1689., 1691., 1710. évekből. Tárnyi katalogusa van.

A könyvtárba a könyvtárnok tudta és engedélye nélkül nem szabad senkinek bemenni. A szerzetbelieknek könyvek térítvény mellett adatnak ki. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Hunka Emmanuel házfőnök.

BELÉNYES. (Bihar várm.)

A gör. kath. főgimnázium könyvtára.

1829-ben keletkezett, midőn Vulkán Sámuel nagyváradi görög kath. püspök az általa alapított gimnáziumot egyszersmind kisebbszerű könyvtárral is ellátta. Gyarapodását egyrészt az intézetnél működött tanároknak köszönheti, kik kis könyvtáraikat az intézetnek hagyták. Növelték még Horváth Mihály, román kath. plébános és Vulcan József adományai; s végül a tanévenként eszközölt beszerzések a fölvételi díjakból. Ujabbán a vall. és közokt. m. kir. miniszter, Szabó Ferencz németeleméri román kath. plébános, továbbá a magyar tud. s a bukaresti román akadémia ajándékoztak könyveket. A gyarapodásról 1890/91-től az évi értesítők számolnak be.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 6819 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a felvételi díjakból kap.

Istoria gymnasiului gr. cath. de Belus. (Belényes, 1896.)

Könyvtárnok: dr. Csighi Antal.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1440 kötet.

Leltára van.

BEREGSZÁSZ. (Bereg várm.)***A kir. törvényszék fogházának könyvtára.***

Állománya 369 kötet.

Szakkatalógusa van.

A beregszászi kir. ügyészség felügyelete alatt áll.

BESNYŐ. (Pest várm.)***A kapuczinusok kolostorának könyvtára.***

Nagyrészen az eltörölt kapuczinus kolostorok (Hatvan, Pécs stb.), könyvtáraiból, részint pedig az elhalt rendtagok után maradt könyvekből keletkezett és fejlesztetik.

Állománya 2742 kötet, ezek között 1 őnyomatvány, 7 kézirat és 3 metszet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár régi magyar nyomtatványai: Telegdi Miklós, *Evang. magyarázata.* (Nagyszombat, 1580.) Kopohanyi, Mária *predik.* (Bécs, 1631.) Káldi György, *Szent Biblia.* (Nagyszombat, 1626.) Káldi György, *Vasárn. ünn. predik.* (Pozsony, 1631.) Káldi György, *Isten szent akarata.* (Nagyszombat, 1681.) Ilyés András, *Vasárn. predik.* (Bécs, 1696.) Ilyés István, *Kereszt. élet tükre.* (Nagyszombat, 1683.)

Czédula-katalógusa van.

Könyvtárnok: Reiner Húgó kapuczinus áldozópap.

BESZTERCZE. (Besztercze-Naszód várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

A gimnázium alapításától, 1550-től áll fenn. 1749-ben 306 mű volt benne. Nagyobb méretű gyarapítása 1850-ben vette kezdetét. Katalógusai 1864., 1872., 1875., 1882., 1886. és 1889. években jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár 2 részből áll: 1. Tanári könyvtár 18,438 kötet. 2. Nyilvános könyvtár (Lese-Bibliothek) 3066 kötet, 3 teremben elhelyezve. Az összes állomány 21,054 kötet, ezek között 6 ösnyomtatvány.

Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Használók számára hetenkint kétszer 11—12 óra közt van nyitva.

Kikölcsönzés van Beszterczén és környékén lakók részére, 2 frt évi díjért.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a gimnáziumi alapból és az olvasóktól kap.

Budaker Gottlieb, Über die Entwicklung des Bibliothekswesens an der Bistritzer Lehranstalt in den letzten 6 Jahren 1856—1861. (Az 1860/61. értesítőben.) — Katalog der Schüler- und allgem. Lesebibliothek am Gymnasium zu Bistritz. (Nagg-Szeben, 1864.) — Katalog der Leih- und Lesebibliothek der Bistritzer Gymnasiums. (Besztercze, 1872.) — Ergänzungs-Kataloge. (Besztercze, 1875., 1882., 1886.) — U. az, 2. kiadás. (Besztercze, 1889.) — Fischer G., Geschichte des Bistritzer ev. Gymnasiums A. B. bis zum Jahre 1762. (Az 1895/96. évi értesítőben.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1600 kötet.

Leltára van.

A városi iparos-iskola könyvtára.

Keletkezett 1874-ben. Eleinte az iparos ifjak egyletével kapcsolatban működött.

Állománya 4463 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 120 kor., melyet az iparos-iskolai alaptól kap.

BESZTERCZEBÁNYA. (Zólyom várm.)

Az ág. ev. gimnázium könyvtára.

Valószínű, hogy a könyvtár régi, mint maga az intézet is, mely 1537-ben már fennállott; erre mutat az a körülmény, hogy egyes könyvek a XVII. és XVIII., sőt már a XVI. században élt s többnyire itt működött egyének (Jacobey I., Glitz Miklós, Bél Mátyás stb.) ajándékából kerültek a könyvtárba. Ujabban nagyobb adományokkal gyarapították Csaplovits János, az alsókubini könyvtár alapítója, Rarus Mihály (1862) és a Dillnberger család (1882).

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6855 kötet, ezek között egy ösnyomtatvány, egy érem-gyűjteménnyel kapcsolatosan egy teremben elhelyezve. Cédula-katalogusa most készül.

Nagyobbrészt a gimnáziumi tanárok használják, de kivételesen kikölcsönzés is van.

A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a fentartó beszterczebányai ev. egyházközségtől kap.

Könyvtárnok: Varga Mihály.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1200 kötet.
Leltára van.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

Az 1773-ban feloszlatott jezsuita-rendház könyvtárának maradványaiból keletkezett. E könyvtár alapját a városi és templomi könyvgyűjtemények képezték; ezek azonban a saecularizatio alkalmával az 1876. évi leltár szerint a város tulajdonába visszakerültek. Maga a jezsuita könyvtár az 1713. évi leltár

szerint (*Catalogus novus librorum in bibliotheca patrum tertiae probationis Soc. Jesu Neosolii erecta contentorum*) 1319 művet 2215 kötetben számlált, a rend feloszlatásakor azonban a kötetek száma már meghaladta a 4000-et. Nagy károkat szenvedett e könyvtár 1794-ben a várost pusztító tűzvész alkalmával, a minek nyomai egyes köteteken most is látszanak. A rendház feloszlatása után Kovachich Márton egyetemi könyvtári őr 1783-ban hivatalos körútjában három részre osztotta fel az egész könyvtárt; az első részbe sorozta azokat a munkákat, a melyekre az egyetemi könyvtár tart igényt, a másodikba, a melyeket a kassai akadémiának szánt, végül a harmadikba, a melyeket helyben kellett elárverezni. A kassai akadémia 1785 február 25-ikén vitte el a maga részét, mindössze 41 művet 50 kötetben, a melyek nagyobbára a XVIII. sz. folyamán megjelent jogi, történelmi és bölcsészeti munkák voltak. 1788-ban utnak indított a budapesti szállitmány is, mely ez alkalommal 344 művet 439 kötetben tett ki. E könyvek a jezsuita könyvtár legértékesebb példányai voltak. Számos önyomtatvány és ritka példány, s néhány helyi érdekű kézirat, u. m. a *Diarium Soc. Jesu Collegii Neosoliensis ab anno 1677. usque 1756.* Libellus *legatorum Soc. Jesu Neosoliensis stb.* mellett szakok szerint a következő művek voltak ott képviselve: Bibliai tudományok, szent atyák, scholasticusok, erkölcstaniak, ritualék, polemicusok, jogiak, orvostaniak bölcsészetiiek, történetiek s politikaiak. A magyar nyelvű nyomtatványok közt ott voltak: Lippay János, Monoszlói András, Perezslenyi, Posaházi, Spangár és mások művei.

Az eladásból befolyt összeget szintén az egyetemi könyvtár igazgatóságának kellett volna beküldeni, de az eladás nehezen ment, a mit igen könnyen megmagyaráz az, hogy az eladással megbízott gimnáziumi igazgató és a tanári kar kevés kivétellel jezsuiták voltak, a kik a rend visszaállítására iránti reményüket még később sem tudták feladni. A helytartótanács ennél fogva 1790 május 7-ikén 14,559. sz. a. kelt rendeletével a könyvek további eladatását beszüntette s elrendelte, hogy ezek továbbra is a gimnáziumi igazgató őrizete alatt maradjanak.

Némi kárpótláshoz jutott a könyvtár Gyurcsák Ignác idevaló gimnasiumi tanár könyvgyűjteménye által, a melyből azonban a helytartó tanácsnak 1800. okt. 2-án 24,599. sz. a. kelt rendelete szerint a ritkább példányokat Pestre kellett az egyetemi könyvtárba felküldeni, a theologiai könyveket pedig az egyházmegyei papság közt felosztani. Ugyanekkor kiosztották a jezsuita könyvtár még itt maradt használhatóbb műveit is, a melyek nagyobb részt a káptalan és a papnevelő-intézet tulajdonába mentek át. A megmaradt könyveket most Balogh János gimn. igazgató katalogizálta; ekkor már csak mintegy 400 kötet volt

meg a régi nagy könyvtárból. A könyvtárnak rendes javadalmazása nem volt; egyes, keveset érő ajándékokból szaporított; a taxa funerum — a tanulóknak a temetéséknél való részvételeért befizetett 10—20 kor. díjak — volt az egyedüli alap, a melyből egyszer-másszor valamit vásároltak.

Az ötvenes évek elején a kormány és pártfogók pénz- és könyvadományokkal igyekeztek az intézetet eddigi elmaradottságából kiemelni. Az adományozók közt találjuk Purkyne prágai tanárt, Kaunitz grófnőt, Silva Taruca grófot, Moises püspököt, dr. Zipsert, a bécsi tud. akadémiát stb. Ekkor keletkezik az ifjúsági könyvtár is, a melyet főleg a cseh és morva irodalmi társulatok, nevezetesen a prágai Svatojanské Detičtvi és a brünni Jednota sv. Cyrilla a Methoda ismételten is gazdagítottak. Az intézet 1858-ban megkapta a Hamulják Márton-féle könyvtárt, mely 2471 kötetből állott. Az adományozó kívánságához képest e könyvtárt eleinte külön kezelték, midőn azonban később az iskola tanulószámának növekedtével s a szertárak szaporodásával minden szabad s nélkülözhető helyet le kellett foglalni, a Hamuljákiana is kiszorult régi helyiségéből és véglegesen egyesítettett a tanári könyvtárral.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5712 kötet, ezek között 1 ősnymtatvány, egy teremben elhelyezve.

Czédula és tárgyi katalogusa van.

Kikölcshözés van idegenek részére is az igazgató vagy a tantestület egyik tagjának jóállása mellett. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket. Hivatalban lévőknek hivatalfőnökeik írásbeli megkeresése s felelőssége mellett.

Évi javadalmazása 700—800 kor., melyet a tanulmányi alpból kap.

A beszterczebányai kath. kir. államfőgymnasium könyvtárának sorjegyzéke. Összeállították Loos József fő- és Puschmann József alkönyvtárnok. (Beszterczebánya, 1868.) — Jurkovich Emil, főgymn. tanár, A beszterczebányai kir. kath. főgymnasium története. (Beszterczebánya, 1895.) — Rössler J., Adalék a kassai kir. jogakadémia könyvtárához. (Felső-Magyarorsz. Múzeumegyl. IV. évk.) — Jurkovich E., A beszterczebányai főgymnasium könyvtárjai. (Beszterczebánya és Vidéke, VII. évf. 12. sz.)

Könyvtárnok: Jurkovich Emil főgymn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 2500 kötet.

Leltára van.

A beszterczébányai kir. kath. főgimn. értesítője az 1894/95. tanévről. (Beszterczébánya, 1895.)

A m. kir. áll. felsőbb leányiskola könyvtára.

Az iskolával együtt 1883-ban keletkezett.

Állománya 2344 kötet, egy teremben elhelyezve.

Beérkezési és szakok szerinti katalogusa van.

A tanári testület tagjai és a tanulók használják.

Évi javadalmazása, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap, 400 és 600 kor. közt változik.

Könyvtárnokok: Vranyezany Gabriella és Gutáné Oláh Mária, rendes tanítónők.

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

A könyvek első és legnagyobb része a jézustársaságiak beszterczébányai kollégiumának lefoglalt könyvtárából (l. f.) került a semináriumba; növelték e számot a Zerdahelyi Gábor beszterczébányai püspök által (1802—1805.) tartott kanonika vizitáció alkalmával az egyes plébániai könyvtárakban talált könyvek másodpéldányai s ugyancsak Zerdahelyi könyvtárának egy része, amely hagyatékképpen szállott a semináriumra 1813-ban. Nagyban gazdagította az 1896-ban elhunyt címz. püspök és beszterczébányai nagyprépost, Berlica Ferencz hagyatéka. A könyvtár most van rendezés alatt.

A könyvtár jellege theologiai.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés térítvény mellett eszközöltetik s a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

A székesegyházi káptalan könyvtára.

A Jézus-társaság feloszlott beszterczébányai kollégiuma könyvtárának theologiai része a székesegyházi káptalan tulaj-

donába ment át. Azóta a könyvtár egyes kanonokok hagyományából gyarapodott.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2216 kötet, 17 újabb kézirat és több térkép, egy teremben elhelyezve.

Különös érdekességei 3 magyar nyelvű és 14 más nyelvű magyarországi régi nyomtatvány.

Tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés a káptalan külön engedélye mellett eszközöltetik. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

A felügyeleti jogot a káptalan gyakorolja.

BÉKÉS. (Békés várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

A könyvtár az 1860/61-ik iskolai évben, az iskolával együtt keletkezett. 1885-ig első sorban ajándékozások útján gyarapodott. 1883-ban özv. Hajnal Ábelné 231, özv. Asztalos Istvánné 331 darab könyvet ajándékozott az iskolának. A könyvek vásárlására, folyóiratok megrendelésére szükséges összegeket eleintén esetről-esetre utalványozta a presbiterium, majd évi általányt is határozott erre a czélra. Az 1886/87-ik iskolai évvel indult meg a könyvtár rendszeres fejlesztése, mely időtől fogva a könyvtár gyarapítására fordítandó összeget minden évben a gimnáziumi igazgató-tanács állapítja meg.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 6965 kötet és 5 kézirat, elhelyezve az igazgatói szobában és a presbiteri gyűlés termében.

Különös érdekessége 2 drb régi magyar nyomtatvány. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400—600 kor., melyet a gimnázium pénztárából kap.

Sellei Péter, A békési ev. ref. gimnázium története. (Az 1895/96. évi értesítőben.)

Könyvtárnok: Séllei Péter.

b/ Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 50 kötet.

Leltára van.

A kaszinó könyvtára.

A kaszinóval együtt 1858-ban keletkezett. Magvát az 1832-ben alakult és 1849-ig fennállott »Békési Olvasó-Társaság« könyvtára képezte.

Állománya 2282 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalógusa van.

Kikölcsönzés szerdán és szombaton 5—7-ig van, csak kaszinói tagok részére.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Dr. Hajnal István, A békési kaszinó története. (Sajtó alatt.)

Könyvtárnok: Bányai Imre.

BÉKÉS-CSABA. (Békés várm.)

Az ág. ev. Rudolf-gimnázium könyvtára.

Alapítási éve 1865. Magvát Csorba Mihály volt tanító könyvgyűjteménye képezte. Eleinte csak adakozás útján szaporodott, később az egyházi pénztár is gyarapította. E két forráshoz 1871—72. tanévtől fogva a tanulók is hozzájárultak egy bizonyos, a tandíjba már beszámított összeggel. Midőn a békés-csabai kaszinó-egyesület által Kossuth emlékére tett 500 koronás alapítvány, nemkülönben Boczkó Dániel 420 koronás alapítványának évi kamatait is könyvszerzésre fordították, lehetséges volt 160—180 koronát évenként áldozni a könyvtár gyarapítására. Az intézet vagyoni helyzetének javultával évről-évre nagyobb összeget szántak a könyvtárnak, mely e mellett Breznyik János, a selmeczbányai lyceum volt igazgatója, Horváth János, a gimnázium volt igazgatója és Szomora Bertalan, Lippert János, a gimnázium volt tanárai ajándékából mintegy 700 kötettel gyarapodott. A tanári könyvtárral egyidejűleg Csorba Mihály hagyománya az ifjusági könyvtárnak is megvetette alapját. A két könyvtár kezdettől fogva külön kezeltetik.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 3729 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van; czédula katalógusa készülóban.

Évi javadalmazása 560 kor., melyet az intézet pénztárából kap.

Bukovszky János, A békés-csabai ág. hitv. ev. algymnasium története (Az 1895—96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Babich Pál tanár.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 871 kötet, két tanteremben elhelyezve. Czédula, betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés végett hetenkint háromszor van nyitva.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet az intézet pénztárából kap.

Könyvtárnokok: Bielek Rezső és dr. Reil Lajos.

A kaszinó-egylet könyvtára.

A kaszinóval egyidejűleg 1845-ben keletkezett. Eddig három nyomtatott katalogusa jelent meg.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 3613 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és betűrendes katalogusa van.

A kaszinó tagjai számára szerdán és szombaton este 7/8-tól 7-ig van kikölcsönzés végett nyitva.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet az egyleti pénztárból kap.

A felügyeleti jogot a választmány gyakorolja.

Könyvtárnok: Donner Lajos.

BOLDOGASSZONY. (Moson várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1672-ben a kolostorral egyidejűleg keletkezett.

Jellege theologiai.

Állománya 3834 kötet, ezek között 14 ősnymtatvány, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.

A könyvtárnoki teendőket a házfőnök végzi.

BONYHÁD. (Tolna várm.)

Az államilag segélyezett ág. ev. gimnázium könyvtára.

Eleinte az intézet fentartói és barátjai ajándékoztak egyes könyveket vagy egész könyvgyűjteményeket; jelenleg rendes évi beszerzés útján szaporodik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2523 kötet, néhány kézirat és metszet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei Káldi György Magyar bibliája (1626.) és Pázmány Péter Hodoegusa (1637.).

Czédula- és ez után készült szakok szerinti katalógusa van. Évi javadalmazása 300–360 kor., melyet a fentartóságtól kap.

Könyvtárnok: Forberger László.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 900 kötet.

Leltára van.

BRASSÓ. (Brassó várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

A régi dominikánus kolostor és az egyházi könyvtár egyesítéséből származott. Alapította Honterus János 1544-ben. 1689-ben nagy részben elpusztult, de ajándékozás útján megint szaporodott. Az 1705-ben készült katalógusba már 270 kötet van beírva. 1803-ban már 5500 kötet könyvet lehetett találni benne, 1845-ben 7000, 1858-ban 11,000, 1898-ban 28,575 kötetet. Évi gyarapodásáról az intézet értesítői adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 28,575 kötet, (ezek között 3 ösnyomtatvány,) 580 köt. kézirat, 97 térkép és egy érem- és pénzgyűjtemény, hat teremben elhelyezve, 4 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Különös érdekességei 2 db eredeti faducz Honterustól, a Kosmographiájához szükséges térképek nyomásához; Luther eredeti levele Honterushoz 1544-ből; Melanchton eredeti levele egy ismeretlenhez; a brassói gimnázium deák-királyainak (reges adolescentium) 3 koronája.

Czédula és szak-katalogusa van.

Használók számára minden szerdán és szombaton délután 2—3 óráig van nyitva. A kéziratok és ritkább nyomtatványok ezen időben használhatók. Kikölcsönzés van ismerős egyéneknek. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket térítvény mellett, az illető költségére és veszélyére.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet az ev. egyháztól kap.

Katalog der belletristischen und populärwissenschaftlichen Abtheilung. (Brassó, 1880.) — *Gross Julius, Katalog der von der Kronstädter Gymnasialbibl. bei der 400 jährigen Luther-feier in Kronstadt ausgestellten Druckwerke aus dem Reformationszeitalter.* (Brassó, 1883.) — *Gross Julius, Zur ältesten Geschichte der Kronstädter Gymnasialbibliothek.* (Archiv des Vereins für Siebenb. Landeskunde. XXI. k.) — *Trausch J. F., Handschriften Katalog. Bearbeitet und ergänzt von Dr. O. Netoliczka. I. Theil.* (Brassó, 1888.) — *Nussbacher Károly, A brassói evangélikus iskola könyvtára.* (Magyar Könyvszemle, 1888. évf.)

Könyvtárnok: dr. Netoliczka Oszkár tanár; **könyvtári assistens:** Hammer Gusztáv tanár.

b Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 5000 kötet.
Leltára és szakkatalogusa van.

Az állami főreáliskola könyvtára.

1885-ben, az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 15,569 kötet és füzet.
Leltára és szakkatalogusai vannak.
Évi javadalmazása átlag 600 kor.

Rombauer Emil, A brassói m. kir. állami főreáliskola alapításának és eddigi működésének története. (Az 1893/94-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: dr. Bokor János tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1500 kötet.
Leltára van.

Az állami polgári leányiskola könyvtára.

Állománya 836 kötet, a tanári teremben elhelyezve.
Betűrendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Borosnyai Katalin.

A kir. törvényszéki fogház könyvtára.

Keletkezett 1880-ban.

Állománya 347 kötet. Czédula és tárgyi katalogusa van.
Használók számára vasár- és ünnepnapokon van nyitva.
A kir. ügyészség felügyelete alatt áll.

Könyvtárnok: Berkovits Bertalan, kir. fogház-felügyelő.

A róm. kath. főgimnázium könyvtára.

Alapját a gimnázium alapítója, Kovács Antal apát-plébános vetette meg 1837-ben. Az ifjúsági könyvtár 1857-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3943 kötet, elhelyezve egy teremben. Czédula, betűrendes, szak-katalogusa van.

Vargyasi Ferencz, A brassói r. k. főgimnázium története. 1837—1896. (Az 1895—1896-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Albert Ferencz.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1000 drb.

Leltára van.

A tanuló-ifjúság fejenként évi 50 fillérnyi használati díjt fizet.

**A gör. kel. román főgimnázium és főreádliskola
könyvtára.**

Keletkezett 1851-ben. Az utolsó 5—6 évben rohamosan fejlődött az által, hogy Mesota igazgató, dr. Popescu E. tanár és Baritiu I. G. könyvtáraikat az intézetnek ajándékozták. 1899-ben megszerezte dr. Glodarin V. 1800 kötetből álló híres nyelvészeti könyvtárát.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,500 kötet és 20 régi térkép, egy terebben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a gör.-kel. román iskolai Eforiától kap.

Könyvtárnok : Ciorte a Aurél.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 2200 kötet.

Leltára van.

A városi levéltár könyvtára.

1884-ben lett berendezve. 1886-ban Trauschenfels Frigyes könyvtára ajándékképpen a könyvtár birtokába jutott.

A könyvtár jellege főleg jogi, történeti és közigazgatási.

Állománya 1299 kötet, 35 kézirat (az oklevelek, térképek stb. a levéltárnak önálló osztályait képezik), két terebben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára a hivatalos órák alatt d. e. 8—12-ig és d. u. 2—5-ig van nyitva. Kikölcsönzés nincs.

Könyvtárnok : Stenner Frigyes városi levéltárnok.

BUDAPEST.

Magyar nemzeti múzeum.

(VIII., Múzeum-körút 14—16 sz.)

Gróf Széchenyi Ferencz, m. kir. főkamarásmester 1802. november 25-én kelt alapító-levelével könyvtárát és ezzel kapcsolatos térkép- és éremgyűjteményét egy magyar nemzeti muzeum létesítésére nemzetének felajánlva, megvetette alapját az első hazai nyilvános múzeumnak, melyre az a feladat várt, hogy a nemzet kultúrájának emlékeit összegyűjtse és a jövő számára megőrizze. I. Ferencz ez alapítást nov. 26-án jóváhagyta, az országgyűlés az 1807. évi XXIV. törvénycikkbe iktatta, József nádor pedig az új intézetet szervezeti szabállyal látta el, melynek értelmében a közvetlen vezetés a nádort illeti meg. Grassalkovich Antal herczeg hatvani-utczai telkét az építendő múzeumnak adományozta, s a nemzet minden társadalmi rétegében megindult a gyűjtés egy nemzeti múzeumi alap létesítésére, melynek e czélra 553,523 frt 40 krt sikerült összehozni.

A múzeum első anyagát a Czenkről átszállított könyvtár képezte, melynek a régiségek, érmék és képek csak kiegészítő részét alkották, úgy hogy az intézet »Széchenyi országos könyvtár« címzén lett törvénybe iktatva. A gyűjteményt ideiglenesen a mai központi papnevelő-intézetben, majd a tudományos egyetem régi központi épületében helyezték el, de időközben a francziák elől 1805-ben ládákba csomagolva Temesvárra, 1809-ben Nagyváradra kellett elrejtteni. 1813-ban a Grassalkovich-féle telek nyilvános árverésen eladatott és helyébe 263,850 váltó forinton gróf Batthyány Antaltól a mostani telket vették meg, melynek régi épülete, Jankovich Miklósnak a barátok terén állott házával együtt, egy időre elégséges volt a múzeum anyagának befogadására. 1823-ban halt meg az intézet első igazgatója, Miller Jakab Ferdinánd, kit József nádor 1803-ban nevezett ki a könyvtár őrévé, 1812-ben pedig múzeumi igazgatóvá; utána az igazgatói állás betöltetlen maradt és teendőinek végzésével Haliczky Antal régiségtári őr, 1837-től 1843-ig Horvát István könyvtári őr bizattak meg. 1832-ben az országgyűlés 125,000 ezüst forintért megvette Jankovich Miklós világhírű könyvtárának és régiségtárának zömét, de az intézet az állam gondoskodásából és egyesek adakozásából már addig is igen szépen szaporodott. Az 1832—36. XXXVII. t.-cz., a Jankovich-gyűjtemény megvásárlásával egyidejűleg, önálló múzeumi palota emelésére 500,000 frtot ajánlván meg, 1836-ban Pollák Mihály tervei szerint hozzákezdtek a mai palota építéséhez. Az 1838-iki

Árviz alkalmával a régi épületek és a Jankovich-ház oly veszedelmeknek voltak kitéve, hogy a múzeum kincseit a Ludovika-akadémiában, a budai kamarai épületben és az egyetemi épületben kellett biztonságba helyezni. E helyeken és az újból helyreállított Jankovich-házban voltak azok 1846-ig, midőn az építkezés befejeztével mostani helyükre kerültek. A múzeum ekkor már a könyvtáron kívül külön régiségtárral, természet-tudományi osztálylyal és képtárral bírt, s a gyűjtemények mindenike önálló osztálylyal foglalta el helyét az új épületben. József nádornak 1847-ben bekövetkezett halálával a múzeum legnagyobb jótévőjét veszítette el, s a szabadságharc leveretése után Kubinyi Ágostonnak, a ki 1843 óta viselte az igazgatói tisztelet, csak nagy erőfeszítéssel sikerült az intézetet a megkezdett irányban tovább fejleszteni. A múzeumi alap jövedelme ez időben rendkívül csökkenvén, 1853 óta az országos alaptól évi 7350 frt, 1854-ben pedig 80,000 frtnyi rendkívüli segély engedélyeztetett, s ez évben a helytartó-tanács kabaléből bizottság küldetett ki a múzeum újjászervezésére. 1857-ben 6 felsége 50,000 frtot adományozott a múzeum céljaira. 1859-ben Albrecht főherczeg új szervezeti szabállyal látta el az intézetet, melynek ekkor 9 tisztviselője volt. Az 1862. évben az orsz. bizottság javaslatára a felség az épület jókarba hozására és a gyűjtemények rendezésére 121,000 forintot adományozott, s a rendes évi javadalmat 18,000 frtra emelte fel. A múzeum igazi felvirágzása azonban az alkotmány helyreállításával veszi kezdetét. Az országgyűlés 1868-ban a könyvtár rendezésére 10,000 frtot, 1869-ben a múzeum szükségleteire 25,000 frtot szavazott meg a múzeumi alap jövedelmén felül, mely mintegy 26,000 frtot tett ki. 1870-ben a múzeum költségvetése a keletázsiai expedicióra, gipszöntvényekre, a képtár és könyvtár rendezésére és butorozásokra felvett 43,400 frttal együtt 111,157 frtot tett ki. Az intézet élén ekkor már Pulszky Ferencz állott, a ki 1869. márczius 4-én neveztetett ki Kubinyi utódává és 1894 végeig töltötte be az igazgatói tisztelet. A rohamos fejlődést, mely alatta és utódja alatt a múzeumot az ország legelső kulturális intézményévé tette, az egyes önálló osztályok története tünteti fel legjobban. 1872-ben és 1880-ban országos bizottságok küldettek ki a végből, hogy az intézet szervezetét e gyors fejlődéssel összhangba hozzák és a fokozódó igények kielégítésére szükséges anyagi eszközökről gondoskodjanak. E bizottságok javaslatainak nagy része már megvalósult; a legfontosabbaknak megvalósítása, melyek a múzeum egyes önállóbb jellegű osztályainak külön muzeumokká való fejlesztésére irányulnak, a jövő feladatát képezi. 1898-ban az intézet számára új szervezeti és szolgálati szabállyat állapított meg, melynek rendel-

kezése alapján a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1898 február 25-én az intézet érdekeinek képviselésére nemzeti múzeumi tanácsot nevezett ki.

A múzeum élén alapítása óta a következő igazgatók állottak: Miller Jakab Ferdinánd (1803—1823.), Haliczky Antal helyettes igazgató (1823—1837.), Horvát István helyettes igazgató (1837—1843.), Kubinyi Ágost (1843—1869.), Pulszky Ferencz (1869—1894.), Szalay Imre (1894.)

A Magyar Nemzeti Múzeum mai szervezete szerint a következő, egymástól belső ügykezelés tekintetében elkülönített osztályokból áll: 1. Széchenyi országos könyvtár, 2. érem- és régiségtár, 3. állattár, 4. ásvány- és őslénytár, 5. növénytár, 6. képtár, 7. néprajziak tára.

Az egyes osztályok, a könyvtár kivételével, melynek használatát külön szabályzat állapítja meg, hetenkint két napon (és pedig a természetrajzi gyűjtemények hétfőn és csütörtökön, a régiségtár kedden és pénteken, a képtár szerdán és szombaton) díjtalanul, más napokon 1 kor. belépti díjért látogathatók. Vasárnap és ünnepnapokon az osztályok egyike sorrend szerint felváltva ingyen tekinthető meg.

Az évi javadalom az 1900. évi költségvetésben rendes kiadások czimén 402,222, rendkívüliek czimén 58.000 koronában van előirányozva; az előbbiekből személyi kiadásokra esik 192,808 kor.

Das ungarische National-Museum zu Pesth. (Bécs, 1814.) — Miller Jac. Ferd. Acta litteraria Musei Nationalis Hungarici. Tom. I. (Buda, 1818.) — Dux Adolf, A magyar nemzeti múzeum. (Pest, 1857.) — Mátray Gábor. A magyar nemz. múzeum korszakai. (Pest, 1868.) — Báró Radvánszky Béla, A nemz. múzeum ügyeinek megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése. (Magyar Könyv-Szemle, 1881. évf.) — A magyar nemzeti múzeum. (Magyar Szalon, 1888. évf.) — A magyar nemz. múzeum 1802—1895. (Budapest, 1896.) — A magyar nemz. múzeum. (Magyar Szalon, 1898. évf.) — Jelentés a magyar nemz. múzeum 1898. évi állapotáról. (Budapest, 1899.)

A magyar nemzeti múzeumi tanács elnöke: a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter. **Másodelnök:** Bubics Zsigmond, v. b. t. t., kassai püspök. **Tagjai:** Gróf Andrássy Tivadár, v. b. t. tanácsos; gróf Apponyi Sándor, v. b. t. tanácsos; Berzeviczy Albert, v. b. t. tanácsos; Forster Gyula, min. tanácsos; Fraknói Vilmos, arbei vál. püspök, a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelője; gróf Kuun Géza, v. b. t. tanácsos, Pauler Gyula, min. tanácsos, orsz. fővelváltárnok, Semsey Andor, m. nemz. múzeumi tiszt. őr; gróf Széchenyi Béla, v. b. t. tan.

gróf Teleki Sándor, orsz. képviselő; Thaly Kálmán, orsz. képviselő; gróf Zichy Jenő, v. b. t. tan., *Jegyző*: dr. Réthy László, nemzeti múzeumi őr.

Igazgató: Szalay Imre, min. tanácsos. *Titkár*: Tóth Árpád. (A többi tisztviselőket l. az illető osztályoknál.)

1. Széchenyi országos könyvtár.

A nagyczenki könyvtár, melyet gróf Széchenyi Ferencz 1802-ben nemzetének ajándékozott, 11,884 nyomtatványból (mintegy 15,000 kötetben), 1152 kéziratból (mintegy 2000 kötetben) és jelentékeny térképgyűjteményből állott. Ez anyagot, mint a magyar nemzeti múzeum alapját és első osztályát, 1803-ban vette át a József nádor által Széchenyi ajánlatára könyvtárórré kinevezett Miller Jakab Ferdinánd, nagyváradi liceumi tanár. A könyvtár a ferencz-rendiek kolostorában 1803 decz. 10-én nyílt meg a közönség használatára, naponkint d. e. és d. u. 6 órán át állva az olvasók rendelkezésére. Mai helyiségeit hosszas hányattatások után, melyeknek következtében úgy a használatnak, mint a rendszeres feldolgozásnak szünetelni kellett, 1846-ban foglalta el. Az 1804-iki és 1813-iki helytartó-tanácsi rendeletek és az 1823-iki országgyűlési határozat köteles példányt juttattak a hazai sajtók termékeiből a könyvtárnak. 1808-ban vétel útján (4500 frtért) Éder József, 1809-ben (12,000 frtért) Kovachich Márton György, 1810-ben (3000 frtért) Szirmay Antal kézirat-gyűjteményével gyarapodott. 1813-ban a pozsonyi káptalan ajándékából megkapta a legrégebb magyar nyelvemléket, az u. n. »Halotti Beszéd«-et tartalmazó Pray-kódexet. 1818-ban az alapító gróf átengedte soproni könyvtárát, mely nagyobbára külföldi művekből állva, a nagy hungarikum-könyvtár kiegészítésére szolgált. 1825-ben (5000 frtért) Kéler Gottfried könyvtára szereztetett meg. 1827-ben az alapító fia, gr. Széchenyi Lajos 10,000 frt alapítványt tett. 1832-ben országgyűlési határozat következtében a Jankovics Miklós-féle nagy gyűjtemény vétetett meg s ugyane gyűjteménynek egy kisebb része 1851-ben szereztetett meg. 1835-ben gr. Illésházy István könyv-, kézirat- és térképgyűjteményét ajándékozta a könyvtárnak. 1846-ban Horvát István könyv-, kézirat- és oklevélgyűjteményével gazdagodott. 1851-ben Bacszányi János végrendeletileg a múzeumnak hagyta könyvtárát. 1852-ben a feloszlott magyar kereskedelmi társaság könyveit és levelezését a könyvtárnak adta át s azok gondozására 200 frtnyi alapítványt tett. 1858-ban gr. Karácsonyi Guidó 2000 frt alapítványt tett könyvek köttetésére. 1866-ban gr. Sándor Mórioz budai könyvtárából s Kőlcsey Ferencz hagyatékából gyarapodott. Az alkot-

mányos korszakot a király Ő felségének adománya nyitja meg, aki 1869-ban a török szultántól kapott négy Korvin-kódexszel gazdagította a könyvtárt. Ugyanez évben a felosztlatott m. kir. helytartó-tanács könyvtára és (3000 frtért) Jászay Pál kézirategyűjteménye kerültek a könyvtár birtokába. 1873-ban Losonczi Farkas Lajos könyvtára, 1874-ben (3000 frtért) Vörös Antal könyvtára és kézirati hagyatéka, továbbá Tunyogi Józsefnék Erdély történetére vonatkozó gyűjteménye szerezettek meg. 1876-ban az országos levéltár, a számvevőszék és a m. kir. kúria régi könyveiket, az utóbbi a Martinovics-féle összeesküvés alkalmából lefoglalt iratokat is, átengedték a múzeumnak. Ebben az évben indult meg a családi levéltáraknak örök időkre való letéteményezése is, a Kállay cs. levéltárával. Követték ugyanabban az évben a br. Jeszenák és Hanvay, 1877-ben a Dancs, a gr. Berényi (és vele kapcsolatban a br. Hellenbach), gr. Esterházy Dániel, a Kisfaludy, 1879-ben a Soós, 1880-ban a Békássy és Máriássy, 1881-ben a gr. Forgách, 1882-ben a gr. Rhédey, 1886-ban az Ibrányi, 1887-ben a gr. Bethlen és Motesiczky, 1888-ban a Dobos és Justh, 1889-ben a Görgey, Beniczky és Kapy, 1890-ben a Péchy, br. Mednyánszky és Bónis, 1891-ben a Fejérpataky, 1892-ben a Becsky, 1893-ban a Szent-Ivány, 1894-ben a báró Balassa, báró Dóry, Sombory, Ivánka, 1896-ban a Salamon, gr. Széchenyi, Thaly, Zombath, 1897-ben a gróf Blagay-Ursini, a Dessewffy (margonyai), Kossuth, Melczer, báró Radsik, gróf Teleki (nagyabláti), Váradi Török, Vidos, 1898-ban a Bugarin-Horváth, 1899-ben a Latinovics, Szirmay, Tihanyi, Rajky, báró Bánffy és Tallián családok levéltárai. 1877—78-ban került a könyvtárba Horváth Mihály irodalmi hagyatéka és Bajza és Fáy András levelezései. 1882-ben az országos könyvkiállításon tevékeny részt vett a könyvtár s az ott kiállított tárgyakról készült fényképgyűjtemény 2000 frton a könyvtárnak megszerезtetett. 1884-ben a budapesti nagy könyvtárakban levő hirlapoknak a múzeumban való egyesítése által megvettetett a hirlapkönyvtár alapja. 1891-ben a király Ő felsége ismét két Korvin-kódexet ajándékozott a könyvtárnak. 1893-ban Wenzel Gusztáv oklevél- és kézirategyűjteménye került vétel útján a könyvtárba. 1894-ben ajándékba kapta a könyvtár Kossuth Lajos könyvtárát, Walther László kézirati hagyatékot s a levéltár részére megszerезtetett gr. Kreith Bélának a szabadságharczra vonatkozó gyűjteményeiből 489 irat és 1404 darab nyomtatvány. Ugyanez évben (100,000 frtért) Kossuth Lajos iratai és levelezése is megszerезtettek. 1895-ben szintén vétel útján az 1848/49-iki ereklyemúzeum kéziratai és proklamációi, továbbá Lanfranconi Enea könyvtára. Ez évben a müncheni Hunyady-levéltár csere-ügye is befejeztetett, mely a könyvtár kézirat- és

oklevél-gyűjteményeit több értékes darabbal gazdagította. 1896-ban dr. Mészáros Károly ajándékából Horvát Árpád, 1897-ben pedig Darnay Kálmán ajándékából Kisfaludy Sándor könyvtárai kerültek a múzeumba. 1898-ban Pulszky Ferenc levelezése jutott a könyvtár birtokába, és 1899-ben megvétellett (10,000 frtéért) Véghely Dezső oklevélgyűjteménye. A gyarapodás szempontjából korszakalkotó jelentőségük a nyomdatermékek tudományos czélokra szolgáló köteles példányainak beszolgáltatásáról szóló 1897. évi XLI. törvényczikk intézkedései.

A Széchenyi-könyvtár eredetileg Denis Mihály bécsi udvari könyvtár-igazgató rendszere alapján volt rendezve. Mostani szakosztályozása az u. n. müncheniszakrendszer alapján 1869-től 1875-ig hajtatott végre.

A könyvtár élén alapítása óta a következők állottak: 1. Miller Jakab, könyvtár-őr (1803—1812.); 2. Horvát István, könyvtár-őr (1812—1846.); 3. Mátray Gábor, könyvtár-őr (1846—1875.); 4. Fraknoi Vilmos, könyvtár-őr (1875—1879.); 5. Majláth Béla, könyvtár-őr (1879—1893.); 6. Sziinyei József, helyettes könyvtár-őr (1893—1894.); 7. Fejérpataky László, igazgató-őr (1894.)

A könyvtár négy osztályra oszlik, u. m.: a nyomtatványok, a kéziratok, a hírlapok osztályára és a levéltárra.

Állománya: 467,000 darab nyomtatvány (ebből mintegy 120,000 drb apró nyomtatvány) és 2858 drb térkép, 17,139 drb kézirat, 16,977 kötet hírlap, mintegy 260,000 oklevél és 1034 fényképmásolat.

El van helyezve a magyar nemzeti múzeum palotájának első emeletén, 14 teremben és 3 zárt folyosón; e helyiségeket a földszinten a köteles példányok átvételére szolgáló iroda és a levéltár egy részét magában foglaló 3 szoba egészíti ki. Van nyilvános olvasóterme és két külön helyisége szakemberek részére, összesen 95 egyénre berendezve.

A nyomtatványi és kézirati osztályok érdekességei: 19 magyar nyelvemlék, ugymint a halotti beszéd és könyörgés a XIII. század elejéről a Pray-kódexben; Szabács viadala (1476.), a Batthyány-misekönyv magyar naptár-bejegyzései (1489.), a Margit-legenda (1510.), a Jordánszky-kódex töredéke (1516—19.), a Gömör-kódex (1516.), Szent-Domonkos élete (1517.), a Horvát-kódex (1522.), a Vitkovics-kódex (1525.), Geszthy László deák éneke (1525.), a Kazinczy-kódex (1526.), az Érdy-kódex (1526—27.), a Peer-kódex, a csizió és imakönyv, a Simor-kódex, Szent-Krisztina élete, a Kulcsár-kódex (1539.), a Nagyheti énekkönyv és a Nevezetes Évek Magyarország történetére; továbbá 11 Korvin-kódex, köztük Joannes Damascenus, Sententiae, Attavantes-től miniált hártya-kézirat egykoru bőrkötésben, Joannes Chry-

sostomus, Omeliae in epistolas ad Thimotaeum, szintén Attavantes miniaturrejeivel és S. Hieronymus, Commentaria in epistolas S. Pauli ad Galathas, Francesco del Cherico kezétől kifestve (e két kéziratot a modenai nagyherceg ajándékozta a magyar nemzetnek, s ő felsége 1891-ben kelt elhatározása juttatta azokat a magyar nemzeti múzeum könyvtárának tulajdonába). A latin kódexek száma 349, és pedig 1 drb a VIII. századból, 1 drb a IX., 2 drb a X., 4 drb a XI., 27 drb a XII., 45 drb a XIII., 65 drb a XIV., 203 drb a XV—XVI. századból; köztük nevezetesebbek S. Pauli epistolae ad Romanus et Corinthios (IX. sz.), a deákii misekönyv (Pray-kódex), a Hartvik-legenda (XII. sz.), Szent-Erzsébet élete (XIV. sz.), Budai Mihály agendái (XIV. sz.), Zsámboki bibliája (XIV. sz.), Janus Pannonius, Opera metrica et prosaica (XV. sz.), Nagylaki István breviáriuma (XV. sz.), Michael de Hungaria beszédei (XV. sz.), Ranzanus Annalesei (díszes hártya-kézirat II. Ulászló és Bakócz Tamás bibornok czimereivel), a dubniczai krónika (1479.), számos magyarországi misekönyv a XIV. és XV. századból stb. Német kódex van 30 drb olasz 2 drb (XV. sz.), hollandi 5 drb, cseh 1 drb, ó-szláv 2 drb, görög 1 drb. Az ujabbkori kéziratok között magyar nyelvű van 3708 drb, latin 8871 drb, német 2057 drb, szláv 189 drb, görög 72 drb, olasz 80 drb, spanyol 32 drb, francia 64 drb, oláh 32 drb, angol 10 drb, keleti kézirat (héber, arab, perzsa, török, amhar, örmény) 98 drb. Az 1711. előtti magyar nyomtatványok száma 1182 munka; a legrégebbek köztük: Szent-Pál leveleinek töredéke, mely állítólag megelőzte a Komjáthy-féle 1533-iki kiadást, némelyek szerint pedig annak próbanyomásából származik, továbbá Heyden Sebald, Puerilium colloquiorum formulae (Krakkó, 1531.), Komjáthi, Szent-Pál levelei (Krakkó, 1533.) és Mürmelius lexikona, (Krakkó, 1533.) Az 1711. előtti hazai idegen nyelvű nyomtatványok között legnevezetesebb az 1473-iki budai krónika s az 1494-iki zenggi misekönyv. Ösnyomtatvány van 1030 drb, a legrégebb Cicero, De Oratore ad Quintum fratrem. (Subiaco, év n., 1465.)

A hirlaposztály nevezetességei a legelső magyar hirlap, a »Magyar Hirmondó« (1780—1788.), továbbá a Pressburger Zeitung teljes példánya 1765-től mai napig, s az 1848/49-iki hirlapok majdnem teljes gyűjteménye.

A levéltár a törzsgyűjteményen kívül 49 család örök letéteményül elhelyezett levéltárait őrzi. A törzsgyűjteményben és a családi levéltárakban levő középkori oklevelek száma 33000 körül van; a legrégebbek Kálmán király 1109-iki oklevele a veszprémvölgyi apácák részére és Imre király 1198-iki oklevele. Czimeres levél van 340 drb, köztük középkori 23 drb; a legrégebbek Donch mester 1327-iki, Kolos mester 1332-iki, a

Csentevölgyiek 1398-iki czimerlevelei és a Tétényiek 1405-iki armalisa (a legelső magyarországi czimereslevél, melyben a czimer le van festve). A törzsgyűjtemény jelentékeny csoportjait alkotják a czéhiratok, a városi iratok és kamarai számadások, és az 1848/49-iki szabadságharczra és az emigrációra vonatkozó irat- és proklamáció-gyűjtemény, melybe Vörös Antal gyűjteménye, Kossuth Lajos iratai és az olaszországi magyar legio levéltára zárt csoportokként vannak beillesztve.

Az egyes osztályok külön vezetik szerzeményi naplójukat, leltáraikat és katalogusaikat.

A nyomtatványi osztály anyagáról van 1090 tokban elhelyezett czédula katalogus, mintegy 500,000 czimlappal, továbbá szak-katalogus 131 kötetben és külön katalogusok az 1711 előtti magyar és hazai idegen nyelvű nyomtatványokról és az őnyomtatványokról 4 kötetben.

A kézirattárnak van czédula katalogusa 42 tokban, mintegy 17,000 czimlappal és 11 kötet nyelvek szerint vezetett repertoriuma; az irodalmi levelek csoportjáról, mely most áll rendezés alatt, 7737 levélnek (az anyag $\frac{1}{6}$ részének) 2368 czédulája 10 tokban van elhelyezve.

A hírlaposztály czédula-katalogust vezet, mely 21 tokban mintegy 4000 czimlapot foglal magában.

A levéltár törzsgyűjteményéből évszám és betürend szerint összeállított czédula katalogusok vannak a czimeres levelekről, a czéhiratokról, a városi és kamarai iratokról, s a régebbi szerzemények közül a Jankovics-, Horvát-, Illésházy- stb.-féle anyagról. Külön jegyzéke van a Vörös Antal-féle gyűjteménynek. A családi evéltárakról az illető családok által készítettett lajstromokon kívül újabb évszám szerinti leltárak felvétele van folyamatban.

Az olvasóterem látogatók számára szeptember 1-től június 30-ig, a vasárnapokat és ünnepeket s a nagyhét 3 utolsó napját kivéve, naponként 9-től 1-ig van nyitva. Az olvasóterem használatára feljogosító látogatási jegyet, megfelelő igazolásra, minden 16 évet betöltött, tisztességesen öltözött egyén megkapja.

A hírlapok használóinak külön olvasóterem van berendezve.

A könyvtár belső dolgozótermében külön helyiség és az épület földszintjén berendezett délutáni dolgozószoba áll a tudományos buvárkodást végző szakemberek rendelkezésére. Ez utóbbi azonban csak kivételes és sürgős szükség esetén vehető igénybe az igazgató-őr engedélyével, melyet esetről-esetre egy nappal előbb kell kikérni.

Kikölcsönzés csak szakembereknek és kiváló társadalmi állást betöltő egyéneknek van megengedve. A kikölcsönzés tartama két hónapot nem haladhat meg.

Kéziratok, oklevelek, unikumok s becsebb művek csupán közintézeteknek adatnak ki, tudományos czélból, használatra.

A könyvtár vidékre csak közintézetek hivatalos megkeresésére, hivatalos helyiségekben leendő használatra küld könyveket. Külföldi intézetekre a viszonzóság elve szolgál irányadóul.

Évi javadalma 1900-ban a Széchenyi orsz. könyvtár gyarapítására 13,000 kor. és 940 kor. alapítványi kamat, a hirlaptár gyarapítására 24000 kor., könyvkötésre 5000 kor. és a gróf Karácsonyi-alapból 176 kor., továbbá butorzásra 5000 kor. és a revízió költségeire 2000 kor. Ez összegeken kívül a könyvtár arányosan és a szükséghez mérten részesedik a gyűjtemények megvásárlása czéljából a muzeumi igazgatóság rendelkezésére álló 11,000 kor. összegben, és a múzeumi kiadványokra felvett 9000 koronából a »Magyar Könyvszemle« kiadására 2400 koronát vesz igénybe.

Catalogus bibliothecae hungaricae Francisci Com. Széchenyi. Tomus I. Pars 1. 2. (Sopron, 1799.) — Index alter libros bibliothecae hungaricae Francisci Com. Széchenyi duobus tomis comprehensos in scientiarum ordines distributos exhibens. (Pest, 1800.) — Catalogus bibliothecae hungaricae nationalis Széchenyianae. Supplementum I. (Pozsony, 1803.) Index alter libros bibliothecae hungaricae Széchenyiano-regnicolaris supplemento I. comprehensos, in scientiarum ordines distributos exhibens. (Pozsony, 1803.) — Catalogus bibliothecae hungaricae Széchenyiano-regnicolaris. Supplementum II. (Sopron, 1807.) — Index alter libros bibliothecae hungaricae Széchenyiano-regnicolaris supplemento II. comprehensos in scientiarum ordines distributos exhibens. (Pest, 1807.) — Catalogus manuscriptorum bibliothecae hungaricae Széchenyiano-regnicolaris. Vol. I—III. (Sopron, 1814/15.) — Horvát István könyvtára. (Jelenkor, 1846. 79. sz.) — Vasvári Pál, Szüemelés a Horvát gyűjtemény ügyében: (Társalkodó, 1846. 97. sz.) — Kubinyi Agoston, A m. n. muzeum, mint intézet és tulajdon örökítése a gróf Ráday könyvtár megvétele érdekében. (Pesti Napló, 1859.) — A nemzeti muzeum és könyvtár diszterme. (Vasárnapi Ujság, 1864.) — Szász Károly, Közkönyvtáraink és az orsz. könyvtár. (Pesti Napló, 1871. 285—288. l.) — Barna Ferdinánd, A m. n. muzeum Széchenyi orsz. könyvtárának rendezéséről. (Magyar Könyvszemle, 1876. évf.) — Csontos János, A Farkas Lajos-féle gyűjtemény codexei a m. n. muzeum könyvtárában. (U. ott.) — Fraknói Vilmos, Jelentés a magyar nemzeti muzeum könyvtárának állapotáról és gyarapodásáról 1874—76-ban. (U. ott.) — Kohn Sámuel, A m. n. muzeum héber kéziratai. (U. ott, 1877. évf.) — Csontos János, Adalék

az 1848:49. hírlapirodalom bibliographiájához. (U. ott.) — Csontos János, A m. n. muzeum könyvtárának oklevelgyűjteménye. (U. ott.) — Bubits Zsigmond, A m. nemz. muzeum fa- és rézmetszetei. (U. ott.) — Fraknói Vilmos, A m. n. muzeum könyvtárának magy. tört. és irodalomtörténeti kiállítása. (U. ott, és különnyomatban: Bpest, 1877.) — Jelentés a magyar nemz. muzeum könyvtárának állapotáról. (U. ott.) — E. K., A Széchenyi könyvtár gyarapodása. (Fővárosi Lapok, 1877. évf.) — Fraknói Vilmos, Jelentés a magyar nemz. muzeum könyvtárának gyarapodásáról. Magyar Könyvszemle. 1878. évf. — A muzeumi könyvtár. (Pesti Napló, 1879. évf.) — Goldziher Ignác, A m. n. muzeumi könyvtár keleti kéziratai. (Magyar Könyvszemle, 1880. évf.) — Majláth Béla és Thallóczy Lajos, Petőfi Sándor hátrahagyott kéziratai és könyvtára. (U. ott.) — Majláth Béla A gróf Forgách család levéltára. (U. ott.) — Bubits Zsigmond, Magyarországi várak és városoknak a m. n. muzeum könyvtárában létező fa- és rézmetszetei. (Bpest, 1880.) — Majláth Béla, Jelentés a m. nemz. muzeum könyvtárának állapotáról 1880—81-ben. (Magyar Könyvszemle, 1881. évf.) — Komáromy András, Gróf Eszterházy Dániel levéltára a nemz. múzeum könyvtárában. (Magyar Könyvszemle, 1882. évf.) — Majláth Béla, Adalékok Szabó Károly régi magyar könyvtárához. (U. ott.) — U. az, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1881—82-ben. (U. ott.) — Nagy Sándor, Horvát István kéziratai a m. nemz. múzeum könyvtárában. (Magyar Könyvszemle, 1883. évf.) — Komáromy András, A kis rhédei gr. Rhédey család levéltára a nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — Majláth Béla, Adalékok Szabó Károly Régi Magyar Könyvtára-hoz. (U. ott.) — U. az, Jelentés a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1882—83-ban. (U. ott.) — Nagy Sándor, Hazai tanodai drámák a nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — U. az, Szombatos kódexek a nemz. múzeumban. (Érték. a nyelv- és széptud. oszt. köréből. XII. köt. 2. sz. Bpest, 1884.) — Nagy Alexander, Schulcomœdien in der Bibliothek des ung. National-Museums. (Ung. Revue, 1885. évf.) — Majláth Béla, Jelentés a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1883—84-ben. (Magyar Könyvszemle, 1884. évf.) — Csontos János, Adatok a nemz. múzeum könyvtárának történetéhez. (U. ott, 1885. évf.) — Majláth Béla, Jelentés a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1884—85-ben. (U. ott.) — Csontos János, Jelentés a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1885—86-ban. (U. ott. 1886. évf.) — Horvát István, 1843. évi emlékirata a m. n. muzeum könyvtáráról. (U. ott, 1887. évf.) — Majláth Béla, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1886—87-ben. (U. ott, 1887. évf.) — U. az,

Jelentés a n. múzeum könyvtárának állapotáról 1887—88-ban. (U. ott, 1888. évf.) — Csontos János, Emlékirat a müncheni Hunyadi-levéltár visszaszerzése tárgyában. (U. ott, 1889. évf.) — U. az, Barna Ferdinánd nyugdíjba menetele és a múzeumi könyvtár-rendezés. (U. ott.) — Dr. Daday Jenő, A budapesti könyvtárakban található természetrajzi folyóiratok jegyzéke. (U. ott.) — Erdélyi Pál, Révay Miklós kéziratai a nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — Majláth Béla, Jelentés a m. nemz. múzeum állapotáról 1888—89-ben. (U. ott.) — Horváth Ignác, Adalékok Szabó Károly, Régi Magyar Könyvtárának II. kötetéhez. (U. ott, 1880. évf.) — Láng Jágó, Magyar orvostudományi szaklapok a m. n. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — Majláth Béla, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtáráról 1888—90-ben. (U. ott.) — Majláth Béla, Régi magyar egyleveles nyomtatványok a m. nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott, 1891. évf.) — U. az, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtáráról 1890—91-ben. (Magyar Könyvszemle, 1891. évf.) — Dr. Sebestyén Gyula, gróf Széchenyi Ferencz levelezése könyvtári ügyekben. (U. ott.) — Horváth Ignác, A m. nemz. múzeumi könyvtár önyomtatványainak jegyzéke. (Magyar Könyvszemle, 1892/93., 1894. és 1895. évf.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az 1891/92. munkáévben. (U. ott, 1892/93. évf.) — Schönherr Gyula, A Magyar Könyvszemle új folyama. (U. ott.) — Szinnyei József, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtáráról 1892/93-ban. (U. ott.) — Évnegyedes jelentések a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról. (U. ott, 1894—1899. évf.) — Horváth Ignác, A magyar nemz. múzeum könyvtárának önyomtatványai. (Budapest, 1895.) — U. az, Erdélyi országgyűlési törvénczikkék a m. nemz. múzeum könyvtárában. (Magyar Könyvszemle, 1895. évf.) — Kereszty István, A m. nemz. múzeum könyvtárának hirlaposztálya. (U. ott.) — Jankovich Béla, Magyar nemzeti könyvtár. (Különnyomat a Magyar Könyvszemle 1895. évf. Bpest, 1895.) — A m. n. múzeum könyvtára. (1802—1895.) (Különnyomat a Magyar Könyvszemle 1896. évf. Bpest., 1896.) — A Hunyadi-levéltár megszerzése. (U. ott, 1896. évf.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az 1893/94. évben. (U. ott.) — Horváth Ignác, Magyar országgyűlési törvénczikkék a m. nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az ezredéves orsz. kiállításán. (U. ott.) — A köteles példányok ügye az országgyűlésen. (U. ott, 1897. évf.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az 1896. évben. (U. ott.) — A köteles példányokról szóló törvény és végrehajtása. (U. ott, 1898. évf.) — A m. nemzeti múzeum könyvtára az 1897. évben. (U. ott.) — A m. nemz. múzeum könyvtárának szervezete és szolgálatai szabályzata. (U. ott.) —

Az első levéltári és könyvtári szaktanfolyam. (U. ott.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az 1898. évben. (U. ott., 1899. évf.)

A könyvtár hivatalos közlönye: Magyar Könyv-Szemle. Közrebocsátja a m. nemzeti múzeum könyvtára. I—XVI. évf. (Budapest, 1876—92.) — Uj folyam. A m. vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbízásából szerkeszti Schönherr Gyula. I—VII. kötet. (Budapest, 1893—1899.)

Igazgató-őr: Fejérpataky László dr., egyet. ny. r. tanár, muzeumi és könyvtári orsz. felügyelő. **Örök:** Szinnyei József (a hirlaptár vezetője), Kollányi Ferencz (a nyomt. osztály vezetője), Horváth Ignác. **Segéd-őrök:** Schönherr Gyula dr. (a levéltári oszt. vezetője), Kereszty István, Erdélyi Pál dr. (a kézirat. vezetője), Sebestyén Gyula dr., Áldásy Antal dr. **Assistensek:** Esztegar László dr., Melich János dr., Havrán Dániel, Kováts László, Hubert Emil dr., Varjú Elemér. (Van még 5 napidijas, 1 laboráns és 6 szolgál.)

2. Érem- és régiségtár.

Alapját a gróf Széchenyi Ferencz 2623 darabból álló éremgyűjteménye képezi, mely a nádor és magánosok adományaival megbővitve, csakhamar tekintélyes római és magyar éremtárrá nőtte ki magát. 1809-ben a régiségek és érmei kezelése a többi gyűjteményekétől különválasztatott s 1810-ben a gyűjtemény a nagy közönség részére is megnyílt. Fejlődését előmozdította 1812 óta az a kormány-rendelet, mely lehetővé tette, hogy a hazában előforduló kincsletekből a nemzeti múzeum is vásárolhatott példányokat. Az első külön őr 1814-ben neveztetett ki. A huszas évek elején az antik emlékek csoportja Lovász Imre és Farkas László közköltegen megvásárolt gyűjteményeivel gyarapodott. 1821-ben elkészült s 1825-ben Kubinyi Péter áldozatkészsége folytán meg is jelent az összes régiségek első kime-ritő lajstroma. 1828-ban herczeg Batthány Fülöp megvette a múzeumnak Petródy Károly sabariai érmeit és régiségeit. Az 1832/36. országgyűlés határozata folytán, vétel útján Jankovich Miklós éremtára, fegyverei és ékszergyűjteményei jutottak a múzeum birtokába. 1838-tól 1847-ig a gyűjtemények nagy része ládába zártan raktárakban vesztéget. Azonban ez idő alatt is gyarapodott a régiségtár, 1840-ben Wezerle tanárnak 20,000 ezüst forintért megvásárolt római és magyar érmeivel, 1843-ban pedig Kiss Ferencz 12,000 ezüst forintért megszerzett régiség gyűjteményével. Az adományozók hosszú sorából külön kiemelendők: Kubinyi Ferencz, a ki losonczy múzeumának maradványaiból, továbbá br. Révay Ferencz, a ki a 80-as évek-

ben kincs- és fegyvertárával gazdagította a gyűjteményt. A legutóbbi (1898) gyarapodásban igen nevezetes a br. Nyáry Jenő-féle régiséggyűjtemény megvétele. Az évenkénti gyarapodásról kimerítő adatokat közölnek az érem- és régiségár évnegyedi jelentései, melyek az Archaeologiai Értesítő füzeteiben látnak napvilágot. Az osztály élén megalapítása óta a következők állottak: Halitzky Antal (1814—1837); Érdy János (1846—1869); Rómer Flóris (1869—1877); Hampel József (1877 óta.)

A gyűjtemény következő csoportokra oszlik: I. Régiségár, 1. Óskori emlékek. 2. Antik és régibb középkorbali csoport. 3. Hadtörténelmi csoport. 4. Közép- és újkori művészeti és ipari emlékek. 5. Kegyeleti tárgyak. 6. Antik, közép- és újabbkori szobrászati emlékek gipszmásolatai. II. Éremtár, és pedig: a) ó-kori, b) középkori és újkori érmek, c) emlékérmek, d) papírpénzek és kegyérmek, e) bárczák.

Állománya 243628 darab, 9 teremben, három folyosón, az előcsarnokban, földszinti kőtárban, két udvaron és földszinti folyosókon elhelyezve. Az érem- és régiségár szakkönyvtára 5566 mű és számos fénykép.

Megtekinthető minden kedden és pénteken d. e. 9—1-ig díjtalanul, más napokon 10—1-ig 1 korona lefizetése mellett.

Évi javadalmazása 1900-ban 15,600 kor. rendes javadalom, 4013 kor. a báró Rudich-alapítványból és 4000 kor. a butorzásra.

Catalogus nummorum Hungariae et Transilvaniae instituti nationalis Széchenyiani. Pestini, 1807. I—III. kötet. — Appendix ad catalogum nummorum etc. Pestini, 1810. — Müller, Jac. Ferd., Cimetotheca Musei Nationalis Hungarici, (Buda, 1825.) — Képes kalauz a magyar nemzeti múzeum érem- és régiségtárában, szerk. Rómer Flóris. (Pest, 1870.) 2. bővített kiadás. (Budapest, 1873.); 3. kiadás 1881., képek nélkül, szerk. Hampel József. U. annak 4—11. kiadásai. (Budapest, 1884—1899.) — Illustrirter Führer in der Münz- und Alterthumsabtheilung des ungarischen National-Museums. (Pest, 1870.) 2. kiadás. (Budapest, 1873.) — Weszerle Érmészeti táblái, kiadta a nemzeti múzeum érem- és régiségosztálya. (Budapest, 1873.) — Desjardins E. és Rómer F., A magyar nemzeti múzeum római feliratos emlékei, (Budapest, 1873.) — E. Desjardins—F. Rómer, Monuments epigraphiques du Musée National Hongrois. (Buda-Pest, 1873.) — Dr. J. Hampel, Münz- und Alterthumsabtheilung des ung. National-Museums. Verwaltungsnormen und Statistik. (Budapest, 1888.)

Igazgató-őr: Hampel József. Örök: Réthy László, Kuzsinszky Bálint. Segéd-őr: Nagy Géza. Asszistensek: Gohl Ödön, Éber László, Mahler Ede.

3. Képtár.

Gróf Széchenyi Ferencz könyvtárával 1802-ben néhány olajfestményt is átengedett a nemzetnek; azonban képgyűjtemény alapítása eleinte nem volt tervbe véve. 1825-ben Krafft Péter bécsi festőnél egy a Zrinyi Miklós kirohanását ábrázoló festményt rendeltek meg. A képtár alapját voltaképp Pyrker János egri érsek vetette meg azzal, hogy 1836-ban 190 dbból álló s nagyobbára régi olasz mesterek műveit tartalmazó gyűjteményét a nemzetnek ajándékozta. A jelenlegi múzeumépület tervezésekor már képtári helyiségről is történt gondoskodás. A képtár a nagy közönség részére 1846. évi márczius 19-én nyílt meg. Csakhamar társadalmi mozgalom indult meg a gyűjteménynek nemzeti irányban való fejlesztésére. Bizottság alakult oly célból, hogy aláírások útján hazai képzőművészeti alkotásokból »nemzeti képcsarnok« rendeztessék be. A begyűlt 12,000 pengő forinton 52 db magyar művészekről származó olajfestmény szereztetett meg. A nemzeti képcsarnok-egylet által 1852-ben ismét kibocsátott aláírási ivenek egy év alatt újabb 12,000 frt gyűlt össze, melyből Barabás Miklós által elkészítették a király Ó Felsége és Albrecht főherczeg arczképeit s a fenmaradt összeget 1860-ig növelve, ebben az évben 15,370 frankért megvásároltak id. Markó Károly hátrahagyott műveiből nyolcz darabot s fiától, ifj. Markó Károlytól is egy festményt. Az 1848/49-ki kormány is ajándékozott a múzeumnak 76 db festményt. Egyesek is kezdtek nagyobb értékű műveket ajándékozni, s a képcsarnok-egylet is folytatta a gyűjtemény gyarapítására irányuló tevékenységét. Ez az egylet 1875-ben a vele rokonczélu magyar képzőművészeti társulatba olvadva, 29,078 frt pénz-alapját egyebek közt oly feltétellel engedte át a társulatnak, hogy az köteles évenként 1000 frt erejéig magyar műalkotásokkal gazdagítani a múzeumi képtárt. 1876-ban a múzeumi képtár régi festményei (102 db) az Országos Esterházy-képtárba helyeztettek át, a honnan viszont 60 db újabbkori kép került a múzeumi képtárba. Ekkor lett ez a gyűjtemény modern képtárrá. 1884-ben 101 festményt, nagyobbára arczképeket, az akkor alapított magyar történelmi képcsarnokba vittek át. Az ezutáni rendezésnél a képtár állománya 301 festmény, 30 márványszobormű, 12 gipszöntvény, 4 ércz- és 3 terracotta-szobor volt. Külföldi művek rendszeres vásárlása 1868 óta történik. A képtár élén megalapítása óta a következők állottak: Kiss Bálint (1847—1868); Ligeti Antal (1868—1890); Than Mór (1890—1896).

Állománya 596 db.

Másolásra és fényképezésre engedélyt az igazgatóság ad.

Megtéríthető minden szerdán és szombaton d. e. 9—1-ig díjtalanul; más napokon szintén 9—1-ig 1 korona lefizetése mellett.

Évi javadalmazása 1900-ban 10,000 kor.

Ligeti Antal, A magyar nemzeti múzeum képcsarnokának ismertető lajstroma. (Buda, 1870.) — A magyar nemzeti múzeum képcsarnokának lajstroma. (Budapest, 1883.) U. ennek újabb kiadásai. (Budapest, 1886. 1890. 1892. 1893. 1896.) — Katalog der Bildergallerie des National-Museum's. (Budapest, 1883.) Ugyanennek újabb kiadásai. (Budapest, 1892, 1893.)

Az igazgató-őri állás nincs betöltve.

4. Néprajzi osztály.

(VI., Csillag-utca 16. sz.)

A múzeum régészeti anyaga a 60-as évekig igen csekély s a Reguly-féle gyűjteményen kívül igen jelentéktelen volt. A 60-as években, mikor az európai múzeumok néprajzi gyűjteményeit szélesebb alapokra fektették, nálunk is kezdtek ilyen gyűjtemény szükségességéről gondolkozni. Br. Eötvös József m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1868-ban megbizta Xantus Jánost, hogy csatlakozzék az épen akkor utra kelt keletázsiai expedícióhoz, s gyűjtsön és vásároljon a nemzeti múzeum természetrajzi osztálya és az alakítandó néprajzi osztály részére tárgyakat. Xantus 1871-ben hazaérkezve, rendezte és ideiglenesen kiállította a 2533 drbból álló gyűjteményt s arról katalogust adott ki. Azonban ez a gyűjtemény olyan anyagot tartalmazott, a mely a hazai etnografiával semmiféle vonatkozásban sem állott s ebből is az iparművészeti múzeum alapításakor egy jó részt kiszakítottak. Az osztály fejlesztésében ezután 15 éven át mi sem történt, s a gyűjtemény csakis az idegenbe került magyar hazafiak sokszor igen becses küldeményeiből gyarapodott. Ekkor Xantus a saját magángyűjteményének a múzeumban örökletékké váló elhelyezése által adott újabb lendületet ez osztály fejlődésének. 1887-ben Trefort Ágoston miniszter a néprajzi osztály céljaira 500 frtot vett be az állami költségvetésbe, mely 1893-ban 800 frtra 1895-ben 2000 frtra emelkedett, s már 1891-ben 300 frt szakkönyvtári dotációval bővítettett. Ezeken kívül államköltségen szerezettek meg dr. Pápai Károly siberiai gyűjtésének anyaga és a helsingforsi ethnogr. múzeum duplumaiból 299 tárgy. A hazai ethnografiai mozgalmak hatása alatt végre az újabb időkben világossá lett, hogy a néprajzi osztály természetszerű feladata első sorban a hazai néprajzi

anyag összegyűjtése, s hogy ezen irányban rendszeres tevékenységet fejthessen ki, első sorban megfelelő helyiségről kellett gondoskodni. A várkerti bazár, hova a gyűjteményt 1892-ben átköltöztették, a czélnak meg nem felelően, ezt 1893-ban egy bérházban (Csillag-utca 15. sz.) helyezték el, a hol újabb és újabb lakások béreltetvén ki, egyelőre fejlődésének a helyszüke nem fog akadályul szolgálni. 1894-ben rendeztetett és felállított az egész magyar gyűjtemény, melybe beillesztették a Herman Ottó-féle magyar halászati gyűjteményt. 1895-ben újból rendeztetett és felállított a keletázsiai gyűjtemény, továbbá ideiglenesen felállítottak a gróf Teleki Sámuel által ajándékozott középpafrikai és a Fenichel Sámuel által gyűjtött német új guineai pápua-gyűjtemény. Az 1896-ki ezredéves kiállítás néprajzi anyaga szintén bekerült a gyűjteménybe. Újabb rendkívül értékes gyarapodásai az osztálynak a gr. Zichy Jenő által ajándékozott s a rokon népek ethnografiájára vonatkozó gazdag gyűjtemény s Biró Lajos új guineai gyűjtésének anyaga. Az új rendezés és felállítás után az osztály 1898. jun. 16-án nyitott meg. Legújabbban szoros kapcsolatba lépett a magyarországi néprajzi társasággal, melynek folyóirata, az *Ethnographia*, az osztály hivatalos értesítőjéül szolgál. Az osztály élén állottak Xantus János (1872—1894.); dr. Jankó János.

Állománya 29,332 drb tárgy.

Szakkönyvtára 744 műből áll.

Évi javadalmazása 1900-ban 9,000 kor.

Megtekinthető minden szerdán és szombaton d. e. 9—1 óráig. Más hétköznapiokon szintén 9—1-ig 1 korona lefizetés mellett.

A közoktatási miniszter megbízásából 1869/70-ben Kelet-ázsiaiában országos költségen gyűjtött s a m. n. múzeumban ideiglenesen kiállított népmű tárgyak leíró sorozata. 1871. — Xantus János, Vezető a m. n. múzeum népmű gyűjteményében 1874., — U. az, A m. n. múzeum néprajzi osztályának története és egy indítvány jövőjét illetőleg. (Ethnographia, 1892. évf.) — Dr. Jankó János, Közlemények a m. n. múzeum néprajzi tárából. (U. ott, 1892. és 1893. évf.) — Vikár Béla, Néprajzi tárgyak gyűjtése a millenniumra. (U. ott, 1893. évf.) — Dr. Jankó János, A m. n. múzeum néprajzi osztálya tárgyainak statisztikája. (U. ott, 1894. évf.) — Zichy Jenő gróf kaukázusi és középázsiai utazásai. I. rész: A néprajzi gyűjtemény leírása dr. Jankó Jánostól. II. rész: Az archaeologiai gyűjtemény leírása dr. Posta Bélától. (Budapest, 1897.) — Vikár Béla, A m. n. múzeum néprajzi tára. (Ethnographia, 1898. évf.) — Biró Lajos német-új-guineai (berlinhofeni) nép-

rajzi gyűjtéseinek letró jegyzéke. Kiadja a m. n. múzeum néprajzi osztálya. (Budapest, 1899.) — Dr. Sebestyén Gyula. *A Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi gyűjteményei. (Éthnographia, 1899. évf.)*

Őr (osztályvezető): dr. Jankó János. Segédőr: dr. Seemayer Vilibáld. Assistsens: Bátky Zsigmond.

5. Állattár.

1870-ig a növény- és ásványtári osztályokkal együtt az 1810-ben felállított »természettár« részét képezte. 1823-ban 1300 ezüst forintért megvétellett Ochseneimer klasszikus lepkegyűjteménye; a legelső adakozó br. Ocskay Ferenc volt 1827-ben. Az 1838-iki árvíz alatt csaknem az egész gyűjtemény megsemmisült. 1842-ben 3000 frton megszerettetett a Treitschke-féle klasszikus lepkegyűjtemény. Nevezetesebb ajándékok az 50-as és 60-as évekből a Brunswick-Forray-féle 12,000 darabból álló és az Ujhelyi Imre-féle 11,000 darabból álló csiga-kagylógyűjtemények. 1869-ben a király Ó felsége 1497 drb állatot adományozott. 1851-ben megvásároltatta Miketz András 6000 csiga-kagylóból és 1864-ben Frivaldszky Imre 62,143 rovarból és 16,000 szárazföldi és édesvizi csiga-kagylóból álló gyűjteményei. 1870 óta a külön állattári osztály rendszeres javadalmasban részesül s 1877 óta kiadja a »Természetrajzi Füzetek« című folyóiratot. Xantus János keletázsiai utja 85,000 darabból álló állattani gyűjteménnyel gazdagította az osztályt. A kir. magy. természettudományi társulat ajándékozta az osztálynak Herman Ottó pók- és dr. Tömösváry Ödön Myriopoda-gyűjteményét. Vétel után szereztek meg újabbban a Hazay-féle csiga-, a Böckh-féle pók-, a Füss-féle erdélyrészi és a Biró Lajos-féle magyarországi rovargyűjtemények. Biró Lajos uj-guineai gyűjtése is a fontosabb újabb gyarapodások közé tartozik. 1896-ban Horváth Géza a múzeumnak ajándékozta 42,000 drbból álló Hemiptera-gyűjteményét, 1897-ben pedig Kertész Kálmán 7000 drbból álló diptera-gyűjteményét és Csiky Ernő 14.000 drbból álló rovargyűjteményét. Nevezetes újabb ajándékok a gr. Zichy Jenő keletázsiai expedíciója által gyűjtött állattani tárgyak, továbbá dr. Traxler László 10,000 darabból álló csiga-kagylógyűjteménye, melyet Traxler Sándor ajándékozott a múzeumnak.

A gyűjtemény a következő csoportokra oszlik: 1 emlősök, 2 madarak, 3 hüllők és kétélűek, 4 halak, 5 zsákállatok, 6 lágytestűek, 7 molluscoideak, 8 rovarok, 9 százlábúak, 10 pókfélék, 11 rákfélék, 12 férgek, 13 tüskebőrűek, 14 úrbélűek.

Allomány 1,147,505 drb. A szakkönyvtár: 7332 drbból áll.

Megtekinthető minden hétfőn és oszttörtökön d. e. 9—1-ig dijtalanul, más napokon 1 korona lefizetése mellett.

Évi javadalmazása 1900-ban 14,000 kor..

Dr. Károli János, Kalauz a magyar nemzeti museum halgyűjteményében. (Budapest, 1879.) — Dr. Daday Jenő, Vezető az állattárban. (Budapest, 1891.) — Ugyanaz II. kiadás. (Budapest, 1895.) — Frivaldszky János, Az állattár története. (Természettajzi Füzetek, 1880. évf.)

Igazgató-őr: Horváth Géza. **Őrök:** Mocsáry Sándor, Madarász Gyula, Daday Jenő. **Segédőr:** Kuthy Dezső. **Assistensek:** Kertész Kálmán, Csiky Ernő. **Szolgálatra beosztva:** Méhely Lajos, áll. főreáliskolai tanár.

6. Növénytár.

(V., Széchenyi-utca 1. sz.)

Alapját József nádor vetette meg 1817-ben, megvásárolva 7000 frtért Kitaibelnek herbariumát a múzeum részére. 1826-ban a gróf Lamberg által ajándékozott Lumniczer-féle pozsony-megyei herbarium vivum-mal, 1839-ben a 6484 frtért vásárolt Sadler-féle herbariummal gazdagodott a gyűjtemény, mely önálló osztálylá csak 1870-ben fejlesztetett. Ekkor rendszeresítettett a növénytári-őri állás s az első őr, Janka Viktor, Endlicher rendszere alapján fel is állította a múzeumi növénygyűjteményt. Haynald Lajos az osztály részére 12,000 frtnyi alapítványt tett s végrendeleti intézkedés értelmében, 1892-ben növénygyűjteménye és botanikai könyvtára is az osztály birtokába kerültek. 1892-ben az így meggyarapodott osztály kénytelen volt a múzeum-épületből a Széchenyi-utca 1. sz. a. házban levő elegendő és megfelelőbb helyiségekbe költözni. 1892-ben a Wagner Lajos-féle, 1893-ban a Rétely-féle herbariumok szereztettek meg. 1894-ben megkapta az osztály Kossuth Lajos herbariumát. 1898-ban 800 frtért a Hazslinszky-féle gombagyűjtemény szereztetett meg.

Állománya 416,525 drb. A szakkönyvtár 10,800 kötetből, 145 kéziratból és 126 térképből áll.

Rendszeres nyitási napok nincsenek; szakemberek és érdeklődők bármikor megtekinthetik a hivatalos órák alatt. d. e. 9—1-ig Évi javadalmazása 1900-ban 8,230 kor.

Janka Viktor, A növénytár története. (Természettajzi Füzetek, 1880. évf.)

Őr (osztályvezető): Filarszky Nándor. **Assistens:** Bernátsky Jenő.

7. Ásvány-öslénytár.

Alapját 1808-ban gr. Széchenyi Ferenczné, Festetich Julianna vetette meg, nagyobb számmal válogatott ásványokat ajándékozva a múzeumnak. 1810-ben Tehel Lajos, a természetosztály első őrre rendezte a gyűjteményt. 1811-ben Rainer főherczeg igen sok öslénytani tárgygyal gazdagította. Az 1838-iki árvíz által okozott veszteségeket 1839-ben a Szájbely István-, 1842-ben pedig a br. Podmaniczky Károly-féle ásványgyűjtemények megvételével pótolták. 1870-ben az önállóvá lett ásvány-öslénytani osztály egyszerre föllendült az által, hogy 35,000 frtért megvásárolták, különösen Pulszky Ferencz sürgetésére, a Lobkovitz-féle ásványgyűjteményt. Ez évtől az osztály külön javadalomban részesül. 1878-ban Semsey Andor 17,000 frank erejéig vásároltatott a párisi kiállításon becses ásványokat a gyűjtemény számára. Ugyancsak az ő ajándékaként szerzetetett meg később 10,000 frtért az Eszterházy-féle ásványgyűjtemény. Semsey 1878 óta egy negyedmiliónál többet áldozott az ásványtári osztály számára.

Állománya 84.804 drb.

Évi javadalmazása 1900-ban 4000 kor.

Megtekinthető minden hétfőn és csütörtökön d. e. 9—1-ig, más napokon szintén 9—1-ig 1 korona lefizetése mellett.

Tiszteletbeli fő-őr: Semsey Andor. *Igazgató-őr*: Krenner József. *Őrök*: Franzenau Ágoston, Loczka József (vegyész). *Segédőr*: Zimányi Károly.

A magy. kir. tudomány-egyetem könyvtára.

(IV., Ferencziek-tere 5. sz.)

A budapesti egyetemi könyvtár keletkezésének ideje egybeesik a nagyszombati érseki egyetemnek 1635. május 13-án történt alapításával. Kezdetben a nagyszombati Jezsuitarend tulajdona volt. A nagyszombati érseki egyetem 1770-ben királyivá tétetett, a Jezsuitarend pedig 1773-ban feloszlattatván, könyvtára 1774. augusztus 19-én az országos jellegűvé lett egyetemnek adományoztatott. Mária Terézia a könyvtár gyarapítására évenként 500 frtot s az egyetemi nyomda jövedelmét rendelte. A nagyszombati egyetem 1777. év őszén Budára helyeztetvén át, a könyvtár is ide tétetett és itt a királyi várakban állítatott fel. Innen az egyetemmel együtt 1784-ben Pestre költözött át, hol helyéül a Ferenczrendiek tulajdonát képező, a

Hatvani-utca és Barátok-tere sarkán levő templom melletti kolostornak délnyugoti és délkeleti része foglaltatott le. Itt helyzetetett el az akkor 20,000 kötetből álló könyvtár és nyílt meg 1786 augusztusban a közönség használatára. Innen csak 1875 október hóban kezdette meg a behurczolkodását mai, új, monumentális épületébe, hol a nagy közönség számára 1876 márczius 26-án tartott nagy ünnepélyvel megnyitván, megkezdette középkorias jellegéből való kifejlődését. A könyvtár ezen új időszakának 23 éve alatt fokozatosan egy modern kultúr-intézeté fejlődve, feladata kellő magaslatára jutott és még azon lehetőséget is elérte, hogy a szorosabb értelemben vett egyetemi könyvtári célján kívül még más, országos és olyan teendőket is teljesít, mint a minőket monarchiánk másik államában a bécsi udvari és egyetemi könyvtárak együttesen végeznek. A könyvtár állománya, eltekintve attól, hogy II. József alatt a feloszlatott szerzetek könyvei nagy mérvben emelték a könyvtári művek számát, nagyobb részét vétel, ajándék és köteles példányok beküldése által gyarapodott. Ez utóbbi, t. i. a köteles példány 1780 augusztus 10-től kezdve az 1848: XVIII. t.-czikk keletkezéséig járt a könyvtárnak. Részint hagyományozás, ajándék, részint vásárlás utján a következő kézirat- és könyvgyűjtemények jutottak a könyvtár tulajdonába, u. m.: a Hevenessy és Kaprinay kéziratgyűjtemény 1787-ben, Lakics György könyvtára 1788-ban, Pray György kézirat- és könyvgyűjteménye 1786-ban, Trnka Venczel könyvtára 1795-ben, Vezza Antal, országos főorvos könyvtára 1799-ben, özv. gr. Zichy Miklósné könyvtára 1796-ban, Fejér György könyvtára 1843-ban, Szilasy János könyvtára 1858-ban, Nagy Károly könyvtára 1865-ben, Frank Ignác, egyetemi tanár könyvtára, Budapest főváros ajándékozása utján, 1875-ben, Balogh Pál orvos könyvtára 1870-ben, Abdul Hamid török szultán ajándékozása utján 35 középkori kézirat, (köztük 12 Korvinkódex) 1877-ben, Mircse János könyvtára 1885-ben, Pauler Tivadar könyvtára 1887-ben, Basel Aurél könyvtára 1891-ben, Télfy Iván könyvtára 1898-ban.

A könyvtár jellege általános, tudományos.

Állománya 224,699 kötet mű, 40,186 drb apró nyomtatvány, ezenfelül 1607 drb és 441 kötet kézirat, ezek között 723 ósnyomtatvány, 475 régi magyar nyomtatvány, 620 1711 előtti magyarországi latin nyomtatvány, 410 1711 előtti magyar vonatkozású idegen nyomtatvány. Ezekon kívül oklevél-, térkép- és metszetgyűjteménye is van.

Elhelyezve 8 teremben, 7 szobában és 140 egyénre berendezett két olvasóteremben.

A könyvtár különös érdekességei: 12 darab Korvin-kódex; a régi magyar nyelvemlékek közül a Nádor-kódex, Winkler-

kódex, Cornides-kódex, Sándor-kódex, Bod- és Weszprémi-kódex; Kaprinai, Hevenessy, Pray kézirat-gyűjteményei, ezenkívül Káldy bibliájának eredeti kézirata, ugyyszintén Pázmány Péter és Cornides eredeti kéziratai, továbbá két tézsa-nyomás (empreintes en pate), két serét-nyomás (Schrottblätter, manière criblée,) Erasmus mester rézmetszete a XV-ik századból az ősnymtatványok közül Vespucci Americo levele 1504-ből; az első német ujság 1505-ből; Speculum Passionis, Theuerdank, mindkettő Hans Schäfleintől illusztrálva; a legelső magyarországi nyomtatvány, az 1473-iki Cronicon Budense és a legelső magyar nyomtatvány, Komjáthi Szt. Pál levelei, egy-egy példánya.

Czédula- és betűrendes katalogusa van.

Látogatók számára, hétfő és ünnepnap kivételével, délelőtt 9—12 óráig, délután 3—8 óráig nyitva van. Minden 16 évet betöltött és tisztességesen öltözött egyén az igazgatóság által egy tanévre kiállított látogatási jegy mellett használhatja a könyvtárt.

Kiköloszónés van biztosíték letétele nélkül egyetemi tanárok és azok részére, kiknek erre nézve az egyetemi tanács engedélyt ad, minden más személynek biztosíték letétele mellett.

A könyvtár más helyekre, csak hivatalos megkeresésre, hivatalos uton küld könyveket.

Évi javadalmazása 69,296 kor., melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap. Ebből 32,000 kor. könyvvásárlásra és kötésre fordítatik.

Pray, Georgius Index rariorum librorum bibliothecae universitatis regiae Budensis 2. k. (Buda, 1780—81.) — Márki József, Czimmutató a m. kir. egyetem s Pest város könyvtárainak magyar, német, latin s francia nyelven írott jogi s államtani összes műveihez. (I. füzet. Pest, 1865. II. füzet. Buda, 1869.) — A budapesti királyi egyetemi könyvtár Értesítője. (Budapest, 1874—75.) — Márki József, Könyvtári ne-felejtés, vagy a budapesti m. kir. tudomány-egyetem könyvtárának rövid ismertetése. 1778—1874. (Budapest, 1874.) — A könyvtár gyarapodásai 1874-ben. (Budapest, 1874—75.) — A könyvtár gyarapodásai 1875-ben. (Budapest, 1876.) — Id. Szinnyei József, Az egyetemi könyvtár rendezéséről. (Magyar Könyvszemle, 1876. évf.) — A budapesti m. kir. tudomány egyetem könyvtárának czimjegyzéke. I. Kézikönyvtár. (Budapest, 1876.) — II—XXIII. k., 1877—1898. éri gyarapodás. (Budapest, 1878—1899.) — Szilágyi Sándor, Régi hazai könyvfeljegyzések a budapesti egyetem könyvtárában. (Magyar Könyvszemle, 1879—80. évf.) A magyar kir. egyetemi könyvtár codezeinek czimjegyzéke. (Budapest, 1881.) — Catalogus Codicum Biblio-

thecae Universitatis R. Scientiarum. (Budapest, 1881.) — Kudora Károly, A budapesti királyi magyar tudomány-egyetem segédkönyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1884.) — A hírlapok és folyóiratok czimjegyzéke a budapesti egyetemi könyvtárban. (Budapest, 1886.) — A budapesti m. királyi egyetemi könyvtár kéziratainak czimjegyzéke. I. Rész. (Budapest, 1889.) — II. Rész. (Budapest, 1894.) — Máté Sándor, A budapesti magyar királyi tudomány-egyetem könyvtára 1774—1896. (Budapest, 1896.) — Dr. Illéssy János. Az egyetemi könyvtár megvizsgálása 1780-ban. (Magyar Könyvszemle, 1897. évf.)

A könyvtár az egyetemi tanács felügyelete alatt áll.

Könyvtárigazgató: dr. Ferenczi Zoltán. **Elsőőr** dr. Máté Sándor. **Másodőr:** Kudora Sándor. **I. tiszti:** dr. Dedek Crescens Lajos. **II. tiszti:** dr. Dézsi Lajos. **III. tiszti:** Tetzl Lőrincz. **Segédlisti:** Jankovich Antal. **Gyakornok:** Czeizel László.

Az országos képtár és történelmi képcsarnok.

(V., Ferencz-József-tér 9. sz., a M. Tud. Akadémia palotájában.)

1861-ben a Magyar Tud. Akadémia elnökének, gr. Dessewffy Emilnek indítványára átiratot intézett herczeg Esterházy Pálhoz, melyben az Esterházy-család Bécsben őrzött világhírű képtárának, kézrajz- és rézmetszet-gyűjteményének az épülő akadémiai palotában való elhelyezését s a nyilvánosság elé bocsátását kérte. A kérésnek fogantja is volt s a képtár — melyet herczeg Esterházy Miklós (sz. 1785., megh. 1833.) alapított, s mely 1779-ben Kismartonból Esterházára, innen később Pottendorfba, majd Laxenburgba s 1813-ban Bécsbe vitetett — 1865-ben Budapestre szállítottatott s az Akadémia palotájában közszemlére bocsátatott. Midőn nemsokára fölmerült az a hír, hogy a képtár el fog adatni, az országgyűlés a képzőművészeti társulatnak 1867-ben hozzá intézett kérvénye folytán utasította a kormányt, hogy a nevezett képtárnak megszerzetése iránt előterjesztést tegyen. 1869-ben minisztertanácsi határozat alapján a Louvre szakértője, Müндler Ottó a gyűjteményt megvizsgálta s annak értékét, a metszetek és kézi rajzok nélkül, 2,995,320 frt ezüst frankban megállapította. 1870-ben a király megengedte, hogy a festmények 1.100,000 frtért s a kézi rajzok és metszetek 200,000 frtért megvásároltassanak az ország részére. A vásárlás az 1871. XI. t.-oz.-ben nyert szentesítést s ez év április hó 28-tól május hó 5-ig 650 festmény, 3535 kézi rajz, 51,301 metszet és 305 kötet könyv át is vétetett. A vételár

fedezésére néhány megye és város kisebb-nagyobb összeget (Pest városa 60,000 frtot) ajánlott fel. A képtár később Ipolyi Arnold püspöktől 60 drb festményt kapott, melyek által a gyűjteménynek praerafaalita művekben való hiányossága pótoltatott. Lényegesen gyarapodott továbbá az által, hogy 1876-ban a magyar nemzeti múzeum képtárának régi festményei és régi műtárgyai oda helyeztetek át. Az 1896. évi VIII. t.-cz. alapján létesítendő »szép-művészeti múzeum« részére megszerzett tárgyak egy része szintén az országos képtárban helyeztetett el. Önálló létezése az említett intézmény létrejöttével meg fog szünni. Az országos képtár élén állottak: 1. Kratzmann Gusztáv (1880-ig); 2. Pulszky Károly (1880—1896.); 3. Kammerer Ernő (kormánybiztosi minőségben (1896-tól).

A történelmi képcsarnok a nemzeti múzeum képtárából különválasztott arcsképekből, továbbá a nemzeti múzeumi és egyetemi könyvtárakban őrzött magyar történelmi vonatkozású metszetekből s az ilyen természetű muzeum gipszöntvényekből jött létre. Előmunkálataira az 1884-iki költségvetésben 1000 frt irányoztatott elő. Ő felsége 1883-ban a budai kir. várkert-bazár egy részét engedte át céljaira, s 1885-ben szervezetét jóváhagyta. A helyiség nedvessége miatt rövid idő múltán a fővárossal létrejött bérleti szerződés alapján, az 1885-iki orsz. kiállítás műcsarnok-épületébe költöztetett, a honnan azonban az 1896-iki ezredéves kiállítás következtében, már 1895-ben el kellett szállítani. 1897-ben a m. tud. akadémia bérházában helyeztetett el. Ajándékok, letétek és vétel után folyton gyarapodott. Nevezetesebb vásárlás 1896-ban Lanfrancoi Enea örökösétől 49 olajfestmény és 4142 metszet és könyomat.

Állománya: 1. Országos Képtár 1480 festmény, 3545 kézirajz, 60,000 metszet, 2. Történelmi képcsarnok 840 festmény, 40 szobormű és 28,000 grafikai lap, köztük néhány vízfestmény és kézirajz. A szakkönyvtár 2300 műből áll.

Megtekinthető minden vasárnap, szerdán és pénteken d. e. 9—1-ig.

Évi javadalmazása (1899-ben, beruházásokkal) 102,000 kor.

Ormos Zsigmond, *A herceg Esterházy-képtár műtörténelmi leírása.* (Pest, 1865.) — Pulszky Károly, *Az országos képtár kiválóbb művei.* (Budapest 1878.) — Pulszky Károly, *Raphael Santi in der ungarischen Reichsgalerie.* (Budapest, 1882.) — Tschudi-Pulszky, *Landesgalerie in Budapest.* (Bécs 1883.) — Pulszky Károly, *A képgyűjtemény leíró lajstroma.* (Budapest, 1888.) — *A magyar történelmi képcsarnok lajstroma.* (Budapest, 1894.) — Frimmel Th., *Kleine Galeriestudien, I. Folge.* (Bamberg, 1897.) — *Az országos képtár műtárgyai*

nak leíró lajstroma. (Budapest, 1897. Régi metszetek kiállítása. (Budapest, 1897.) — Böcklin-kiállítás (Budapest, 1898.) — Modern metszetek kiállítása. (Budapest, 1898.) — Van-Dyck-kiállítás. (Budapest, 1899.) — Velasquez-kiállítás. (Budapest, 1899.) — Az országos képtár fényképgyűjteményének lajstroma. (Budapest, 1899.)

Kormánybiztos: Kammerer Ernő. Igazgató Őr: Térey Gábor. Titkár: Peregriny János. Őr: Nyári Sándor. Beosztva szolgálatra: Petrovics Arzén kir. főmérnök.

Orsz. m. kir. iparművészeti múzeum.

(IX., Üllői-ut 33—37. sz.)

Rómer Flóris hangoztatta először 1864-ben az iparművészeti tárgyak összegyűjtésének szükségességét, s a képzőművészeti társulat és az orsz. iparegyesület néhány év múlva százas bizottságot küldött ki, hogy ez a múzeum tervezetét kidolgozza és megvalósításának eszközeiről gondoskodják. E bizottság különböző eredménytelenül maradt kísérletek után, a kormány figyelmébe ajánlotta az ügyet s az országgyűlés 1872-ben meg is szavazott 50,000 frtot iparművészeti tárgyak vásárlására. Ez összeget az 1873-iki bécsi világiállításon használták fel modern olasz, cseh és angol üvegek, antik agyagminták, régi szövetek s egyéb új és régi műipari tárgyak megszerzésére. Ezekhez járult nemsokára a Rómer Flóris és Xantus János által a bécsi világiállításhoz alkalmából összeállított magyar házi ipari gyűjtemény, mely 15,000 frton szereztetett meg. Mindezek a tárgyak a nemzeti múzeum lépcsőházában helyeztetek el. Az anyag növelésére szolgált a keletázsiai expedíció alkalmával Kínában és Japánban beszerzett bronz-, lakk-, szövet-, papír-, porcellán- és fayence-sorozat. Ekkor a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban kidolgozták szervezetét s a gyűjtemény iparművészeti múzeum név alatt fejlesztetett tovább. 1877-ben a tárgyak az Andrássy-uti múcsarnok földszinti helyiségeiben állították ki s az 1878. XVII. t.-cz. értelmében az egész gyűjtemény teljesen állami felügyelet alá került s rendes állami javadalmazást nyert. Az első szakszerű rendezést Pulszky Károly végezte, s ő volt a múzeum első őre is. Nemsokára a nemzeti múzeum átengedte iparművészeti jellegű tárgyainak egy részét az új múzeumnak, a mely 1881-ben szervezetileg is elkülönítetett a nemzeti múzeumtól s a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium közvetlen felügyelete alá helyeztetett. 1882-ben könyvészeti kiállítást rendezett s megnyitotta szak-

könyvtárát a nagyközönségnek. 1884-ben az ötvösmű-kiállítást rendezte s ennek alkalmából galvanoplasztikai műhelyt állított fel. Ebben az évben lépett az akkor létesült iparművészeti társulattal szoros kapcsolatba. 1885-ben a »Művészi Ipar« cz. folyóiratban saját céljaira szolgáló közlönyre tett szert. A folyton gyarapodó gyűjtemény méltó elhelyezésének kérdése 1890-ben határozottabb alakban fölmerülve, megkezdődtek az alkudozások és előmunkálatok a mai múzeum-palota ügyében, a mely Lechner Ödön és Pártos Gyula tervei szerint elkészülvén, a múzeum 1896-ban a király által ünnepélyesen megnyitott. Élén állottak: 1. Pulszky Károly, őr (1878—1881.); 2. Ráth György, a múzeumi felügyelő-bizottság másodelnöke (1881—1887); 3. Radisich Jenő, igazgató (1887.).

Állománya 11,000 drb. Szakkönyvtára, mely egyúttal az orsz. magyar iparművészeti iskola könyvtára is, 2874 kötetet és 39242 műlapot számlál, 2 teremben elhelyezve, 120 egyénre berendezett olvasóteremmel.

Megtekinthető vasárnap, kedd, szerda, csütörtök 9—1-ig.

A könyvtár nyitva van hétköznapokon esti $\frac{1}{2}$, 7— $\frac{1}{2}$ órák közt.

Évi javadalmazása 84,440 kor.

Schikédanz A. és Pulszky Károly, Kalauz az iparművészeti múzeum gyűjteményeihez. (Budapest, 1877.) — XVIII. századbeli karton-minta-lapok. — Könyvkiállítási emlék. (Budapest, 1882.) — A. de Szemere, Visite à l'exposition des livres au palais de l'Académie. (Budapest, 1882.) — Országos könyvkiállítási kivonatos kalauz (Budapest, 1882.) — A magyar történelmi ötvös-műkiállítás lajstroma. (Budapest, 1884.) — Radisich Jenő, Képes kalauz a gyűjteményekben. (Budapest, 1885.) — E. Radisich von Kutas, Illustrirter Führer durch die Sammlungen. (Budapest, 1885.) — Radisich Jenő, Képes kalauz néh. Ipolyi Arnold nagyváradai püspök gyűjteményéhez. (Budapest.) — Ideiglenes kalauz az országos magyar iparművészeti múzeum gyűjteményeiben. (Budapest, 1897.) — Ű. az, II. kiadás (Budapest, 1898.) — A modern művészet; az iparművészeti múzeum kiállítása II. kiadás. (Budapest, 1898.) — Kalauz az 1898-ik évi angol nemzeti verseny pályanyertes műveihöz; az iparművészeti múzeum kiállítása. (Budapest, 1898.)

Igazgató: Radisics Jenő. Őr: Mihalik József.
Titkár: Lipcsey József. Könyvtárnok: Czákó Elemér.

A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.

(V. Akadémia-utca 2. sz., a M. Tud. Akadémia palotájában.)

1831. márczius 7-én keletkezett, a mikor Schams Ferencz 5 drb ajándék-könyvét a könyvszekrénybe helyezték. 1838-ban Batthyány Gusztáv gróf ajándékozta családi könyvtárát az Akadémiának. Röviddel ezután a gróf Telekieknek az előbbivel hasonló nagyságu 30,000 kötetes adománya következett. Midőn a könyvtár 1844. deczember 23-án megnyílt, körülbelül 60—70,000 kötet könyv volt benne. A nagyobb és becesebb ajándékok közül említendő Pulszky Ferencz aján-déka 1867-ben (mintegy 1200 drb beces munka); 1865-ig a Trattner Károlyi-féle házban (koronaherzeg-utca) volt a könyvtár, a mikor azután az akadémia saját palotájában kapott helyet. 1895-ben a könyvtár külön osztályaként nyílt meg a Goethe-gyűjtemény, melyet a dr. Elischer Boldizsár több mint 40 év alatt gyűjtött és a melyet dr. Elischer Gyula egyet. tanár az akadémiának ajándékozott.

A könyvtár jellege általános. Tisztán tudományos irányban gyarapítatik, a gyakorlati szakok mellőzésével.

Állománya 150,000 kötet, (ebből 56,995 mű katalogizálva, ezek között 357 őnyomtatvány; továbbá 20,000 kézirat, (431 keleti), mintegy 10,000 drb oklevél és a gróf Waldstein által aján-dékozott Ender Tamás-féle aquarell-gyűjtemény 242 drbból. Négy teremben elhelyezve, 70 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei 11 magyar nyelvemlék, Ludovicus Carbo, Dialogus de Mathiae regis laudibus (Korvin-kódex), több unikum a régi magyar irodalomból, köztük a Statuta seu jus scriptum regni Hungariae (Mátyás király törvény-könyvének 1488-iki lipcsei kiadása), az irodalmi levelek gazdag gyűjteménye stb. Az Elischer-féle Goethe gyűjteményben van 2500 nyomtatvány, 178 kézirat (34 Goethe-kézirat), 1063 kép, 22 emlékérem és 366 zenemű.

Betűrendes általános czédula-katalogus, szintén betűrendes szakok szerinti czédula-katalogus és elhelyezés szerinti katalogus van. Munkában van továbbá egy általános törzskönyv szerkesztése.

Használók számára naponkint 3—7 óráig, szakemberek, különösen akademikusok használatára d. e. 10—1-ig és délután 3—7 óráig van nyitva. Az olvasóterembe olvasójegygyel lehet belépni. Középiskolai VII. és VIII. oszt. tanulók intézetük igazgatósága utján kapják a jegyeket.

Kikölcsönzés van akadémiai tagok, a két főiskola tanárai és ismert tudósok részére.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket a hatóságok megkeresésére.

Évi javadalmozása 13,000 kor., melyet részben az állami szubvencióból (13,000 kor.), részben az Akadémiától (3000 kor.) kap.

Hellebrant Árpád, A magyar tudományos Akadémia könyvtárában levő őnyomtatványoknak jegyzéke. (Bpest, 1886.) — A M. T. Akadémia könyvtárának régi szabályai. (Magyar Könyvszemle 1887. évf.) — Jakab Elek, A Magyar Tud. Akadémia kéziratának rendezéséről. (Magyar Könyvszemle 1891. évf.) — Jakab Elek, A magyar tudományos Akadémia kéziratárának ismertetése. (Bpest, 1892.) — Jelentés a M. Tud. Akadémia könyvtárának gyarapodásáról és használatáról 1876-ban. (Magyar Könyvszemle, 1876. évf.) — Hellebrant Árpád, Magyarországi vonatkozású őnyomtatványok a M. Tud. Akadémia könyvtárában. (U. ott, 1880. évf.) — Heller Ágost, Az Elischer-féle Goethe-gyűjtemény katalógusa (Budapest, 1896).

Főkönyvtárnok: Heller Ágost. **Alkönyvtárnokok:** Lindner Ernő és Hellebrant Árpád.

A m. kir. központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye.

(II., Oszlop-utca 3/a.)

A hivatal könyvtárának alapját néhai igazgatója, dr. Keleti Károly 1867-ben a külföldi statisztikai hivatalokkal megkezdett csere-viszony által vetette meg; sokat tett e részben az 1876-ban Budapesten tartott IX. nemzetközi statisztikai kongresszus, mely könyvészeti kiállítással volt egybekötve. A gyűjtemény, mint szakkönyvtár, az 1884. évi könyvtár-statisztika szerint, Magyarország hatósági könyvtárai között a második helyet foglalta el. A könyvtár ügykezelését és használatát a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1890. évi okt. 2-án 3235. eln. sz. a. kibocsátott utasítása, később ugyanannak 1898. évi 8339/1897. eln. sz. a. kiadott szabályzata írja körül. Nyilvános jellegét 1898-ban nyerte.

A könyvtár jellege statisztikai és közgazdasági. Az által, hogy az 1897. évi XXXV. t.-cz. 4. §. szerint a nyomdatermékek köteles példányaiban részesül, általános irányban gyarapodik. Allománya 76,174 drb, 28 kézirat és 132 térkép és grafikai rajz, három teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cédula, betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Használók számára, vasárnap és ünnepek kivételével, d. e. 10 órától d. u. 1 óráig van nyitva.

A könyvek használata kérő-lap útján eszközöltetik; egy-szerre csak egy munka és rendszerint csak egy kötet vehető ki. Kiközlés van, igazgatói engedéllyel, vidékre is.

Évi javadalmazása (1898-ban) 4000 kor., melyet a m. kir. keresk. miniszteriumtól kap.

A statisztikai osztály könyv- és térkép-gyűjteményének lajstroma 1867/8-ról. — Hivatalos Statisztikai Közlemények, (I. évf. 3. füz., VI. évf. 4. füz.) — Jegyzéke az orsz. m. kir. statisztikai hivatal könyv- és térkép-gyűjteményének 1869. és 1870-ről. (U. ott, IV. évf. 4. füzet.) — U. az az 1871. és 72-ik évekről. (U. ott.) — Findura Imre, Az országos magyar királyi statisztikai hivatal könyvtárának és térképgyűjteményének cím-jegyzéke. 1867—1884. (Budapest, 1885.) — A m. kir. központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtárának és térképgyűjteményének címjegyzéke. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnokok: Farkasfalvi Imre és Tettey Emil statisztikai tiszt.

A kir. József-műegyetem könyvtára.

(VIII., Muzeum-körút 6—8. sz.)

A műegyetem könyvtára 1846-tól 1856-ig, míg az intézet József-ipartanoda néven szerepelt, igen kis terjedelmű volt. Első könyvtárnoka, Weisz (Vész) János, 1853 október havában vette át a könyvtárt, mely ez ideig valószínűleg csak az igazgatói iroda egyik szekrényét foglalta el. 1855 szeptember 21-én, a Vész által készített leltár bizonyossága szerint még csak 351 mű volt a könyvtár birtokában. 1869 novemberig a művek száma 2361-re emelkedett. 1867-ben Fölser István műegyetemi tanár vette át a könyvtár vezetését és az ő idejében, 1869 november 1-én nyitották meg a hallgatók előtt az olvasótermet, melynek ellátására melléje egy segéd neveztetett ki, azonkívül egy külön szolgálta is lett kirendelve. Harmadik könyvtárnok dr. Wartha Vincze volt, ki a könyvtár igazgatását 26 évi működése után (1870. nov. 8-tól, 1896. szept. 1.) Rados Gusztávnak adta át. A könyvek beszerzése a hallgatók beiratási díjából történt, mely 1 frtról a mai napig 10 koronára emelkedett, azonfelül az 1870. év óta az állam dotációban részesíti, mely 4000—20,000 korona között ingadozott. Részben ajándék, részben vétel útján kerültek a könyvtárba Borsitzky D., Schmidl A., Nendtvich Károly, Nagy Károly, Komnenovich Sándor, Horváth Ignác, Weber Antal, Eötvös József báró és Hunyady Jenő könyvei.

A könyvtár jellege matematikai, természettudományi, művészet és leginkább műszaki.

Állománya 57,540 kötet, 137 térkép, egy teremben elhelyezve, 110 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betűrendes és szak-katalogusa van.

Használók számára az olvasóterem köznapokon d. u. 3—8-ig nyitva van műegyetemi hallgatóknak; a rektor vagy a könyvtárnok engedélyével mások is használhatják.

Kikölcsönzés van a műegyetem tanárai és egyetemi tanárok, továbbá a rektor és könyvtárnok engedélye alapján és a könyv árának letétele mellett műegyetemi hallgatók, sőt idegenek részére is.

A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket, leginkább középiskolai tanároknak, hivatalos folyomódásra.

Évi javadalmazása 20,000 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap, és azonfelül a műegyetemi hallgatók beiratási díjának egy része, mely a hallgatók számával ingadozik.

A m. kir. József-műegyetem könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1874.) — A m. kir. József-műegyetem könyvtárának czimjegyzéke. 2. kiadás. (Budapest, 1893.) — Jámbor Gy., A műegyetem. (Budapest, 1896.)

Könyvtárnok: Rados Gusztáv műegyetemi tanár. Könyvtártsízt: Nagy Sándor.

A m. kir. mezőgazdasági múzeum.

(VII., Kerepesi-ut 72. sz. és Városliget, Széchenyi-sziget.)

A földművelésügyi m. kir. miniszter 1896-ban az országos magyar gazdasági egyesület kezdeményezésére alapította abból a célból, hogy az ország mezőgazdasága fejlődésére vonatkozó emlékeket és a jelen állapotot feltüntető mintákat összegyűjtse. Anyagának zömét az 1896-iki ezredéves országos kiállításból nyerte. Ideiglenesen a városligetben, a történelmi épület-csoport vajdahunyadi részében állítottatott fel és 1897. szept. 12-én adatot át a nyilvánosságnak. Az épület 1899-ben rozzsantsága miatt lebontatván, a gyűjtemények a Kerepesi-ut 72. sz. házába és a városligeti Széchenyi-szigeten a román stíli épület-csoportba helyeztetek át, mely alkalommal a múzeum új rendezést nyert.

A kiállított tárgyak a következő osztályokba vannak csoportosítva: Talaj- és trágyaismeret, 1144 drb; gazdasági növénytermelés, növényekre hasznos és káros állatok, növénybetegségek és élősdiek, 1811 drb; kertészet és gyümölcsészet, 2182 drb;

szőlőművelés és borgazdaság, 445 drb; gazdasági állattenyésztés, 1272 drb; baromfitenyésztés, 540 drb; méhészet, 345 drb; selyemtermelés, 1159 drb; halászat, 579 drb; gazdasági gépek és eszközök, 697 drb; gazdasági s egyéb a gazdaságra vonatkozó épületek (modellek és fényképek), 140 drb; gazdasági műipar, 343 drb; vízépítéset és kulturterménekség, 892 drb; földműves nép házi ipara, 600 drb; mezőgazdasági statisztika és a jószág kezelésére vonatkozó adatok, 150 drb; m. kir. állami birtokok (térképek, rajzok, fényképek), 545 drb; gazdaságtörténet és emléktárgyak, 71 drb; gazdasági szakoktatási tárgyak és tanszerek gyűjteménye, 334 drb; erdészeti és vadászati tárgyak, 803 drb; a társországokra és a külföldre vonatkozó gyűjtemény, 2159 drb.

Összes állománya 16,111 drb.

A könyvtár a múzeummal egyidejűleg keletkezett; jellege mezőgazdasági szakkönyvtár. Gyarapításánál a kitűzött főcél: 1. a magyar nyelvű mezőgazdasági művek és folyóiratok kivétel nélkül való összegyűjtése; 2. a Magyarország területén bármely nyelven megjelent ilyenmü nyomtatványok és 3. a hazai mezőgazdaságra vonatkozó bármely nyelvű és bárhol megjelent művek megszerzése, úgy, hogy e könyvtár a hazai mezőgazdasági és hazánk mezőgazdaságára vonatkozó idegen nyelvű irodalomra nézve forrásul szolgálhasson.

Állománya 4215 kötet és füzet, 1 drb kézirat és 145 drb térkép. (Oklevelek, metszetek, érmek stb. a múzeum történelmi osztályában vannak kiállítva.) Egy terebben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betűrendes és tárgyi katalógusának készítése folyamatban van.

A múzeum gyűjteményei a hétfői és az ünnepeket követő napok kivételével naponkint d. e. 9-től d. u. 1-ig vannak nyitva. A városligetben levő gyűjteményeket s a könyvtárt az érdeklődők a múzeum igazgatóságától nyert külön engedéllyel tekinthetik meg.

Évi javadalmazását, mely egyelőre nincsen meghatározva, a m. kir. földművelésügyi miniszteriumtól kapja.

A m. kir. technologiai iparmúzeum.

(VIII., József-körút 6. sz.)

Az országos magyar iparegyesület 1879-ben a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kérvényt nyújtott be egy technologiai iparmúzeum felállítására iránt. Trefort Ágoston miniszter az alapítási költségek összegyűjtése végett körlevelet bocsátott

ki, melynek eredményeül 14,006 frt 54 kr. gyűlt össze; azonkívül Budapest fővárosa az első berendezésre 5000 forintot, s három évre még 5000 forintot, a budapesti kereskedelmi és iparkamara három évre 1000—1000 forintot, a Kassai kereskedelmi és iparkamara szintén három évre 100—100 forintot ajánlottak fel. Az államkötségvetésben az 1882. évre 10,000 forintot, az 1883. évre pedig 14,000 forintot vettek fel. A miniszter által kinevezett szervező-bizottság 1882. június havában tartotta meg első, alakuló gyűlését. A múzeum helyiségeül kiszemelt Beleznay-kerti helyiség kijavításához a még szükségesnek mutatkozott pótépitkezésekhez 1882. november havában fogtak. A megnyitás 1883. június 24-én volt; az intézet ideiglenes vezetésével Ráth Károly, szervező miniszteri biztos bizatott meg, első örnek pedig Tábornszky Ottó neveztetett ki. 1884. júliustól kezdve a múzeum a budapesti állami közép-ipariskolával hozott szerves kapcsolatba s főigazgatónak Hegedüs Károly, igazgatónak Tábornszky Ottó, s örnek Staub Sándor neveztettek ki. Az iskola és múzeum közös céljaira emelt jelenlegi épület zárkőletétele 1889. április 28-án volt. A múzeum technológiai szakvélemények adásával és műszaki vizsgálatokkal is foglalkozik.

Állománya szerszám- és géptár és mintagyűjtemény 20459 db; szakkönyvtár és rajzgyűjtemény 7572 kötet.

Megtekinthető naponként 9—12 d. e. és 2—5 d. u.

A szakkönyvtárnak 50 olvasó részére berendezett olvasóhelyisége van s használható naponként 9—12 és 3—5-ig, továbbá szerdán este 7—9 órák közt. Kikölcsönzés, főleg az iparos közönség számára, biztosíték mellett 3 heti használatra van. A könyvtár más helyre is küld könyveket, intézeteknek, testületeknek hivatalos megkeresésre, magánosoknak megfelelő biztosíték és a költségek megtérítése mellett.

Évi javadalmozása (1899-ben) személyi 41,164 kor., dologi 30,268 kor.

Taborsky Ottó és Hegedüs Károly, Jelentés a magyar kir. technológiai iparmúzeum 1898/99. évi működéséről. (Budapest, 1899.) — A m. kir. technológiai iparmúzeum közleményei I—XIV. évf. (Budapest, 1888—1899.) — Grünwald István, A m. kir. technológiai iparmúzeum és a m. kir. áll. felső ipariskola egyesített szakkönyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1898.)

Főigazgató: Hegedüs Károly. **Igazgató:** Taborsky Ottó. **Tanár:** Staub Sándor. **Titkár:** Guzelnigg Ernő. **Könyvtárnok:** Grünwald István.

A m. kir. tudomány-egyetemhez tartozó gyűjtemények és szakkönyvtárak.

1. A római jogi szeminárium könyvtára.

(IV., Egyetem-tér 4. sz., a központi épületben.)

Keletkezett 1888-ban. Bierman Mihály és Wenzel Gusztáv könyveinek egy részével gazdagodott.

Állománya 620 kötet.

Évi javadalmazása 300 kor.

2. A nemzetgazdasági és statisztikai szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1890-ben. Wenzel Gusztáv könyveinek egy része oda került.

Állománya 961 kötet.

Évi javadalmazása 600 kor.

3. A politikai szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1895-ben Concha Győzőnek a kar által elfogadott indítványára, az első beszerzésre folyósított 400 frtnyi összegből.

Állománya 163 kötet.

Évi javadalmazása 300 kor.

4. A jogbölcseleti és összehasonlító jogtudományi szeminárium.

(U. ott.)

Keletkezett 1897-ben.

Állománya 120 kötet.

Évi javadalmazása 300 kor.

5. A büntetőjogi szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Állománya 618 kötet.

Évi javadalmazása 300 kor.

6. Az élettani intézet könyvtára.

(VIII., Eszterházy-utca 5. sz.)

Keletkezett a negyvenes évek végén.

Állománya 850 kötet.

Évi javadalmazása 4—600 kor, melynek egy részét a Schordann-féle alap jövedelméből kapja.

7. A szemészeti klinika könyvtára.

(VIII., Üllői-ut 26. sz.)

Keletkezett 1888-ban Schulek Vilmos tanár kezdeményezésére, ki a klinikán általa orvosolt egyénektől részére felajánlott tiszteletdíjakból létesítette a könyvtár alaptőkéjét (21.400 kor.)

Állománya 5312 kötet.

A könyvtár különös érdekességei Fabini Teofil János kiadatlan kéziratjai.

Évi javadalmazása említett alaptőke 862 kor. jövedelme.

Högyes Endre, Emlékkönyv a budapesti egyetem orvosi karának múltjáról és jelenéről. (Budapest, 1896.)

8. A gyógyszerintézet könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1891-ben. Balogh Kálmán tanár könyvtárának egy része került oda.

Állománya 1118 kötet.

Évi javadalmazása 400 kor.

9. A természettani intézet gyűjteménye.

(VIII., Eszterházy-utca 3/b. sz.)

1880-ban keletkezett.

Állománya 4771 tárgy és 1199 kötet könyv.

Évi javadalmazása 6800 kor.

10. Az I. kémiai intézet könyvtára.

(VIII., Múzeum-körut 4. sz.)

Keletkezett Thán Károly kezdeményezésére. Megszerezettek később O. Linnée Erdmann és dr. E. Jochmann könyvtárai.

Állománya 2300 kötet.

Évi javadalmazása 1000—1200 kor.

11. A növénytani intézet és a növénykert könyvtára.

(VIII., Üllői-ut 78. sz.)

Alapját a század elején az egyetemi könyvtárból kiválasztott könyvek képezik. Margó Tivadar és Jurányi Lajos hagyatékaiból is gyarapodott.

Állománya 4800 kötet.

Évi javadalmazása 1000—1400 kor.

Dietz Sándor, A budapesti k. m. tudományegyetem növénytani intézetének könyvtára. (Magyar Könyvszemle 1881. évf.)

12. Az állattani és összehasonlító boncztani intézet könyvtára.

(VIII., Múzeum-körut 4. sz.)

Különösen a Margó Tivadar hagyatékából idekerült szakkönyvtárral gyarapodott.

Állománya 1978 munka 3343 kötetben.

A szakemberek bármikor használhatják. Más kutatóknak nyitva áll d. e. 10-től 12-ig.

Évi javadalmazása 1056 kor.

Margó Tivadar, A budapesti kir. m. tud. egyetemi állattani és összehas. boncztani intézet. (Budapest, 1896.)

13. Az ásványtani és petrográfiai intézet gyűjteményei.

(U. ott.)

Állománya 33,000 tárgy és 3474 mű 6635 kötetben.

A közönség számára nyitva áll az iskolai év tartama alatt minden vasárnap d. e. 9-től 12-ig.

14. Anthropologiai múzeum.

(U. ott.)

Keletkezett 1882-ben, egy évvel a tanszék szervezése után, dr. Török Aurél kezdeményezésére. Egyik főfeladata a hazai csonttereklyék összegyűjtése. Gazdag anyaga azonban helyszüke miatt mind ez ideig rendszeresen nem volt felállítható.

Állománya mintegy 10,000 drb koponya, 1000 drb csontváz, egy 4000 drbból álló őskori gyűjtemény (képek és tárgyak) 245 drb tudományos eszköz.

Szakkönyvtára 1898 kötetből áll.

Megtekintésére a helyiség túlzusfolttsága miatt előzetes igazgatói engedély szükséges.

Évi javadalmazása 1400 kor., ebből 400 kor. ásatásokra.

*Dr. Török Aurél, A Budapesten felállítandó anthr. múzeum ügyében. A Budapesten felállítandó anthrop. múzeum részére tett eddigi ajándékok jegyzéke. (Anthropologiai Füzetek, 1882.)—
Dr. Török Aurél, A Budapesten felállítandó anthropologiai múzeum és intézet. (Természettudományi Közöny, 1882.)*

15. A földtani és óslénytani intézet könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1881-ben, midőn Hantken Miksa könyvtárát az intézetnek ajándékozta.

Állománya 2772 kötet.

Évi javadalmazása 400 kor.

16. Az érem- és régiségtár.

(IV., Egyetem-tér 4. sz., a központi épületben.)

A tanszékkel egyidejűleg a mult században keletkezett.

Állománya 24,941 drb érem, 3263 régiség és gipszmásolat és kisebb szakkönyvtár.

Évi javadalmazása 600 kor.

17. Görög philologiai múzeum.

(U. ott.)

A gyűjtemény keletkezett 1872-ben, a szemináriumi könyvtár 1887-ben.

Állománya 146 tárgy, 3086 kötet könyv.

Évi javadalmazása 800 kor.

Megtekinthető naponkint d. e. 8-tól 12-ig.

18. Az esztetikai tanszékkel kapcsolatos gyűjtemény és könyvtár.

(U. ott.)

Állománya 300 kötet könyv, 80 drb szobormű (reprodukciók), 2600 drb fénykép és metszet.

Évi javadalmazása 600 kor.

19. Művészettörténeti gyűjtemény.]

(U. ott.)

Állománya 1000 drb.

Javadalma 600 kor.

20. A modern filologiai szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett Budenz József, Gyulai Pál és Heinrich Gusztáv könyvadományaiból.

1888 óta 800 kor. évi javadalmazásban részesül.

Állománya 2865 kötet.

21. A történelmi szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

A szemináriummal együtt 1888-ban keletkezett. Első anyagát az egyetemi könyvtár kettős példányai képezték. 1891-ben Salamon Ferencz könyvtárával gyarapodott.

Állománya 2800 kötet, két teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Évi javadalmazása 800 kor.

22. A földrajzi intézet és szeminárium könyvtára.]

(U. ott.)

Keletkezett 1890-ben a Hunfalvy János-féle könyvtár megszerzése által.

Állománya 10,000 drb (nagyobbrészt térkép és fénykép).

Évi javadalmazása 600 kor.

**A kir. József-műegyetemhez tartozó szak-
könyvtárak.**

(VIII., Múzeum-körrt 6—8. sz.)

1. Az állattani tanszék könyvtára.

Állománya 2006 kötet.

Évi javadalmazása változó.

2. A növénytani tanszék könyvtára.

Keletkezett 1872-ben.

Állománya 838 kötet.

Évi javadalmazása átlag 400 kor.

3. Az általános kémiai laboratórium könyvtára.

1847 óta gyűjtik a szükséges szakkönyveket.

Állománya 1085 kötet.

Évi javadalmazása 6—800 kor.

4. A gépszerkeztani tanszék könyvtára.

Keletkezett 1875-ben.

Állománya 490 kötet és 500 gépszerkezeti rajz.

Évi javadalmazása átlag 200 kor.

5. A középítéstani I. sz. tanszék könyvtára.

Keletkezett 1887-ben.

Állománya 382 kötet, 102 fénykép, 48 rajz.

Évi javadalmazása 600 kor.

6. Az elektrotechnikai szertár könyvtára.

Keletkezett 1893-ban.

Állománya 500 kötet.

Évi javadalmazása 500—600 kor.

7. A kísérleti fizikai szertár könyvtára.

Állománya 500 kötet.

Évi javadalmazása 500—600 kor.

8. A vasuti szertár könyvtára.

Állománya 651 kötet.

Évi javadalmazása 500—600 kor.

9. A vízépítészeti tanszék könyvtára.

Keletkezett 1878-ban.

Állománya 829 kötet.

Évi javadalmazása 400 kor.

10. A hidépítészeti tanszék könyvtára.

1867 óta fejlesztik.
 Állománya 237 kötet.
 Évi javadalmazása 200 kor.

11. Az ábrázoló-geometriai I. sz. tanszék könyvtára.

Keletkezett 1872-ben.
 Állománya 33 kötet és 11 atlasz.
 Évi javadalmazása 100 kor.

12. A középitéstani tanszék könyvtára.

Állománya 1523 kötet.
 Évi javadalmazása 600 kor.

13. A műépítéstani tanszék könyvtára.

Állománya 2525 kötet.
 Évi javadalmazása 1200 kor.

A Báró Eötvös József-kollégium könyvtára.

(IX., Csillag-utca 8. sz.)

Alapját Semsey Andor vetette meg, a ki a kollégium felállításakor, 1895-ben 5000 forintot adott könyvek bevásárlására. Nem remélt mértékben gyarapodott a könyvkészlet 1896. tavaszán, a midőn b. Mednyánszky Dénes atyjának, Alajosnak nagybecsű könyvtárát (a veszelei könyvtárt, melyben a Sándorféle könyvgyűjtemény is foglaltatott) a kollégiumnak ajándékozta. A Mednyánszky-könyvtár legbecsesebb része a magyar történetre vonatkozó alapvető műveknek nagy sorozata. Nagyobb adományokat tettek: br. Eötvös Loránd, gr. Széchényi Béla, dr. Schwimmer Ernő, dr. Vámbéry Ármin, Heinrich Gusztáv, Riedl Frigyes, Dirner Gusztáv, Lóczy Lajos.

Állománya 7800 kötet, ezek között 3 önyomatvány, három teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cédula-katalogusa van.

Használók számára állandóan nyitva van. A kollégium minden növendéke a könyvtár helyiségében minden művet korlátozás nélkül használhat. Kikölcsönzés van az igazgató külön engedélyével.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket az igazgató látja el. A kezelésben a kollégium növendékei segídkeznek.

Az orsz. m. kir. zene-akadémia könyv- és zene-műtára.

(VI., Andrassy-út 67. sz.)

1875-ben keletkezett.

A könyvtár jellege zeneművészeti.

Állománya 8349 drb, ezek között zenemű 7600, könyv 749, két teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés a tanároknak van megengedve.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet az államtól kap.

A könyvtár az igazgatóság felügyelete alatt áll. A könyvtárnoki teendők végzésével a titkár van megbizva.

Az országos magy. kir. mintarajziskola és rajz-tanárképző-intézet könyvtára.

(VI., Andrassy-út 71. sz.)

1871-ben keletkezett. Katalogusai 1888-ban és 1899-ben adattak ki.

A könyvtár jellege művészeti és iparművészeti iskolai szakkönyvtár.

Állománya 5709 kötet, 52,788 műlap, u. m. fényképek, fény- és színyomatok, metszetek, eredeti rajzok és festmények, négy teremben elhelyezve, 120 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes czédula-katalogusa van.

Használók számára a vásár- és ünnepnapok kivételével, mindennap d. u. 3—7 óráig nyitva van. Az intézeten kívül álló egyének a könyvtárt csak igazgatói engedéllyel használhatják. Kikölcsönzés van kivételesen, pénzbeli biztosíték mellett.

Évi javadalmazása 3200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Várdai Szilárd.

A m. kir. honvéd Ludovika-akadémia könyvtára.

(VIII., Üllői-ut 80. sz.)

A Ludovika-akadémia felállításával egyidejűleg, 1872-ben keletkezett. Nyomtatott katalógusai 1883-ban és 1897-ben jelentek meg.

A könyvtár jellege katonai.

Állománya 53,813 kötet, 14 kézirat, 3 drb oklevél és 4586 drb térkép, egy nagy teremben és két raktár-helyiségben elhelyezve. Czédula-, betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Használók számára hétköznapokon d. e. 8—12-ig és d. u. 2—5-ig (szombaton és ünnepnapokon csak délelőtt) van nyitva.

Kikölcsönzés van a budapesti honvéd-helyőrség tisztjei és tisztviselői részére, térítvény mellett, 3 havi időtartamra. Egy-szerre 3 műnél több nem adható ki. A vidéken állomásozó honvéd-tisztek és tisztviselők, előjáró parancsnokságuk közvetítésével, egyes műveket, térítvény ellenében, szintén 3 havi időtartamra kikölcsönözhetnek. A postaköltség a kölcsönvevőt terheli.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet a m. kir. honvédelmi minisztériumtól kap.

Könyvtárnok: Neuwirth Károly. **Könyvtári segéd:** Kiss Mihály.

A kereskedelmi akadémia Wahrmann-könyvtára.

(V., Alkotmány-utca 11. sz.)

Állománya 4123 kötet, egy teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a kereskedelmi akadémia pénztárából kap.

Könyvtárnok: Széiba József.

A keleti kereskedelmi tanfolyam (akadémia) könyvtára.

(Ugyanott.)

Az intézet alapítása óta (1891) évi 100 frt fordítatik vásárlására. Télyf Iván 1893-ban görög, Erdődi Béla és Kúnos Ignác török könyvekkel gyarapították.

A Balkán-félszigeti néprajzi és keleti nyelvü. irodalomra való tekintettel fejlesztik.

Állománya 500 kötet és 12 keleti térkép, két teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Csak az intézet hallgatói és a tanári kar használhatják.

Évi javadalmazása 200 kor, melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Az ev. ref. theologiai akadémia könyvtára.

(IX., Kálvin-tér 7. sz.)

Alapját a Ráday-grófok híres péczeli könyvtára képezi, melyet a dunamelléki ev. ref. egyházkerület, Török Pál ref. püspök buzgólkodására 1861-ben országos gyűjtés útján szerzett pénzen 21,000 frtért vásárolt meg a budapesti ref. theol. akadémia részére. Azóta több kisebb-nagyobb könyvgyűjteménnyel szaporodott. Oda került többek között Szemere Pál könyvtára is. A Ráday-nevet viselő könyvtár a budapesti ev. ref. püspökség épületében, egy földszinti nagy teremben van elhelyezve. A nagy könyvtár mellett a theologiai akadémia ifjusága 1864-ben külön könyvtárt létesített.

a) Ráday-könyvtár.

Állománya 24,460 lajstromozott és mintegy 10,000 lajstromozatlan kötet.

Rendezés alatt lévén, ez időszerint nem használható.

Könyvtárnok: Csűrös István.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2000 kötet, egy teremben elhelyezve, 40 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára hetenkint kétszer, kikölcsönzés végett, nyitva van.

Évi javadalmazását az önképzőköri tagdíjakból kapja.

Könyvtárnok: Dúzs Dezső. *Alkonytárnok*: Makay Sándor.

**A m. kir. tanárképző-intézet gyakorló
főgimnáziumának könyvtára.**

(VIII., Trefort-utca 8. sz.)

1872-ben alapították. 1896-ban Szarvas Gábor könyvtárával gyarapodott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8410 kötet.

Szakkatalogusa van.

Évi javadalmazása 1000 kor.

Könyvtárnok: dr. Gyomlay Gyula.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 700 kötet.

Leltára van.

A II. ker. kir. egyet. kath. főgimnázium könyvtára.

(II., Ilona utca 4. sz.)

1777-ben alapította az intézettel Mária Terézia. A könyvtár birtokába jutott 1875-ben Toldy Ferencz, 1877-ben dr. Ábel Károly, és 1891-ben dr. Lutter Nándor könyvtárainak egy része. A tanári könyvtár az ifjuságitól külön van választva. Gyarapodásáról az 1890/91. iskolai évtől kezdve az intézet értesítői számolnak be.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,477 kötet, (ezek között 2 önyomtatvány és 27 db régi magyar nyomtatvány), 841 fali ábra, 147 db térkép, érem- és rajzminta-gyűjtemény, öt teremben elhelyezve. Cédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 600—1000 kor., melyet a vallás- és tanulmányi alaptól kap.

Ponori Theurewk Árpád, A Toldy-könyvtár magyar régiségei és ritkaságai. (Az 1881/82-ik évi értesítőben.) — A budapesti II. ker. kir. kath. főgimnázium könyvtári lajstroma (Az 1895/96. évi értesítőben.)

Könyvtárnok: dr. Herald Ferencz.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1942 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes, tárgyi katalogusa és hivatalos leltára van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulmányi alaptól kap.

Könyvtárnok: Dr. Zombory János tanár.

Az I. ker. kir. áll. főgimnázium könyvtára.

(I., Várfok-utca 14. sz.)

1881-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2404 kötet.

Szakkatalógusa van.

Évi javadalma 1000 kor.

Könyvtárnok: Dr. Gyulai Ágost.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1370 kötet.

Leltára van.

Könyvtárnok: Dr. Zimányi József.

Az V. ker. kir. kath. főgimnázium könyvtára.

(V., Markó-utca 31. sz.)

1858-ban keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 5000 kötet.

Leltára és szakkatalogusa van.

Évi javadalma átlag 600 kor., melyet a tanulmány alaptól kap.

Könyvtárnok: Timár Pál.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 3600 kötet.

Leltára van.

Könyvtárnok: Jakobi Károly.

A VII. ker. m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

(VII., Barcsay-utca 5. sz.)

1881-ben keletkezett. Állapotáról és gyarapodásáról az intézet értesítői adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5826 kötet, egy teremben elhelyezve, 26 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betűrendes- és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Hegedüs Béla, A tanári könyvtár katalogusa (Az 1894/95. évi értesítőben.)

Könyvtárnok: Hegedüs Béla tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 4445 kötet, köztük 4 drb régi magyar nyomtatvány, 28 metszet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes- és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 1898/99-ben 2004 kor. volt, melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kapott.

Dr. Finály Gábor, A budapesti VII. ker. állami főgimnázium ifjúsági könyvtárának címjegyzéke. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnok: Dr. Finály Gábor tanár.

A IV. ker. kegyesrendi főgimnázium könyvtára.

(IV., Városház-tér 4.)

A tanári könyvtár a század elején vált ki a rend házi könyvtárából. A gyakorló-iskola »önképző-kör« czímen 1867-ben alakult, ugyanakkor vettetett meg az ifjúsági könyvtár alapja is, tanárok, tanulók, jötevők és könyvtárosok adakozásaiból. A könyvtár megalapításában legnagyobb része volt Horváth Pius, akkori tanárnak mint az önképzőkör szervezőjének és felügyelőjének. Gyarapították Kalmár Endre, most tisz. rendfőnök, s néhány tanulón és most már ismeretlen jötevőn kívül Heckenast Gusztáv, Lampel Róbert, Ráth Mór, Hartleben Adolf és Pfeiffer Nándor könyvtárosok és kiadók.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 12000 kötet, köztük számos önyomtatvány és régi magyar nyomtatvány. Leltára és szakkatalogusa van. Csak az intézet tanárai használják.

Évi javadalmazása változó.

Takáts Sándor, A főváros alapította budapesti piarista kollegium története. (Az 1894/95. évi értesítőben.)

Főkönyvtárnok: Pinter Kálmán tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 986 kötet. Czédula, betürendes- és tárgyi-katalogusa van.

Vasárnaponkint, az ülések után, van a kikölcsönzés.

Évi javadalmazása 60—80 kor., melyet a gyakorló-iskola pénztárából és egyesektől kap.

A IV. ker. ág. ev. főgimnázium könyvtára.

(IV., Deák-tér 4. sz.)

E század elején keletkezett. Legjelentékenyebb adomány a Szentiványi Bogumil-féle volt 1867-ben.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8508 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van idegeneknek is, biztosíték mellett. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, az egyházi választmány engedélyével.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a budapesti ág. h. ev. magyar-német egyháztól kap.

Batizfalvy István, A budapesti ág. h. ev. főgimn. története. (Az 1894/95. évi értesítőben.)

Könyvtárnok: dr. Tóth Kálmán.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 744 kötet, egy tanteremben elhelyezve. Katalogusa 1898-ban jelent meg.

Évi javadalmazása 120 kor., melyet az egyházközségtől kap.

c/ Az »Arany János« önképző-kör könyvtára.

Állománya 1061 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes nyomtatott katalógusa van, mely 1899-ben jelent meg.

Évi javadalmazása körülbelül 240 kor., mely a tagdíjakból gyűl össze.

A IV. ker. ev. ref. főgimnázium könyvtára.

(IX., Lónyai-utca 4. sz.)

A tanári könyvtár 1868-ban keletkezett és hosszú ideig csak 100 frtnyi javadalommal bírt. A főgimnáziumi ifjúság önképzőkörének könyvtára megelőzi a tanári könyvtár alapítását, a mennyiben az önképzőkörrel egyidejűleg, 1865-ben az első tanár-elnök kezdeményezésére keletkezett.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 2058 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a gimnáziumot fenntartó testülettől kap.

Könyvtárnok: Fiók Károly dr.

b/ Az önképző kör könyvtára.

Állománya 2250 kötet, egy teremben elhelyezve. Katalógusa 1898-ban jelent meg.

Használók számára és könyvkiosztás céljából hetenkint kétszer van nyitva. Kikölcsönzés van a budapesti ref. theologia növendékeinek; azonkívül az ezen egyházkerületbe tartozó ref. lelkészeknek, az igazgató-tanárelnök engedélyével.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a gimnázium önképzőkörének pénztárából kap.

Főkönyvtárnok: Hegedüs Ferencz.

Dr. László Mihály nyilvános főgimnáziumának könyvtára.

(V., Hold-utca 19. sz.)

1878 óta áll fenn. Alapul az igazgatóság magánkönyvtárának egy része szolgált.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 2100 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betűrendes katalógusa van.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 950 kötet.

Leltára van.

A Röser-féle gimnázium és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

(VI., Aradi-utca 10. sz.)

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 1250 db.

Betürendes katalógusa van.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 500 db.

Az országos nőképző-egyesület leánygimnáziumának könyvtára.

(IV., Zöldfa-utca 38. sz.)

A leánygimnázium felállításával egyidejűleg keletkezett.

Állománya 630 kötet, egy teremben elhelyezve, 4 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazását a tanulók által befizetett beiratási díjakból nyeri.

A könyvtárnoki teendőket a tantestület egyik tagja látja el.

A II. ker. állami főreáliskola könyvtára.

(II., Toldy Ferenc-utca 9. sz.)

Keletkezett 1854-ben.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 5471 kötet, 509 füzet, 192 db térkép, továbbá pénz- és éremgyűjtemény, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalógusa van.

Használatra csak az iskola tanárainak van nyitva.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Mayer József, A budapesti II. ker. állami reáliskola 39. évi értesítője. (Budapest, 1895.)

Könyvtárnok: Brózik Károly dr.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2069 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint csoportosított betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása körülbelül 400 kor., melyet a tanulóifjúságtól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnokok: Dr. Jánosi Béla és dr. Heller Bernát tanárok.

Az V. ker. állami főreáliskola könyvtára.

(V., Markó-utca 20. sz.)

1872-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7186 kötet, két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 900 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: dr. Mangold Lajos.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 8500 kötet. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 1600 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: Reif Jakab.

A VI. ker. állami főreáliskola könyvtára.

(VI., Bulyovszky-utca 22—24. sz.)

1891-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2210 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Rados Ignác tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1100 drb.

Leltára van.

A IV. ker. községi főreáliskola könyvtára.

(IV., Reáltanoda-utca 7. sz.)

1854-ben, a főreáliskolával egy időben keletkezett. Nagyobb adományokat tettek Kondor Gusztáv, Heckenast Gusztáv, Veisz Ármin, Emich Gusztáv, Preysz Móricz, Jedlik Ányos, Greguss Ágost, stb.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 9091 kötet és 5828 füzet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 1000—1200 kor., melyet Budapest székesfőváros tanácsától kap.

A budapesti fő- és székvárosi IV. ker. községi főreáliskola tanári könyvtárának czimjegyzéke. 1854—1895. (Budapest, 1897.)

Könyvtárnok: Berkes Imre.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1200 drb.

Leltára van.

A VIII. ker. községi főreáliskola könyvtára.

(VIII., Zerge-utca 11. sz.)

1871-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 5600 kötet.

Betűrendes katalogusa van.

Felsmann József, A Budapest fő- és szék. VIII. ker. községi főreáliskola első 25 évének története. (Budapest, 1895.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1100 drb.

Leltára van.

Az I. ker. állami tanítóképzőintézet múzeuma és könyvtára.

(Országos tanszermúzeum és paedagogiai könyvtár.)

(I., Győri-ut.)

Az 1873-iki bécsi világiállításról megszerzett másfélezer darab tanügyipari tárgy előbb a kultuszminiszteriumban helyeztetett el. Ebből az anyagból fejlődött ki 1878-ban az országos tanszermúzeum, mely mint ilyen legelőbb az Országos Gazdasági Egyesület épületében kapott helyet. 1886. óta az I. ker. állami tanítóképző intézet (paedagogium) épületében van elhelyezve. 1880-ban tanszermúzeumi bizottság szervezetetett, amely az 1893-iki új szervezéskor oszlattatott fel. 1894-ben a tanszermúzeumi igazgató javaslata alapján kineveztetett a 20 tagból álló országos tanszermúzeumi bizottság. A múzeummal egyidejűleg keletkezett a paedagogiai könyvtár, melynek alapjául szolgáltak a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium és az egyetemi nyomda összes tankönyvkiadványai, Girókuthy P. Ferencz könyvtárának egy része, a Néptanítók Lapja könyvtára 1895-ig bezárólag, a hazai könyvkereskedők tankönyvkiadványai, az orsz. tanszermúzeumi bizottsághoz bírálás végett 1887-ig benyújtott iskolai tan- és segédkönyvek. Az 1896-iki évi ezredévi kiállítás alkalmából nagyszámú iskolai írásbeli dolgozathoz jutott. Jelenleg szervezés és rendezés alatt áll.

A múzeum anyaga a következő csoportokba van beosztva: 1. iskolai épületek és butorok; 2. kisdédóvódai és gyermekkerti felszerelések; 3. írva-olvasási, 4. szemléleti oktatási, 5. vallás-tanítási, 6. földrajz- és történelemtanítási, 7. természetrajzi, 8. természettani és vegytani, 9. gazdaságtani, 10. mennyiség-tani, 11. tornatanítási, 12. énektanítási, 13. rajz- és szépírástani, 14. iparoktatási taneszközök; 15. Mária Valéria főhercegnő által használt népiskolai taneszközök gyűjteménye; 16. a népnevelők budapesti egyesületének taneszközei; 17. iskolai adminisztrációra tartozó felszerelések; 18. vakok oktatására, 19. siketnémák oktatására szolgáló taneszközök; 20. tanulók munkái.

Állománya 5400 drb múzeumi tárgy 4461 kötet könyv, 40 drb. térkép és 240 drb rajz és szemléleti kép.

Megtekinthető szombat kivételével naponként d. e. 8—12-ig és d. u. 2—5-ig.

Gyertyánffy István és Kozocsa Tivadár, Emlékirat az országos tanszermúzeum és paedagogiai könyvtár szervezéséről és elhelyezéséről. (Budapest, 1893.) — Gyertyánffy István, Az országos tanszermúzeum a magyar népoktatásügy

szolgálatában. (Budapest, 1895.) — Gyertyánffy István, *Emlékirat az országos tanszermúzeum és paedagogiai könyvtár ügyében.* (Budapest, 1896.) — Gyertyánffy István, *A paedagogium könyvtárainak ismertetése.* (Budapest 1898.)

Igazgató: Gyertyánffy István tanítóképzőintézeti ny. igazgató.

A II. ker. állami tanítónőképző-intézet könyvtára.

(II., Csalogány-utca 43. sz.)

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1150 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket mindkét könyvtárnál a tanári testület egyik tagja látja el.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 875 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes tárgyi-katalogusa van.

A m. kir. áll. »Erzsébet Nőiskola« (polg. iskolai tanítónőképző és ezzel kapcsolatos felsőbb leányiskola) könyvtára.

(VI., Andrásy-ut 65. sz.)

1875-ben keletkezett, a mikor a polg. isk. tanítónőképző Pestre helyeztetett át, elválasztván az elemi isk. tanítónőképzőtől, melyvel együttesen addig Budán állott fenn. 1877-ben a M. Nemzeti Múzeum 2500 műből (másodpéldányok) álló könyvgyűjteménnyel ajándékozta meg a könyvtárt. Catalogusa az 1877/78, és az 1880/81. évi isk. értesítőben jelent meg.

Állománya 7896 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Pischl Iduna tanítónő.

Az I. ker. felsőbb leányiskola tanári könyvtára.

(I., Iskola-tér 1. sz.)

1881-ben keletkezett.

Állománya 790 kötet, a tanácsteremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

A könyvtárnoki teendőket az igazgató látja el.

A székes-fővárosi I. ker. közs. iskola könyvtára.

(I., Iskola-tér 1. sz.)

A könyvek egy része a kegyesrendiek ottani működése idejéből maradt.

Állománya 1580 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Farkas József, A budavári iskola vázlatos története.

A könyvtárnoki teendőket a tanítótestület egyik tagja látja el.

A székesfővárosi II. ker. polgári leányiskola könyvtára.

(II., Batthyány-utca 10. sz.)

Az 1872/73. iskolai évben keletkezett.

Állománya 2325 kötet, két teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása: *a)* a tanári könyvtáré 120 frt, melyet Budapest székesfőváros tanácsától kap; *b)* az ifjusági könyvtáré a beiratási díjából minden tanuló után 2 kor.*A tanári könyvtár könyvtárnoka:* dr. Melczer Gusztáv; *az ifjuságié:* Gyula Elek.**A VII. ker. polg. leányiskola könyvtára.**

(VII., Kazinczy-utca 23. sz.)

1873-ban keletkezett.

Állománya 493 kötet, egy teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltári katalogusa van.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Rosnerné, Fleiszig Matild.

**A székes-fővárosi VIII. ker. közs. polgári fiú-iskola
könyvtára.**

(VIII., Német-utca 44. sz.)

1894-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 554 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Könyvtárnok: L a k y V i l m o s tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 235 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Könyvtárnok: H o r t o b á g y i A n t a l.

**A székes-fővárosi VIII. ker. közs. polgári leány-
iskola könyvtára.**

(VIII., Práter-utca 15. sz.)

Állománya 267 kötet, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazását a székes-főváros pénztárából kapja.

A könyvtár a tanács felügyelete alatt áll.

**A székes-fővárosi X. ker. polgári leány-iskola
könyvtára.**

(X., Bánya-utca 2. sz.)

1893-ban keletkezett.

Állománya 310 kötet, a tantestületi szobában elhelyezve. Leltár-katalógusa van.

Évi javadalmazása 160—180 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: J á s z M a r g i t tanítónő.

**A Szent-Margit nevelő-intézet róm. kath. elemi és
polgári iskolájának könyvtára.**

(IX., Knezits-utca 7. sz.)

Az ifjúsági könyvtár az 1878-ban, a tanári 1890-ben keletkezett.

Állománya 1265 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 120 kor., melyet az intézet főnökségétől kap.

A pesti izraelita hitközség elemi és polgári fiu-iskolájának könyvtára.

(VII., Wesselényi-utca 34.)

1832-ben keletkezett.

Állománya 2472 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes-és tárgyi-katalogusa most készül.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a pesti izr. hitközségtől kap.

A pesti izraelita hitközség elemi és polgári leány-iskolájának könyvtára.

(VII., Sip-utca 12.)

1871-ben keletkezett, Halász Nátán igazgató kezdeményezésére.

Állománya 1000 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a hitközségtől kap.

A II. ker. községi felső kereskedelmi iskola könyvtára.

(II., Ponty-utca 3. sz.)

1895-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 587 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Schlachta Lajos.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 776 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Könyvtárnok: dr. Jesze Károly.

A VI. ker. közs. felső kereskedelmi iskola könyvtára.

(VI., Nagymező-utca 1. sz.)

1884-ben keletkezett, s kezdetben a VI. ker. közs. polgári fiú-iskola tanári könyvtárával volt egyesítve. 1895-ben a kereskedelmi iskola önállósított s a felső kereskedelmi iskola tanári könyvtára a polgári fiú-iskolai tanári könyvtártól elválasztatott. Állapotáról az 1895/96., 1896/97. és 1897/98. évi értesítők adnak számot.

a/ Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános, kereskedelmi és közgazdasági. Állománya 379 kötet és 45 térkép, a tanári teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kelemen Géza tanár.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 885 kötet, egy osztályteremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Pinterits Károly tanár.

A m. kir. posta- és távirtda-tanfolyam szakkönyvtára.

(VIII., Luther-utca 3. sz.)

1888 végén, a posta- és távirtda-tanfolyam megnyitásakor keletkezett.

A könyvtár jellege posta-, távirtdai szakkönyvtár.

Állománya 1051 kötet és 38 db térkép, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel, mely közös a vasúti tisztképző-tanfolyamával. Czédula- és betűrendes-katalogusa van.

Használók számára nyitva van hetenkint kétszer, u. m. szerdán d. u. 5—6 és szombaton d. u. 6—7 óra között kikölcsönzés végett.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a m. kir. kereskedelmi minisztériumtól kap.

Könyvtárnok: Botár János.

A vasuti tisztképző tanfolyam könyvtára.

(VIII., Luther-u. 3. sz.)

1887-ben, a tanfolyam megnyitásának évében, a m. kir. államvasutak igazgatóságának könyvtárában több példányban meglevő művek fölös példányaiból keletkezett.

Állománya 2570 kötet, 15 db. térkép, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van az intézeti tanárok és hallgatók részére.

Évi javadalmazása 1—1200 kor., melyet a m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Hajnal Vilmos.

A m. kir. kertészeti tanintézet könyvtára.

(I., Gellérthegy, ménesi-ut 45. sz.)

A budai m. kir. vinczellér-képezde könyvtára képezi a magvát. Gyarapították különösen Molnár István kir. tanácsos, orsz. gyümölcs és fatenyésztési min. biztos, Girókuty Ferencz és Hodolányi Antal.

A könyvtár jellege kertészeti és természettudományi szakkönyvtár. A kertészetet közvetlenül és közvetve érdeklő valamennyi természettudományi és termelési ágakban fejlesztetik.

Állománya 1975 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes- és leltári katalógusa van.

Használók számára d. e. 8-tól d. u. 3-ig köznapokon rendszerint nyitva van és igazgatói engedéllyel használható.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. földművelésügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Botta István.

A felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyam könyvtára.

(V., Akadémia-utca 16. sz.)

Állománya 1273 kötet. Tárgyi katalógusa van.

Használók számára a tanév tartama alatt mindig nyitva van. Kikölcsönzés van. Egyszerre csak egy munka s legföllebb 4 heti időtartamra adható ki.

*A magyar gazdaszonyok orsz. egyesülete
iskoláinak könyvtára.*

(VII., Damjanich-utca 29—31. sz.)

1876-ban keletkezett.

A könyvtár jellege iskolai.

Állománya 578 kötet. Czédula és tárgyi katalogusa van.

Könyvtárnok: M ö s z l Gizella.

*A magyarországi központi Fröbel-nőegylet áll.
segélyezett kisedővönő-képző intézetének
könyvtára.*

(VII., Bajza-utca 27. sz.)

1895-ben keletkezett.

Állománya 465 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 100—200 kor., melyet a fentartó egyesülettől kap.

Könyvtárnok: S t e p a n k o Albert.

*A képezhető hülyék és gyengeelméjük orsz. m. kir.
nevelő- és tanintézetének könyvtára.*

(I., Alkotás-utca 2/b. sz.)

Az intézetnek állami kezelésbe jutása idejekor, 1897. évi szeptember hó 1-én keletkezett.

A könyvtár jellege gyógypaedagogiai.

Állománya 347 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: C a p r a r i u György.

Az izr. siketnémák országos intézetének könyvtára.

(VII., Bethlen-tér 2. sz.)

Állománya 300 kötet. Szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 120 kor., melyet az intézet pénztárából kap.

A könyvtár az intézet bizottságának felügyelete alatt áll.

Könyvtárnok: A d l e r Simon.

A központi papnevelő-intézet könyvtára.

(IV., Papnevelde-utca 5. sz.)

Alapját a Pálos-rend könyvtára képezte; tőlük származnak a nagy könyvtári terem XVIII. századi faragott ajtója és a díszes könyvvállványok. 1883-ban néhai Stadler Ferenc sztergom-megyei pap († 1874) 6600 kötetnyi könyvtárával gyarapodott. A növendékpapok egyházirodalmi iskolájának könyvtára 1831-ben keletkezett.

a/ Házi könyvtár.

✓ A könyvtár jellege theologiai és bölcsészeti.

Állománya körülbelül 15,000 kötet, két teremben elhelyezve. Katalógusa készülőben.

Az előjárók és papnövendékek használják.

Könyvtárnok: Dr. Pur t I v á n.

b/ Az egyházirodalmi iskola könyvtára.

Állománya mintegy 5000 kötet, köztük 2 régi magyar nyomtatvány, továbbá gazdag kézirat és kisebb érem-gyűjtemény, egy teremben elhelyezve.

Evi javadalmazása átlag 320 kor.

A Kapisztráni Szent-Jánosról nevezett Szent-Ferenczrend kolostorának könyvtára.

(II., Margit-közut 23. sz.)

P. Jakosich József, a háznak egykori főnöke (1785—1803.) alapította a könyvtárt. Csak ajándék útján szaporodik.

Állománya 7000 kötet, ezek között 15 önyomtatvány, 70 kötet kézirat és 10 kötet térkép, kisebb metszet-, érem- és pénzgyűjtemény, néhány ásvány és ereklye, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Csak a rendtársak részére van nyitva. Idegenek tartomány- vagy zárdafenöki engedéllyel használhatják. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: K a i z e r N á n d o r.

A kegyesrendiek társházának könyvtára.

(IV., Városház-tér 4. sz.)

a) Házi könyvtár. b) Központi könyvtár.

A házi könyvtár 1741 körül keletkezett. Gyarapodott a mult század közepe táján, midőn Bajtay Antal, br. Cörver Elek és János testvérek — a külföldi, nevezetesen a római iskolázással fensőbb kiképzést nyervén — az ügyvezetés élére jutottak. Cörver Jánosnak »Selecta Bibliotheca« cz. kézirati följegyzése szerint, már külföldön tetemes mennyiségű könyveket szereztek előkelő rokonaik segítségével. Később e könyvtár az elhunyt rendtagok becsesebb hagyatékával s a rend által beszerzett értékesebb tud. könyvekkel annyira gyarapodott, hogy idővel a nyitrai theologiai és a váczai bölcséleti intézeteknek sőt 1831-ben a budai és más társházaknak is juttathatott anyagból. A könyvtárnak nemcsak számbeli mennyisége, hanem tartalmi értéke is fokozódott Bajtay Antalnak végrendeletileg ide szánt értékes könyvtárával, gr. Königsacker József, Conradi Norbert, Perczel Imre, Pállya István, Dományi Márk, Egerváry Ignác, s főleg Valero Jakab és Horányi Elek nevezetes könyvgyűjteményeivel. Révai Miklós is a pesti társház könyvtárának hagyta könyveit. A XIX. század elején már annyira gyarapodott e házi könyvtár, hogy a 3 ablakos nagy terem egészen megtelt. Betürendes, a használatra eléggé alkalmas katalogusa 1840 körül készült. Az elhunyt rendfőnökök (Grosser János, Bolla Márton stb.) könyvei »Bibliotheca Provinciae« névvel külön kezeltettek és csak 1870 körül egyesítették a rendi tanárképző-intézetnek Budapesten való felállításá előtt, a részben a Bibliotheca Provinciae, részben tudósabb rendtagok könyveiből keletkezett házi könyvtárral.

A házi könyvtár kiegészítéseül a »Központi Könyvtár«, keletkezett, mely a rendi tanárjelöltek és a vidéki tanárok számára szakkönyvtárrá alakítva, a tud. használatra alkalmassá tétetett. E könyvtárba jutottak Purgstaller József, Somhegyi Ferencz, Reisinger János, Szepesi Imre, Horváth Cyrill egyetemi tanárok, Széchy Imre, Schirckhuber Móricz, Vas József, Hanák János tudós rendtagok hátrahagyott könyvei is. Majdnem az egész rendezve van, betürendes szakkatalogussal. A társház és főgimnázium kisajátításának még mindig függő kérdése és a rendi tanárképző-intézet és a gymn. convictus elhelyezése végett történt lakhelyi átalakítások megakadályozták a házi könyvtár végleges felállítását és rendezését. Most a rendház földszintjén két teremben van elhelyezve, mellette a központi könyvtár egy termet foglal el.

A két könyvtár állománya 20,591 kötet, 160 kézirat és 287 térkép, 80 rajz, három teremben elhelyezve. A régi házi könyvtárnak betűrendes katalógusa volt; a mostani központi könyvtárnak betűrendes szak-katalógusa van.

Használói majdnem kizárólag kegyesrendi tanárjelöltek, kik a szükséges szakkönyveket hetenkint egyszer, térítvény mellett veszik ki. A vidéken működő rendi tanároknak térítvény mellett küld a rendfőnökség könyveket.

A házi könyvtárnak évi javadalmazása 144 kor., mint a Potton János-féle 3000 kor. alapítvány évi kamatja; a központi könyvtár javadalmazása a szükséghez képest változik.

A házi könyvtár könyvtárnoka: Csaplár Benedek. A központi könyvtár felügyelője és gondozója: Farkas József.

A szerviták társházának könyvtára.

(IV., Szervita-tér 7. sz..)

Keletkezett 1773-ban, mikor a régi kolostor épült, melyben a könyvtár részére egy nagyobb terem jutott. Eredetét s növekedését főleg a rendben főálló ama rendeletnek köszönheti, mely szerint egyes társházak jövedelmükhöz képest bizonyos összeget a könyvtár gyarapítására is tartoztak fordítani, másrészt pedig a meghalt rendtagok könyvei a társházi könyvtárba bekebelezettek. Így szaporodott 1873-ig körülbelül 5600 kötetre. Midőn 1873-ban a régi kolostor helyébe új palota épült, abban a könyvtár szép terjedelmes magas csarnokhelyiséget kapott.

A könyvtár jellege főleg theologiai.

Állománya 6000 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Könyvtárnok: G u t a M. I s t v á n.

Az országos rabbiképző-intézet könyvtára.

(VIII., Rökk Szilárd-utca 26. sz.)

A könyvtár alapját Lelio della Torre, a páduai »Istituto Rabbिनico« volt tanárának, valamint Oppenheim Dávid, volt nagybecskereki rabbinak könyvgyűjteményei vetették meg, melyek vétel útján jutottak az intézet birtokába. Tetemesen gyarapodott Ehrlich Mózes nagyváradi, és Hochmuth Ábrahám

veszprémi rabbinak könyvhagyatékai és a pesti izraelita hitközségtől adományozott Brüll Sámuel Löw-féle könyvtár által. Katalogusa az 1896/97-iki értesítőben jelent meg.

A könyvtár jellege zsidó theologiai.

Állománya 15,556 kötet, ezek között 49 őnyomtatvány, 34 kézirat, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betűrendes és szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára hétköznapiokon d. e. 8—12-ig nyitva van. Kikölcsönzés van az intézet hallgatói és tanulói számára vasárnap és szerdai napokon déli 12—1-ig, térítvény mellett. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, a kölcsönvevő költségére, térítvény mellett.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet az országos izraelita iskola-alapból kap.

A könyvtár a rabbiképző-intézet vezérelő-bizottságának felügyelete alatt áll.

Könyvtárnok: Blau Lajos dr. *Segédkönyvtárnokok*: Gestetner Adolf és Weisz Mór dr.

A magyar országgyűlés főrendiházának könyvtára.

(VIII., Múzeum-körut 14—16. sz., a Magyar Nemz. Múzeum palotájában.)

Állománya mintegy 1200 kötet; nagyobbára az országgyűlés hivatalos nyomtatványai; elhelyezve a titkári hivatal helyiségeiben.

Csak a főrendiház tagjai használják.

A magyar országgyűlés képviselőházának könyvtára.

(VIII., Sándor-utca 8. sz.)

Története az alkotmány helyreállításával kezdődik. 1866-ban ezer forinttal kezdte meg a Ház a könyvvásárlást. 1868-ban a házszabályok módosítására kiküldött bizottság november 8-án beadott jelentésében könyvtár felállítását indítványozta. 1872-ben kezdett a könyvtár fejlődni. Ghyczy Ignác tizennégyezer kötetnyi könyvtárát a képviselőháznak hagyta ajándékol. Az e könyvtárból beosztott művek külön bélyegzővel, Ghyczy Ignác nevével vannak ellátva. A ház könyvtárának hungarikumokban való gazdagsága a Ghyczy-könyvtárból ered.

A könyvtár jellege parlamenti, azaz jog- és államtudományi. Állománya 40,000 kötet, 100 kézirat, 12 helyiségben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betűrendes és tárgyi katalogusa van.

A képviselőház tagjai számára van nyitva. Kikölcsönzés csak képviselők számára van. A könyvtár más helyekre szintén csak képviselőknek küld könyveket.

Évi javadalmazása 10.800 kor., melyet a képviselőház pénztárából kap.

A képviselőház könyvtárának katalogusa 1866—1893. (Budapest, 1894.) — Pótlék (Budapest, 1899.) — Kudora Károly, A képviselőházi könyvtár katalogusa. (Magyar Könyvszemle, 1894.)

Könyvtárnok: Küffer Béla dr. **Segédkönyvtárnok:** Fülöp Áron.

A m. kir. miniszterelnökség könyvtára.

(I. Vár, Szent-György-tér 1. sz.)

1867-ben keletkezett.

A könyvtár jellege hivatalos és közjogi.

Állománya 8388 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A miniszterelnökség tisztviselői használják.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet az állami költségvetésből kap.

A könyvtárnoki teendőket az elnöki osztály egyik tagja látja el.

A m. kir. belügyminiszterium könyvtára.

(I., Vár, Országház-utca 30. sz.)

1881-ben keletkezett.

Állománya mintegy 8000 kötet, 4 teremben elhelyezve. Leltára és czédula-katalogusa van.

Évi javadalma változó.

Könyvtárnok: Mayer Gyula orsz. levéltári tiszt.

A m. kir. földmivvelésügyi miniszterium könyvtára.

(V., Nádor-utca 33—37. sz.)

Keletkezése a földmivvelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium idejéből való. A két miniszterium különválása (1890) óta a könyvtár önállóan gyarapodott, legtöbbször hivatalos kiadványokkal, idegen államok cserepéldányaival, továbbá az orsz. magy. gazdasági egyesülettől és az orsz. magyar statisztikai hivataltól kapott cserepéldányok útján.

A könyvtár jellege közgazdasági és mezőgazdasági.

Állománya 13,007 kötet, egy teremben elhelyezve, hat egyénre berendezett külön olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Használók számára d. e. 9—2 óráig nyitva van. Kikölcsönzés csak miniszteriumi alkalmazottak részére van, térítvény mellett.

Évi javadalmazása 2000 kor.

A földmivvelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium könyvtárának szaklajstroma. (Budapest, 1877.) — A földmivvelésügyi m. kir. miniszterium könyvtárának címjegyzéke. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnok: ifj. R á k ó c z y A l a d á r.

A m. kir. honvédelmi miniszterium könyvtára.

(I., Vár, Szent-György-tér 3. sz.)

A könyvtár jellege katonai szakkönyvtár.

Állománya 8000 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára a hivatalos órák alatt van nyitva. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

A m. kir. igazságügyi miniszterium könyvtára.

(V., Nádor-utca 33—37. sz., a magy. kir. földmiv. miniszt. palotájában.)

Állománya 13.552 kötet, 2 teremben elhelyezve. Leltára és szakkatalogusa van.

Évi javadalmazása 2400 kor.

A m. kir. igazságügyi miniszterium könyvtárának lajstroma (Budapest, 1882.)

A m. kir. kereskedelmi miniszterium könyvtára.

(II., Lánchid-utca 1—3. sz.)

1887-ben keletkezett.

Állománya 1500 kötet és egy térképgyűjtemény. Leltára és szakkatalogusa van.

Csak a miniszterium tisztviselői használják.

Évi javadalmazása 2000 kor.

*A keresk. magy. kir. miniszterium könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1892.)**Könyvtárnok: A m b r ó G é z a.***A m. kir. pénzügyminiszterium könyvtára.**

(I., Vár, Szent-Háromság-tér 5. sz.)

1867-ben keletkezett.

Állománya 6400 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi-katalogusa van.

Hivatalos használatra szolgál.

Évi javadalmazása a szükséghez képest változik.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium könyvtára.

(V., Hold-utca 8. sz.)

1867-ben keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai, természettudományi, jogi, nyelv- és történettudományi és paedagogiai.

Állománya 3500 kötet és füzet, két teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Rendszerint csak a miniszteriumbeli tisztviselők használják. Használók számára a könyvtár mindennap d. e. 10—2 óráig nyitva van, s rövidebb időre a könyvtári teremben, hosszabb használatra elismervény mellett adatnak ki egyes művek.

Évi javadalmazása a szükséghez képest változik.

*Könyvtárnok: J ó z s a M i h á l y, kir. s.-tanfelügyelő.***A m. kir. kúria könyvtára.**

(V., Nádor-utca 25. sz., az igazságügyi palotában.)

A m. kir. semmitőszéknél már 1878-ban felmerült egy szakkönyvtár létesítésének szüksége, de Mailáth György ország-bíró, anyagi eszközök hiányában, az eszmét nem találta megvalósíthatónak. A kir. kúria két osztályának egyesítése alkal-mával tekintettel az egyesült testületnek nagy bírói létszáma,

az országbíró maga indítványozta a kir. kúria első teljes ülésében egy könyvtárnak felállítását, annak első felszerelési költségeire 500 frtot felajánlva. A könyvtár részint könyvadományokból, részint a kúria birói tagjai által évi fizetésük arányában megajánlott (8—12 frtnyi) évi járulékból gyarapodott. Perczel Béla elnöksége idejében sikerült a könyvtár számára 500 frt államsegélyt kieszközölni, míg végre Szabó Miklós elnök közbenjárására, az évi államsegély 1000 frtra felemeltetvén, a bírák további önmegadóztatásának szüksége megszűnt.

A könyvtár jellege jogtudományi.

Állománya 5200 kötet, két teremben elhelyezve, 12 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és betűrendes katalogusa van.

Használók számára a kúriai hivatalos órák alatt nyitva van. Kikölcsönzés van térítvény mellett.

Évi javadalmozása 2000 kor., melyet a m. kir. igazságügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Vajdafy Emil.

A kir. ítélő-tábla könyvtára.

(V., Nádor-utca 25. sz., az igazságügyi palotában.)

A 70-es évek elején, Szabó Miklós akkori kir. táblai elnöknek kezdeményezésére keletkezett. Részben a kir. tábla kebelében az 1875. évet előzőleg tartott ügyvédi vizsgák jurátusi díjait fordították céljaira, de pénzalapját főképen az akkori elnöknek egyébként is nyilvánuló áldozatkészsége teremtette elő. 1870-ben az igazságügyi miniszterium rendeletben intézkedett az akkor már létezett könyvtár pénzalapjának miként kezeléséről. E szerint kamatait félévenként könyvek bevásárlására fordították és fordítják ma is. Nagyobb számú kötetekből álló adományokat Ráth György nyug. táblai tanácselnöktől, Jakabfalvy Gyula kuriai bíró hagyatékából és Hanák Kolos kir. táblai bírótól kapott.

A könyvtár jellege jog- és államtudományi.

Állománya 4345 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betűrendes és szak-katalogusa van.

Használók számára d. e. 9—2-ig van nyitva. A könyvtárt csupán a budapesti kir. ítélő-tábla kötelékéhez tartozók (bírák és a kezelő-személyzet) használhatják. Mások csak táblai ajánlatra.

Évi javadalmozása a m. kir. igazságügyi miniszterium 600 kor. javadalma és saját tőkéjének 700 kor. évi jövedelme.

A könyvtár a kir. ítélőtábla kebeléből alkotott könyvtári bizottság felügyelete alatt áll.

Dr. Nyeviczkey Antal, A budapesti kir. ítélő tábla története. (Budapest, 1891.)

Könyvtárnok: Gregorovich Lajos táblai fogalmazó.

A m. kir. közigazgatási bíróság könyvtára.

(I., Vár, Uri-utca 49. sz.)

A régi pénzügyi közigazgatási bíróság néhány könyve képezi alapját. Rendszeres gyarapítására 1897 óta az állami költségvetésbe külön javadalom vétetett föl.

Állománya 861 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltárjegyzéke van.

Csak a bíróság személyzetének áll rendelkezésre.
Évi javadalmazása 2400 kor.

A m. kir. állami számvevőszék könyvtára.

(IV., Zöldfa-utca 22. sz.)

1870-ben a m. kir. állami számvevőszék felállításával egyidejűleg akként létesült, hogy a m. kir. pénzügyminiszterium kebelében addig fennállott állami főkönyvelési osztály ugyanakkor megszüntetettvén, az általa használt és nagyobbára az állami számvitelre, pénz- és hitelügyre, nemzetgazdaságra és az államháztartásra vonatkozó művek, szabályrendeletek és utasítások, statisztikai munkák az állami számvevőszék tulajdonába bocsáttattak. Ez képezi a jelenlegi könyvtár alapját, a mely azóta részint vásárlások, részint hivatalos kiadványok útján gyarapodik.

A könyvtár jellege hivatali, főleg államgazdasági és állam-számviteli tartalommal.

Állománya 3320 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára a hivatalos idő alatt (d. e. 9 órától d. u. 2 óráig) van nyitva. Idegenek elnöki engedéllyel használhatják. A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása körülbelül évi 200 kor., mely az állami számvevőszék költségvetési hiteléből fedeztetik.

Könyvtárkezelő: dr. Gerber Ferencz állami számvevőszéki számtiszt.

A műemlékek országos bizottságának könyvtára.

(VI., Andrassy-ut 60. sz.)

1874-ben keletkezett.

A könyvtár jellege műtörténeti és archaeologiai. A főszűly oly építészeti szakmunkák beszerzésére van fektetve, melyek első sorban hazai s ezekkel analog külföldi műemlékek ismeretetését tartalmazzák.

Állománya 1294 kötet és füzet, elhelyezve egy teremben.

A könyvtár különös érdekességei néhai dr. Rómer Flóris Ferencz kéziratban levő utijegyzetei 45 kötetben, melyekben hazai műemlékeinkre vonatkozó beceses feljegyzések foglaltnak. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés van első sorban a bizottság tagjai, másod-sorban más szakférfiak részére.

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket. Évi javadalmazását, mely 400—600 kor., közt változik, a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kapja.

A m. kir. országos levéltár könyvtára.

(I., Vár, Országház-utca 28. sz.)

A könyvtár két részre oszlik: kézi és nagy könyvtárra. A nagy könyvtár tulnyomó része azon hatóságok könyvtáraiból létesült, melyeknek levéltárai az orsz. levéltárba bekebelezettek. A kézi könyvtár a mai szervezetű orsz. levéltár felállítására (1875) óta vétel és csekély részben ajándékozás útján szereztetett.

A nagy könyvtárt nagy részben hivatalos kiadványok, törvények, rendeletek, országgyűlési iratok, a kézi könyvtárt pedig a történelem és segédtudományainak körébe vágó munkák alkotják.

A kézi könyvtár állománya 2628 kötet, 2 drb kézirat, 450 drb térkép; a nagy könyvtaré 6964 kötet, 160 kézirat, két teremben elhelyezve.

A nagy könyvtárhoz czédula-, a kézi könyvtárhoz bekötött betürendes katalogus van.

A könyvtárt kizárólag az orsz. levéltár tisztviselői használják a hivatalos helyiségekben.

Rendes évi javadalmazása nincs, az orsz. levéltár általánnyából az utóbbi években a könyvtárra átlag 800 frt fordítatott évente.

A könyvtár kezelésével az országos levéltár egyik tisztviselője van megbizva.

A nemzeti színház könyvtára.

(VIII., Kerepesi-ut 1. sz.)

Keletkezett 1837-ben.

A könyvtár jellege színművészeti.

Állománya 8460 kézirati kötet, egy teremben elhelyezve.

Leltára van.

Évi javadalmazása, melyet a nemzeti színháztól kap, a szükséghez képest változik.

Könyvtárnok: Spady Zsigmond.*A magyar kereskedelmi múzeum könyvtára.*

(Városliget, Iparcsarnok.)

Keletkezett 1890-ben. Katalógusai 1892-ben és 1897-ben jelentek meg.

A könyvtár jellege külkereskedelmi szakkönyvtár.

Állománya 2788 kötet és 3683 füzet, öt teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei a keleti hivatalos lapok a külföldi konzuli jelentések és a külföldi kereskedelmi, ipari és vámtörvények gyűjteménye, bel- és külföldi kereskedelmi czimtárak.

Katalógusa és betűsoros indexe van.

Használata még nincs szabályozva; egyesek pénzbeli biztosíték mellett, testületek, hatóságok e nélkül is igénybe vehetik.

Évi javadalmazása 3000 kor., melyet a m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Sarkadi Antal.*Az országos m. kir. chemiai intézet könyvtára.*

(V., Nádor-utca 33—37. sz., a m. kir. földmiv. miniszterium palotájában.)

Az intézettel egyidejűleg keletkezett.

Állománya 1743 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalógusa van.

Az orsz. chemiai intézet tisztikara használja.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket az intézetnél alkalmazott kir. vegyészek egyike látja el.

A m. kir. földtani intézet könyv- és általános térképtára.

(V., Nádor-utca 33—37. sz., a m. kir. földmiv. miniszterium palotájában.)

Az 1868-ik évben az országos geologiai felvételek czéljaira alapított. 1876-ban a magyarhoni földtani társulatnak könyvtára olvadt bele.

A könyvtár természettudományi, geologiai, mineralogiai, petrográfiai és palaeontologiai szakokban fejlesztetik.

Allománya 15,700 kötet és 3700 darab térkép, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Használók számára délelőttönként díjtalanul van nyitva. Kiköcsönzés van és a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, igazgatósági engedéllyel.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet a m. kir. földmivelésiügyi miniszteriumtól kap.

A m. kir. földtani intézet könyv- és térképtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1884.) — A m. kir. földtani intézet könyv- és térképtárának I., II., III. és IV. pótczimjegyzéke. 1886—1897. (Budapest, 1898.)

Könyvtárkezelő: Bruck József.

A m. kir. országos meteorologiai és földmágneségi intézet múzeuma és könyvtára.

(II., Fő-utca 6. sz.)

A könyvtár 1870-ben keletkezett. A múzeumnak az 1896-ban Konkoly Teghe Miklós min. tanácsos, intézeti igazgató buzgkodásával létrehozott gyűjtemény vetette meg alapját. Gróf Széchenyi Béla a kelet-ázsiai utazásánál használt műszereket, gróf Károlyi Sándor, Steinheit müncheni és Merz Zsigmond braunschweigi optikusok, a Calderoni és társa budapesti czég és Lambrecht Vilmos göttingai gyáros régibb és újabb fizikai és optikai műszereket ajándékoztak az intézetnek.

Allománya 420 tárgy (műszerek, fényképek, tervrajzok, emléktárgyak) és 4170 kötet, két teremben elhelyezve, 10 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel.

Csak az intézeti tisztviselők használhatják.

Évi javadalmazása 1032 kor., melyet a m. kir. földmivelésiügyi miniszteriumtól kap.

Raum Oszkár, Egy új múzeumról. (Időjárás, I. évf. Budapest, 1888.)

Múzeumi Őr: Ra u m O s z k á r assistens. Könyvtárnok: Kováts Károly irodatiszt.

A m. kir. szabadalmi hivatal könyvtára.

(VII., Erzsébet-körút 19. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatalnak 1896 márczius 1-én történt felállítása óta a kereskedelmi miniszterium által évente, a szabadalmi hivatal összeállítása alapján, engedélyezett összegekből beszerzett művekből és a külföldi szabadalmi hatóságoknak megküldött magyar szabadalmi leírásokért cserépéldány fejében beküldött külföldi szabadalmi leírásokból keletkezett.

A könyvtár jellege általános és szabadalomjogi, valamint műszaki.

Állománya 1100 kötet és 82,500 füzet külföldi és magyar szabadalmi leírás (német, svájci, svéd, norvég, dán, orosz, angol, amerikai és magyar), egy teremben elhelyezve, 10—15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cédula- és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára a hivatalos órák alatt, d. e. 9—2 óráig van nyitva. Idegenek a szabadalmi hivatal elnökének engedélye mellett használhatják.

A könyvtár a szabadalmi hivatal elnökének, illetőleg megbízottjának felügyelete alatt áll.

Könyvtárkezelő: R o m e i s e r F. díjnok.

A kir. főügyészség könyvtára.

(VI., Nádor-utca 26. sz., az igazságügyi palotában.)

Keletkezett 1872-ben, a kir. ügyészségek szervezésével egyidejűleg.

A könyvtár jellege állam- és jogtudományi.

Állománya 1076 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

A kir. ügyészségek tagjai használják.

A könyvtári teendőket egy a kir. főügyészséghez beosztott kir. alügyész látja el.

A pestvidéki kir. törvényszék könyvtára.

(IV., Ujvilág-utca 8. sz.)

1892 óta fejlesztik.

A könyvtár jellege jogtudományi.

Állománya 358 kötet, a tanácsteremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

A kir. törvényszék tagjai részére mindennap nyitva van, a kik elismervény ellenében hivatalos helyiségekben használhatják.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a m. kir. igazságügyi miniszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket az irodaigazgató látja el.

A kir. kereskedelmi és váltó-törvényszék könyvtára.

(V., Alkotmány-utca 20—22. sz., a törvénykezési palotában.)

Állománya 1812 kötet. Betürendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása rendszerint 400 kor., melyet a m. kir. igazságügyi miniszteriumtól kap.

A m. kir. kincstári jogügyi igazgatóság könyvtára.

(IX., Csepel-rakpart 1. sz.)

1885-ben nyerte mai beosztását.

A könyvtár jellege jogi.

Állománya 2500 kötet, szétszórta a jogügyi igazgatóság hivatalos helyiségeiben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Csakis hivatali czélokra használtatik.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. állampénztárból kap.

Könyvtárnok : Stifft Károly irodaigazgató.

A m. kir. posta- és távirda-igazgatóság könyvtára.

(IV., Koronaherczeg-utca, 13—15. sz.)

A postának a távirdával 1887-ben történt egyesítésekor a volt távirda-igazgatóság a posta- és távirda-igazgatóság rendelkezésére bocsátotta könyvtárát. Ebből keletkezett a mai szakkönyvtár. A közelmúltban a budapesti főposta-hivatal is átadta a volt »postai kör« könyvtárából még meglevő műveket.

A könyvtár gyarapításánál az irányadó elv a posta-távirda és távbeszélőre vonatkozó összes művek megszerzése

Állománya 1550 kötet egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes és időrendi katalógusa van.

Használók számára naponta délelőtt 8-tól délután 2 óráig, vasárnap 12-ig van nyitva, de csupán helybeli és vidéki posta- és távirda-alkalmazottak részére, kik egyes műveket térítvény mellett ki is kölcsönözhetnek. Vidéki alkalmazottak térítvényeit az illető hivatalfőnök láttamozza.

Évi javadalmazása a szükséghez képest változik.

A budapesti posta- és távirda-igazgatóság szakkönyvtárában meglevő műveknek lajstroma. — Weisel Sándor, A posta- és távirdai szakkönyvtárakról. (Közlekedési Naptár, 1898.)

Könyvtárnok : L á s z l ó L a j o s.

A lipótmezei m. kir. állami elmeogyógyintézet házi könyvtára.

(I., Hidegkúti-ut 72. sz.)

Állománya 826 kötet, a gondnoki irodában elhelyezve. Sor-szám szerinti katalógusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. belügyminiszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket egyik intézeti tisztviselő látja el.

A m. kir. államnyomda könyvtára.

(I., Vár, Nándor-tér 1. sz.)

Eredetileg az igazgatóságnak egy pár szabályrendeleti könyvből állt, később nyomdászati szakkönyvek is beszerezettek. 1872-ben a könyvtár 26 kötetet foglalt magában 1873-ban a felosztott m. kir. helyszinrajzi osztály könyvtára, 48 kötet és 342 füzet, 364 frt 89 kr. értékben, továbbá néhai gróf Festetics Taszilló cs. kir. tábornoknak a helyszinrajzi osztálynak ajándékozott 669 drb térképe, a m. kir. államnyomdának ajándékozott. Szak-katalógusa most van nyomás alatt.

A könyvtár jellege nyomdászati szakkönyvtár.

Állománya 517 kötet, 6002 drb műnyomatu minta és 3872 drb térkép, két teremben elhelyezve.

Használók számára a hivatalos órák alatt (d. e. 8-tól d. u. 2 óráig) nyitva van. Kikölcsonzés van az intézet tiszti személyzete részére, térítvény mellett.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. pénzügy-miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Sártory László gondnok. *Térképtárnok*: Bruckner József.

Budapest székesfőváros könyvtára.

(IV., Lipót-utca 25. sz.)

A székesfőváros közgyűlésének 1893. évi 1327. számú határozata alapján keletkezett. A közgyűlés 1895-re 2000, a következő évekre 3—3000 frtot szavazott meg könyvek bevásárlására, s a könyvtár szervezésével Toldy László főlevéltárnokot bízta meg. Az eddig összegyűlt könyvanyag ideiglenesen a Lipót-utcai városházával szemközt magánházaiban bérelt helyiségben kezeltetik.

Állománya mintegy 12000 kötet, 2 teremben elhelyezve.

Szerzeményi naplója van, betűrendes czédula-katalogusa és szakrepertoriumai most készülnek.

Csak a székesfőváros hivatalnokai és a bizottsági tagok használják.

Könyvtárnok: Dr. Toldy László főlevéltárnok.

Budapest székesfőváros múzeuma.

Budapest tanácsa már 1887. okt. 20-án 11,358. sz. a. elhatározta egy fővárosi múzeum létesítését, s megbizta Vidék János isk. igazgatót, hogy az összegyűjtésre méltó tárgyakat írja össze. Jegyzéküket Vidék 1888. december 19-én mutatta be. 1892 óta a főváros évenként 3000 frtot szavazott meg a múzeum gyarapítására, 1896-ban külön 4000 frtot, hogy ebből a kiállításon található városi vonatkozású tárgyak megszerzessenek. 1899 májusig Toldy László főlevéltárnok intézte a múzeum ügyeit, a midőn a közgyűlés 637. sz. határozatával újra kimondta, hogy egy városi múzeumot állít föl, melynek egyik részét az aquincumi

múzeum képezi, a másikkal szembe pedig a városligeti 1885. évi kiállítási múcsarnok szolgál; egyúttal a múzeum szervezésével és berendezésével dr. Kuzsinszky Bálintot bízta meg.

a) Központi múzeum. (Városliget, kiállítási múcsarnok.)

Ez idő szerint a múzeumba való tárgyak összegyűjtése, lajstromozása folyik. A berendezésre majd csak akkor kerül a sor, ha a hézagokat annyira sikerül pótolni, hogy a múzeum a város multjáról, fejlődéséről, emlékeiről megközelítőleg teljes képet nyújtson. A következő csoportok felállítása van tervben: 1. régi térképek, szabályozási tervek; 2. a város beléletére, adminisztrációjára vonatkozó emlékek; 3. történeti események képei, emlékei; 4. kegyeleti tárgyak; 5. a város építéstörténelmét illusztráló rajzok, metszetek, képek, minták; 6. egyházi emlékek; 7. a város kiváló egyéniségei, jötevői; 8. kép- és szoborgyűjtemény; 9. iskolák, jótékonyági intézetek; 10. a technikai haladás terén elért eredmények. Az ellenőrzést egy muzeális bizottság gyakorolja, melyet fele részben bizottsági tagokból, fele részben szakemberekből alakított a közgyűlés.

b) Aquincumi múzeum. (Óbuda.)

Először 1889-ben a Krempel-malom egyik sarokszobájában gyűjtetett össze az, a mi jórészt az 1888. és 1889. évi papföldi ásásokból előkerült. 1894-ben külön épületet emelt a főváros az ásások területén, 1896-ban kibővítette, úgy hogy jelenleg a múzeum 5 teremből s 3 oszlopos tornácából áll, melyben a pesti gyűjtőcsatorna-telep telkén 1894-ben felásott óskori urnákon kívül, a fővárosi ásások leletei s mindazok a római emlékek, a melyek Budapest területéről megszereshetők voltak, vannak elhelyezve. 1898 év végén a kiállított tárgyak száma 4527-re rúgott.

Megtekinthető egész nap díjtalanul.

Évi javadalmazása (1899-ben) 8760 kor.

Torma Károly, Az aquincumi amphitheatrum északi fele. (Budapest, 1881.) — Hampel József, Jelentés az ó-budai papföldi ásatásról. (Budapest, 1881.) — Budapest régiségei, a I—VI. k. (Budapest, 1889—1899.) Dr. Kuzsinszky Bálint, Aquincum és romjai. (Budapest, 1890.) — U. az, Aquincum romjai. (Budapest, 1894.) — U. az, Ein Führer von Aquincum. (Budapest, 1894.) — U. az, Aquincum Guide. (Budapest, 1894.)

Budapest székes-főváros statisztikai hivatalának könyvtára.

(V., Deák Ferencz-utca 2. sz., a fővárosi vigadóban.)

Keletkezett 1870-ben, a midőn a városi tanács e célra 400 forintot utalványozott; később 1873-ig évenként 150, 1874-től kezdve évenként 250 forint fordított a könyvtár gyarapítására. Ezenkívül sikerült csere útján a legtöbb statisztikai és rokon hivatal közleményeit beszerezni, a melyek a könyvtár legbecesebb részét képezik. Frank egyetemi tanárnak a városra hagyományozott és ideiglenesen az egyetemi könyvtárban elhelyezett gyűjteményéből a statisztikai hivatal a céljainak megfelelő munkákat (szám szerint 326-ot) kiválogathatta, mi által a könyvtár a nemzetgazdaságtan és államtudományok régebbi irodalmának legbecesebb műveivel gyarapodott. Hasonlóképp hosszabb időn át áttétettek a statisztikai hivatal könyvtárába a városi hatóságot megillető nyomdai köteles példányok, melyek közül a hivatal azonban csak a céljainak megfelelőket tartotta meg. A könyvtár statisztikai része országok, egyéb könyv anyaga tárgyak szerint van felállítva.

A könyvtár állománya volt: 1877-ben 2,207 mű 3,711 kötettel, 1884-ben 3,639 mű 8,293 kötettel, 1894-ben 6,074 mű 14,790 kötettel, 1895-ben 6,379 mű 16,046 kötettel, 1896-ban 6,498 mű 16,488 kötettel, 1897-ben 6,701 mű 17,746 kötettel, 1898-ban 6,991 mű 19,541 kötettel, 1899-ben május végéig 7,089 mű 20,185 kötettel.

A gyarapodás 1877. évtől fogva a »Statisztikai Havi Füzetek«-ben rendszeresen közöltetik.

A könyvtár jellege statisztikai és közigazgatási. Statisztikai és közigazgatási irányu szakmunkákat szerez be; ezenkívül különösen a Budapestre vonatkozó művek gyűjtését tűzte ki feladatául.

Állománya 20,185 kötet, öt teremben elhelyezve. Külön olvasóhelyisége nincs, de a hivatal helyiségeiben tiz olvasó számára van hely. Betűrendes és tárgyi katalogusa van, mindkettő özédula rendszer szerint.

Használók számára a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig nyitva van. Kikölcsönzés nincs.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a székes-fővárostól kap.

Igazgató: Körösi József. *Könyvtárnok:* Dobján László.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

(V., Sas-utca 1.)

1851-ben. keletkezett

A könyvtár jellege közgazdasági.

Állománya 8508 kötet, egy teremben elhelyezve. Cszédula- és tárgyi katalogusa van.

Használók számára délelött 9-től d. u. 2 óráig nyitva van.

Kikölcsönzés csakis a kamara tagjai részére van térítvény mellett.

Évi javadalmazása 2000 kor.

Könyvtárnok: Heller Á r min.**Az ügyvédi kamara könyvtára.**

(V., Szemere-utca 10. sz.)

Eredetileg a budapesti ügyvédi egyleté volt; az ügyvédi kamara megalakulásakor (1875-ben) a budapesti ügyvédi kamara tulajdonába ment át. Katalogusa legutóbb 1897-ben jelent meg.

A könyvtár jellege jogi.

Állománya 4546 kötet, három teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cszédula- és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára hetenkint kétszer négy órán át nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a budapesti ügyvédi kamarától kap.

Könyvtárnok: dr. Tóth Kálmán ügyvéd.**Budai könyvtár.**

(II., Toldy-Ferencz utca 64: sz.)

A budai könyvtár-egyesület, mely az 1891 szept. 17-ikén keletkezett II. ker. népkönyvtár-egyesületből fejlődött, és végleges szervezését 1894-ben nyerte, alapította. Két osztályra oszlik, u. m. a szakkönyvtárra és a népkönyvtárra, mely utóbbi mint ilyen, a II. kerület lakosságának igényeit igyekszik kielégíteni. Ezidőszerint a II. kerületi Toldy-Ferencz-utcai népiskola épületében van elhelyezve, a jövő évben azonban a székes-főváros által a budai oldalon épített vigadóban nyer végleges elhelyezést.

a) Szakkönyvtár.

Állománya 10.518 db nyomtatvány kötet, a II. ker. (Toldi-utcai) népiskolában elhelyezve. Czédula-katalogusa és repertoriuma van.

Használhatják az egyesület tagjai kikölcsönzés útján. Rendes tagsági díj egy évre 4 korona.

A budai könyvtár-egyesület alapszabályai és könyvtári szabályzata. (Budapest, 1895.) — A budai könyvtár-egyesület évkönyve I—IV. (Budapest, 1895—98.) — Budai könyvtár közlönye. I—II. évf. (Budapest, 1897—98.) — A budai könyvtár szakszerinti czimjegyzéke. Központi szakkönyvtár. I. kötet. Az 1896. év végéig. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnok : J u r á n y i G y ő z ő.

b) II. ker. népkönyvtár.

Jellege szépirodalmi és népies ismeretterjesztő.

Állománya 5000 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula katalogusa és repertoriuma van.

Használhatják az egyesület tagjai díjtalanul; nemtagok $\frac{1}{4}$ évi 1 kor. lefizetése mellett. Az iparos- és munkásosztály tagjai $\frac{1}{4}$ évi 50 fillérért; kivételes esetekben ingyen is.

Kikölcsönzés van hetenkint 3-szor.

Jurányi Győző, A budai könyvtár czimjegyzéke. I. A népkönyvtár czimjegyzéke. (Budapest, 1894.) — 2. Az 1894. évi gyarapodás. (Budapest, 1895.) — 3. Az 1895—96. évi gyarapodás. (Budapest, 1897.)

Könyvtárnok : K o n c s e k L a j o s. Segédtsizt : U t r y O s z k á r.

A budapesti III. ker. ujlaki iskolai és népkönyvtár

(III., Lajos-utca 38. sz.)

1885-ben, az ujlaki tanító-testület kezdeményezésére keletkezett, kik gyarapítására egyesületet alapítottak.

Állománya 1746 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van a tagok részére két-két hétre.

Könyvtárnok : N a g y E d e.

A budapesti VIII. ker. munkás-otthon könyvtára.

(VIII., Baross-utca 65—67. sz.)

1896-ban szervezte a VIII. ker. általános közjótékonyági egyesület munkás-otthon szakosztálya. Nagyobb adományokat tettek a Szent István-társulat, Glück Frigyes, a ki butorzatot is ajánlékozott a könyvtárnak. A székes-főváros a VIII. ker. előjáróság épületében ingyen helyiségeket bocsátott rendelkezésére.

Állománya 1439 kötet, egy teremben elhelyezve, több egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti katalógusa van.

Használók számára októbertől májusig egész napon át nyitva van.

A budapesti VIII. ker. munkás-otthon könyvtárának címjegyzéke. (Budapest, 1898.)

A budapesti IX. ker. (soroksári-uti) nép- és iskolai könyvtár.

(IX., Soroksári-ut 37. sz.)

1893-ban, a IX. ker. soroksári-uti községi elemi iskola tanítótestületének kezdeményezésére keletkezett. Fentartásáról az e célra alakult egyesület gondoskodik.

Állománya 1201 kötet. Tárgyi katalógusa van.

Használók számára hetenkint háromszor délután 4—6-ig nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása mintegy 340 kor., melyet a könyvtár rendes tagjaitól kap.

Könyvtárnok: Bacsinszky Ede.

A budapesti X. ker. nép- és iskolai könyvtár.

(X., Bányatér, a népiskola épületében.)

1888-ban 228 kötet könyvvel keletkezett. Fentartásáról a X. ker. nép- és iskolai könyvtár-egyesület gondoskodik. Katalógusa 1899-ben jelent meg.

Állománya 1864 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára kedden 1—3-ig és szombaton 3—5-ig nyitva van. Ekkor van a kikölcsönzés is. A rendes tagok évi 2 kor. 40 fill. tagsági díj fejében, mások havi 20 fill. használati díj fejében használhatják.

Évi javadalmazása átlag 240 kor., melyet a rendes tagoktól és az olvasóközönségtől kap.

Könyvtárnok: Tóth Lajos.

A budapesti önkéntes mentő-egyesület házi könyvtára.

(V., Markó-utca 22. sz.)

Rózsa Péter válaszmányi tag alapította 1890-ben. Állománya 700 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Dr. Iványi Ernő.

A joghallgatókat segítő egyesület könyvtára.

(IV., Egyetemter 4. sz., a központi egyetemi épületben.)

A könyvtár jellege jog- és államtudományi.

Állománya 59 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi-katalogusa van.

Kikölcsönzés szegénységi bizonyítvány felmutatása esetén, használati díj nélkül, ellenkező esetben kötetenkint és havonként 10 fillér díj mellett van megengedve.

Évi javadalmát az egyesület esetről-esetre szavazza meg.

Főkönyvtárnok: ifj. Pósch Gyula. *Könyvtárnok*: Szubovits Miklós. *Alkonyvtárnok*: Walkó Lajos.

A kereskedő-iffjak társulatának könyvtára.

(IV., Magyar-utca 3. sz.)

Keletkezett 1866-ban.

A könyvtár jellege szépirodalmi és kereskedelmi.

Állománya 5400 kötet, egy teremben elhelyezve. Nyomtatott betürendes katalogusa van.

Használók számára kedden és pénteken esti 8—9-ig nyitva van kikölcsönzés végett. Biztosítékul 2 kötet könyvnél 4 kor., 4 kötet könyvnél 8 kor. van megállapítva.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a társulat pénztárából kap.

A budapesti kereskedő-iffjak társulata könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1892.)

Főkönyvtárnok: Nagy Sándor. *Könyvtárnok*: Libhauser Ferencz.

A királyi magyar természettudományi társulat könyvtára.

(VII., Erzsébet-körcut 1. sz.)

A könyvtár 1841-ben a társulattal együtt keletkezett Bugát Pál, Tognio, Kovács S. Endre, Petényi, Flór Ferencz, Nagy Károly könyvadományaiból. 1872-ben dr. Bene Rudolf 1029 munkát ajándékozott 1557 kötetben, nagyrészt az orvosi tudományok köréből. A magyar képviselőház 1897-ben a társulatnak ajándékozta a Ghycozy-féle könyvtár természettudományi, geográfiai és utazási tárgyú könyveit, 1133 kötettel szaporítva a könyvállományt. Ugyancsak a társulat könyvtárába olvadt be Bereczki Máté gyümölcsészeti könyvgyűjteménye 1898-ban, 171 kötetben. Katalogusai az 1866., 1871., 1873., 1877. és 1886. években jelentek meg. Uj teljes katalogusa most van sajtó alatt. Az állapotáról és gyarapodásáról szóló évi jelentések a Természettudományi Közlönyben tétettek közzé.

A könyvtár jellege természettudományi.

Állománya 22,215 kötet, 2 kézirat és természettudományi hungarikumok, hét teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltára és czédula-katalogusa van szerzők, tárgyak és elhelyezés szerint.

A tagok számára köznapokon d. e. 9—12-ig, d. u. 3—8-ig nyitva van. Kiköcsönzés van társulati tagoknak térítvényvel, nem tagoknak biztosíték vagy egy tag jóállása mellett.

Évi javadalmazása 5800 kor., melyet a társulat pénztárából kap.

Heller Ágost, a kir. magyar természettud. társulat könyveinek címjegyzéke. (Budapest, 1877.)

Könyvtárnok: R á t h A r n o l d.

A kir. orvos-egyesület könyvtára.

(VIII., Szentkirályi-utca 21. sz.)

1840-ben, dr. Stessel Lajos 2500 kötetes könyvtárával keletkezett. Nagyobb számú könyveket ajándékoztak Flór Ferencz, Jankovich Antal, Würtler József, Tóth Nep. János, Grosz Kav. Ferencz, Hirschler Ignác (1882-ben), Pollák Henrik (1894-ben). Az egyesület a könyvtár céljaira körülbelül 40,000 frtot adott ki.

A könyvtár jellege orvosi s részben természettudományi.

Állománya 11,450 kötet, 8 teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. A könyvtár különös érdekessége 1 drb régi magyar nyomtatvány. Czédula-, betürendes és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára hétköznapokon d. e. 9—2-ig, d. u. 4—8-ig, vasárnap és ünnepnapon d. e. 9—1-ig van nyitva. Egyesületi tagok és időköz köztött elnöki engedéllyel nem tagok is használhatják. Kikölcshöz van térítvény mellett.

Évi javadalmazása 6400 kor., melyet a társulat pénztárából kap.

Török Lajos és Temesváry Rezső, A budapesti kir. orvos-egyesület könyvtárának betürendes katalogusa. (Budapest, 1896.) — Török Lajos és Temesváry Rezső, A budapesti kir. orvos-egyesület könyvtárának szak-katalogusa. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnok: dr. Temesváry Rezső. Segéd: dr. Hevesi Arthur.

A magyar földrajzi társaság könyvtára.

(VI., Csengery-utca 54. sz.)

1873-ban keletkezett.

A könyvtár jellege földrajzi.

Állománya 2500 kötet és 500 térkép, két teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára hetenkint egyszer, szerdán d. u. 5—7 óráig nyitva van. Használhatják a társaság tagjai. Kikölcshöz van a társasági tagsági jegy előmutatása mellett.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a társaságtól kap.

Dr. Thirring Gusztáv és dr. Jankó János, A magyar földrajzi társaság könyv- és térképtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1890.)

Könyvtárnok: dr. Jankó János társulati titkár.

A magyar közgazdasági társaság könyvtára.

(IV., Ferencziek-tere 6—8. sz.)

1894-ben, a társasággal egyidejűleg keletkezett. Láng Lajos, a társaság elnöke, és Mandello Gyula főtitkár nagyobb adományokkal gyarapították.

Állománya mintegy 1600 kötet, egy teremben elhelyezve. Szerzeményi naplója, leltára és czédula-katalogusa van.

Csak a társulati tagok használják, idegenek kivételesen a főtitkár engedélyével.

Évi javadalma 800 kor., a társaság pénztárából.

A magyar mérnök- és építész-egylet könyvtára.

(IV., Ujvilág-utca 2. sz.)

1867-ben keletkezett. Ybl Miklós, Weber Antal, Lechner Lajos könyvtárai gazdagították.

A könyvtár jellege technikai.

Állománya 5501 kötet, három teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi-katalogusa van.

Az egyesületi tagok állandóan egész napon át használhatják. Kikölcsozítés van egyesületi tagok részére. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 2800 kor., melyet a magyar mérnök- és építész-egylet-től kap.

Könyvtárnok : Czékélius Aurél. *Helyettes könyvtárnok* : Kossalka János.

A magyar néprajzi társaság könyvtára.

(IX., Csillag-utca 15. sz.)

Alapját dr. Herrmann Antal tanár és neje vetették meg 1889-ben, midőn a magyar néprajzi társaság megalakulása alkalmából magánkönyvtáruk egy részét az új társaságnak alapítványként oda ajándékozták. Később ugyanilyen könyvalapítványt tett a társulat akkori pénztárosa, dr. Borovszky Samu is. A könyvtár legbecesebb könyvei dr. Pápai Károly szibériai utazó hagyatékából kerültek a társaság birtokába. Katalogusa az »Ethnographia« 1896. évfolyamában jelent meg. Herrmann Antal és neje újabb lépéseket tettek, hogy könyvalapítványukat 500 frton visszaváltsák; ez ügy elintézése most van folyamatban. A könyvtárnak nem lévén külön helyisége, ideiglenesen a M. Tud. Akadémia különféle helyiségeiben s a budai várbazáriban volt elhelyezve. Utoljára a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi tára adott neki helyet.

A könyvtár jellege néprajzi.

Állománya 2000 kötet, 2 kézirat. Czédula-katalogusa van.

Használók számára 1900-tól fogva hetenkint kétszer nyitva lesz, most a könyvtárosnál magánuton kell jelentkezni. Kikölcsozítés van társulati tagok részére. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket társulati tagoknak, a portó megtérítése mellett.

Évi javadalmazása 80—100 kor., melyet a társaságtól kap.

A magyar szent korona országai vöröskereszt-egylete Erzsébet-kórházának házi könyvtára.

(I., Győri-út 15. sz.)

1884-ben keletkezett.

Állománya 1030 kötet, a kórházi lelkiatya lakásában elhelyezve. Leltári katalógusa van.

Használói kizárólag a kórház alkalmazottjai és a betegek, kiknek számára állandóan rendelkezésre áll.

Könyvtárnok: Vlassek János lelkiatya.

A magyar tisztviselők országos egyesületének könyvtára.

(VIII., Eszterházy-utca 4. sz.)

1878-ban keletkezett egyes tagok adományaiból; később az egyesület fejlődvén, évente bizonyos összeg, mely most már 1000 frtot tesz ki, fordított a könyvtár gyarapítására. 1894-ben Királyi Pál volt orsz. képviselő mintegy 1000 kötetnyi könyvtárát végrendeletileg az egyesületnek hagyományozta.

A könyvtár jellege általános, és szépirodalmi irányban fejlesztik.

Állománya 12,953 kötet, két teremben elhelyezve, 60 egyénre berendezett olvasóhelyiségekkel. Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Használók számára kikölcsonzés végett szeptember 1-től május 31-ig: hétfőn, kedden, szerdán, pénteken, szombaton; június 1-től augusztus 31-ig: kedden és pénteken d. u. $\frac{1}{16}$ — $\frac{1}{16}$ 7-ig van nyitva. Egy évre 4 kor. biztosíték és 4 kor. használati díj fizetendő. A kézi könyvtár állandóan egész napon át nyitva van.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet az egyesülettől kap.

Czimjegyzék az 1891. január végeig beszerzett könyvekről. (Budapest, 1891.) — Pótczimjegyzék az 1891. február 1-től 1894. ápril végeig beszerzett könyvekről. (Budapest, 1894.) — Pótczimjegyzék az 1894. május 1-től 1897. november végeig beszerzett könyvekről. (Budapest, 1897.) — A kézi könyvtár könyveinek czimjegyzéke (Budapest, 1899.)

Könyvtárnok: Dr. Kerntler Kálmán. *Segédkönyvtárnok*: Dr. Knapp Aurél.

A nemzeti kaszinó könyvtára.

(IV., Kossuth Lajos-utca 5. sz.)

A kaszinóval egyidejűleg, 1827-ben keletkezett. Gróf Dessewffy Aurél végrendeletileg a kaszinónak hagyományozta 1842-ben könyvtárát.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 20,118 kötet, három teremben elhelyezve, 60 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betűrendes és osztály-katalogusa van.

Használók számára minden nap. d. e. 11—1-ig, d. u. 3—7-ig nyitva van. A könyvek csak a kaszinó helyiségében használhatók.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Csontos János, Emlékirat a Nemzeti Casino könyvtáráról. (Magyar Könyvszemle, 1887. évf.)

Az országos kaszinó könyvtára.

(IV., Ujvilág-utca 2. sz.)

1883-ban. a kaszinóval egyidejűleg keletkezett.

Állománya mintegy 2000 kötet.

Leltára és betűrendes szakkatalogusa van.

Csak a kaszinó helyiségében használják.

Évi javadalmazása 1000 kor.

Az országos kaszinó könyvtára. 1899. (Budapest, 1899.)

Könyvtárnok: Vajda Ottó min. tanácsos.

Az orvostanhallgatók segélyző és önképző egyesületének könyvtára.

(VIII., Üllői-uti klinika, bonczotani épület.)

Állománya 4—5000 kötet.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

A könyvtárnoki teendőket a tagok közül választott három orvosnövendék látja el.

A Petőfi-társaság könyvtára.

(IV., Bástya-utca 11. sz.)

A társaság Szana Tamás indítványára mindjárt megalakulásakor (1876-ban) elkezdte a Petőfire vonatkozó könyvek, kéziratok és ereklyék gyűjtését, részint vásárlás útján, részint ajándékokból. Ideiglenesen a főttkár lakásán van elhelyezve.

Állománya 230 kötet.

A könyvtár különösebb érdekességei Petőfi több eredeti kézírata, levelei, néhány Petőfi-ereklye, a Petőfi-családra vonatkozó kézirati adalékok, Frankenburg Adolf emlékkönyve.

Érdeklődők a titkár útján használhatják.

Évi javadalmazása a szükséghez mérten változik.

Könyvtárkezelő: Szana Tamás főttkár.

A Szent-Imre önképző-egylet könyvtára.

(IV., Ferencziek-tere 6—8. sz.)

Az egylettel egyidejűleg, 1888-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 410 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes irott katalogusa van.

Használók számára a könyvtár hivatalos órái alatt nyitva van. Kiközlés van 1 havi időtartam után heti 20 fill. használati díj fizetése mellett. A nagy szünidőre (július—augusztus) megfelelő óvadék mellett vidéki tagok is kaphatnak könyveket.

Könyvtárnok: Altman Gyula.

A Szent-István-társulat könyvtára.

(VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.)

A Szent-István-társulat a 60-as években megvette Dánielik János könyvtárát s ez képezte a jelenlegi gyűjtemény alapját. A rendes évi javadalmazáson kívül ajándékozás és hagyományok útján is gyarapodott,

A könyvtár jellege általános. A hazai és külföldi kath. ifjúsági, népies és tudományos irodalom megszerzésére fordít gondot.

Állománya 6000 kötet, egy teremben elhelyezve, 4 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára naponként 9—1 óra között nyitva van.

A könyvtárt csak a társulat tagjai használhatják. Kikölcsönzés van az igazgató-könyvtárnok által esetről-esetre meghatározandó feltételek mellett. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a Szent-István-Társulat forgalmi pénztárától kap.

A Szent-István-Társulat könyvtárának betürendes címjegyzéke. (Budapest, 1889.)

Könyvtárnok: K a p o s i J ó z s e f igazgató.

A magyar turista-egyesület könyvtára.

(IV. Aranykéz-utca 6. sz.)

A Magyarországi Kárpát-Egyesület feloszlott budapesti osztályának könyvtárából keletkezett.

A könyvtár jellege turistai, honismertető.

Állománya 800 kötet, 300 drb térkép, egy teremben elhelyezve.

Használók számára hétköznapon d. u. 6—8 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van egyesületi tagok részére.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egyesületi pénztárától kap.

Az országos iparegyesület könyvtára.

(IV., Ujvilág-utca 4. sz.)

A könyvtár jellege közgazdasági, különösen ipari. Katalógusa az egyesület évi jelentéseiben jelent meg.

Állománya 6365 kötet és 1750 rajzlap, két teremben elhelyezve. Szak-katalógusa van.

Az egyesület tagjai a könyvtárt szabadon használhatják.

Az országos magyar gazdasági egyesület könyvtára.

(IX., Üllői-ut 26. sz. a köztelek palotájában.)

1837-ben keletkezett, mai beosztását 1892-ben nyerte.

A könyvtár jellege gazdaságtudományi.

Állománya 11,813 kötet, 110 kézirat és 51 térkép, egy teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalógusa van.

Használók számára hétköznapon 12—1 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1700 kor., melyet az egyesülettől kap.

Az O. M. G. E. könyvtárának czimjegyzéke. I. (Budapest, 1892.) II. (Budapest, 1896.)

Könyvtárnok: Kirchner Lajos.

Az országgyűlési szabadelvű párt-kör könyvtára.

(V., Dorottya-utca 14. sz.)

Állománya 502 kötet, egy teremben elhelyezve.

A kör tagjai számára mindig nyitva van. Kikölcsönzés csak köri tagok részére van megengedve.

Könyvtárnok: Dr. Reiner Béla.

Az országos színész-egyesület könyvtára.

(X., Külső-Kerepesi-ut 9. sz. a színész-nyugdíjházban.)

A volt színész-menház könyvtárából keletkezett, mely a menház megszűntetésével az egyesületre szállt.

Állománya 593 kötet, ebből 197 részben nyomtatott, részben írott, részben litografált szindarab, továbbá nagy mennyiségű régi szinlap-gyűjtemény, egy szekrényben elhelyezve az egyesület tanácstermében.

A könyvtár különös érdekességei Petőfi Sándor és Déryné kézírásaival egy-egy szindarab; régi szindarabok nyomtatásban és kéziratban; színházi emlények 1819-ből; régi szinlapok különböző városokból stb.

Betűrendes katalógusa van.

Könyvtárnok: Vedress Gyula egyes. titkár.

A szerb ifjusági kör könyvtára.

(IV., Zöldfa-utca 29. sz.)

Keletkezett 1890-ben.

Állománya 350 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes- és tárgyi-katalógusa van.

Használók számára délelőtt 10-től este 8-ig nyitva van. Kikölcsönzés van a kör tagjainak.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a tagsági díjakból kap.

Könyvtárnok: Janikievits Vazul.

A terézvárosi polgári kör könyvtára.

(VI., Andrássy-ut 24. sz.)

Keletkezett 1891-ben.

Állománya 600 kötet, egy teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van 2 kor. óvadék mellett.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kör közgyűlése szavaz meg.

Főkönyvtárnok: Székula Gyula. *Alkönyvtárnok*: Braun Adolf.*A tisztviselőtelepi kaszinó könyvtára.*

(X., Szapáry-utca 7. sz.)

Egyesek könyvadományaiból keletkezett.

Állománya 700 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes-katalógusa van.

Kikölcsönzés van hetenkint kétszer, évente 1 korona használati díj mellett.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könyvtárnok: Zeiller Kálmán.*A »Törekvés« dal- és önképző-egylet könyvtára.*

(X., Kőbányai-ut 30. sz.)

1888-ban az egyesülettel egyidejűleg keletkezett, a magyar államvasutak északi főműhelyének alkalmazottai körében. 1889-ben a volt m. á. v. főműhelyi dalköről visszamaradt 50 kötet szépirodalmi mű birtokába jutott.

Állománya 1496 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes, falra kifüggesztett katalógusa van.

Használók számára minden csütörtökön este 1/27 órától és minden vasárnap délután van nyitva. Kikölcsönzés van; a megállapított időtartam után, hetenkint 5 kr. külön használati díj mellett.

Évi javadalmazása 150—200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

Könyvtárnokok: Dvorzacsek Ede, Berecz Lajos és Litványi János.

CSÁKTORNYA. (Zala várm.)

A községi népiskola könyvtára.

1871-ben keletkezett, midőn a tanító-testület a kiállítandó bizonyítványokért járó 50 kr. díjról a könyvtár javára lemondott. 1882-ben a feloszlott polgári egyesület 224 kötetből álló könyvtárát kapta. Katalogusa az 1888—89-iki iskolai értesítőben jelent meg.

Állománya 3151 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Nem tantestületi tagok kötetenkint 2 kr. olvasási díjat fizetnek, s ilyen feltétellel a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a községtől s részben az uradalomtól, a községi takarékpénztáraktól és a tanító-testülettől kap.

Könyvtárnok: Mencsey Károly.

A m. kir. állami polgári iskola tanári és ifjusági könyvtára.

1873-ban keletkezett, egyidejűleg a polgári iskolával. Míg községi jellege volt, a község évi 100—120 koronával járult gyarapításához.

Állománya 1254 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A tanároknak mindig, a tanulóknak minden második csütörtökön nyitva van kikölcsönzés végett.

Könyvtárnok: Alszegehy Alajos.

CSERNEKHEGY. (Máramaros várm.)

A Szent-Bazil-rend munkács-csernekhegyi monostorának könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai; e mellett történeti irányban is fejlesztetik.

Állománya 4680 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei egy hártýára czirillbetűkkel irt zsolnárkönyv a XV-ik századból és 36 régi magyar nyomtatvány.

Czédula-, betürendes és szak-katalogusa van.

Petrov Sándor, Biegner János brassói tetraevangeliuma 1561-ből a csernekhegyi könyvtárban. (Magyar Könyvszemle, 1890. évf.)

Könyvtárnok: H o m a J o á c h i m.

CSIK-SOMLYÓ. (Csik várm.)

A róm. kath. főgimnázium könyvtára.

Eredetileg azon könyvekből állott, melyek »e collatione regia« küldettek meg a gimnáziumnak. 1854-ben a cs. és kir. kultuszminiszterium 17 művet 32 kötetben, 1856-ban Veress Gergely ügyvéd 50 drb. könyvet, 1857-ben többen 90 drb. művet ajándékoznak s ez időtől kezdve mind rohamosabban gyarapodott. 1864-ben már 1219, 1868-ban 1461 darabot számlált. 1876-ban a tanári könyvtártól az ifjúságit elválasztották s ebbe 248 irodalmi, 26 segéd- és 21 vegyes tartalmu művet helyeztek át, 380 tan- és segédkönyvet pedig eladtak. Maradt a tanári könyvtárban 1300 darab. 1891-ben Glósz Miksa a tanári könyvtárt újra rendezte.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4338 kötet, 4206 értesítő, 36 kézirat, 1 oklevél, 103 térkép és 365 metszet, 36 kézirat két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei az Articuli dominorum nobilium című kézirat-gyűjtemény (1560), egy tanuvallomási jegyzőkönyv (1640. 1696. évekből), egy Tihan Mihály által irt imakönyv (1688.), a Philep-család 1671. évi nemesi oklevele, 5 drb régi magyar és 31 magyarországi régi latin nyomtatvány. Czédula- és betürendes szak-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint van nyitva. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Glósz Miksa, A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium tanári könyvtárának vázlatos történelme és szak-katalogusa. (A csiksomlyói róm. kath. főgimn. 1886. és 1888-iki értesítőjében.) — A csiksomlyói róm. kath. főgimn. értesítője. (1893). — Bandi Vazul, A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: G l ó s z M i k s a.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 4500 kötet.
Leltára van.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Állománya mintegy 2000 kötet, ebből 26 őnyomtatvány, 48 régi magyar nyomtatvány továbbá 15—20 középkori, 100-nál több újabbkori kézirat; elhelyezve egy teremben. Czédula-katalogusa van.

Csak a rendház tagjai használják.

Ballagi Aladár, A csik-somlyói szent-ferencz-rendi zárda könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.) — Glósz Miksa, A csiksomlyói Szent-Ferencz-rendi szerzetesek könyvtárában található régi magyar könyvek jegyzéke. (Csik-Somlyó. 1885.)

CSIK-SZEREDA. (Csik várm.)

A gazdasági felsőipariskola ifjusági könyvtára.

Keletkezett 1874-ben, könyvadakozások útján.

Állománya 586 kötet, egy teremben elhelyezve, tiz egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 60 kor., melyet a tanuló ifjuságtól könyvtárdíj czimén kap.

Könyvtárnok: Csibertics Imre tanár.

CSONGRÁD. (Csongrád várm.)

Az állami elemi iskola tanítói könyvtára.

Csongrád község alakította a tanító-testület számára a 60-as években, megvásárolva Missuray János és Kertész László magán-könyvtárait.

Állománya 651 kötet és két kézirat, egy teremben elhelyezve, 22 egyénre berendezett olvasó-helyiséggel. Betürendes szakszerinti katalogusa van.

Könyvtárnok: Blázsik Mihály.

CSORNA. (Sopron várm.)

A premontrei kanonokrend csornai prépostságának könyvtára.

Állománya 12,000 kötet, 3 teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

A rendtagok számára mindig, idegenek számára szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a prépostságtól kap.

Könyvtárnok: Soós Mihály, prem. kanonok.

CSURGÓ. (Somogy várm.)

Az államilag segélyezett ev. ref. főgimnázium könyvtára.

1792-ben keletkezett az intézettel. Rendszeresebben szerveztetett 1840 körül. Nagyobb adományokat kapott a pápai ev. ref. főiskolától, id. Csorba Edétől, a Nyikos-Kacsóh-családtól stb. 1887-ben az ifjusági könyvtár a tanáritól külön vált. A szakművek kiválasztásával alakult az u. n. tanári kézi könyvtár 1888-ban. Mindkét könyvtárt Kondor József tanár szervezte. Az ifjusági könyvtárnak, mely a közkönyvtár szép-irodalmi műveiből alakult, jelenleg külön tanár-kezelője és helyisége van. A tanári és kézikönyvtár katalogusa Héjas Páltól 1879-ben, és Kondor Józseftől 1892-ben, a könyvtár története Kondor Józseftől az 1896-iki értesítőben jelent meg.

a) Tanári és közkönyvtár.

Állománya 10,000 kötet és 12 kézirat, két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége a kálmáncsehi (somogy-megyei) ev. ref. egyház kéziratosa énekes-könyve a 17-ik századból. Czédula-katalogusa van.

A kutatók a könyvtárőr dolgozó-szobájában jelentkeznek. Használati díj nem tantestületi tagoknak évi 6 frt.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kondor József.

b/ Ifjusági könyvtár.

Állománya 1767 kötet, egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasó helyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Kikölosönzés végett hetenkint kétszer van nyitva.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

Könyvtárnok: Engl Guido István.

Az állami tanítóképző-intézet könyvtára.

Keletkezett 1869-ben. Katalogusa az 1894/95-iki értesítőben jelent meg.

Állománya 1847 kötet, 3 teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

DEÁKI. (Pozsony várm.)**Az ev. ref. egyházi olvasókör könyvtára.**

1893-ban keletkezett.

Állománya 210 kötet.

Könyvtárnok: Földes Lajos.

DEBRECZEN.**Az ev. ref. főiskola könyvtára.**

A XVIII. század közepéig a tanuló ifjuság egyetemének, a *coetus scholasticus, communitás* vagy *illustris coetus* tulajdonát képezte és annak felügyelete alatt állott. Gyarapodása az elhalt papok és tanárok könyvhagyományaiából történt, de vétel útján is. Állandó költségvetése 1868 óta van.

1774-ben kezdődik a könyvtári igazgatói (bibliothecae praefectus) hivatal, és ez idő óta van a könyvtár a diákságból választott könyvtárnokok és alkönyvtárnokok hivatalának folytonos fentartása mellett tanári felügyelet alatt.

A könyvtár gyarapításában érdemeket szerzett az első könyvtári igazgató, Szilágyi Sámuel, Maróthi György könyv-

tárának megvételével, és Sinai Miklós (1760—90.), ki bel- és külföldi árveréseken, különösen a II. József által eltöröltött szerzetek könyvtáraiból vett és vétetett sokat.

A 30-as években dr. Cseh Szombati pesti orvos 4000 daraból álló könyvtárával gyarapodott. Újabb időkben: Révész Bálint volt püspök 385 drb. (theologiai, szépirod., neveléstani), Récesei János esperes 864 drb. (irod., theol.), Kiss Lajos és Sándor 820 drb. (tört., irod.), Szőnyi Pál 987 drb. (term. tud.), Péchi Mihály Szatmárról 800 drb. (vegyes), Lugossy József 889 drb. (nyelvészeti), Balog Imre 528 drb. (szépirod., tört., jogi), Oszterlamm Ernő tanár 379 drb. (neveléstani), Sági Sámuel 189 drb. (jogi és történelmi), Szegedi Sándor 207 drb. (classica philologiai), Ökröss Bálint 457 drb. (jogi) művekkel gyarapították.

1834-ben alakult a főiskola felsőbb tanuló olvasó-egyletének könyvtára, mely a főiskola nagy könyvtárától külön kezeletik és állapatáról a főiskola évkönyveiben ad jelentést.

a) A nagy könyvtár.

Állománya 75,523 kötet, ezek között 90 önyomtatvány 1493 kézirat, kép-, szobor- és oklevél-gyűjtemény és éremtár, 4 teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei debreczeni írók, református kitünőségek kéziratai; továbbá a Debreczeni-kódex, és a Lugossy-kódex; Arany, Buda halála (eredeti kézirat); Csokonai-kéziratok; 528 drb. régi magyar nyomtatvány; Szilágyi Synodalia; a wittenbergi bursa jegyzőkönyve; a debreczeni tanulók anyakönyve (catalogus studiosorum) 1588-tól 1828-ig jegyzetekkel.

Czédula-, betürendes és helyi-katalogusa van.

Használók számára kezelés és tudományos kutatás végett délelőtt, olvasás czéljából délután van nyitva.

Kikölsönzés van. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, rendszerint könyvtári helyiségben való használatra.

Évi javadalmazása 4600 kor., melyből 3000 koronát az iskolától, 1800 koronát Debreczen várostól kap.

Szücs István, Szabad királyi Debreczen város történelme. I—III. (Debreczen 1871.) — Zelizi Dániel, Debreczen sz. kir. város egyetemes leírása. (Debreczen, 1882.) — A debreczeni ev. ref. főiskola anyakönyvtára mellett 1890-ben megnyitott nyilvános olvasóteremnek betürendes könyvjegyzéke. (Debreczen, 1890.) — Géresi Kálmán, A debreczeni ev. ref. főiskola főkönyvtárának története. (Az 1894/95. évi értesítőben.)

Igazgató: Ferenczy Gyula ak. tanár. **Kezelőkönyvtárnok:** Bujdosó Lajos.

b) Az olvasó egyesület könyvtára.

Állománya 2808 kötet, egy teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi és betűrendes katalógusa van.

Használók számára a könyvtár naponként este 5—7 óráig nyitva van és ugyanezen időben van a kikölcsönzés is; minden egyes műre meg van állapítva a használati időtartam. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása mintegy 600 kor., melyet az egyleti tagsági díjaknak 15⁰/₁₀-ából kap.

Könyvtárnok: Kovács József. *Segéd-könyvtárnokok*: Kerepeczky Mihály és Tömöry Lajos.

Az ev. ref. felsőbb leányiskola tanári könyvtára.

Állománya 854 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

A kereskedelmi akadémia gyűjteményei és könyvtára.

Az áruismeri szertárt 1878 óta fejlesztik rendszeresen oly czélból, hogy a kereskedelmi tárgyak s azok feldolgozási módjai minél nagyobb változatosságban mutattassanak be a tanuló ifjúságnak és a nagy közönségnek is.

A könyvtár a 70-es évek elején keletkezett. Részint csekélyebb összegű vételek, részint az iskola barátainak ajándékai útján a könyvtár az 1875/76. iskolai év végén 125 kötetre, 1882 nyarán már közel 800 kötetre szaporodott. Az 1882/83. iskolai év elején ez állományból a tanári kar kiválasztotta az 1873-ban keletkezett ifjúsági könyvtár számára a szépirodalmi és egyéb odavaló műveket. Ez időtől kezdve a tisztán szakirányu művekkel szaporított tanári könyvtár az iskolatulajdonos kereskedő testület pénztárából évenként 100—170 frtnyi javadalomban részesült.

A tanári könyvtár kiegészítő részei, a melyek azonban a lent kimutatott kötetszámban nincsenek felvéve, a tankönyvek (iskolai kézikönyvek), az iskolai értesítők és az üzleti iratminták gyűjteményei.

a) Az áruismereti szertár.

Állománya 4915 tárgy, u. m. tengeri állatok; tápszerek, magvak és a belőlük nyert termények; élvezeti anyagok és fűszerárúk; ruházati fonóanyagok; fák, rongyok és feldolgozásuk; zsirok, olajok és terményeik; orvosi czélokra szolgáló anyagok; cserző anyagok és növényi válladékok; műtárgyak készítésére szolgáló anyagok; ásványok és kőzetek; fémek és feldolgozásuk; diszitményi és építészeti anyagok; sófélék és alkalmazásuk; agyag- és üvegipar; éghető ásványok; savak; szemléltető faliképek, modellek; külföldi export cikkek; vegyeesek.

Megtekinthető vasárnap d. e.

Évi javadalmazása 400—800 kor.

Szertár-őr: F á b i á n L a j o s tanár.

b) Tanári könyvtár

Jellege kereskedelmi.

Állománya 2453 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes- és szakszerinti katalogusa van.

A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, leginkább más tanintézeteknek, az illető intézet igazgatóságának hivatalos megkeresésére és elismervénye ellenében.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet az iskola pénztárától, illetve az iskolatulajdonos kereskedő-társulattól kap.

Szójka Gyula, A debreczeni kereskedelmi akadémia tanári könyvtárának ismertetése. (Debreczen, 1893.) — Szójka Gyula, A debreczeni kereskedelmi akadémia emlékkönyve a nemzet ezredévi ünnepére. (Debreczen, 1896.) — Szójka Gy., Pótlás a tanári könyvtár czimjegyzékéhez. (Az iskola 1897/8. évi értesítőjében.)

Könyvtárnok: S z o j k a G y u l a tanár.

c) Ifjúsági könyvtár.

Nyomatott katalogusai az 1885., 1896., 1898 és 1899. években jelentek meg.

Állománya 2008 kötet, egy teremben elhelyezve, 50 egyéne berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes- és leltári-katalogusa van.

A könyvtárt az intézeti ifjúság minden napon használhatja d. u. 2—4 óráig az olvasóhelyiségben. Házi használatra hetenkint egyszer kap az ifjúság könyvet.

Évi javadalmazása 200—240 kor.

Könyvtárnok: L a b a n c z M i h á l y tanár.

A kegyesrendiek társházának könyvtára.

Keletkezett 1780-ban. A Debreczenben elhunyt rendtagok hagyatékából gyarapodik.

Állománya 3564 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége a »Számvető Tábla« (Lőcse, 1653.) egyetlen példánya. Czédula-katalogusa van.

Könyvtárnok: Matirkó Konrád gimn. tanár.

A kegyesrendi r. kath. algimnázium könyvtára.

a) Tanári könyvtár.

Keletkezett 1850 körül.

Állománya 1257 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsozés van az igazgatóság engedélyével idegeneknek is térítvény mellett.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Vas Károly gimn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Keletkezett 1890-ben.

Állománya 1300 kötet. Leltári katalogusa van.

Könyvtárnok: Zánk Gergely.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

Keletkezett 1874-ben a tanintézettel egyidejűleg. A vallás- és közokt. miniszter 1892-ben az Oláh Károly-féle könyvtárnak felét (489 drbot), 1894-ben a Dr. Luther Nándor-féle könyvtárnak egy részét (112 drbot) szerezte meg a könyvtárnak. Katalogusa az 1884. évi értesítőben jelent meg. Az évenkénti szaporodást az évi értesítők közlik.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 3820 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári- és betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a vallás- és közokt. miniszteriumból kap.

Könyvtárnok: Beczner Frigyes tanár.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1480 kötet. Leltára van.

DEÉS. (Szolnok-Doboka várm.)*Az ev. ref. fuiskola könyvtára.*

Keletkezett 1828-ban, mikor Csernátoni W. Sámuel egész könyvtárát az iskolának hagyományozta. A könyvtár birtokába jutottak még Cserényi Károly könyvtára 1880-ban, Kovács Samu könyvtára 1893-ban. A könyvtár történetét megírta Kádár József 1896-ban. Az ifjúsági könyvtár 1883-ban keletkezett.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 4770 kötet, köztük 68 darab régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Leltárszerű katalógusa van.

Évi javadalmazása a Cserényi-féle 1600 kor. alap évi kamatjának a fele és az iskolai pénztárból a szükséghez mérten változó összeg.

Könyvtárnok: Debreczeni István.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 223 kötet.

A kaszinó könyvtára.

Az 1830-as évek elején keletkezett.

Állománya 2781 kötet, egy teremben elhelyezve 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Nyomtatott katalógusai elvesztek, csak az 1892-ik évben nyomtatott van meg. A könyvtár történetét megírta Kádár József 1897-ben. Betűrendes- és tárgyi-katalógusa van.

A könyvtár nyitva van kedden délelőtt 11—12 óráig, csütörtökön délután 3—4 óráig és szombaton délután 3—4 óráig. A tudományos részt minden kaszinói tag használhatja, de a szépirodalmi részt csak azok a kaszinói tagok, kik a rendes kaszinói tagsági díjon kívül évenként még 4 korona könyvtárdíjat fizetnek.

Évi javadalmazása 250 kor., (200 kor. a kaszinó pénztárából, 50 kor. könyvtárdíjakból.)

Könyvtárnok: Debreczeni István.

A polgári iskola tanítói könyvtára.

Keletkezett 1874-ben. Hozzájárultak dr. Szöcs Samu, megyei főorvos, Róth Pál, gyógyszerész. Dr. Torma Károly 1876-ban 141 kötetet és 397 füzetet adott sajátkezüleg irt katalogussal; 1879-ben ez adományához 90 kötetet 195 füzetet járult. Ajándéka külön szekrényben az adományozó neve alatt kezeltek. 1891-ben az iskola leégvén, igen sok munka veszett el, vagy csonkult meg. Az iskola megszűnés alatt lévén, könyvtára nem gyarapíttatik.

Állománya 3664 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Kádár József, Szolnokdoboka vármegye nevelés- és oktatásügyének története. (Deés, 1896.)

Könyvtárnok: Kádár József.

DÉVA. (Hunyad várm.)

A hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat múzeuma.

Az 1880. május 13-án dr. Sólyom-Fekete Ferencz, kir. törvényszéki elnök kezdeményezésére megalakult hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat alapította a megye területén felmerülő emlékek és régiségek összegyűjtése és megőrzése czéljából. Első nagyobb gyarapodását az 1882-ben Torma Károly vezetése alatt megkezdett várbeli ásatások eredményének köszönhette; a régi Sarmizegethusa maradványainak és a vármegye többi római telepeinek felkutatása ma is a társulat leg-

fontosabb feladatait képezi és évenként rendkívül becses anyaggal gyarapítja a múzeum gyűjteményeit. Így vált lehetővé, hogy lapidariuma ma a leggazdagabb a régi Dácia területén s a Mithras-kultuszra vonatkozó emlékes gyűjteménye páratlan az egész országban. A gyűjtemények 1890-ig egy magánházban voltak elhelyezve; ez évben költöztették át azon épület balszárnyába, melyet Hunyadmegye közönsége a reáliskola czéljaira az államnak felajánlott. 1896-ban új reáliskolai épület emeltetvén, annak egyes mellékhelyiségében nyert elhelyezést. Könyvtára a társulattal egyidejűleg keletkezett, egyesek adományából gyűlt, s főleg a társulattal csereviszonyban álló bel- és külföldi rokonegyesületek kiadványaival szaporodik. Jellege történelmi és archeologiai szakkönyvtár. Erdély történelmére, föld- és néprajzi viszonyaira, valamint Hunyadmegyére vonatkozólag gyűjt munkákat. 1896-ban gyűjteményei gyarapítására 500 frt, 1898-ban a várhelyi ásatások folytatására 300 frt állami segílyt kapott. Ez évtől kezdve a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

Állománya feliratos kőemlék 45 drb, szobor és dombormű 100 drb, bányaeszközök 15 drb, bélyeges téglatípusok 120 drb, praehistorikus kő- és bronz-eszközök 60 drb, római bronz szobrocskák 12 drb, néprajzi tárgyak 30 drb, összesen 382 drb, és több száz régipéncz, a fentebb említett helyiség négy szobájában és a törvényszéki épület folyosóin elhelyezve. Katalógusa most van készülöben. A könyvtár áll 8000 kötetből számos kéziratból és mintegy 3000—4000 megyei vonatkozású XVI—XIX-ik századi oklevélből, egy teremben elhelyezve, 1 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Törzskönyvi katalógusa van.

Nyitva van díjtalanul minden vasárnap d. e. 11—12 óráig.

A társulat elnöksége vagy a múzeum igazgatója engedélyével rendkívüli időben is megtekinthető.

Évi javadalma 600 kor. a társulat pénztárából.

A hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat évkönyvei I—IX. k. (Déva, 1880—1818.) — Király Pál, A sarmizegethusai mithraeum. (Archaeologiai Közlemények, XV kötet. Budapest, 1886.) — Téglás Gábor, Rövid kalauz a hunyadmegyei tört. és rég. társulat múzeumának látogatói számára. (Déva, 1890.)

Múzeum-igazgató: Téglás Gábor áll. főreálisk. igazgató. **Könyvtárnok:** Kolumbár Samu áll. tanítóképz. tanár.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1871. október 1-én az akkor alreáliskolaként megnyílt iskola a felosztatott gyergyó-szent-miklósi két osztályu alreáliskola (jobbára tankönyvekből álló) kis könyvtárát átvette. Azóta a reáliskola évi átalányából és egyesek adományából gyarapodik. Az évi gyarapodásról az iskolai értesítők számolnak be.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 6000 kötet és egy kézirat, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Mailand Oszkár, Az iskola története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok : Dr. Veress Endre.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 4707 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes-katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 600 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok : Pais Elek tanár.

A nemzeti kaszinó könyvtára.

Keltezett 1847-ben.

Állománya 1844 kötet, egy teremben elhelyezve, 100 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes-katalogusa van.

Használók számára hetenkint négyszer nyitva van. A könyvtárt minden tag használhatja ; nem tagok 8 kor. évi díj és megfelelő biztosíték letétele mellett.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a választmány szavaz meg.

Könyvtárnok : Likker Rezső.

DOBSINA. (Gömör várm.)

A nép- és ifjusági könyvtár.

1857-ben keletkezett.

Állománya 3011 kötet, egy teremben elhelyezve. Czedulakatalogusa van.

Használók számára minden vasárnap 8—10-ig kikölcsönzés végett nyitva van. Minden kötetért 2 vagy 4 fillérnyi használati díj fizetendő egy hétre.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet a város pénztárából kap.

Könyvtárnok: Melczér Ede tanár.

Az olvasó egyesület könyvtára.

1847-ben, városi polgárok könyvajándékaiból keletkezett.

A könyvtár jellege általános, de különösen szépirodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 3986 kötet. Betürendes katalógusai vannak.

Használók számára kikölcsönzés végett hetenkint kétszer, szerdán és szombaton van nyitva. A rendes tagok évenkint 6 kor. tagsági illetményt fizetnek, nem tagok kötetenkint 6 fillért. A könyvtár a rendes tagoknak használatra vidékre is küld könyveket.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a várostól kap.

Bücher-Katalog des Dobschauer Lesevereins vom Jahre 1873. — *A dobsinai olvasó egyesület könyvtárának jegyzéke. (1885.)* — *Ugyanaz, 2. kiadás. (1895.)*

Könyvtárnok: Wiesinger K.

DUNAFÖLDVÁR. (Tolna várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1795-ben, az elhalálozott szerzetes tagok könyveiből keletkezett. 1830-ban a tűz hamvasztotta el.

Állománya 333 kötet. Betürendes-katalogusa van.

EG-ER. (Heves várm.)

A ciszterczi-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A jezsuiták könyvtárából a helytartótanács minden értékes könyvet Budára vitetett (1773); ugyanez történt a feloszlatott ciszterczi rend könyvtárával. Az 1802-ben visszaköltözött rendtagok a konventben semmiféle könyvet nem találtak, csupán a gimnáziumban, hol néhányan mint kir. professorok megmaradtak s az igazgatói tisztelet is ők vitték, volt egy 700 kötetnyi — kézi- és segédkönyvből s asketikus munkákból álló — kisdud könyvtár. Összeadták száműzetésük ideje alatt megőrzött vagy szerzett könyveiket s így alapították meg a konvent könyvtárát, mely 1850-ig 2000 kötetre növekedett. A rend akkori apátja új tanári könyvtárt akarván alapítani, a konventi könyvtár az iskolaival egyesítettett, s mint házi könyvtár, külön helyiségben, változatlanul maradt, a tanári könyvtár pedig, melyben az iskolaiból csupán az értékesebb nyelv- és történettudományi könyvek, meg encyclopaediák maradtak meg, 1852/3-tól kezdve évről-évre az apátság költségén gyarapított. 1883-ban mindkét könyvtár új helyiségbe költözött, s szakszerű rendezését 1885-ben Káposztássy Jusztinián könyvtárőr fejezte be.

A főgimnáziumi ifjuság könyvtára 1863-ban keletkezett. Mivel azonban a helytartótanács az önképző magyar iskola alapszabályait nem erősítette meg, a kisdud könyvtár, mely az iskola céljaira alapított, kellő felügyelet híján nagyrészt elkallódott. Az önképzőkör név alatt 1865/66 óta újra éledő magyar iskola új könyvtár alapját vetette meg, mely azóta a tanári testület adományaiából évről-évre gyarapodik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,494 kötet, ezek között 1 ősnymtatvány és 10 drb régi magyar nyelvű nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a zirczi apátság pénztárától kap.

Kassuba Domokos, Az egri gimnázium. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Káposztássy Jusztinián.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 3159 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 300—400 kor., melyet a zirczi apátság pénztárából kap.

Könyvtárnok: Saád Henrik.

Az érseki főegyházmegyei könyvtár.

1781—1785-ben alapította gr. Eszterházy Károly egri püspök különböző helyeken, főleg Bécsben, Münchenben, Rómában árveréseken összevásárolt mintegy 16,000 kötettel. Báró Fischer István érsek a könyvtárat egyházmegyeinek nyilvántotta s a főkáptalan beleegyezésével elrendelte, hogy jövőre az elhunyt káptalani tagok könyvei e könyvtárra szálljanak, mi azóta folyton gyakorlatban is van. A könyvtár örökölte Fuchs, Fischer, Pyrker, Bartakovics volt érsekek könyveit is. Legujabban Balássy Ferencz volt maklári plébános és Andrássy Kálmán egri megyei áldozár könyvei is oda kerültek. Toldy Ferencz »Egri szünnapok« című füzetkéjében beszél e könyvtárról. A könyvtár jellege általános. Leggazdagabb a theologiai és történelmi szakokban.

Állománya 58,000 kötet, (ezek között 101 őnyomtatvány, 172 régi magyar nyomtatvány), 57 középkori, 736 újabbkori kézirat, négy teremben elhelyezve. Betürendes-, helyrendi és szak-katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva. Kikölcsönzés is van ismert egyéneknek.

A könyvtár más helyekre is küld ritkább, értékesebb munkákat érseki engedély mellett.

Évi javadalmazását, mely a szükséghez képest változik, a könyvtári alapból kapja.

Az egri érsekmegyei könyvtár szakkerü címjegyzéke. 2 kötet. (Eger, 1893.) — Pótlékfüzet. (Eger, 1894.)

Könyvtári praefektus: Stephanovszky Sándor, apátkanonok. *Könyvtárnok*: Michalek Manó. *Alkönyvtárnok*: Kerekes Arvéd.

Az érseki papnevelő-intézet könyvtára.

Keletkezett a liceumi könyvtár másodpéldányaiból, az elöregedett papok Szent-Józsefről nevezett intézetének felosztása után annak könyvtárából, Tegó József visontai plébános terjedelmes könyvtárának beolvasztásából, Tegó Ignác egri tanítóképző intézeti tanár, Folman Károly, Póka Zsigmond, Andrásy Kálmán, Begovcevich László, Demény János és mások könyvhagyományaiból és ajándékozás útján. Gyarapította különösen gr. Erdőly Gábor püspök és Fischer István érsek. A növendékpapok irodalmi iskolájának könyvtára 1835-ben keletkezett.

a/ Házi könyvtár.

A könyvtár jellege általános, különösen theologiai.

Állománya körülbelül 6000 kötet, ezek között 3 ösnyomtatvány, 6—700 prédikáció-kézirat a mult század végétől kezdve, 4 kötet kéziratot növénytan, 1812-ből több térkép és metszet, két teremben elhelyezve.

A könyvtárnak különös érdekességei a Migne kiadásában megjelent összes művek, a jozefinisztikus irodalom termékei és gazdag breviarium gyűjteménye.

Czédula-, betürendes, tárgyi és leltári katalogusa jelenleg készül.

Kikölcsönzés van ismert egyének részére térítvény mellett.

Évi javadalmazása, melyet az egri érseki papnevelő intézet-től kap, a szükséghez képest változik.

Könyvtárnok: Nyizsnyay Iván tanul. felügyelő.

b/ A növendékpapok irodalmi iskolájának könyvtára.

Jellege általános, különösen theologiai, szépirodalmi és történeti.

Állománya 2622 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Van két betürendes katalogusa.

Használók számára kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 órától 2-ig van nyitva kikölcsönzés végett rendes és pártoló tagok (egyházmegyei papok) részére. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása átlag 140 kor., melyet részint tagsági díjakból, részint tőkéjének kamatjaiból kap.

Könyvtárnok: Markovics Pál. *Alkönyvtárnok*: Kiszely Imre.

A jogliceum könyvtára.

A liceum fennállása óta állandóan fejlesztik. Néhai Danielik János püspök 500 könyvvel gyarapította.

Állománya mintegy 3200 kötet. Van külön olvasó-helyiség. Évi javadalmazása 700—800 kor.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 1909 kötete között néhány régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve.

A könyvtárt csak a rendtagok használják.

Könyvtárnok : Nagy R ó b e r t.

EPERJES. (Sáros várm.)

Az ág. ev. kerületi tanítóképző könyvtára.

Keletkezett 1847-ben Nyiregyházán; Eperjesre az intézettel együtt 1876-ban került. Mikolik Gyula eperjesi ág. hitv. ev. tanító 1894-ben 300 kötetet ajándékozott a könyvtárnak.

Állománya 2160 kötet, 5 kötet kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 50—100 kor., melyet a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerületől kap.

Könyvtárnok : S l a j c h ó M i h á l y tanítóképezdei tanár.

Az ág. evang. kollégium könyvtára.

Az intézettel egyidejűleg keletkezett; 1876 óta vannak biztos adatok, mikor a könyvtár lajstromoztatott. Ezen írott lajstrom 1349 munkáról számol be, 90 régi magyar XVI—XVII. századi nyomtatvánnyal. 1845-ben adományozta Ranó Gábor kükemezei földbirtokos 4000 kötetes könyvtárát a kollégiumnak, majd oda került Neustadter, Schwarz Mihály, a pardicsi Szirmayak és legutóljára 1895-ben a b. Herfurth József, volt koll. tanár 1700 kötetből álló könyvtára; ez utóbbiról készítet a könyvtárnok oszdula- és tárgyi katalogust.

A Szirmay-könyvtárat Szirmay János 1835-ben adta a kollégiumnak közhasználatra, s fenntartása, gyarapítása és gondozása végett 4000 frtos alapítványt tett. A könyvtárnak hosszú ideig nem volt megfelelő elhelyezése a kollégium szűk volta miatt; most is a kollégium disztermének karzatán nyílt polczokon van elhelyezve. Sokszor kellett hurczolkodnia; legutóbb 1887-ben a nagy tűzvész alkalmával. E miatt sokat szenvedett a könyvtár; rendezése sem fejezethetett be, mert az áthurczolkodás miatt újból meg újból kellett azt kezdeni. Még most is csak annyira van rendezve, hogy kívánatra könyvet lehet kiadni. A könyvtár egyes könyvein látható jegyzetekből azt kell következtetni, hogy a könyvgyűjtés a Szirmay családban régi keletű. Egyes könyvek Szirmay Tamástól valók, a ki Mária Terézia korában 1750 körül huszárezredek volt, s kit XII. Károly svéd király neveltetett. A könyvtárban vannak Pottornyay, Heinzely s más prot. családok könyvtárai, vagy azoknak egyes könyvei.

A könyvtárban legtöbb a filológiai és a történeti mű, gazdag az alchimista irodalom termékeiben, és a szabadkőművéségre vonatkozó 257 kötetnyi gyűjteménye a maga nemében talán egyetlen az országban.

a/ A kollégium törzskönyvtára.

Állománya 14,647 kötet, ezek között 5 őnyomtatvány több régibb s újabb térkép, levelek, oklevelek, metszetek. Elhelyezve az intézet disztermében.

A könyvtár különös érdekességei: 36 régi magyar nyomtatvány, köztük: Huszár Gal, A keresztényi Gywlekezetben való Isteni diczeretek es Imadsagok. (H. n. 1574.) Evangeliumok és Epistolák. (Nagyszombat, 1698.)

Szak- és betürendes s egy részről czédula-katalogusa is van.

Kikölcsönzés van. Értékesebb könyvek csak az igazgatóválasztmánynak engedélye alapján adhatók ki.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az intézettől kap.

Könyvtárnok: Florian J.

b/ Szirmay-könyvtár.

Állománya 14,560 kötet, köztük több régi magyar nyomtatvány, régi térképek és metszetek, egy teremben elhelyezve.

Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Használók számára hetenként egyszer (a folyó iskolai évben kedden d. e. 11—12-ig) van nyitva. A kollégiumi tanulók (a főgimn. V—VIII. osztályok, a tanítóképző, jogi és theologiai fakultások növendékei) kaphatnak könyvet minden fizetés nélkül

két heti használatra, a városi közönség is használhatja 50 krnyi évi díj és megfelelő óvadék letétele mellett.

Évi javadalmazása 186 kor., melyet Szirmay János könyvtári alapjából kap.

Könyvtárnok: Mayer Endre theol. tanár.

A gör. kath. egyházmegyei könyvtár.

Keletkezett 1821-ben. Alapítója az egeri születésű Kovács János udvari ágens, V. Ferdinándnak (trónörökös korában) s testvéreinek Rainer és Lajos főhercegeknek magyar nyelvi oktatója, volt, (szül. 1764 augusztus 25., megh. Bécsben, 1834 április 12.) ki könyvtárát az eperjesi egyházmegyének ajándékozta oly czélzattal, hogy ezzel Felső-Magyarországon egy közhasznú nyilvános könyvtárt létesítsen. A könyvtár azóta új szerzeményekkel s az időközben elhalt eperjesi püspökök és egyes kanonokok könyvtáraival gazdagodott.

Állománya 10,763 kötet, (ezek között 12 ösnyomatvány,) 31 drb kézirat és térképgyűjtemény, egy teremben elhelyezve. Cédula-, betűrendea, sorszám és szerzők szerinti katalogusa van.

Kikölcsönzés van ismert egyéneknek térítvény és esetleg pénzbeli biztosíték mellett, s e feltételekkel a könyvtár más helyre is küld, az illető költségére, használatra könyveket.

Könyvtárnok: Kovaliczky Zeno.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

Keletkezett 1677-ben a főgimnáziummal egyidejűleg. 1678-ban már az ifjusági könyvtár alapja is megvetetett; katalogusa 1898-ban jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4082 kötet. Két teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a tanulmányi alaptól kap.

Schlott Gyula, *Az eperjesi kir. kath. főgimnázium története.* (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Jakobei Dezső tanár.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2362 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes- és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása körülbelül 320 kor., melyet a beírt tanulóktól fejenként 1 koronában megállapított tagdíjakból kap.

Könyvtárnok : Dr. Kőrösy György.

A sárosvármegyei gazdasági egyesület könyvtára.

Az 1852-ben keletkezett könyvtárnak mintegy 1300 kötetnyi állománya 1887-ben elégett. Azóta újból fejlesztik. Katalogusa az 1899-iki évkönyvben jelent meg.

Állománya 217 kötet.

Könyvtárnok : Lukovits Aladár.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A kolostorral egyidejűleg 1691-ben keletkezett.

Állománya 2744 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei 7 drb régi magyar nyomtatvány és egy 1341-ből való kézirat.

A rend tagjainak egész napon át nyitva van. Ugyancsak az ő részükre van kikölcsönzés is térítvény mellett. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárúvürlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

Könyvtárnok : Kundrich Evariszt.

A Széchenyi-kör könyvtára.

Az »Eperjesi Széchenyi-kör«-nek alapításakor, 1878-ban keletkezett. 1895-ben Erdélyi Ferencz könyvtárát kapta meg a kör, mintegy 700 kötetben. A népkönyvtár dr. Horváth Ödön egyetemi m. tanár, jogkari dékánnak, a kör titkáranak kezdeményezésére s az ő adománya alapján létesítettett. Az 1887. május 6-iki tüzvész alkalmával a kör könyvtára is igen nagy részben megsemmisült, illetve megsérült. Három nyomtatott betűrendes katalogusa van.

a/ A nagy könyvtár.

Állománya 2580 kötet, három teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

A kör tagjai számára hetenként egyszer, vasárnap délután 2-től 4-ig kikölcsönzés végett van nyitva.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az egyesülettől kap.

Dr. Horváth Ödön, Az eperjesi Széchenyi-kör évkönyve. 1897/98. (Eperjes, 1898.)

Könyvtárnok: Dr. Szlávik Mátyás. **Segédkönyvtárnokok:** Jamniczky János, Jamniczky György.

b/ Népkönyvtár.

Állománya 194 kötet.

Kikölcsönzés végett vasárnaponként d. u. 2-től 4-ig van nyitva. Minden szegény sorsu eperjesi lakos teljesen díjtalanul használhatja.

A könyvtárnoki teendőket a nagy könyvtár kezelői látják el.

A társadalmi egyesület könyvtára.

Keletkezett 1861-ben. 1887-ben a tüzvész folytán nagy károkat szenvedett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 1103 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára hétfőn d. u. 4—5-ig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 100—200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

Könyvtárnok: Szánik Ernő.

ERZSÉBETVÁROS (Kis-Küküllő várm.)**Az áll. főgimnázium tanári és ifjusági könyvtára.**

Rendszeresen az intézetnek 1891-ben történt államosítása óta fejlesztik.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2313 kötet, két teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Ozédula és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása mintegy 1000 kor., melyből 800 koronát az államtól kap, a többi az ifjuságtól beszedett díjak fedezik.

ESZTERGOM. (Esztergom várm.)

Az esztergom-vidéki régészeti és történelmi társulat múzeuma.

Az 1894 július 22-én Knauz Nándor püspök és Récesei Victor benzés tanár kezdeményezésére megalakult Esztergom-vidéki régészeti és történelmi társulat alapította a környék történeti emlékeinek összegyűjtésére. Első gyarapodását az egykori Szent-Lőrincz templom és a Szent-Imre lovagok szentkirály földjei konventje maradványainak felásásából nyerte. Külön helyisége még nincsen és anyaga (régiségek, iparművészeti tárgyak és képek) részben a főegyházmegyei könyvtárban, részben a Szent Benedek-rendiek gimnáziumában ládákból van ideiglenesen elhelyezve. A társulat 1898-ban az államtól az u. n. Ákos-palota romjainak kiásása céljából 200 frtnyi segélyben részesült s ez időtől a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

Szerzeményi naplója és leltára nincs, csak az értékesebb tárgyak vannak lajstromozva.

Évi javadalmazása 80—100 kor.

Az esztergom-vidéki régészeti és történelmi társulat évkönyvei I—II. k. (Esztergom, 1896. és 1898.)

Múzeumi őr: Némethy Lajos esztergom-vizivárosi plébános.

Az érseki főegyházmegyei könyvtár.

Az 1397-ben tartott egyházvizsgálati okmány szerint első volt Küküllői János kanonok, ki könyveket hagyományozott az esztergomi főegyháznak. Zrednai Vitéz János érsek († 1472.) Esztergom városában levő könyvtárát gazdagon felszerelte latin és görög szerzők műveivel. Midőn Esztergomból az érsekség Nagyszombatba menekült, a könyvtárt is oda szállították. Forgách Ferencz gróf, bibornok-érsek 1611-ben kimondott rendelete értelmében az érsekek és kanonokok könyvei bekebeleztetnek. Lippay György († 1614. november 9.) megszerezte Fugger Antal 1681 kötetnyi könyvtárát. Midőn Barkóczy érsek Pozsonyba átköltözött, a régi könyvtár Nagyszombatban maradt, Pozsonyban pedig új támadt, mely Batthyány József bibornoktól gazdag kézirat-gyűjteményt nyert. Nagyszombatban a káptalan külön könyvtárt is létesített, melynek alapját az 1641-ben elhalt Kőszeghy László kanonok könyvtára képezte. Pozsonyban könyvtárnoki hiva-

tal is szerveztetett, melyet mint első, Ungerhoffer József nyert el. Károly Ambrus 1808-ban pozsonyi palotájában a könyvtárt újból felállította és lajstromoztatta. Ekkor a primási levéltár elkülönítetett tőle. A francziák elől a könyvtár egy része Budára vitétt, a többi a francziák Regnier alatt erősen megdézsmálták. 1821-ben a pozsonyi könyvtárt Esztergomba helyezték át, a hol a vizivárosi Ferenczrendiek volt templomában helyezték el. Itt egybekapcsoltatott vele a Nagyszombatból szintén ide hozott régi könyvtár. Kopácsy József primás kezdeményezésére épült fel az új könyvtári palota, mely 1853-ban nyerte befejezését. Ekkor a nagyszombati 20,094 kötetes könyvtárt, melyben 521 kézirat is volt, szintén Esztergomba helyezték át és egyesítették az ott levő könyvtárral, melybe az 1821 óta már ott gyűjtött könyvek is felvételtek. 1855-ben az egyesített könyvtár 54,816 kötet nyomtatványból és 1391 kéziratból állott. 1860 óta minden főegyházmegyei pap tartozik nyomtatásban megjelent művéből egy példányt beküldeni. 1874-ben Baranya-nádasi Feichtinger János czimzetes kanonok az egész könyvtárt újra katalogizálta. 1895-ben készült az egyetemes czédula-katalogus. 1898-ban az egész könyvtár kényelmesebb kezelés és helynyerés kedvéért új rendezésnek volt alávetve.

A könyvtár jellege általános. Fősuly a történelmi, kivált az egyháztörténelmi művek beszerzésére van fektetve.

Állománya 101,323 kötet, (ezek között 738 ősnymtatvány) 1461 kézirat és egy terem kéziratokkal, továbbá oklevél-, térkép-, metszet-, érem- és régiség-gyűjtemény 12 teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei: a középkori kéziratok, a Jordánszky-kódex, a Bakocz-féle graduale és több más hangjegyes könyv miniatúrákkal, egy Korvin-kódex, a Bél Mátyás-, Palkovics György-, Birnkopf Ignác-, stb.-féle kéziratok. A Batthyány József- és Kopácsy József-féle kézirat-gyűjtemények stb. 1711-ig megjelent magyar nyelvű nyomtatvány van 187. Czédula, betűrendes- és tárgyi-katalogusa van.

A könyvtárt használni akaró a könyvtárnoknál jelentkezik. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 4000 kor., melyet a könyvtári alappól kap.

Az esztergomi főegyházi könyvtár kéziratai. (Magyar Könyvszemle, 1882. évf.)

Kormányzó: Pó r Antal apát-kanonok, a m. t. akadémia tagja. **Könyvtárnok:** Ném ethy Lajos esperes-plébános.

Az érseki papnevelő-intézet könyvtára.

Kivált a múlt században eltörült kolostorok theologiai műveiből, továbbá Simor János, Frank F. és Zádori J. adományából jött létre.

A könyvtár jellege theologiai; e mellett szociálpolitikai és legutóbb természettudományi irányban is fejlesztetik.

Állománya 10,100 kötet, ezek között 7 önyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Czédula és betürendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Prohászka Ottokár.

Az érseki tanítóképző-intézet könyvtára.

A könyvtár az intézet keletkezésével vette kezdetét s azóta részint adományozások, részint vételek útján gyarapszik. — 1896-ban a bezűntetett nagyszombati és budapesti kir. érseki tanítóképző-intézetek könyvtárai — a tanári ügy, mint az ifjúsági — e könyvtárhoz osatoltattak.

Állománya 2107 kötet (ebből 687 kötet az ifjúsági könyvtáré) négy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Használók számára a tanári könyvtár állandóan, az ifjúsági hetenkint egyszer, 1 korona évi díjért, kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az intézeti pénztárból kap.

Könyvtárnok: Dreisziger Ferencz.

A községi alreáliskola könyvtára.

1854-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4664 kötet.
Leltára van.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1351 kötet.
Leltára van.

A Szent-Benedek-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Keletkezett 1809-ben, midőn a Szent-Benedek-rend a gimnáziumot a jezsuitáktól átvette. Az ekkori könyvállomány 26 kötet volt. Ezt gyarapította Kecskeméthy Márton jezsuita tanár 71 művel. 1828-ban már 500 drb munka 1017 kötetben volt a könyvtárban. Az 1852|53. évi értesítő 3000 kötetről tesz említést. A könyvtár kezelői az igazgatók voltak. Az u. n. házi (vagy kézi) könyvtár, (melyben a kiadóktól beszerzett tankönyvek voltak) egyideig a rend költségén beszerzett könyvektől elkülönítve kezeltetett, mígnem a kettő egyesítve, a főgimnázium egy nagyobb helyiségébe került s azóta tanári könyvtár néven szerepel (1885). Összeköttetésben áll a pannonhalmi központi könyvtárral, melynek másodpéldányaiból részesül. Az 1866. évi rendi nagykáptalan a könyvtár kezelésére és felzárolására szabatos utasítást dolgozott ki. 1884-ben, Ferenczy Jakab házfőnök halálával, ennek igen értékes magánkönyvtára a tanári könyvtárra jutott, becses nyomtatványokkal főleg a szabadságharcz idejéből. A könyvtár jelenleg átmeneti állapotban van s végleges rendezése az ujonnan tervezett főgimnáziumi helyiség elkészülése után fog megtörténni.

A főgimnáziumi ifjuság számára a 70-es évekig az intézeti önképzőkör szerzett be műveket a tagdíjakból. Az így keletkezett könyvtárt az önképzőkör illető tisztviselője kezelte. Az önképzőkör megszűntével a könyvtár az intézeté lett s azóta minden rendes tanuló beiratáskor 1 koronát fizet a könyvtár kezelésére s gyarapítására.

a/ Tanári könyvtár.

Jellege általános az egyes szaktanárok szükségletéhez képest fejlesztve.

Állománya 8668 kötet, azonkívül 5527 drb vegyes füzet; hozzátartozik egy régiség-, érem- és pénzgyűjtemény egy teremben elhelyezve.

Különösebb érdekességei 10 darab XVI. századbeli nyomtatvány és egy értékes Plinius-kiadás (Historia naturalis).

Betűrendes és tárgyi czédula-katalogusa van.

Használók számára szükség esetén nyitva van. A könyvtár más helyekre csak rendtagoknak küld használatra könyveket, az igazgató beleegyezésével.

Évi javadalmozása 700 kor., melyet a pannonhalmi főapáttól kap.

Vojnits Döme, Az esztergomi káptalani iskola és gimnázium története. (Esztergom, 1897.)

Könyvtárnok: Dr. Várkonyi Odilo főgimnáziumi tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 4139 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár nagyobb részének czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 360 kor., melyet a főgimnázium minden rendes tanulótól szedett 1 koronás könyvtár-illetékből nyer.

Acsay Ferencz, Az esztergomi kath. főgimnázium ifjúsági könyvtárának jegyzéke. (Esztergom, 1888.) — Dr. Bárdos Remig, Az esztergomi kath. főgimnázium ifjúsági könyvtárának jegyzéke. (Esztergom, 1897.)

Könyvtárnokok: Dr. Bárdos Remig és Bausz Teodorik tanárok.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1717-ben keletkezett. 1897-ben új helyiségbe vitetett át, s rendezése most folyik.

Állománya 1484 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes- és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kiközlés is van elismervény mellett.

FEHÉRTEMLOM. (Temes várm.)

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

1878-ban keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7000 kötet, 610 térkép és egy éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasó-helyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 900 kor., melyet a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kap.

Könyvtárnok: Kartner Gyula tanár.

b/ Ifjusági könyvtár.

Állománya 3900 kötet, egy teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasó-helyiséggel. Czédula- és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása mintegy 640 kor., melyet a tanulóktól szedett könyvtárdíjból kap.

Könyvtárnok: Dr. Schelling Kornél r. tanár.

FELKA. (Szepes várm.)

Tátra-múzeum.

Közadakozásból létesült és 1882. ápril 23-án nyitott meg. Fentartására és gyarapítására felkai tátrai múzeum-egylet-czimmal egyesület alakult, mely az 1883. márczius 7-ikén jóváhagyott alapszabályok alapján 1883. ápril 23-án kezdte meg rendszeres működését. A község az ev. paplak és iskola épületének első emeletén bérelt számára helyet. Tartalmaz régészeti, néprajzi és művelődéstörténeti, természettudományi (állat-, növény-, ásvány- és földtani) tárgyakat, a Tátra hegységre és környékére vonatkozó képeket és térképeket. Van külön szakkönyvtára 117 kötettel. A múzeummal egyidejűleg keletkezett általános jellegű könyvtárnak legtöbbet ajándékoztak Spöttl Ignác akadémiai festő, Ullepitsch József pénzverdei hivatalnok és Scherfel Aurél gyógyszerész. Utóbbi egész könyvtárát (835 kötet) a múzeumnak nagyta. 1898-ban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyeztetett.

Állománya (1898 végén) mintegy 13,300 tárgy és 1600 kötet és füzet, (köztük 13 régi magyar nyomtatvány), 3 kézirat, 38 drb. oklevél, 2 metszet és 56 térkép, két teremben elhelyezve.

Rendes leltára és szerzeményi naplója, s a gyűjtemények egy részéről czédula-, a könyvtár nagyobb részéről tárgyi-katalógusa van.

A nyári hónapokban egész nap nyitva van, de egész éven át megtekinthető. A könyvtárt csak az egyesület tagjai használhatják.

Évi javadalmazása 300—600 kor. közt változik s az egylet tagsági díjaiból és önkéntes adományokból fedeztetik.

A felkai Tátra-Múzeum-egylet alapszabályai. (Felka, 1883.)

— *A Tátra-Múzeum Felkán. Jelentés eddigi működéséről. (Felka, 1884.)* — *A felkai Tátra-Múzeum működéséről szóló második jelentés. (Felka, 1892.)*

Múzeumi igazgató: Duits Ede. Örök: Kobilitz Lajos, nyug. honvédezzredes és Cornides Károly gyógyszerész. *Könyvtárnok*: Lux Victor tanító.

FELSŐ-LÖVŐ (Vas várm.)

Az ág. evang. tanintézetek (tanítóképző-intézet gimnázium és reáliskola) könyvtára.

1845-ben keletkezett. Ajándék útján a Peregriny-könyvtár egy nagy része került a könyvtár birtokába, igen sok paedagogiai munkával gyarapítva azt. Katalógusai 1870. és 1895. években jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5500 kötet, egy kézirat, több térkép, érem- és régiség-gyűjtemény, három teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekessége egy Luther-féle bibliafordítás 1536-ból. Czédula-katalógusa van.

Kikölcsönzés csak a tanári kar részére van, térítvény mellett.

Évi javadalmazása 340 kor., melyet a tanintézetek pénztárából kap.

A felső-lövői ág. hitv. ev. tanintézetek ötven éves fennállása alkalmából kiadott 1894/95-ik évi öröm értesítő.

Könyvtárnok: Ebenspanger János.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2500 kötet. Szak-katalógusa van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulóktól szedett díjakból kap.

Könyvtárnok: Horváth Lajos tanár.

FIUME.

Az áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1881-ben keletkezett.

Állománya 941 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalógusa van.

A m. kir. áll. főgimnázium könyvtára.

Az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4412 kötet és 711 füzet (kéziratok, oklevelek, térképek, metszetek, érmek külön gyűjteményekben), négy teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cédula- és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés csak a tanártestület tagjai számára van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Főkönyvtárnok: Zambra Péter.

Alkönyvtárnokok szakok szerint: 1. Magyar ny. és irod.: Kőrösi Sándor tanár. 2. Olasz ny. és irod.: Zambra Péter tanár. 3. Classica filologia: Sucze Béni tanár. 4. Filozofia, paedagogia: Dr. Sándorfy Nándor. 5. Német ny. és irod.: Kubicssek Albert. 6. Történet, földrajz: Dr. Usepreghy Kálmán. 7. Természetrész: Matisz János. 7. Fizika, matematika: Augneben Albin.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 750 kötet. Leltára van.

A m. kir. tengerészeti akadémia könyvtára.

Az intézettel együtt keletkezett.

A könyvtár jellege tengerészeti szak-könyvtár.

Állománya 1228 kötet, egy teremben elhelyezve. Időrendes és tárgyi katalogusa van.

A könyvtárt csak az intézet tanárai s ezek által személyesen ismert helybeli egyének használhatják. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet az állampénztárból kap.

A könyvtárnok teendőit az intézet egyik tanára végzi.

Városi könyvtár és múzeum.

A könyvtár alapját a múlt század végén II. József alatt bezűntetett fumei jezsuita-gimnázium könyvei vetették meg. Több ezer, jobbjára theologiai tartalmu kötet került ily módon a municipium birtokába, mely anyag egyes kisebb vételek és

ajándékozások után egyre bővült. A könyvtárba olvasztattak be Benzoni Gyula báró kormányzósági ülnök, Mateicich Ferencz kanonok, Gelletich Tamás kereskedelmi tengerészeti kapitány (meghalt a 80-as években), Horhy-Scott Sabina és Bedini Kajetan dr., kanonok, apátplébános könyvgyűjteményei. A legnevezetesebb gyarapodás volt Ricci Mihály báró (meghalt 1893.) hagyatéka, mely 10,000 kötetnyi, leginkább történelmi jellegű könyvtárból állott. A könyvtár rendszeres vezetése ez időben kezdődik. Az új elemi és polgári iskolai épületben elhelyezett és 1892 január 2-ikán városi közgyűlési határozattal megnyitott könyvtárt Dalmartello Arthur könyvtárnok rendezte be, Pillepich Santo és Viezzoli György városi elemi iskolai igazgatók segítségével. A könyvtárral kapcsolatban egyesek adományai s a Batthyány-hegyen eszközölt ásatások eredményei (római és kelta régiségek stb.) szerény érem- és régiségtár alapját vetették meg, melynek fejlődése csak az újabb időben vett nagyobb lendületet. A természettudományi gyűjtemény magvát a Pauer ellentengernagy által ajándékozott kagyló- és a Hoffmann ezredestől megvett rovar-gyűjtemény képezte.

A könyvtár jellege theologiai és történelmi, de e mellett szépirodalmi irányban is fejlesztetik.

Állománya 20,000 kötet, ezek között 24 ösnyomtatvány, két teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és tárgyi katalógusa van. Használók számára minden napon (az ünnepek kivételével) d. u. 5—8-ig van nyitva. Minden tisztességesen öltözött személy használhatja. Kölcsönzés van, állami, községi tisztviselőknek és tanítóknak minden megszorítás nélkül, másoknak csakis a könyv kétszeres értékének letévése mellett. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmozása 1400 kor., melyet Fiume város képviselő-testületétől kap.

A múzeum állománya 180 drb. régiség, 20 drb. térkép és látkép, azonkívül jelentékeny érem- és természetrajzi gyűjtemény, melyek száma leltárilag nincs megállapítva. A könyvtár termeiben van elhelyezve.

Megtekinthető minden ünnep- és vasárnap d. e. 10—12 óra között.

Könyvtárnok és a múzeum őre: Dalmartello Arthur tanár és városi iskolafelügyelő; *tollnok:* Bonetta Alberto.

FOGARAS. (Fogaras várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1730-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános. A theologiai és történelmi könyvekre fektetik a legnagyobb súlyt.

Allománya 1138 kötet, köztük 2 régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

FÖLDES. (Hajdú várm.)

Az olvasókör könyvtára.

1871-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Allománya 1221 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betürendes katalogusa van.

Használók számára szerdán d. u. 4—5-ig, kikölcsozítés végett vasárnap d. e. 11—12 óra közt van nyitva.

Évi javadalmazása 60 kor., melyet az olvasókörtől kap.

A földesi olvasókör könyveinek jegyzéke. 1887.

Könyvtárnok: Kiss Ferencz ref. lelkész. *Segéd-könyvtárnok:* Ary Gyula tanító.

FÜLEK. (Nógrád várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A füleki vár birtokában volt könyvek közül, egyúttal több került oda az okiratokkal és levelekkel együtt.

A könyvtár jellege theologiai.

Allománya 2156 kötet, (ezek között 1. ösnyomtatvány), 73 kézirat és több különféle okirat, térkép stb., egy teremben elhelyezve. Katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

GALGÓCZ. (Nyitra várm.)

A m. kir. állami polgári fiú- és leányiskola tanári könyvtára.

1878-ban keletkezett.

Állománya 990 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A klastrommal egyidejűleg 1492-ben keletkezett. Régi állományáról sem-mit sem lehet tudni, mert a vallási háborúk idejében a galgóczi kolostor a tűz martaléka lett, s vele együtt a könyvtár is elpusztult. Mikor e kolostort újból felépítették, a könyvtárról is gondoskodtak. A könyveket részben a kolostor szerezte be, részben pedig egyes jóttevőktől kapta.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 3899 kötet, köztük 5 drb. régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés nincs.

Könyvtárnok: Piencsák Julián.

GYALU (Kolozs várm.)

Az olvasóegylet könyvtára.

1878-ban keletkezett. Három katalógusa jelent meg eddig nyomtatásban.

Állománya 1560 kötet, egy teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalógusa van.

Használók számára kölcsönzés végett naponta két órán át nyitva van. Évi díj 6 kor.

Évi javadalmazása mintegy 150 kor., melyet a tagoktól kap.

Könyvtárnok: Finta Endre.

GYERGYÓ-SZENT-MIKLÓS (Csik várm.)

Az államilag segélyezett községi polgári fiu-iskola könyvtára.

Az intézet felállításakor, 1875-ben keletkezett. Katalogusa az 1894/95. tanévi értesítőben jelent meg.

Állománya 1240 kötet, ezek között 54 térkép, négy terem-ben elhelyezve, 3 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szak-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Használják a polg. iskolai tanítótestület tagjai; kivételesen más megbízható egyének.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet Gyergyó-Szent-Miklós községtől kap.

Könyvtárnok: Görög Joachim őrm. kath. plébános, tanár.

A róm. kath. plébánia könyvtára.

Az elhalt plébánosok könyveiből gyarapodott.

Állománya 1200 kötet köztük sok régi könyv, egy kódex (1425-ből), a levéltárral együtt egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Könyvtárkezelő: Ferenczi Károly esperes-plébános.

GYÖNGYÖS. (Heves várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A XVI. század elején keletkezett s a múlt században több elpusztult kolostor könyvtárának anyagával gyarapodott. Mai helyiségeit 1877-ben rendezték be.

Állománya mintegy 9000 kötet (köztük 92 nyomtatvány, 89 régi magyar nyomtatvány) több magyar nyelvemlék, 39 kötet kézirat, térképek, metszetek a tartományi levéltárral együtt 6 teremben elhelyezve.

Használatához házfőnöki engedély szükséges.

Évi javadalmazása változó.

GYÖNK. (Tolna várm.)

Az ev. ref. algimnázium könyvtára.

1808-ban, Vécsey József külső-somogyi egyházmegyei tanácsbíró s pénztáros 200 frtos alapítványából keletkezett. Növelte Szelle Dániel lápafői lelkész házi könyvtára. 1860-ban Nagy István hétszemélynök 200 darab könyvet ajándékozott; továbbá Magyar Kossa Sámuel, Hollósy János, Jakab Sándor s mások gyarapították.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2615 kötet, egy teremben elhelyezve, hat egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van. Csak a tanári kar használja.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet az ev. ref. gimnázium pénztárától kap.

Könyvtárnok : Á d á m J ó z s e f gimn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 700 kötet. Leltára van.

GYŐR.

A m. kir. áll. főreáliskola könyvtára.

1873-ban keletkezett, mikor az intézet államosítottatt.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3916 kötet, egy teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Lacz Samú, A győri m. kir. áll. főreáliskola monografája.
(Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok : Novák Antal Viktor tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 3347 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok : Markovics Sándor.

A m. kir. állami tanítónőképző-intézet tanári könyvtára.

1875-ben keletkezett.

Állománya 2100 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: P Á l m a y L e n k e képezdei tanítónő.

A karmeliták rendházának könyvtára.

Alapját Antal atya perjel vetette meg 1746-ban. A művészies szekrényeket a rend tagjai, Domonkos és Tamás testvérek készítették. 1809-ben a francia háború alkalmával Marzinelli kapitány a legértékesebb könyveket elvitte, de a házfőnök könyörgésére nem sokára visszaadta.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 7000 kötet, ezek között 1 ösnyomtatvány, két teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés csak kivételesen van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: H a á s Á g o s t o n atya.

A kir. kath. tanítóképző-intézet könyvtára.

Állománya 980 kötet, egy teremben elhelyezve 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi-katalogusa van.

A tanárok használják.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a tanulmányalpból kap.

Könyvtárnok: J a k a b F e r e n c z tanár.

A püspöki nagyobb papnevelő-intézet könyvtára.

Az intézettel egyidejűleg 1688-ban keletkezett. Az 1763 június 28-iki földrengés annyira megrongálta az intézet épületét, hogy azt ujonnan kellett felépíteni, a mi 3 évi munkát igényelt. 1784-ben II. József császár rendelkezése az intézet növendékei a pozsonyi központi papnevelő-intézetbe rendeltettek, mely alkalmal a könyvtár is a pozsonyi theologiai könyvtárba lett beleolvasztva. Midőn II. József halálával öt évi távollét után ismét hazatértek, a könyvtár is visszakerült. 1810-ben a francziák elfoglalván Győrt, az intézet ingóságait az utcára szór-

ták és azt kaszárnnyává alakították. E század elején 1814-ben Kiss Pál és Gondvicska Márton a könyvtárról czimjegyzéket készítettek, mely szerint akkor 3235 kötetje volt. Balogh Sándor, néhai győri kanonok, 5762 kötetből álló könyvtárát a győri székeskáptalannak hagyta; ugyan ő könyvtára javára 15,353 frtnyi alapot is hagyott oly föltétellel, hogy könyvtára régi helyén meghagyassék és külön könyvtárnok által kezeltessek. Mivel az 1811. évi devalváció miatt e feltételek teljesítése igen megnehezült, a győri székeskáptalan 1821-ben a Balogh-féle könyvtárról és annak alapítványáról a papnevelő-intézet javára lemondott. Ez által a könyvtár 11,872 kötetre szaporodott. Deáky Zsigmond, néhai győri kanonok 3000 kötettel, Tartsay Ferencz, néhai győri kanonok könyvtárának biblikus munkákban gazdag részével, körülbelül 900 kötettel, néhai Ebenhöch Ferencz, győri kanonok 1358 kötettel gazdagították a könyvtárt. Nagy szaporodást nyert 1896-ban, midőn Holdházy János, néhai győri kanonok gazdag könyvtárának birtokába jutott. Holdházy a könyvtár fejlesztéséről is gondoskodott, a mennyiben 8000 frtot meghaladó alapot is rendelt annak gyarapítására. Dr. Zalka János püspök minden évben szintén megajándékozta a könyvtárt értékes művekkel. A könyvtár legértékesebb részét a győri székesegyház régi könyvtárának maradványa képezi, mely a tulajdonjog fentartásával 1872-ben jutott oda. Ezen könyvtár értékes kéziratoknak és ritka ősnymtatványoknak van birtokában. Több kötetet bir Báthory István lengyel király és Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem könyveiből, melyek Napraghy Demeter könyveiből kerültek oda. Napraghy ezeket valószínűleg erdélyi püspökkorában szerezte a Báthory családtól és később mint győri püspök, székesegyházának hagyományozta őket. A könyvtár e században igen gyarapodott, annyira, hogy régi helye szűk lett. Zalka János püspök e bajon azáltal kívánt segíteni, hogy mikor a papnevelő-intézet régi épületét 1870-ben kibővítette, ezt oly fokban eszközölte, hogy egyuttal a könyvtár is legalább hosszabb időre egy neki megfelelő helyiséget nyert. Ezen időtől fogva a régi két kisebb szoba helyett egy 13 m. hosszú, 11 m. széles és 5 1/2 m. magas dísztermet és ezen díszteremmel egy csigaléposó által összekötött kisebb termet nyert helyiségül. 1872 óta ezen két teremben van a könyvtár elhelyezve. A könyvtár szakszerű rendezését dr. Kisfaludy Á. Béla, m. kir. egyetemi tanár, akkor a győri nagyszeminárium praefectusa és mint ilyen a könyvtár őre, kezdte meg. Utódai a rendezést folytatták és mikor az befejeződött, Zalka János 1892-ben a könyvtár czimjegyzékét elkészíttette és kinyomatta, hogy ekképen kincsei ismertekké és hozzáférhetőkké legyenek.

Nagyobbrészt hittudományi műveket tartalmaz, de ezeken kívül a profán tudománysszakok is eléggé képviselvek, különösen a hazai történelem és jogtudomány.

Állománya körülbelül 30,900 kötet, (ezek között 140 drb ösnyomtatvány,) 38 drb régi és újabbkori kézirat, továbbá iskolai jegyzetek a XVI. és XVII. századból; ezeken kívül van több száz lapot tévő fa- és rézmetszetgyűjtemény különféle mesterektől, az egész két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei 1 drb kézirat a XIII. századból, 1 drb a XIV. századból és 17 drb, köztük egy Korvinkodex, a XV. századból. Régi magyar nyomtatvány 1530—1711-ig van 50 db. Van betürendes czédula-katalogusa és szakok szerint beosztott nyomtatott czimjegyzéke.

A könyvtár használók számára nincsen nyitva, mivel kellő olvasóhelyisége nincs, azonban a könyvek bármikor megtekinthetők, használhatók és kikölcsönözhetőek térítvény mellett; ismeretlenekkel szemben ismerősök jótállása szükséges. Ilyen feltételek mellett a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Kisfaludy Á. Béla, A győri püsp. nagyobb szeminárium könyvtáráról. (Magyar Könyvszemle, 1884. évf.) — Dr. Zalka László, A győri püspöki papnevelő-intézet könyvtárának czimjegyzéke. (Győr, 1893.)

Könyvtárnok: Dr. Paár István tanulm. felügyelő.

A Szent-Benedek-rend főgimnáziumának könyvtára.

A Szent-Benedek-rend alapította a főgimnázium átvételekor 1802-ben. Özv. Jankó Mihályné 1897-ben elhunyt férje 1235 kötetből és 395 füzetből álló könyvtárával gazdagította.

a) Házi és tanári könyvtár.

Állománya 15,922 kötet és 5927 füzet, két teremben elhelyezve. Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Használók számára naponkint délután, szükség esetén délelőtt is nyitva van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a Szent-Benedek-rend főapátjától kap.

Acsay Ferencz, A győri kath. főgimnázium története I. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Németh Reginald.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3500 kötet. Leltára van.

A Szent-Imre-egyesület könyvtára.

1861-ben az u. n. nagy szemináriumban keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2082 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Évi rendes javadalmazása nincs. A beszerzett könyvek árát az egyesületi pénztárból fizetik.

Könyvtárnok : Kucher János. *Alkönyvtárnok* : Hart Ferencz.

A Szent-Orsolya-rend elemi és polg. leányiskolájának könyvtára.

Az elemi iskolai ifjúsági könyvtár 1872-ben keletkezett M. Gabriella, Szent-Orsolya-rendi tag kezdeményezése folytán. A polg. iskolai könyvtár csak egy év óta áll fenn. A tanári könyvtár 1889-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 395 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazása, melyet a rendháztól kap, a szükség szerint változik.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 230 kötet, a tanári könyvtárral egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 80—160 kor., melyet a növendékektől szedett könyvtárdíjból kap.

A városi felső keresk. iskola tanári és ifjúsági könyvtára.

1897-ben, az intézettel együtt keletkezett.

Állománya 204 kötet, egy teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet Győr szab. kir. városától kap.

Könyvtárnok : Kemény Ignác.

GYULA. (Békés várm.)

Békés vármegyei múzeum és könyvtár.

Az 1874-ben létrejött »Békés vármegyei régészeti és művelődés történelmi társulat« alapította, id. Mogyoróssy János kezdeményezésére, első sorban a vármegye történelmi emlékeinek összegyűjtésére. A társulat 1895-ben »Békés vármegye közművelődési egyesülete« czimen újja szervezkedett és működési körébe könyvtár alapítását és népkönyvtárak szervezését is felvette.

Mogyoróssy már előbb, 1868-ban felajánlotta Gyula városának sok éven át gyűjtött könyvtárát, érem-, régiség- és ásványgyűjteményét, mely egyelőre az elemi iskola tornácán záros szekrényekben helyeztetett el. A becses gyűjtemény e helyen nem felelhetvén meg rendelkezésének, a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1873-ban az adományozó kérésére megengedte, hogy azok a megalakulandó múzeumi egyesületnek engedtesse át. A vármegye közönsége ez évben 1400 koronányi közadakozásból és 600 kor. vármegyei segélyvel megvásárolta a békéscsabai születésű Haan Antal festőművész régiséggyűjteményét. A régészeti és művelődéstörténelmi társulat 1874 június 18-ikán megalakulván, a vármegye tulajdonát képező gyűjteményeket gondozása alá vette és az üresen állott vármegyei fonóházban, melyet a vármegye e czélra átalakíttatott, elhelyezve, 1874 augusztus 3-án megnyitotta. A múzeumot Tibius Pius minorita gazdag herbáriumával, Göndöcs Benedek apát ásvány- és kagylógyűjteményével, régi pénzekkel és könyvtárával, Janó Sándor könyvekkel és okiratokkal, Endrőd és Öcsöd községek népvándorlaskori tárgyakkal stb. gyarapították.

A gyűjtemények jellege általános, különös figyelemmel a helyi vonatkozásokra.

Évi javadalma mintegy 300 kor., mely az egyesület tagdíjából fedeztetik.

A múzeum gyűjteménye 3 csoportra oszlik; ezek a következők: 1. régiség- és régipénz-gyűjtemény, 2. képtár, 3. természeti tára.

Megtekinthető minden ünnep- és vasárnap.

A könyvtár állománya 2550 darab. Van leltára, szerzeményi naplója és szakrepertoriuma.

Nyitva van a múzeummal egy időben. Könyvek az egyesület tagjainak térítvény mellett egy hónapra adatnak ki.

A Békés vármegyei régészeti és művelődéstörténelmi társulat évkönyve. I—XVII. k. 1874/75—1892/93, (Gyula, 1875—

1893.) — *Id. Magyaróssy János, képes kalauz a békésmegyei múzeum emlék- és régiségtárában elhelyezett tárgyak ismertetéséhez. (Gyula, 1885.) — A Békés vármegyei közművelődési egyesület népkönyvtárának szabályai. (Gyula, 1899.)*

Igazgató: Fürdők István.

A polgári kör könyvtára.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 2042 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Használók számára szerdán és szombaton délután kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a választmány szavaz meg.

Könyvtárnok: Székely Zsigmond.

GYULAFEHÉRVÁR. (Alsó-Fehér várm.)

Az alsó-fehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egylet múzeuma.

Az 1886 szeptember 22-ikén dr. Reiner Zsigmond kezdeményezésére létesített egyesület alapította. A múzeum tárgyai 1888 óta a városi kisdédóvó intézetnek a város által e célra felajánlott két szobájában vannak elhelyezve. Főbb gyarapodását a régi Apuleum maradványainak felkutatása útján nyerte. Ez ásatások előmozdítására a gyulafehérvári volt várközség vagyonkezelő-bizottságától két izben 100—100 kor., az államtól 1897-ben 1000, 1898-ban és 1899-ben 400—400 kor. segélyben részesült. Az erdélyi püspök évenként 200 koronával járul a múzeum gyarapításához. 1898 óta a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

Gyűjteményei három csoportra oszlanak, ezek következők: 1. régiségtár, 2. természetrajzi tárgyak, 3. könyvtár.

Állománya 2210 leltározott és több százra menő leltározatlan régiség, 1419 kötet és füzet. A természetrajzi tárgyak nincsenek összeszámlálva. El van helyezve a városi kisdédóvó intézet két szobájában.

Szerzeményi naplója van. A múzeumi tárgyak rendes leltára most készül és a könyvekről czédula-katalógus vezetetik.

Nyitási napjai nincsenek, de érdeklődők a múzeumi őr vezetése mellett bármikor megtekinthetik. A könyvek térítvény mellett kikölcsönözhetőek és más helyre is küldetnek.

Évi javadalma 6—800 kor., melyet az egyesület tagdíjaiból és adakozásokból fedeznek.

Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyesület évkönyvei. I—IX. kötet. (Kolozsvár, 1888—1897).

Múzeumi és könyvtár-őr: dr. Cserni Béla főgimn. tanár.

Az erdélyi egyházmegye Batthyány-könyvtára.

Alapját gróf Batthyány Ignác erdélyi püspök vetette meg 1798-ban egy Migazzi gróf bécsi bibornoktól vásárolt 15,000 kötetre menő könyvtárral. Gyarapította a könyvtárt Szepessy Ignác báró erdélyi püspök e század huszas éveiben. E könyvtárnak hagyták Buczy Emil kanonok († 1839), Kovács Miklós püspök († 1852) és Lőnhárt Ferencz püspök († 1897) a könyvtáraikat. Itt van elhelyezve Fogarasy Mihály püspöknek is 4405 kötetből álló könyvtára. Ez utóbbi azonban jogilag nem tartozik a Batthyány-könyvtárhoz, mert ezt Fogarasy egy létesítendő jogliczeumnak adományozta. De remélhetőleg jogilag is a könyvtárhoz fog csatoltatni.

A könyvtár jellege általános, kiválik az egyháztörténeti szak.

Állománya 36,026 kötet, (ezek között 751 őnyomtatvány), és 646 kézirat, jelentékeny érem-, ásvány- és csigagyűjteménnyel s néhány darab római és magyar régiséggel együtt hat teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei a IX. századi Codex Aureus; a Döbrentei-kódex (XVI. sz.); Correspondentiae privatae principum Transsylvaniae; XIV—XV. századi miniaturás kódexek; mintegy 200 drb régi magyar nyomtatvány; nevezetes biblia gyűjtemény; több régi hártára nyomott könyv.

A régibb könyvtárnak 1824-beli hely-katalogusa van, a mi egyuttal tárgyi szak-katalogus.

Használók számára vasárnap d. e. 11—12-ig, csütörtökön d. u. 3—4-ig nyitva van. Kikölcsönzés van. Kézirat, őnyomtatvány ritka példány nem adatik ki. A kikölcsönzés térítvény mellett történik. Határidő három hét. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Veszely Károly, Gyulafehérvári füzetek. I. S. (Kolozsvárt 1861.) — Beke Antal, Index Manuscriptorum Bibliothecae Batthyanianae Dioecesis Transsylvaniensis. (Gyulafehérvár,

1871.) — *Kemény József gróf, Notitia Historico-Diplomatica Archivi et Literarum Capituli Albensis Trassyl. (Nagy-Szeben, 1836.)* — *Varju Elemér, A gyulafehérvári Batthyány könyvtár. (Magyar Könyvszemle, 1899—1900. évf.)*

Igazgató: Dr. Ujfalusi Tódor József kanonok.
Könyvtárnok: Dr. Kóródy Péter theologiai tanár.

A r. kath. főgimnázium könyvtára.

A régi könyvtár 1848-ban a vár ostromakor elégett, a mostani 1853-ban, az iskola újra megnyitásával keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4528 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az erdélyi r. kath. status tanulmányi alapjából kap.

Csiky Miklós, A gyulafehérvári r. kath. főgimnázium története 1579—1898. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Péter János dr. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1817 kötet.
Leltára van.

HAJDU-BÖSZÖRMÉNY. (Hajdu várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1715 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a fentartó testületektől kap.

Könyvtárnok: Butyka Boldizsár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 600 kötet.
Leltára van.

A polgári kaszinó könyvtára.

1840-ben keletkezett.

Állománya 1280 kötet, egy teremben elhelyezve, 100 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalógusa van.

Használók számára egy héten kétszer: szerdán és szombaton d. u. 2—3-ig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet saját pénztárából kap.

Könyvtárnok: Fejlesztés Márton. *Alkönyvtárnok*: Komjáthi Antal.

HAJDU-NÁNÁS. (Hajdu várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

A gimnáziummal egy időben keletkezett a XVII. században; rendszeres javadalmazásban csak 1887 óta részesül s ugyanezen időre esik Soós Gábor és Kovács József volt egyházi főgondnokok jelentékenyebb könyvadományaival való gyarapodása.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2611 kötet, köztük 5 drb régi magyar nyomtatvány, 5 kézirat, két teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes- és tárgyi-katalógusa van, részint teljesen készen, részint munkában.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az iskolát fentartó ev. ref. egyháztól kap.

Könyvtárnok: Brassai Károly.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 620 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 140 kor., melyet a hajdunánási ev. ref. egyháztól, mint iskolafentartó testülettől kap.

Könyvtárnok: Márk Imre tanár.

HAJDU-SZOBOSZLÓ. (Hajdu várm.)

Az állami polgári iskola tanári könyvtára.

1886-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 325 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Könyvtárnok: Szécsi Miklós igazgató.

HALAS. (Pest várm.)

Az ev. ref. főgimnázium múzeuma és könyvtára.

A könyvtár 1730-ban keletkezett 7 drb könyvvel. A régiségtár és éremgyűjtemény 1874-ben alapított. Az egyház tanács 1898 november 20-ikán mindkét gyűjteményt az orsz. főfelügyelőség hatásköre alá helyezte és 1899 szeptember 24-én hozott határozatával Tury Józsefet könyvtárnokká s a régiségtár őrévé választotta s a könyvtár rendezésének tartamára felmentette tanári teendőitől. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1899-ben a könyvtár rendezésére 1000 koronát engedélyezett.

A régiségtár állománya 10814 db, a könyvtáré 32,362 kötet, (ezek között 11 ösnyomtatvány 38 darab régi magyar nyomtatvány, egyikük unikum), 76 kézirat és 480 térkép, öt teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Mindkét gyűjteménynek szerzeményi naplója és czédula-katalogusa van.

Rendes nyitási napok nincsenek, érdeklődők a gyűjteményt bármikor megtekinthetik. A könyvtár használók számára kikölcsonzést végezt hetenként háromszor nyitva van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

A régiségtár évi javadalmazása mintegy 40—60 kor., a könyvtáré körülbelül 320 kor., melyet a főgimnáziumi pénztárból kapnak.

Könyvtárnok és a régiségtár őre: Tury József.

HÓDMEZŐ-VÁSÁRHELY.

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

1758-ban keletkezett. 1839-ben az olvasó társaságnak 694 darabból álló könyvtárával gyarapodott. Nevezetesebb ajánlók: Nagy Ferencz, ügyvéd, Szabó László, törvényszéki ülnök özvegye, Szikszay Károly, volt tanár, Gaál Dániel, Bene József, Szél Sámuel, Nagy (Grossmann) Ignác, Vajda Sámuel örökösei, Dobossy Lajos. Az ifjusági könyvtár az 1861/2-ik év óta fennálló önképző-kör (»Petőfi kör«) könyvtárából keletkezett, mely a fentartó testület határozata következtében az ifjusági könyvtár alapjává tétetvén, azóta az évi javadalomból szaporodik. Katalogusa 1898-ban jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 12,000 kötet, köztük 20 régi magyar nyomtatvány és több kézirat, (egyik 1384-ből), egy teremben elhelyezve. Czédula-, sor- és szak-katalogusai részben készen vannak.

Használók számára szerdán d. e. 9—11-ig, csütörtökön d. e. 11—12-ig és pénteken d. e. 11—12-ig nyitva van. Ismert és megbízható egyének s tanulók is használhatják.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az állammal kötött szerződés értelmében a gimnáziumi pénztárból kap.

A hódmezővásárhelyi ev. ref. főgimnázium története. (H.-M.-Vásárhely, 1897.)

Könyvtárnok: Imre Lajos tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1333 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 480 kor., melyet az egyháztól kap.

Könyvtárnokok: Bencze Zsigmond, Sükösd Gyula, Sulcz Endre főgimn. tanárok.

HOMONNA. (Zemplén várm.)**Az áll. segély. polgári és felső keresk. iskola könyvtára.**

A tanári és ifjúsági könyvtár 1876-ban az iskolával egyidejűleg, a Trefort önképző-kör könyvtára 1890-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 787 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az iskolai pénztárból kap.

Könyvtárnok: Krausz Gyula.

b) Ifjúsági és önképző-köri könyvtár.

Állománya 1156 kötet, egy teremben elhelyezve; ebből az önképző-köré, 436 kötet, külön kezelik. Betürendes katalogusa van. Hetenkint egyszer van nyitva.

Évi javadalmazása átlag 500 kor., mely a tanulóktól gyűlt össze könyvtár- és tagdíj czimén.

Könyvtárnok: Révész Emil.

IGLÓ. (Szepes várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

Pákh Károly gimn. tanár 1856-ban vetette meg alapját, egyesítvén az akkori algimnázium ifjusági könyvtárnak mintegy 250 kötetét a saját könyveivel. Azóta főleg ajándékművekből gyarapodott; rendszeresebben szaporítottatott 1862 óta, évenként átlag 600 koronával.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8748 kötet, (ezek között 2 drb. ösnyomtatvány, mintegy 120 drb magyar vonatkozású 1711 előtti nyomtatvány, köztük magyar nyelvű mintegy 50—60 drb.), 29 drb kézirat (köztük 11 drb másolat, több oklevél, családi följegyzés, emlékirat stb.), egy teremben elhelyezve, a tanárok számára külön olvasóteremmel. Általános, betűrendes és tudományszakok szerinti katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., melyet az államsegélyt élvező iglói ev. egyházközségtől kap.

Pákh Károly, Az iglói ág. hitv. ev. főgymnasium könyvtárának czimjegyzéke. (Igló, 1883.) — Pákh Károly, Az iglói ág. hitv. ev. főgymnasium könyvtárának czimjegyzéke. (Igló, 1896.) — Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárbevérlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

Könyvtárnok: Kiss Albert.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 4000 kötet.
Leltára és czédula-katalógusa van.

A szepesi tanító-egyesület könyvtára.

1836-ban keletkezett. Kimutatása az 1892-iki évkönyvben jelent meg.

A könyvtár jellege paedagógiai.

Állománya 1866 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van a vidéki egyesületi körök és tagok részére is, térítvény mellett.

Évi javadalmazása 40—80 kor., melyet az egyesület pénztárától kap.

Könyvtárnok: Seltenreich Hugó tanító.

ILLAVA. (Trencsén várm.)

A kir. orsz. fegyintézet fegyencz-könyvtára.

Az 50-es években keletkezett.

Állománya mintegy 1500 kötet. Betürendes czédula-katalogusa van.

IMREGH. (Zemplén várm.)

A minorita rendház könyvtára.

Állománya 1500 kötet.

Könyvtár-kezelő: Schmidmayer Antal házfőnök.

JÁNOSHÁZA. (Győr várm.)

A társaskör könyvtára.

1861-ben keletkezett.

Állománya 1000 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára naponta d. u. 1-től 2-ig, este 8-tól 9 óráig nyitva van. A tagok s azok családtagjai számára díjmentesen kölcsönöz ki a könyvtár könyveket.

Évi javadalmazása 120 kor., melyet a kör pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kemény Simon.

JÁSZ-ÁROKSZÁLLÁS. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

Kath. népiskolai és tanítói könyvtár.

1857-ben keletkezett. Katalogusai 1882., 1888. és 1897. években jelentek meg.

A könyvtár jellege általános s különösen szépirodalmi irányban fejlődik.

Állománya 1656 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Használók számára minden szerdán, szombaton d. e. van nyitva. A tagok évi 6 kor. díj lefizetése mellett használhatják. A községtől évi 20 kor. javadalomban részesül.

Könyvtárnok: Nagy Jenő.

JÁSZBERÉNY. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

A tanári könyvtár 1767-ben, az ifjúsági 1866-ban keletkezett. Ez utóbbi katalógusa 1894-ben jelent meg. A tanári könyvtár 1868-ban Arany Károly törv. bíró könyvtárával gyarapodott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4736 kötet, két teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalógusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok : Karádi Győző.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1462 kötet, 12 földrajzi térkép, 42 történelmi térkép, továbbá 198 történelmi, régiségi és műtörténeti falikép és egy éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 500 kor., melyet a tanuló ifjúság által befizetett könyvtári díjakból nyer.

Könyvtárnok : Matuszka Mihály.

A róm. kath. plebánia könyvtára.

A század elején keletkezett.

Állománya 1600 kötet könyv, 1200 drb oklevéllel 2 teremben elhelyezve.

Leltára van.

A városi tanítótestület könyvtára.

A legújabb időben alakult.

Jellege pedagógiai.

Állománya 924 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazását a tantestülettől kapja.

Könyvtárnok : Hamza Pál.

JÁSZÓ. (Abauj-Torna várm.)

A jászóvári premontrei kanonok-rend központi könyvtára.

A renddel egyidejűleg 1255-ben keletkezett. A tatárok betörése alkalmával minden elpusztult, a könyv- és levéltár elégett. 1787-ben II. József császár alatt a rend eltöröltetvén, könyveinek egy része Budára és egy része Egerbe került. Új korszaka 1802-vel kezdődik. A vásárláson kívül — a rend a központi könyvtárra évenként jelentékeny összegeket fordít — a könyvtár jobbára az elhalt rendtagok könyveivel szaporodott. A könyvtáblákon talált feljegyzések szerint Koritsnyák János, Kohaut Venczel, Fischer Mihály, Mallyó József, Andreánszky István, Hagymássy János, Jákó Gy., Horváth Ágost (1809.), Korniss György, Andreánszky László (1764.), Kruppay Chrisostom, Gyurtsák Alajos, Edlinger Th. (1738.), Nyulászky Gáspár, Rozgonyi János (1783.), Kovács Imre, Bernáth Gáspár, Hajnalkői János, Bányai Mihály, Bartholomaeides K., Virrasztó Gellért, Kussinszky és sok más rendtag könyvei jutottak a könyvtárba. A rend könyvtárának második megalapítója Benedek Ferencz prépost, ki a könyvtárt nagy költséggel modern és művésziesen díszített helyiséggel látta el és szak- és betűrendes czédula katalogussal felszereltette. A könyvtár freskóit a lengyel származású Krakker János Lukács festette 1767-ben és Mirkovszky Géza restaurálta. A régi könyvtárnokok közül nagy érdemeket szerzett Mallyó József, mint gyűjtő és kataloguskészítő. A könyvtár újabb rendezését Kudora Károly budapesti egyetemi könyvtárőr vezette.

Állománya 28,500 kötet, (ezek között 191 ősnymtatvány,) és 40 kézirat; hozzátartozik egy képtár. Mindez négy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei két XV. századbeli kódex, (az egyik Halcot Róbert humanista műve 1436-ból, a másikat Nagykőrösi Benedek váci püspöki helytartó másolta 1469-ben) és egy Oláh Miklósról elnevezett II. Ulászló-korabeli formulagyűjtemény, eredeti kéziratok Verseghytől, Kazinczytól, Aranka Györgytől, és Mindszenty Gedeontól; továbbá 31 régi magyar nyomtatvány. Czédula-, betűrendes és szak-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva áll.

Kölcsönzés van s a könyvtár más helyekre is küld néha tudományos kutatók számára könyveket, a prépost vagy a perjel engedélyével. Tudományos intézeteknek könyvek hivatalos megkeresésre kölcsönöztenek ki.

Nátafalussy Kornél, Jászó. (1882.)

Könyvtárnok: Szentkirályi Zsigmond.

KALOCSA. (Pest várm.)

Az érseki főszékesegyházi könyvtár.

Az 1752., 1760. és 1782. években készített könyvrajstrom tanúsága szerint a kalocsai székesegyház és a kalocsai káptalan kisebb könyvtárainak egyesítéséből keletkezett. Patachich Ádám kalocsai érsek saját könyvtárát még életében a fent említett kis gyűjteménnyel egyesítette, s az akként 18,992 kötetre felfszaporodott könyvtárt egy 1784-ben kiállított adománylevél szerint a kalocsai érsekségben utódainak, a főszékesegyházzal és a főkáptalannal való közös birtoklásul adományozta. Utódai közül gr. Kollonics László érsek könyvtára 1817-ben 23,531 kötettel, Klobusiczky Péteré 1843-ban 2664 kötettel, gr. Nádasdy Ferenczé 1851-ben 1368 kötettel, Kunszt Józsefé 1866-ban 1061 kötettel, Lonovics Józsefé 1867-ben 4231 kötettel, Haynald Lajos bibor-noké 1892-ben 6000 kötettel, továbbá Kubinszky Mihály püspöké 1882-ben 1000 kötettel gyarapították.

A könyvtár jellege általános, leginkább azonban theologiai és történeti irányban fejlesztetik.

Állománya 61,106 kötet, (ezek között 450 őnyomatvány), 250 kézirat és 200 térkép, két nagy teremben és kilencz mel-lékszobában elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei a Codex Colocensis és a Pesti Gábor-féle Nomenclatura sex linguarum (Bécs, 1538.)

Czédula- s egy könyv alakban vezetett régi betürendes katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Csontos János, A kalocsai főegyházi könyvtár kéziratjai. (Magyar Könyvszemle, 1883. évf.) — Felsmann József, A kalocsai kódex. (Budapest, 1896.)

Igazgató: Dr. Macskovics Pál kanonok. Könyvtár-nok: Winkler Pál áldozár.

Az érseki nagyobb papnevelő intézet könyvtára.

A kalocsai érseki hittani tanintézetben e században használt és időnkint megváltoztatott tankönyvek a papnevelő könyvtárában maradtak; Haynald Lajos érsek az 1878. október 16-án tartott egyházmegyei értekezleten elrendelte, hogy az

ezután felszentelt papok közül a nyugalmazott papoknak, valamint a Kalocsán levő tan- és nevelőintézetekben alkalmazott — és ilyen minőségben elhalálozott — tanárok és előljáróknak könyvei a nagy szeminárium könyvtáráé legyenek.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 1400 kötet, egy teremben elhelyezve. Katalógusa még nincs; az egész könyvtár jelenleg rendezés alatt áll.

Használók számára a tanév alatt naponként nyitva van.

Évi javadalmazása 50 kor., melyet Schwerer János kalocsai kanonok által 1893-ban adományozott 1000 kor. kamataiból kap.

A Jézus-társaság kollégiumának és érseki főgimnáziumának könyvtára.

1860-ban keletkezett.

a) Házi és tanári könyvtár.

Állománya 18,000 kötet, ezek között 1 őnyomtatvány, hat teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a kollégium pénztárából kap.

Könyvtárnok: Schmidt Ádám.

b) Ifjúsági könyvtár.

A nyolcvanas években keletkezett.

Állománya 8000 kötet, egy teremben elhelyezve, 200 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czedula-, betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Kiközlösözés van térítvény mellett.

Évi javadalmazása átlag 400 kor., melyet a gimnáziumi ifjúságtól beszedett könyvtárdíjakból kap.

Könyvtárnok: Lagger József tanár.

KAPOLY. (Somogy várm.)

A r. kath. plébánia könyvtára.

Állománya 153 kötet.

Leltára van.

KAPOSVÁR. (Somogy várm.)

A m. kir. állami főgimnázium és Somogy vármegye egyesített könyvtára.

A tanári könyvtár alapját Vály János táblabíró vetette meg 1818-ban, ki 284 kötetből álló könyvtárát a kaposvári kath. gimnáziumnak hagyta. Később Somogy vármegye megvette (1827-ben) Szabó Ferencz és (1835-ben) Horváth Elek volt gimnáziumi igazgatók könyvtárait és ez időben az intézetnek már külön könyvesháza volt. A vármegye, mint a gimnázium pártfogója, időről-időre kisebb összegeket áldozott a könyvtár gyarapítására. Nagyobb arányban csak az intézetnek 1869-ben történt államosítása után gyarapodott a könyvtár. Eleinte a fővételi díjakat fordították, később meghatározott átalány-összegeket (jelenleg 800—900 koronát) juttatott a közoktatási kormány a tanári könyvtár céljaira. Somogy vármegye könyvtárát Festetics Lajos gróf alapította, ki 4000 kötetből álló könyvtárát a megyének ajándékozta 1816-ban. Festetics László gróf a megyei könyvtár javára 2000 kor. alapítványt tett, melyet a megyei nemesség később adományokkal folyton gyarapított. A könyvtárt a megyeházban mint nyilvános könyvtárt kezelték 1866-ig. Ez évi június 22-én Jankovich László főispán a meglehetősen rendezetlen állapotban lévő gyűjteményt a gimnáziumi választmánynak adta át gondozásra, mely azt a gimnáziumban helyeztette el. A könyvtári alap akkor 14,970 koronát tett. Eleinte az alapból 300, később 400, 600 koronát fordítottak a könyvtár gyarapítására; ez idő szerint Somogy vármegye 700—800 koronát juttat könyvek vásárlására és kötésére. A vármegye könyvtári alapja jelenleg több mint 36,000 koronát tesz. A két egyesített könyvtár szakszerű rendezése az 1886—89. években történt. A munkát Albrecht János főgimnáziumi tanár kezdte meg és Medgyesi Lajos főgimn. tanár folytatta s fejezte be.

A könyvtár jellege általános. A tanári könyvtár az iskola céljainak megfelelő irányban, a megyei könyvtár különösen magyar irodalmi és történelmi irányban fejlesztetik.

a/ Tanári és vármegyei könyvtár.

Állománya 8967, a vármegyei könyvtaré 5281 kötet, összesen 14,248 kötet, 6 kézirat és egy éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve. Cédula, betűrendes, (szakcsoportok szerint), tárgyi-katalogusa van.

Kikölcsönzés van a nagy közönség számára is, kötetenként 10 kor. biztosíték mellett. A könyvtár más helyekre küld hasz-

náltra könyveket, ha a gimnáziumi igazgatóságot erre kellő biztosíték nyújtásával felkérlik.

A kaposvári m. kir. áll. főgymn. és Somogyvármegye egyesített könyvtárának czimjegyzéke az 1888/89. isk. év végén. Összeállította Medgyesi Lajos, tan. Sajtó alá rendezték: Prilisaaner Adolf és Schambach Gyula tanárok. (Kaposvár, 1890. 132 lap.) — A kaposvári m. kir. áll. főgymnasium és Somogyvármegye egyesített könyvtárának II. czimjegyzéke az 1889, 94. évekről. Összeállította Medgyesi Lajos, tanár. (Kaposvár, 1894.) — Bécsy Márton és Prilisaauer Adolf, A kaposvári m. kir. állami főgymnasium története 1806—1895. (Kaposvár, 1896.)

Könyvtárnok: Prilisaauer Adolf főgimnáziumi tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet.
Leltára és szak-katalogusa van.

KARÁNSEBES. (Krassó-Szörény várm.)

A gör. kel. egyházmegyei hittani intézet könyvtára.

A theologiai intézetnek 1866. évben Verseczről történt áttételekor keletkezett. E könyvtárba jutott 1885-ben Popoviciu Péter volt tanár könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai és irodalmi.

Állománya 740 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egyházmegyétől kap.

Könyvtárnok: Dr. Olariu Gyula.

KARCZAG. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

Az intézetet 1722-ben alapították.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5134 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a karczagi ev. ref. egyháztól kap.

Székely József, A karczagi ev. ref. gimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Kimnach Ödön.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 100 kötet.

Leltára van.

Az ev. ref. népiskola tanítói szak-könyvtára.

1890-ben keletkezett, midőn az ev. ref. algimnázium minden tekintetben külön vált az elemi népiskolától, s a népiskolát érintő nevelés és oktatástani könyvek külön választattak.

A könyvtár jellege általános, főleg paedagogiai, nevelés-, oktatásügyi és magyar nyelvészeti irányban fejlesztve.

Állománya 483 kötet, egy teremben elhelyezve, 21 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szerzők szerinti betűrendes katalogusa van.

Használók számára szükség szerint naponként nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a karczagi ev. ref. egyházi pénztárból kap.

Könyvtárnok: Boros Ambrus ev. ref. népiskolai igazgatótanító.

KASSA.

Az ág. evang. elemi és polg. leányiskola tanítói szak-könyvtára.

1872-ben keletkezett, midőn az intézet egyik volt tanítója, Bretz Jónás mintegy 400 kötetből álló könyvtárát az iskolának hagyományozta. Állapotáról évenként egy kimutatás jelenik meg a kassai ág. ev. I. egyházközség részéről kiadott egyházi évkönyvben.

Paedagogiai irányban fejlesztik.

Állománya 1040 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Rendszerint az intézeti tanítók használják.

Könyvtárnok: Kertscher Gusztáv.

Az állami felső kereskedelmi iskola könyvtára.

A kassai ipar- és keresk. kamara alapította meg.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 150 kötet. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása mintegy 200 kor., melyet a tanulóktól beszedett könyvtárdíjakból kap.

Felsőmagyarországi múzeum.

Az 1872 október 27-én létrejött Felsőmagyarországi Múzeum-Egyület alapította, Kassa sz. kir. város pártfogása alatt. 1889-ben Henszmann Imre hagyatékával gyarapodott. Az állam 1897-ben 2600 kor. segélyben részesítette. Jelenleg a város tulajdonát képező »Arany csillag« nevű épületben van ideiglenesen elhelyezve. Gyarapodásáról az egyesület évkönyvei (1875—1892.) adnak számot. A város saját költségén új múzeumi épületről gondoskodván, melynek építése most van folyamatban, az egyesület a múzeumot 1892 június 12-én hozott határozatával örök tulajdonul a város közönségének ajánlotta fel.

Gyűjteményei a következő csoportokra oszlanak: 1. régiségtár (4238 drb), 2. pénz- és érem-gyűjtemény (9084 drb), 3. könyv- és levéltár (10274 drb), 4. kép- és szobor-gyűjtemény (2029 drb), 5. természettudományi gyűjtemény (10331 drb). Az összes tárgyak száma 35,956 drb. Szerzeményi leltára, szakrepertoriuma és megkezdett cédula-katalógusa van.

Ünnep- és vasárnap a délelőtti órákban nyitva van és díjtalanul megtekinthető. Más napokon a belépti díj (egyes csoportoknak is) 2 kor.. Az iskolák növendékei tanáraik vezetése alatt bármikor ingyen megtekinthetik.

Évi javadalmazása 16—1800 kor., melyet az egyesület jövedelméből fedeznek.

A felső-magyarországi múzeum-egyesület évkönyvei. I—XI. évf. (Kassa, 1879—1892.)

Múzeumi örök: Greguss Imre, ifj. Kemény Lajos, Klimkóczy Elemér, Kohányi Ferencz.

A Kazinczy-kör könyvtára.

1898-ban, a kör megalakulásakor keletkezett.

Állománya 450 kötet, egy teremben elhelyezve, 24 személyre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és betürendes nyomtatott katalógusa van.

Kikölcsönzés hetenkint egyszer van, térítvény mellett.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a kör pénztárából kap.

A kassai Kazinczy-kör könyvtárának czimjegyzéke. (Kassa, 1899.)

Könyvtárnok: Sárosi Árpád.

A kereskedő ifjak társulatának könyvtára.

1871-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi és kereskedelmi.

Állománya 1221 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi-katalógusa van.

Csak egyleti tagok használhatják.

Évi javadalmazása változó.

Könyvtárnok: Kovács Adolf.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1858-ban keletkezett. Katalógusai az 1893/4. és 1894/5. évi iskolai értesítőkből jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5306 kötet, köztük 2 drb régi magyar nyomtatvány egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

A kassai áll. főreáliskola története. (Az 1895/96-iki értesítőben).

Könyvtárnok: Valló Vilmos tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2281 kötet és 177 füzet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti betürendes katalógusa van.

Könyvtárnok: Bonyhádi Ede.

A m. kir. gazdasági tanintézet könyvtára.

A könyvtár jellege általános, de emellett mezőgazdasági irányban is fejlesztetik. Katalógusa 1890-ben jelent meg.

Állománya 4952 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés is van térítvény mellett.

Évi javadalmazása 1800 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Dr. Buda házy Imre.

A m. kir. jogakadémia könyvtára.

Alapját a jezsuiták könyvtárának maradványai képezték. A jogakadémia föllállítása után a könyvtár időnként jobbára szakmunkákkal gyarapított. A győri kir. jogakadémia megszüntetése után az ottani jogakadémiai könyvtár egy része csatoltatott ezen könyvtárhoz, a mi a másodpéldányok számát növelte. Átvétetett ezenfelül még a Turcsányi-hagyatékhoz tartozott könyvtár is.

A könyvtár jellege általános; jog- és államtud. irányban fejlesztik.

Állománya 22,257 kötet nyomtatott könyv, három teremben elhelyezve, 50 egyénre való olvasóhelyiséggel, mely jelenleg van berendezés alatt. Tárgyi katalógusai vannak, melyek szakonként betűrendben vezetettek; de vezetésök félben maradt.

Kikölcsönzés van akadémiai tanároknak és hallgatóknak térítvény mellett; kivételesen tudománynyal foglalkozó ismert más egyéneknek is. A könyvtár más helyekre közkönyvtáraknak küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kapott 1200 koronából, továbbá a joghallgatóktól személyenként fizetendő 6 kor. könyvtárilletékből s a könyvtári alap 236 kor. és 84 filléryi jövedelméből áll.

Dr. Bösler István, Adalékok a kassai kir. jogakadémia könyvtárához. (Magyar Könyvszemle, 1882. évf.)

Könyvtárnok: Dr. Baintner Hugó nyilv. r. tanár.

A premontrei főgimnázium könyvtára.

A gimnáziumnak s a kir. jogakadémiának 1852-ig közös könyvtára volt, a mennyiben a két intézet ugyanazon épületben volt elhelyezve, sőt a premontreiek által vezetett bölcséleti tanfolyammal is kapcsolatban állott. 1852-ben a premontrei rend eltávozván Kassáról, a könyvtár az akadémia birtokába ment át. Az ezután következő kilencz éven át a gimnázium német tannyelvű állami intézet lett az u. n. cseh tanárok vezetése alatt. 1861-ben a premontrei rend visszahivatván, a gymn. vezetését újból átvette; könyvtára részére azonban az akadémiától csupán csak a diplomákat és csonka példányokat kapta meg. A könyvtár szervezése és tervszerű gyarapítása tehát csak 1862-től számítandó.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8512 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint készített katalógusa van.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a jászóvári prépost-praelatustól kap.

Dr. Farkas Róbert, A kassai kath. főgimnázium története. (Az 1894/95. és 1895/96-iki értésítőben.)

Könyvtárnok: Dr. Horváth Balázs.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 4600 kötet.
Leltára van.

A püspöki könyvtár.

Keletkezett Szabó András († 1819), Cseh István († 1831), Ócskay Antal († 1848), Fábry Ignác († 1867) és Perger János († 1876) kassai püspökök, továbbá Miller János volt kassai theologiai tanár könyvgyűjteményeiből.

A könyvtár jellege tulnyomólag theologiai.

Állománya 19,200 kötet, ezek között 36 őnyomtatvány, 27 kézirat, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár unikuma: »Summaia azoonac az articulusoknak, kikreul vetekeodések támadtanak az Augustana confessio-ban való tanettek között.« (Német-Keresztúr, 1598.)

Czédula-katalogusa van.

Használata püspöki engedélylyel történik.

Récsei Viktor, A kassai püspökségi könyvtár codexzeinek és incunabulumainak jegyzéke. (Budapest, 1891.)

A könyvtárnoki teendőket a püspöki irodában alkalmazott áldozó papok egyike látja el.

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

A könyveken levő egyes feljegyzésekből következtetve, a könyvtár magvát a kassai jezsuiták és ferenczrendiek könyvtárának egy kis töredéke képezte, ehhez járultak az egyházmegye egyes elhunyt papjainak kézi könyvtárjai. Rendszeresen gyarapítva javadalmazás hiányában soha nem volt. Innét van, hogy míg a XVII. és XVIII. századnak különösen theologiai, bölcsészeti és történelmi irodalmából a kor legjelesebb munkái megvannak, addig a jelen század első felének tudományos irodalma már szűken, második felének irodalma pedig már alig, s kevésbé kiváló művekkel van képviselve.

A könyvtár jellege főképen theologiai.

Állománya 5550 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van. Czédula-katalogus készülöben.

A papnevelő intézet előljárói, a liceum tanárai és növendékei használják.

KECSKEMÉT.

Az ev. ref. főiskola könyvtára.

Két részből áll, a mennyiben a törzsanyagból a jogi és államtudományi csoport, a modern könyvek és a törvények és törvényhozási irományok 1875-ben az ev. ref. egyházközség és a dunamelléki ref. egyházkerület között kötött szerződés alapján kiválasztattak és mint a jogakadémia tanári könyvtára, az intézet gondozása alá bizattak. Magát a törzskönyvtárt a főgimnázium igazgatósága kezeli.

a) A törzskönyvtár.

Állománya 16,967 kötet, három teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei 74 drb régi magyar nyomtatvány, 38 drb hazai idegen nyelvű régi nyomtatvány.

Ezen kívül megvan a könyvtárban a Jerney János-féle okirat-gyűjtemény 25 kötetben. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Használják az intézet tanárai és ifjai, szükség esetén az intézeten kívül állók is. Kikölcsönzés is van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a kecskeméti ev. ref. egyháztól kap.

Könyvtárnok: Katona Mihály. *Segédkönyvtárnok*: Kiss Zsigmond.

b) Az ev. ref. jogakadémia könyvtára.

Jellege jogi szakkönyvtár.

Állománya 5134 munka 6590 kötetben, két teremben elhelyezve, melyek egyike olvasó helyiségül is szolgál.

Szerzeményi naplója, leltára, betűrendes mutatója és készülőben levő szakkatalogusai vannak.

Hetenként egyszer van kikölcsönzés végett nyitva. Joghallgatók lezckekönyvük letétele mellett kapnak kj könyveket.

Könyvtárnok: Dr. Móricz Károly jogakad. tanár.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Az intézet 1784-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet. Leltára, szerzeményi naplója és szakkatalogusa van.

Csak az intézet tanárai használják.

Könyvtárnok: Katona Mihály.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1800 kötet. Leltára van.

Az iparegyesület könyvtára.

1861-ben az iparegyesülettel egyidejűleg keletkezett. Nyomtatott katalogusa 1895-ben jelent meg.

Állománya 1378 kötet, egy teremben elhelyezve.

Használók számára minden vasárnap d. e. 10-től 12-ig és csütörtökön d. u. 6-tól 7-ig nyitva van kikölcsönzés végett.

Évi javadalmazása 60 kor., melyet az egyesülettől kap.

Könyvtárnok: Magó Mihály.

A kaszinó-egylet könyvtára.

Katalogusai az 1866., 1878. és 1893. években jelentek meg. Állománya 3415 kötet. Betürendes katalogusa van. Évi javadalmazása 400 kor., melyet az egylettől kap.

Könyvtárnok: Deák Gyula. *Segédkönyvtárnok*: Kiss Béla.

A Katona József-kör könyvtára.

Állománya 1251 kötet, ideiglenesen a városi székház egyik termében elhelyezve.

Könyvtárnok: ifj. Tóth István.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai és klassika-filológiai.

Állománya 7876 kötet, (ezek között 2 ósnyomtatvány, 6 régi magyar nyomtatvány), 70 kézirat, 50 régi térkép, 5 drb festmény és 6 drb metszet, egy kisebb éremgyűjteménnyel együtt egy teremben elhelyezve.

Betürendes és tárgyi katalogusa készülöben.

Könyvtárnok: Kováts Antal.

A kegyesrendi főgimnázium könyvtára.

A század elején keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4300 kötet és 98 térkép, egy éremgyűjteménnyel együtt két teremben elhelyezve.

Betürendes és tárgyi katalogusa készülöben.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a róm. kath. egyház-községtől kap.

Junker László, A kegyes tanító-rend kecskeméti főgimnáziumának története. (Az 1895/96. évi értesítőben.)

Könyvtárnok: Horváth György főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2500 kötet. Leltára van.

A magy. kir. áll. főreáliskola könyvtára.

1870-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7334 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Szántó Kálmán.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2105 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakcsoportok szerinti katalógusa van.

Évi javadalmazását a tanulóktól beszedett könyvtárdíjakból kapja.

Liszka Béla, Az ifjúsági könyvtár jegyzéke. (Kecskemét, 1896.)

Könyvtárnok: Liszka Béla.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1658-ban keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 1583 kötet, (ezek között 1 nyomtatvány), 8 drb kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi-katalógusa van.

Könyvtárnok: Sipos Benedek.

Városi könyvtár és múzeum.

A város törvényhatósága 1897-ben határozta el nyilvános könyvtár, 1898-ban városi múzeum létesítését. A múzeum alapját a város multjára vonatkozó emlékek (városi pecsétnyomók, czéhládák, zászlók, Katona József ereklyéi stb.) és egy jelentékeny pénzgyűjtemény mellett azon leletek képezték, melyeket Kada Elek polgármesternek a város határában megindított ásatásai hoztak napfényre. A neolithkori kőeszközökön, a bronzkori, római és népvándorláskori avar és jazyg tárgyakon kívül ez ásatások legnevezetesebb eredményei honfoglaláskori lovas-sírok és az Árpád-házi királyok idejéből származó sirlele-

tek. Mindezek, a tulajdonát képező könyvekkel, a levéltárban voltak elhelyezve. A törvényhatóság az új városháza építésekor megfelelő helyiségről gondoskodván számukra, 1898 november 10-én a gyűjtemények kiegészítésére 18,000 koronát, a fentartásra 1000 kor. évi javadalmat szavazott meg, s egyttal kimondta a múzeumnak és könyvtárnak az állami felügyelet alá helyezését. A könyvtár részére 1899-ben a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének közvetítésével 6000 koronáért megvétellett néhai Pesty Frigyes több ezer kötetből álló könyvtára.

Állománya mintegy 600 drb régiség és 7100 kötet könyv, a városháza két termében s a levéltári helyiségben elhelyezve.

A régiségekről leltári napló, a könyvekről czédula-katalogus vezetetik.

Használat számára ez idő szerint még nincs megnyitva.

Évi javadalmazása 1000 kor., a város pénztárából.

Múzeumi ör és könyvtárnok: Szilády Károly t. levéltárnok.

KESZTHELY. (Zala várm.)

Balatoni múzeum.

Az 1897. július 27-én alakult Balatoni Múzeum-egyesület létesítette a Balaton vidéke régiségeinek, természetrajzi és néprajzi tárgyainak összegyűjtésére. 1898-ban az egylet megindította a moguntianai népvándorlaskori temető rendszeres felkutatását; s ugyanez évben a balatonvidéki fauna gyűjtésére, illetőleg a praeparatori munkálatok költségeinek fedezésére 200 kor. államségélyben részesült. A múzeumi tárgyak a város tulajdonát képező régi gazdasági iskolai épületben vannak elhelyezve. Megnyitása csak a jövő év folyamára van tervezve.

Gyűjteményei három csoportra oszlanak: 1. régiségtár, 2. állat-, növény- és ásványtár, 3. a Balatonvidék tájrajzára vonatkozó tárgyak.

Leltári naplói vannak.

Múzeumi szakvezető: dr. Illés Ignác z.

A gróf Festetich család könyvtára.

Állítólag Festetics Kristóf alapította 1763-ban. Önálló, külön e célra berendezett diszes termét a »nagy« Festetich Györgytől nyerte 1810—1812-ben.

A könyvtár jellege általános, és leginkább történeti irányban fejlesztik.

Állománya 32,339 kötet (ezek között 30 önyomtatvány, 29 régi magyar nyomtatvány), 500 kézirat, (10 középkori), 497 térkép és 1300 metszet, egy teremben elhelyezve.

Czédula-katalogusa van.

Használók számára föltételesen nyitva van. Használatra az engedélyt a tulajdonos gróf adja meg. Kikölcsönzés van és a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, a tulajdonos gróf engedélyével, megfelelő ovadék mellett.

Könyvtárnok: Párkányi József.

A m. kir. gazdasági tanintézet könyvtára.

Az 1864/5. tanévben a gazd. tanintézettel egyidejűleg keletkezett.

A könyvtár jellege gazdasági és természettudományi.

Állománya 8000 kötet és 500 füzet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

Sparszam Pál, A keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézet könyvtárának jegyzéke 1888 végeig. (Keszthely, 1889.)

Könyvtárnok: Sparszam Pál r. tanár.

A csornai premontrei kanonok-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Keletkezett 1808-ban, midőn a csorna-premontrei kanonok-rend a keszthelyi gimnáziumot átvette. A 70-es években, az algimnáziumnak főgimnáziummá való emelésekor külön ifjusági könyvtár alapítottott, mely 1895-ben indult nagyobb fejlődésnek.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6526 kötet, 2198 füzet és 4788 db középiskolai értesítő, négy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Használók számára a szükséghez képest bármikor nyitva van. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a csorna-premontrei rendtől kap.

Györffi Endre, A keszthelyi kath. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Györffi Endre.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1042 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára minden szombaton 1—2 óráig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 280 kor., melyet a csorna-premontrei kanonokrendtől kap.

Könyvtárnok: Dr. Haraszti Sándor.

KÉSMÁRK. (Szepes várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

Alapítása Bohuss Györgynek, az intézet 1711—1722-ig volt igazgatójának nevével függ össze, ki 1722-ben az intézetnek ajándékozta saját könyvtárát. Példáját sokan, különösen tanárok és a szepességi értelmiség egyéb tagjai követték, u. m. Grádeczi Stansith Horváth Márk és Imre 1801-ben. Smith Vilmos Ádám 1818-ban, Adorjan István, Podkoniczky Ádám tanárok és Spiner Sylvester (1820.), Doleviczényi Pál (1821.), Schwartzner Márton és Genersich János egyetemi tanárok (1823.), Genersich Keresztély lelkész (1825.) és örökösei (1854.), Czerva János (1825.), Engel Sándor (1826.), Kralovánszky István (1826—28.), Jony Jenő, Badányi József, Stehló Lajos (1827.), Kordik Mihály és Schmid Keresztély (1829.), Cornidesz Zsigmond és Nadler Ferencz (1831), Mauks Tamás (1832.), Goldberger Imre (1833.), Pongrácz Imre (1835.), özv Aderjan Zs. (1841.), Domiány Samu (1842.), Cornidesz Pál (1843.), özvegy Benedicty Jánosné (1849.), Formann J. Ede (1850.), Forberger János Dániel (1862.), Hahn Frigyes hannoveri könyvkiadó (1864.), özv. Weber Árminné és Wittényi Ernő ev. lelkész (1867.) Dr. Schwarz Jenő (1870.), Payer Hugó (1878.), Cornides Tamás és Súlyomi József (1881.), Stenczel Hugó (1884.) és dr. Filárszky Nándor (1897.). Külön említendő az intézet legnagyobb jóltevője, Jóny Tivadar, ki nemcsak egész vagyonát, hanem 15,300 műből álló könyvtárát hagyományozta a lizeumnak, mely 1888-ban lépett ennek birtokába. Pénzalapítványt könyvek beszerzésére tettek Schwartzner Márton, Súlyomi József, könyvek bekötésére Smith Vilmos Ádám. Ezen alapítványok összege mint-

egy 2400 kor., melynek évi kamatai a 600 kor. évi javadalmazásban befoglaltatnak.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege theologiai, filologiai és történelmi. A magyar irodalmi művek beszerzésére fektetik a főszűlyt.

Állománya 38,000 kötet és 5000 nyomtatott füzet, ezek között 21 ösnyomtatvány, 54 drb régi magyar, 82 drb nem magyar nyelvű hazai és 22 drb magyar vonatkozású külföldi régi nyomtatvány, számos kézirat, három teremben elhelyezve.

Czédula-, betűrendes, tárgyi és járulék katalogusa van.

Használók számára a szükséghez képest bármikor nyitva van. Kikölcsönzés van ismert egyéneknek. A könyvtár más helyekre kivételesen küld használatra könyveket térítvény mellett.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a liceum pénztárából kap.

Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárúvárlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.) — Kudora Károly, A késmárki ág. h. ev. lyceum könyvtára. (Késmárk, 1884.) — Palsó István, A késmárki ág. hitv. ev. kerületi lyceum története. (Késmárk, 1895.)

Könyvtárnok: Bruckner Károly liceumi tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 2900 kötet.

Leltára és szakkatalogusa van.

*Az áll. polgári és felső kereskedelmi iskola
könyvtára.*

1887-ben keletkezett. 1896-ban a kassai keresk. és ipar-kamarától 75 beces művet kapott.

Állománya 881 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 350 kor., melyet a m. kir. vallás-és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Haug Gyula, tanár.

KÉZDIVÁSÁRHELY.

*A minorita-rend kath. algimnáziumának
könyvtára.*

A kantai minorita-rendház vezetése alatt áll; fentartásáról az erdélyi katolikus státus gondoskodik.

a) Tanári könyvrár.

Állománya mintegy 2600 kötet. Leltára és czédula-katalogusa van.

Hassák Vidor, A kézdivásárhely-kantai róm. kath. gimnáziumnak 200 éves és a magyar haza ezeréves fennállása alkalmából kiadott értesítője. (Kézdivásárhely. 1896.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 350 kötet. Leltára van.

KIS-JENŐ (Arad várm.)

A kisjenő-erdőhegyi kaszinó könyvtára.

Keletkezett 1868-ban.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 928 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könyvtárnok: Sisák Gyula.

KIS-KÚN-FÉLEGYHÁZA (Pest várm.)

Az áll. tanítóképző-intézet könyvtára.

Állománya 1372 kötet és egy nemesi oklevél, a tanári teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

A kun-félegyházi m. kir. állami tanítóképző-intézet könyvtárának jegyzéke. (Kis-Kún-Félegyháza, 1895.)

Könyvtárnokok: Kovács Sándor, Rózsa János, Wágner János és Kárpáti Károly.

A városi kath. főgimnázium könyvtára.

A gimnázium fennállása (1809) óta részint ajándékozás útján, részint évi átalány alapján gyarapszik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 984 kötet, két teremben elhelyezve. Cszédula és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a várostól kap.

Könyvtárnok: Baksay József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 841 kötet és 2000 drb gimnáziumi értesítő, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, tárgyi- és minden osztály olvasmányát fel-tüntető falitáblás katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a tanulóktól beszedott könyvtárdíjból kap.

Könyvtárnok: Szalay Gyula.

KIS-MARTON. (Sopron várm.)*Az áll. polg. iskola könyvtára.*

1882-ben keletkezett.

Állománya 1364 kötet, egy teremben elhelyezve. 10 csoportba foglalt leltári katalógusa van.

Évi javadalmazása 220 kor., melyet az 1898/9. iskolai évtől fogva a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Leitner Ferencz.

A kismartoni-kaszinó-egylet könyvtára.

1875-ben keletkezett. Legújabb katalógusa az 1899. évben jelent meg.

Állománya 3662 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Használók számára minden szerdán 1—2-ig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet az egylet pénztárából és a tagoktól kap.

Könyvtárnok: Leitner Ferencz. *Második könyvtárnok*: Heim Ferencz.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Alapját az Esterházy-családnak 1695-ben letéteményezett könyvtára képezi.

Állománya mintegy 6000 kötet, (köztük 40 drb önyomtatvány, mintegy 60 régi magyar nyomtatvány, 5 unikum), továbbá 4 középkori kódex. Nevezetessége a XVI. századi princeps-kiadások gazdag gyűjteménye. Mindez el van helyezve egy teremben. Leltárszerű jegyzéke van. Használatához házfőnöki engedély szükséges.

A társaskör könyvtára.

1876-ban keletkezett.

Állománya 1128 kötet, egy teremben elhelyezve, 60 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a kör pénztárából kap.

Könyvtárnok : Wallner János.

KIS-SZEBEN. (Sáros várm.)

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

Keletkezett a múlt század közepén; néhány dbot a Szirmay gróf család adományából kapott. 1833-iki állapotát kéziratok-katalógus tünteti fel.

A könyvtár jellege főleg theologiai, történeti és klasszika-filológiai.

Állománya 1898 kötet, több kézirat és hirtlap, egy teremben elhelyezve.

Tárgyi katalógusa van.

Használat és kikölcsönzés van (más helyekre is) rendfőnöki engedéllyel és térítvény mellett.

Könyvtárnok : Para Endre.

A kegyes-tanítórend kath. gimnáziumának könyvtára.

1740-ben, az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1580 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári-katalógusa van.

Tanárok részére állandóan nyitva van. Kikölcsönzés van, tanférfiaknak, térítvény mellett.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket. Évi javadalmazása 200 kor., melyet a tandijalapról kap.

Könyvtárnok: V a r g h a I v á n tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 552 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalógusa van.

Használók számára hetenként egyszer kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása átlag 120 kor., melyet a beiratási díjakból kap.

Könyvtárnok: S z e n d r ő i G y u l a tanár.

KISUJSZÁLLÁS. (Jász-N.-Kún-Szolnok várm.)

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

1790-ben az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 13,500 kötet.

Leltára és szak-katalógusa van.

Pruzsinszky Pál, A kisujszállási ev. ref. főgimnázium története. (Kisujszállás, 1896.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 700 kötet.

Leltára van.

A kaszinó-egylet könyvtára.

1830-ban keletkezett.

Állománya 1540 kötet, egy teremben elhelyezve, 78 egyénnel berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet az egylettől kap.

Könyvtárnok: S z u n y o g h I s t v á n.

KIS-ZOMBOR (Torontál várm.)

A gazdasági olvasókör könyvtára.

1868-ban keletkezett.

Állománya 745 kötet és 483 darab kézirat, egy teremben elhelyezve, 150 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Használók számára minden vásár- és ünnepnap nyitva van.

Kikölszönzés van az olvasókör tagjainak ingyen.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet kör pénztárából kap.

Könyvtárnokok: Engler Pál, Nagy József és Gábor Mátyas.

KOLOZSVAR.

A Ferencz-József-tudomány-egyetem és az erdélyi múzeum-egylet gyűjteményei.

Az erdélyi múzeum-egylet 1859 november 23—26. napjain alakult meg, gróf Mikó Imre kezdeményezésére, és 1860-ban kezdte meg működését. Gyűjteményeinek alapját néhai gróf Kemény József könyvtára képezte, melyet az egyesület előkészítő-bizottsága már 1857-ben megvásárolt s mely ideiglenesen a gróf Bethlen Sándor által felajánlott helyiségben nyert elhelyezést. A régiség- és éremtár és a természettudományi gyűjtemény első tárgyai jobbára adományokból gyűltek össze; ezek elhelyezésére a Mikó Imre gróf által az egyesületnek ajándékozott kert nyárilaka kínálkozott alkalmas helyiségül. Az egyesület első évi, 20,284 koronában megállapított költségvetéséből 2000—2000 kor. jutott a múzeumőr és a könyvtárnok díjazására, 2800 kor. a könyvtár és 1200 kor. a természeti tár gyarapítására. A gyűjtemények már 1860-ban megnyiták a nyilvánosság előtt. 1872-ben az erdélyi múzeum összes tárjai a kormánnyal kötött szerződés alapján, a Ferencz-József tudomány-egyetem tanulmányi céljaira engedték át, minek ellenében a kormány kötelezte magát, hogy megfelelő helyiségekről fog gondoskodni számukra és az egyesületet évi 10,000 koronával segélyezi. Az egyesület azóta főleg mint irodalmi társaság működén, a gyűjtemények igazgatását az egyetem illető szaktanárai vették át, s az egyetem az egyesülettel egyenlő arányban gondoskodik gyarapításáról; csupán a könyvtár képez kivételt, a mennyiben az egyetem bár használatra átvette a múzeumi könyvtárat, önálló könyvtárral bir.

Az Erdélyi Múzeum-Egylet Évkönyve. 1—14. k. (Kolozsvár, 1861—73.) — Az Erdélyrészi Múzeum-Egylet évi tudósításai. (Kolozsvár, 1866—69.) — Erdélyi Múzeum. 1—... k. (Kolozsvár, 1874—1882.) — Az Erdélyi Múzeum-Egylet orvos-természettudományi szakosztályának Értesítője. 1—20. köt. (Kolozsvár, 1875—98.) — Az Erdélyi Múzeum-Egylet bölcsélet-, nyelv- és tört. szakosztályának kiadványai 1—9. k. (Kolozsvár, 1874—1891.) (1892-től kezdve új címmel.) Erdélyi Múzeum. ... — ... k. (Kolozsvár, 1892—99.) — Emlékkönyv gróf Mikó Imre emlékszobra leleplezése alkalmára. (Kolozsvár, 1899.)

1. Könyvtár.

A múzeumi könyvtár az egylettel egyidejűleg alapult s gyarapítására az egyesület évi 4000—6000 koronát költött. Első könyvtárnoka volt Szabó Károly 1890. évig s azóta igazgatója dr. Ferenczi Zoltán 1891-től 1899. nov. 8-ig, midőn a budapesti egy. könyvtár igazgatójává neveztetett ki. Helyettesítésével 1899. decz. 4-től ideiglenesen dr. Gyalui Farkas bízott meg. A könyvtár alapja volt néhai gróf Kemény József könyv- és kéziratára, melyet végrendeletileg hagyott az egyletnek. Ehhez járult ugyanakkor, 1859-ben Mike Sándor, orsz. levéltári igazgató kéziratgyűjteménye. Nagyobb könyv- és kéziratgyűjtemények közül beleolvadt a kolozsvári kaszinó könyvtára, a gr. Kemény Sámuel, gr. Mikó Imre, a kolozsvári hölgyek olvasó-egyletének könyvtárai, a br. Radák Ádám és br. Radák Ádám könyvtárai, a br. Wesselényi-család levéltára és térképgyűjteménye. 1872 óta a m. kir. kormányval kötött szerződés értelmében e könyvtár az egyetem használatára adatott át, de külön kezeletik leltárilag. E használat következtében 1874 óta e könyvtár az egyetemi könyvtárral közös helyiségben van elhelyezve s az igazgatás és kezelés közös. Évi jelentései az Erdélyi Múzeumban és a Magyar Könyvszemlében látnak napvilágot.

Az egyetemi könyvtár alapját a régi jogakadémia könyvtára tette, mely 1774-ben alapult s I. Ferencz uralkodása alatt megszűnővén, 1863-ban újra megnyílt s 1872-ben a helybeli orvos-sebészeti intézettel együtt egyetemi szervezetet nyert, s ekkor ezek könyvtárai egyetemi könyvtárrá lettek. E jogakad. könyvtár 1639 kötetet tett. Ehhez járult a Benigni-féle könyvtár tekintélyes része 6839 kötetben, az orvos-sebészeti intézet s az erd. főkormányzók könyvtára, mindezek együtt ugy 8600—9000 kötetben. Azonban a könyvtár használatát már kezdetben lehetővé tette, hogy az erdélyi muzeum-egylet mintegy 40,000 kötetből álló könyvtára az egyetem használatára szerződésileg átadatott. Megnyílt a könyvtár 1873. október 1-én az egyetem régi épületé-

ben. Első igazgatója volt Szabó Károly, mint az erdélyi muzeum-egylet könyvtárnoka. Azóta évi rendes állami átalányból gyarapodik. Nagyobb beolvadt gyűjtemények: a feloszlott nagyszabasi jogakadémiától 1890-ben 4514 kötet, a megvett Felméri Lajos-féle könyvtárból 3600 kötet. Fontosabb változás, hogy a könyvtár 1895-ben az új egyetemi épületbe költözött át, szintén ideiglenes helyiségbe. Az igazgatói állás 1896 július 15-ike óta állandóan van rendszerezítve.

a/ Múzeumi könyvtár.

Jellege első sorban magyar irodalmi és történelmi, különösen Erdély történelmére vonatkozó.

A gyarapítás Erdély történelmére s általában a történelemre irányul; e mellett az erdélyi múzeum-egylet gyűjteményeire van tekintettel.

Állománya 80,000 kötet (köztük 560 drb régi magyar nyomtatvány), 2000 kézirat és 8000 oklevél és térkép, öt teremben elhelyezve, 40—45 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betűrendes és szak-katalogusa van.

Használók számára hétköznapokon d. e. 9—12-ig és d. u. 4—6-ig van nyitva. Látogathatja minden 16. évet meghaladott koru, tisztességesen öltözött egyén. Kikölcsönzés van. Egyetemi hallgatók indexük letétele mellett, az egyetemi tanárok s tud. intézetek tanárai feltétlenül, ismeretlen egyének kézpénzbiztosíték mellett kapnak könyvet. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket. Tudományos és közművelődési intézetek, előljáróságuk megkeresésére és felelőssége mellett kapnak könyvet.

Évi javadalmazása 4000 kor., melyet az egyesületől kap.

Könyvtárigazgató: (üresedésben); *könyvtárőr*: dr. Gyalui Farkas; *napidíjasok*: Szádeczky Béla, Dersi Ödön.

b/ Egyetemi könyvtár.

Jellege megfelelő az egyetemi tanszékek által művelt tanzakoknak. Általános tudományos irányban, de a 4 (jogi, orvosi, bölcséleti, és math.-természettudományi) karnak megfelelőleg fejlesztetik.

Állománya 66,000 kötet, 720 drb térkép, öt teremben elhelyezve, 40—45 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betűrendes, tárgyi, illetve szak-katalogusa van 1—1, és utóbbi nyomtatva is I—IV. kötetben s az V. sajtó alatt.

Használók számára hétköznapokon d. e. 9—12 és d. u. 4—6 óráig van nyitva. Első sorban az egyetem, másodsorban a nagy

közönség számára (16 éven felüli, tisztességes külsejű egyéneket értve). Kikölcsonzás van. Egyetemi hallgatók egy kötetet index mellett, az egyetemi tanárok s tud. intézetek tanárai feltétel nélkül, ismeretlen egyének esetről-esetre készpénzbiztosíték mellett, legfőlebb 2 óra kapnak kölcsön.

A könyvtár más helyekre is küld könyveket. Tudományos és közművelődési intézetekhez az előljáróságok megkeresése és felelőssége mellett.

Évi javadalmazása 17,600 korona, melyből 13,600 koronát az államtól, körülbelül 4000 koronát az egyetem pénztárából kap.

Szakkzimjegyzékek: I. kötet. Bölcs. szakkör. (Kolozsvár, 1894.) — II. kötet. Jogi szakkör. (Kolozsvár, 1892.) — III. kötet. Orv.-természettud. szakkör. (Kolozsvár, 1896.) — IV. kötet. Az 1896. év végéig történt gyarapodás. (Kolozsvár, 1897.) — V. kötet, Az 1898. év végéig történt gyarapodás. (Sajtó alatt.)

Könyvtárigazgató: (üresedésben); könyvtárőr: dr. Gy al u i F a r k a s, könyvtártszl: G a z e l l i Á r p á d.

2. Állattani gyűjtemény.

Részint a kezelésével foglalkozó szaktudósók gyűjtése, részint egyes tudománykedvelők ajándékozása és vásárlások útján érte el lassankint jelenlegi gazdagságát. A gyarapításnál első sorban az erdélyi részek faunájának összegyűjtése tartatott szem előtt. Mikor az egyetem alapításakor a muzeum-kertben levő épület, melyben több éven át az összes muzeumi osztályok elfértek, állattani és összehasonlító boncztani intézetté rendeztetett be, az egyetemi tanszék gyűjteményeivel együtt, melynek értékes kiegészítő részét képezi, egy földszinti és két emeleti teremben helyeztetett el.

Állománya: emlősök 87 db, madarak 660 db, csuszók és kétélűek 53 db, halak 137 db, lágytestűek 16064 db, erdélyi crustaceumok 108 db, rovarok 26803 db, pókfélék 346 db, százlábúak 68 db, héjasok 130db, tüskebőrűek 15 db, különböző osztályba tartozó alsóbb tengeri állat 273 db, egész csontvázak és egyéb vázrészek 343 db, madártojás 450 db, átalakulás, biológiai csoportok stb. 227, összesen 45611 db.

Megtekinthető a nyári hónapokban minden ünnep- és vasárnap a nagy közönség számára. Szakemberek a főőr engedélyével bármikor megtekinthetik.

Főőr: dr. A p á t h y I s t v á n egy. ny. r. tanár.

3. Növényteni gyűjtemény.

Keletkezése után csakhamar értékes gyűjtemények birtokába jutott, melyek közül nevezetesebbek Czetz Antalnak különösen transsilvánikumokban gazdag gyűjteménye, Pávai V. Elek, Landoz, és a nagyszabeni természettudományi egyesület herbariumai. Ezekhez járultak egyes szakemberek gyűjtései. Az anyagról legelőször Brassai Sámuel készített tudományos czédulakatalogust. Midőn a gyűjtemény az egyetem rendelkezésére bocsátott, annak felállítására és gyarapítására nagyobb összegek engedélyezettek a múzeumi igazgató-választmány, illetőleg a közgyűlés által. A felállításnál a Kew herbarium (London mellett) szolgált mintául. A múzeum 1872-ben a tudományegyetemmel szorosabb kapcsolatba lépve, ettől kezdve ki kellett terjeszteni a figyelmet a hazai alsóbbrendű növényekre is. megszerestettek evégből Jankó Géza phanerogamius, Heufler cryptogamius és Holuby moh-gyűjteménye; továbbá Nordstedt és Wittrok algologiai, Sydow, Linhart mycologiai, Loyka lichaeologiai és Barth byrologiai centuriái. A Haynald-alapból szerezettek be a Rabenhorst-féle centuriák és Balfour edinburghi tanár 16,000 táblát tartalmazó növény-ábragyűjteménye. Haynald bibornok révén jutott a múzeum a Boos-féle kerti kulturákból álló herbarium egy részéhez is. Az újabb gyarapodásból megemlíthetők Béltékly Ferencz, Joó István és Kanitz Ágost gyűjtései. A növénytár mai ideiglenes helyiségét 1899. tavaszán foglalta el. Megtekinthető a főér előzetes engedélyével.

Főér: dr. Istvánffi Gyula egy. ny. v. tanár.

4. Ásvány-földtani gyűjtemény.

Az egyesek és testületek adományaiból, továbbá Pávai V. Elek és Herlich Ferencz gyűjtéseiből létrejött gyűjtemény 1872-ben, midőn a tudományegyetem használatára bocsátott, mintegy 8000 darabot számlált. Ettől kezdve különösen az osztály őreinek gyűjtéséből rohamosan gyarapodott. 1882-ben és 1883-ban a mocsai meteorikövekkel eszközölt csere útján jutott a gyűjtemény igen becses anyaghoz. Az egyetem gyűjteményével együtt van felállítva.

Mindkettő állománya 20500 db ásvány; 11500 db kőzet; 13400 db kővület 107 esési vagy lelőhelyről való meteorit 161 darabbal; összesen 45561 drb.

Nyitva minden vásár- és ünnepnapon 10—12-ig; az intézeti igazgató, illetőleg főér engedelmével megtekinthető esetleg máskor is.

Főér: dr. Szádeczky Gyula egy. ny. r. tanár.

5. Érem- és régiségtar.

A kezdetben jelentéktelen anyagot a megalakuláskor a könyvtárnok őrizetére bízták. Külön osztálylyá 1862-ben lett, midőn a gróf Eszterházy-féle éremgyűjtemény letéteményes tulajdonosa, gróf Eszterházy László, a 3779 drbból álló gyűjteményt a múzeumnak adta s ezenkívül 5000 pengő frt névértékű földtehermentesítési kötvénnyel alapítványt tett, hogy ennek kamatai a gyűjtemény leendő őrének jutalmazására szolgáljanak. Kikötötte azonban, hogy az őr személyének megválasztásában a gróf Eszterházy családnak döntő szavazata legyen s hogy a gyűjtemény külön kezeltesék. A megválasztott őr 1863-ban a könyvtárnoktól 562 drb régiséget és 11,920 drb különböző érmet, pénzt és pénzjegyet vett át. A gyűjteményben elhelyezett 50 drb olajfestmény nagyobb része özv. gróf Bánffy Dénesné hagyományából jutott a múzeum birtokába.

Alkalmas helyiség hiányában zárva van.

Főőr: Posta Béla ny. r. tanár.

A m. kir. I. Ferencz József-tudomány-egyetemhez tartozó szakkönyvtárak.

1. A leiró- és tájboncztani intézet könyvtára.

Állománya 820 kötet.

Évi javadalmazása 600—700 kor.

Igazgató: D a v i d a L e ó ny. r. tanár.

2. Az élettani intézet könyvtára.

Állománya 1433 kötet.

Évi javadalmazása 600—800 kor.

Igazgató: U d r á n s z k y L á s z l ó ny. r. tanár.

3. A szemészeti intézet könyvtára.

Állománya 760 kötet.

Évi javadalmazása 200—300 kor.

Igazgató: H o o r K á r o l y ny. r. tanár.

4. Az élet- és kórvegytani intézet könyvtára.

Állománya 339 kötet.

Évi javadalmazása 200—300 kor.

Igazgató: Udránszky László ny. r. tanár.

5. A földrajzi intézet könyvtára.

Keletkezett 1884-ben.

Állománya 150 kötet könyv, 125 látkép és 12 atlasz.

Évi javadalmazása 400 kor.

Igazgató: Ternér Adolf ny. r. tanár.

6. Az elmeorvoskóroda könyvtára.

Keletkezett 1890-ben.

Állománya 255 kötet.

Évi javadalmazása 300—400 kor.

Igazgató: Lechner Károly ny. r. tanár.

7. A vegytani intézet könyvtára.

Keletkezett 1872-ben. Dr. Fleischer Antal egy. tanár hagyatékából néhány könyvet kapott.

Állománya 3026 kötet.

A könyvtár különös érdekességei mintegy 50 drb régi alkhimista könyv és kézirat.

Évi javadalmazása 600 kor.

Igazgató: Fabinyi Rudolf ny. r. tanár.

8. A növénytani intézet könyvtára.

Keletkezett 1872-ben. 1888-ban Kanitz Ágost egy. tanár könyvtárával gazdagodott.

Állománya 5011 kötet.

Évi javadalmazása változó.

Igazgató: Istvánffi Gyula ny. r. tanár.

Az erdélyrészi Kárpát-egyesület Kárpát-múzeuma.

Az egyesület 1898 február 10-ikén határozta el az Erdélyre vonatkozó néprajzi, iparművészeti tárgyak, tájképek, rajzok és metszetek, természetrajzi tárgyak gyűjtését és szakkönyvtár létesítését. A folyamatban levő gyűjtés, melyre a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1899-ben 1000 koronát engedélyezett, ez időszert elsősorban a régi iparművészeti emlékek megszerzésére van irányítva. A szakkönyvtár alapját Hermann Antal tanár néprajzi könyvtára (2000 db) vetette meg, melyet azonban megfelelő helyiség hiányában még nem lehetett átvenni az ajánlékozótól. Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága a létesítendő múzeum elhelyezésére Mátyás király szülőházát ajánlotta fel az egyesületnek, elhatározva, hogy saját költségén fogja azt stilszerűen helyreállíttatni. A gyűjtemények, melyek a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége alatt állanak, addig az egyesület által bérelt irodahelyiségben vannak elhelyezve.

Állománya mintegy 100 db tárgy, 2500 kötet és 200 térkép, két teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. A tárgyaknak leltára, a könyveknek cédula-katalogusa van.

Látogatók számára minden nap d. e. 9—12., d. u. 3—5-ig nyitva van. A könyvtárat az egyesület tagjai évi 3 frt tagdíj ellenében használják.

Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalma mintegy 2000 kor., mely az évi tagdíjakból és adományokból fedeztetik.

Könyvtárnok és múzeumőr: Kovács Géza.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Keletkezésének ideje a XVII. század közepén innen, talán Apáczai Cseri János korszakára tehető. Első könyvjegyzéke Kurtány József könyvtárnoksága idejéből (1692—1696) maradt meg az Apáczai-albumban. A XVII. és XVIII. században ajándékozásokból gyarapodott a könyvtár. A XVII. században ajándékozottak vagy végrendeletileg hagyományoztak: Bétai György, előbb kolozsvári, majd zilahi lelkész; Krizsbai György, Bánff Dénes udvari papja; Eszéki István deési, Rozgonyi János kolozsvári papok; a XVIII. században Pataki István, Szathmárnémethi Sámuel, kolozsvári tanár, Csengeri Péter, kolozsvári lelkész stb.; a XIX. században Teleki Imre gr. 1838-ban 730 kötetet, Bánff László br. 1840-ben 2383 kötetet, Méhes

Sámuel tanár 1845-ben 610 kötetet, u. e. évben Teleki József 622 kötetet, Józsa Sámuel 521 kötetet. 1768-ban Korda György br. 1590 frtot, 1769-ben Bethlen Ádám gr. a főconsistoriumnál letett kamatjából a könyvtárnok fizetésére 40 mfrtot rendelt ugyanezen czélra 1796-ban Bethlen Ádám gr. neje, Bánffi Zauszána bárónő 666 frt 66 kr. tőkét, 1770-ben Málnási László 500 frtot, 1784-ben Bethlen Pál gr. 1150 frtot adományoztak. 1808-ban 3060 frttal vette meg a kollégium Pataki Sámuel dr. és professzor könyvtárát; Rhédei Ádám gr. 1819-ben a könyvtár belső felszerelésére 1000 rhfrtot adományozott.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános, újabb időben egészen középiskolai.

Állománya 26,585 kötet, (ezek között 14 ősnymtatvány 152 drb régi magyar nyomtatvány), 206 kézirat, öt teremben elhelyezve, 4 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula és betűrendes katalógusa van. Használók számára minden hétfőn, szerdán és szombaton d. e. 11-től 12^{1/2} óráig nyitva van. Ki-kölcsonzés van a könyvtárnok felelősségére. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, testületek, hatóságok részére, sőt egyeseknek is a könyvtárnok felelősségére.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet az ev. ref. kollégium közpénztárától kap.

Szabó Samu, A kolozsvári ev. ref. kollégium könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1885. évf.)

Könyvtárnok: dr. Török István.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 3700 kötet.

Leltára van.

Az ev. ref. theol. fakultás könyvtára.

Alapított 1895-ben magánosok kisebb könyvadományai-ból. 1896-ban Papp Gábor dunántuli ref. püspök könyvtára egy részének Szász Domokos ref. püspök által történt megvásárlásával gyarapodott. 1897-ben Szilágyi Sándor budapesti egyetemi könyvtári igazgató, Szilágyi Ferencz könyvtárának egy részét adományozta a könyvtárnak. Kisebb adományok folytonosan gazdagítják.

A könyvtár jellege általános. Theologiai irányban fejlesztetik. Állománya 12,500 kötet, köztük 20 drb régi magyar nyomtatvány, két teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, általános és szak-katalogusa van.

Kikölcsönzés van, a fakultás internátusában lakó növendékek részére egy havi használatra, másoknak és hosszabb időre, a könyvtárnok felelőségére.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a theol. fakultás alapjából az erdélyi ev. ref. egyházkerületől kap.

Könyvtárnok : Pokoly József th. tanár.

A gazdasági tanintézet könyvtára.

1869-ben, a gazdasági tanintézettel egyidejűleg keletkezett.

A könyvtár jellege mező-, erdő- és kertgazdasági.

Állománya 3422 kötet, 5 kézirat, néhány térkép és metszet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula és szak-katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden szombaton 10—12-ig nyitva van.

A kolozs-monostori kir. gazd. tanintézet könyvtárának czimjegyzéke (Kolozsvár, 1890.).

Könyvtárnok : Réti János tanár.

Az iparos-egylet könyvtára.

1860-ban keletkezett.

Állománya 4071 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Betürendes katalogusa van.

Használók számára naponta d. u. 2-től 3 óráig kikölcsönzés végett nyitva van. Tagok évenként, nem tagok 2 kor. használati díjat fizetnek.

Könyvtárnok : Török Lajos.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Alapították a jezsuiták, kik 1579-ben települtek meg Kolozsvárra. A szerzet eltörlésével a könyvtár 1773-ban a róm. kath. tanulmányalapra szállt. 1778 óta a piaristák kezelése alatt áll. 1795-ben Boér Imre exjezsuita könyveivel gyarapodott. 1828-ban I. Ferenc király évi 300 frtot juttat a tanulmányi alapból a könyvtárnak. Az 1828. évi 4546. sz. kir. rendelet-nél fogva a magyarországi és erdélyi könyvsajtók nyomtatványaik egy-egy példányát tartoznak a könyvtárnak megküldeni. Ez a rendelet azonban, melyet az magyaráz meg, hogy a könyvtár eredetileg akadémiai könyvtár volt, soha sem lépett életbe. 1894-ben Szamosi János dr., kolozsvári Ferencz-József-egyetemi ny. r. tanár könyvtárának egy részét a könyvtárnak adományozta, azzal az ígérettel, hogy idővel az egészet oda fogja ajándékozni. Időnként való állapotáról a főgimnázium értesítői főleg az 1851/2., 1876/7. és 1897/8. évről szólnak adnak számot

a) A r. kath. liceumi és tanári könyvtár.

Állománya 30,762 kötet, (ezek között 83 ösnyomtatvány) és 387 db kézirat, egy 13 arany, 391 ezüst, 120 bronzérmes számláló éremgyűjteménnyel, négy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusai elavultak. Czédula-katalogusa most készül.

Kikölcsönzés van biztosíték és határidő mellett.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Könyvtárnok: Wagner Antal kegyesrendi tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 3200 kötet.

Leltára van.

A kereskedelmi akadémia könyvtára.

1878-ban keletkezett.

Állománya 1507 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes-, szak- és hely-katalogusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a kereskedelmi akadémia pénztárából kap.

Könyvtárnok: dr. Széplaki János.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

1851-ben keletkezett.

A könyvtár jellege és a fejlesztés iránya közgazdasági és statisztikai.

Állománya 1500 kötet és 36 drb térkép, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

A kamarai tagok és általuk ajánlott érdeklődők a hivatalos órák alatt használhatják.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a kamara pénztárától kap.

Könyvtárkezelő: K. Balázs Gyula kamarai jegyző.

A kir. javító-intézet könyvtára.

1886-ban az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tiszti könyvtár.

Állománya 228 kötet, a tisztviselők irodai helyiségében felállítva. Leltári katalogusa van.

Könyvtárnok: Kovács József igazgató.

b) Iskolai és növendék-könyvtár.

Állománya 2323 kötet, ebből 340 kötet a növendék-könyvtáré. El van helyezve a növendékek helyiségeiben és az iskola-termekben.

Leltári katalogusa van.

Könyvtárnok: Vásárhelyi Gyula családfő.

A m. kir. áll. felsőbb leányiskola könyvtára.

1880-ban, az iskola alapításakor keletkezett. 1892-ig az iskolafenntartó város tulajdona volt, azóta pedig az állam tulajdona. 1896-ban külön ifjúsági könyvtár alapját vetették meg. Az első 80 mű az igazgató által tartott felolvasások jövedelméből lett beszerezve.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 597 kötet, egy teremben elhelyezve. Czedula-katalogusa van.

Könyvtárnok: Bournáz János tanár.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 421 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van. A könyvek a növendékek kora szerint vannak csoportosítva.

Könyvtárnok: Biela Mária r. tanítónő.

A m. kir. állami tanítóképző-intézet könyvtára.

1871-ben keletkezett.

Állománya 1839 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula katalógusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kap.

Könyvtárnok: Gondi Sándor.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Ujabb időben keletkezett.

A könyvtár jellege általános; hittudományi és aszketikus munkák a tulnyomók.

Állománya mintegy 4000 kötet, (ezek között néhány ősnymtatvány), 255 kézirat és a Ferencz-rendiek összes erdélyi házáinak fontosabb oklevelei, két teremben elhelyezve. Tárgyi-katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés is van térítvény mellett, s a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: P. Imre Márk házfőnök.

Az unitárius főiskola könyvtára.

Az unitárius főiskola a Kolozsvártt már a XIII. században virágzó szász-magyar városi iskola utódja és örököse lévén, könyvtárának eredete is a középkor homályába vész. Ugy látszik, két könyvtárt tartottak fenn, egy nagyobbat a piaci templom sekrestyéjében a tanárok s egy kisebbet az óvári iskola épületében a tanulók részére. Mindkettőt feldúlták 1602-ben a Básta hajdúi.

1605-ben Bocskai az unitáriusokat visszahelyezvén az iskola és templom birtokába, a városi tanács mindent visszaadott nekik, a mit lehetett. A XVII. század folyamán Dálnoki Lőrincz tanár igen beoszes gyűjteményét ajándékozta az eklézsia könyvtárának a XVI. századbeli unitárius tudósok legritkább műveiből. 1678-ban Stegmann Joákim, lelkész az iskolának, 1684-ben Koncz Boldizsár, püspök az eklézsianak hagyták könyveiket. 1693-ban kiköltözvén az óvári iskolából, az iskola könyvtárát is a piaczi templomban helyezték el. 1716-ban a templom elvételekor könyvtárukat is elvesztették. Mintegy 270 db maradt, mit tűz és rablás megkimélt. 1737-ben Pálfi Zsigmond püspök, 1777-ben Tordátfalvi Boros György, 1791-ben Zsúki László, ugyane tájt a lengyel száműzöttek gyűlekezete hagyja könyveit részint az iskolának, részint az eklézsianak. A XVIII. század elején végkép egyesítik a két külön könyvtárt. 1837-ben Augustinovich, 1842-ben Bölöni Farkas Sándor, 1852-ben Gedő József, 1842 óta a két Brassai Sámuel, 1869-ben Nagyajtai Kovács István, továbbá Kozma G., Uzoni Gábor, K. Nagy Elek, Pákei, Gyergyai Sebes Pál, Simén Domokos és Bartók István gyarapítják könyveikkel ez érdekes könyvtárt, melyet a XIX. században az angol és amerikai unitáriusok is több száz kötet theologiai művel növeltek. Az ifjusági könyvtár alapját 1700-ban vetette meg Bányai István isk. senior, ki elhalván, könyveit a coetusnak hagyományozta. A XIX. században Incze Mihály és Lendvayné tettek alapot tudományos művek vásárlására.

a/ Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános, theologiai és történelmi. Feladata a tanárok és tanulók szükségletét kielégíteni s az unitárius egyházra vonatkozó összes nyomtatványokat és kéziratokat összegyűjteni.

Állománya 34,526 kötet (ezek között mintegy 8 őnyomtatvány), 700 kötet kézirat, néhány oklevél, csekély értékű térkép-gyűjtemény és metszetek, jelentéktelen ritkaság- és éremgyűjteménnyel együtt hét teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei Kolozsvár adózó polgárainak névsora 1453-ból, és gazdag gyűjteménye »eretnek« könyvekből, XVI. századbeli unitárius titkos nyomtatványokból és szombatos iratokból.

Betűrendes és helyrajzi-lajstroma van.

Használók számára hetenkint kikölcsezés végett két órán nyitva van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, vidéki papoknak, tanároknak vagy más tudósoknak, a könyvtárnok felélősségére, kéziratot vagy értékes és

ritkább művet azonban csak az egyházi főhatóság előlegesen kikért engedélyével. Évi javadalmazása 400 kor., melyet az egyházi hatóságtól kap.

Simén Domokos, Az unitáriusok kolozsvári főiskolájának könyvtára. (Keresztény Magvető. XII. évf. 1877. 193—207. l.) — A kolozsvári unitárius főiskolai könyvtárból eladásra szánt többes példányok jegyzéke. Első füzet. (Kolozsvár. 1886.)

Könyvtárnok : Kanyaró Ferencz tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2300 kötet és 90 kötet kézirat, három terem-ben elhelyezve, 7 egyenre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei az ifjúsági önképző-kör munkálatai kéziratban 1799-től kezdve. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára kiköleszítés végett, hetenkint egyszer, hirdapolvasásra naponként nyitva van.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., melyet tagsági díjakból kap.

Kozma Ferencz, Az unitárius főiskola önképző-körének története.

A könyvtárnokok a tagok közül évenként választatnak.

KOMÁROM.

A Komárom városi és megyei történeti és régészeti egyesület múzeuma.

1887-ben, az egyesület alapítása évében keletkezett. Ideiglenesen az igazságügyi palota II. emeletén van elhelyezve. Gyarapodásáról az egyesületnek 1889-től 1897-ig megjelent évkönyvei adnak értesítést.

Állománya mintegy 5000 régiség és érem és 40 kötet, két szobában elhelyezve.

Megtékinthető bármikor az egyesület titkárának közbejöttével.

Évi javadalmazása mintegy 300 kor., melyet az egyesületi tagdíjakból kap.

Titkár és múzeumi őr : Weszelovszky János kir. aljárásbíró.

A Szent-Benedek-rend székházi és gimnáziumi könyvtára.

1776-ban a Szent-Benedek-rend tagjai az eltörölt jezsuita kongregáció után a komáromi gimnáziumot és a rend tagjainak lakásul szolgáló székházat ezeknek könyvtárával együtt átvették. Azonban a Szent-Benedek-rendnek 1786-ban bekövetkezett eltörlése után a könyvtárt és gyűjteményeket, helytartó-tanácsi rendeletre, a pesti egyetemnek kellett átengedni. Midőn a rend visszaállítása után 1812-ben annak tagjai a komáromi gimnáziumot újra átvették, itt sem könyvtárt, sem gyűjteményeket nem találtak. A mostani könyvtár keletkezési éve tehát 1812. Ezen évtől fogva a házfőnökök, a kik egyuttal gimn. igazgatók, új és régi könyveknek a székház költségén való bevásárlásával szaporították a könyvtárt. 1848-ban a székházat a benne elhelyezett könyvtár egy részével tűzvész pusztította el. 1851-ben Rimely Mihály pannonhalmi főpát, a saját, tulnyomólag klasszikusokból álló könyvtárának egy részét ajándékozta oda. A Komáromban idő folytán elhalt benczés tanárok könyvei is oda kerültek; ezek közül néhai Vagács Cézár († 1877.) és Holler Engelbert († 1881.) házfőnökök és igazgatók gyűjteményei gyarapították nagyobb mértékben a könyvtárt.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános. Jelenleg új művek beszerzésénél az egyes tanárok és tanszékek szükséglete szab irányt.

Állománya 9983 kötet, köztük 8 drb régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve.

Czédula- és betürendes-katalogusa van.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a pannonhalmi főpátárságtól kap.

Németh Vilmos, A komáromi kath. gimnázium története a Jézus-társaság vezetése alatt. (Az 1893/94- és 1894/95-iki értésítőkbén.)

Könyvtárnok: Horváth Róbert gimn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1600 kötet. Leltára van.

Vármegyei könyvtár.

Kulcsár István 3—4000 könyvből álló könyvtárát 1827. évben Komáromvármegye közönségének felajánlotta s e vármegye azt u. a. évi október 9-én tartott közgyűlésében elfogadta s ideiglenesen az alispán 1. számú szobájába tétetni rendelte. E könyvtárát kiegészítette a Ghyczy Kálmán által Komáromvármegyének hagyományozott, mintegy 1800 irodalmi műből álló könyvtár, mely a vármegye részéről 1889. évben elfogadtatván, annak átvételével küldöttség bízott meg. A tulajdonképeni Kulcsár-féle könyvtár az 1857. évben készült könyvtárlajstrom szerint 3747 tétel számot tartalmazott. A megyeháznál úesőbb, különböző időközökben foganatosított javítások, sőt bjjabb építkezések miatt e könyvek a megyeház nagy terméköl, hol rendezetten elhelyezve voltak, a kis terembe, innét a folyosóra, utóbb egyik helyiségből a másikba — ötször ismételve — rögtönözve áthordattak, s most rendezetlen állapotban vannak szekrényeikben elhelyezve. Ezen könyvanyag rendezését az 1895. évi május 20-iki közgyűlés, tekintve, hogy az legnagyobb részt elavult művekből áll, mellőzendőnek mondotta ki, s így jelenleg használaton kívül áll. A Ghyczy Kálmán-féle könyvtár, az 1895. év nyarán összeállított lajstroma szerint, 1827 tétel száma alatt ugyanannyi művet tartalmazott, hanem ebből az örökösök 21 művet megtartottak, az átvételkor nem találtak 43 mű, hiányosan vétetett át 153 mű, így a teljes irodalmi művek száma 1610. Mind a két könyvtár, ugy e megye által 1874. évtől kezdve évenként saját pénzén beszerzett legújabb irodalmi művek (melyek kizárólag történelmi és természettudományi jellegűek) a megyei levéltár szűk helyiségében vannak elhelyezve.

Állományuk a) a Kulcsár-könyvtaré 3747 munka, b) a Ghyczy-könyvtaré 1763 munka, c) a vármegye többi könyvei 572 munka, összesen 6082 munka.

Mind egyik csoportnak rendes leltára, könyv lajstroma, a Ghyczy-félének azonkívül szakma szerinti betűsoros lajstroma és czédula-katalogusa is van. A megye által beszerzett újabb könyvekről pedig rendes szerzeményi lajstrom vezetetik.

Használatra csak a Ghyczy-könyvtár anyaga van a nyilvánosságának átengedve; kikölcsönzés minden pénteken van, díjtalanul.

A könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Évi javadalmazására a megyei pénztárban »könyvtári alap« czimen kezelt 10,400 kor. tőke kamatai fordítatnak.

Erdélyi Pál, A komárommegyei Kulcsár-könyvtár. (Magyar Könyvszemle, 1886. évf.) — Thaly István, Ghyczy Kálmán könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1888. évf.)

A könyvtárnak rendes tisztviselője nincs, a könyveket a megyei levéltárnok kezeli.

KÖRMÖCZBÁNYA (Bars várm.)

A magyar egyesület könyvtára.

1880-ban keletkezett. Katalogusai 1892., 1897., 1898—99. években jelentek meg.

Állománya 930 kötet, saját helyiségében elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára a könyvtár minden pénteken 5—6-ig van nyitva

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a közgyűlés szavaz meg.

Könyvtárnok: Mohapel Antal.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1859-ben keletkezett.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 8574 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Hlatky József és Schröder Károly, A körmöczbányai középiskola története a XVI. századtól a jelenkorig. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: dr. Tail Attila.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2030 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 360 kor., melyet a tanulóktól beszerzett könyvtárdíjakból kap.

Könyvtárnokok: Maurer Mihály és Hlatky József.

A róm. kath. plébánia könyvtára.

Állománya mintegy 600 kötet (köztük 5 db önyomtatvány) és 26 középkori kódex. Leltára van.

Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárbejárások. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1649-ben, a ferenczrendiek körmöczbányai kolostorával egyidejűleg keletkezett 1678-ban már könyvtári katalogust szerkesztettek, mely 273 kötetről számol be.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 6064 kötet, (ezek között 3 önyomtatvány), 97 db kézirat, két tereben elhelyezve. Két katalogusa van.

Használók számára a könyvtár szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok : Mahácsék Béla.

Városi múzeum és könyvtár.

A város multjára vonatkozó régiségek, a pénzverés emlékei, néprajzi, iparművészeti tárgyak, néhány kép, jelentékeny állatnövénnyel és ásványgyűjteménnyel együtt a városházán, a levéltárral kapcsolatban vannak felállítva. Ugyanitt van a könyvtár, mely általános jellegű, de főleg helyi vonatkozású munkákban gazdag és ebben az irányban fejlesztetik.

Állománya 4108 tárgy, köztük 2081 érem és 2400 kötet és füzet, egy tereben elhelyezve. Leltári-katalogusa van.

Megtekinthető naponkint a hivatalos órák alatt.

A múzeum és könyvtár őre : Krizskó Pál városi levéltárnok.

KÖSZEG. (Vas várm.)

Az államilag segélyezett községi polgári fiu- és leányiskola könyvtára.

Keletkezett 1876-ban. Állapotáról az iskola 1895/96. évi értesítője számol be.

Állománya 600 kötet, az igazgatói irodában elhelyezve.

Évi javadalmazása átlag 200 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

A könyvtárnoki teendőket Steierlein Gábor intézeti igazgató látja el.

A Szent-Benedek-rend gimnáziumának könyvtára.

A jezsuiták alapították a XVII. században. A rend eltörlése után a piaristák vették át az intézettel együtt a könyvtárt. Alattok a pozsonyi akadémia, felsőbb rendeletre 66 könyvet kapott a közzei könyvtárból, az egyetem pedig 232 theologiai, jogi és a katolikus munkát 413 kötetben. Az 1778. évi jegyzék szerint, mely 1329 művet sorol fel, mégis sok munka maradt a könyvtárban. A piaristák is gyarapították; szerzett könyveiket azonban távozásukkal magokkal vitték. Mikor a Szent-Benedek-rend 1815-ben átvette a közzei gimnáziumot, csak jelentéktelen könyvgyűjtemény jutott kezeihez. A rend sietett megszerezni a Szent-Ágoston-rendiek lékai könyvtárát. Cseőgrhő László 1166 kötetet, Bély Fidél benczés 141 kötetet, Szabó Ferencz németeleméri plébános 59 kötetet ajándékoztak a könyvtárnak. Ujabb állapotáról az 1896—99. évi értesítők számolnak be.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10720 kötet (ezek között 1 őnyomtatvány) és 3 kézirat a rendezés alatt levő éremgyűjteménnyel együtt két teremben elhelyezve.

Nyomatás alatt levő szakkatalogusa van.

Kikölcsönzés van tanárok és megbízható egyének részére elismervény mellett. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket elismervény mellett rendtársak részére.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a pannonhalmi főapátságtól kap.

A közzei gimnázium története (A 1894/95-iki értesítőben.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 3100 kötet.

Leltára van.

KUN-SZENT-MIKLÓS. (Pest várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

Alapítása egyidőben történt az iskolával. Az első 1764-iki följegyzés 76 kötetéről szól. 1830-ban szeniczei Szalai István halasi birtokos és mérnök, ki a kunszentmiklósi iskolában 1766. subszkribált, 829 kötetnyi könyvtárát a gimnáziumnak hagyományozta. Az 1851-iki leltározás alkalmával már 1376 kötetet számlált. A könyvtár három részből áll, u. m. az ugynevezett

nagykönyvtárból, a tanári és az ifjúsági könyvtárakból. A könyvtárra vonatkozó adatok közöltettek az 1894/5. évi értesítőben.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 5748 kötet, köztük 29 régi magyar nyomtatvány, és 1010 füzet, 38 térkép, 14 kötet atlasz, egy érem- és régiséggyűjteménnyel együtt, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a gimnaziumi pénztárból kap. Az ifjúsági könyvtár gyarapításához szolgál a tanulók évi könyvtárdíjából befolyó összeg.

A könyvtárnoki teendőket a nagykönyvtárnál az igazgató, a tanári és ifjúsági könyvtáraknál egy-egy tanár látják el.

A kaszinó könyvtára.

1863-ban keletkezett. Nyomtatott katalogusa 1890-ben jelent meg.

Állománya 655 kötet, egy teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára minden hétfőn és csütörtökön 1--2 óráig nyitva van kikölcsönzés végett.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a kaszinó pénztárától kap.

Könyvtárnok: Páter János.

LAPÁS-GYARMAT. (Nyitra várm.)

A nyitra-vármegyei tanító-testület könyvtára.

1878-ban keletkezett.

Állománya 277 kötet.

Könyvtárnok: Krizsán István.

LEIBITZ. (Szepes várm.)

A róm. kath. plébánia könyvtára.

1776 körül keletkezett. 1803-ban 105 kötet könyve volt.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2000 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes és szak-katalogusa van.

Kikölcsönzés van a község lakosai részére térítvény mellett.

Könyvtárnok: Alth Márton plébános.

LELESZ. (Zemplén várm.)

A jászóvári premontrei kanonok-rend konvent-jének könyvtára.

1802-ben keletkezett, mikor a premontrei rend visszaállítottatott.

Állománya 5451 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalógusa van.

Könyvtárnok: Kussinszky Arnold.

LÉVA. (Bars várm.)

Az állami tanítóképző-intézet tanári könyvtára.

1870-ben keletkezett.

Állománya 2271 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Kriek Jenő tanár.

A kaszinó könyvtára.

1859-ben keletkezett. Nyomtatott katalógusa 1898-ban jelent meg.

Állománya 1957 kötet, egy teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett kedden és szombaton 11—12-ig, csütörtökön este 6—7-ig van nyitva. Tagok 14 napig olvasási díjat nem fizetnek, azonfelül minden napra egy krajczárt. Nem tagok minden napra egy krajczárt fizetnek.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egylet pénztárából kap.

A lévai casino könyvtárának jegyzéke. (Léva, 1898.)

Könyvtárnok: Kiss Gyula.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

Alapját a közégi társházból Lévára szállított mintegy 2000 kötet könyv képezi. 1820-ban Hemtner Florián, irgalmas-rendi szerzetes után 210 kötet könyvet kapott a társház; 1825-ben Keszthelyi László kegyesrendi tanár könyveiből 475 kötetet; 1826-ban Bossányi Krisztina hagyatékából 250 kötetet; ugyanazon évben Kanszék József garam-ujfalusi plébános hagyatékából 180 kötetet; 1831-ben küldött a rendfőnök 242 kötetből álló gyűjteményt, a melyben legnevezetesebbek az 1792-iki országgyűlés naplói 13 kötetben; 1859-ben Bernhard Márton piarista 80 kötet könyvet ajándékozott, nagy részben latin költők műveit; 1892-ben Majláth István, Barsmegye volt főispánja 77 kötet országgyűlési naplót ajándékozott. A könyvtár különben nagyobbrészt az elhalt rendtagok hagyatékából gyarapszik.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 7822 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei az 1829-ben Bajusz Imre piarista által ajándékozott török levelek.

Czédula-katalogusa van.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A tanári könyvtár 1815-ben, az ifjúsági 1863-ban a m. kir. helytartótanács engedélyével keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1512 kötet, egy teremben elhelyezve.

Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet Léva városától kap.

Dr. Tóth György, A lévai kegyesrendi főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1802 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa készülőben van.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: A belsberg József.

LIPÓTVAR. (Nyitra várm.)

A kir. orsz. fegyintézet könyvtára.

A 60-as években apácák alapították, kiknek a fegyházi kezelés bérbé volt adva. Később az igazságügyminiszterium fejlesztette.

Állománya 1218 kötet, egy iskolai teremben elhelyezve. Szakok szerint készített katalogusa van.

Csakis a fegyenczek használják, kiknek számára minden szombaton délután 4—8 óráig nyitva van.

Évi javadalmazása 20—40 kor., melyet a fegyintézeti pénztártól kap.

Könyvtárnok: Müller Ferencz fegyintézeti tanító.

LIPTÓ-SZENT-MIKLÓS. (Liptó várm.)

Az állami polgáriskola tanári könyvtára.

1881-ben keletkezett.

Állománya 735 kötet, egy teremben elhelyezve, 6 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a tanulók által évente befizetendő 2—2 kor. könyvtári díjból kap.

Könyvtárnok: Istvánffy Gyula áll. polg. isk. tanár.

LOSONCZ. (Nógrád várm.)

Az állami főgimnázium könyvtára.

Az iskola és így a könyvtár alapját is az 1590 körül meg alakult ref. egyház kezdetben 4 osztályu, később (1796-tól) theológiával kapcsolatos főiskolája képezi, mely a század 30-as éveiben jogi karral is bővült. A főiskola gazdag könyvtára azonban az 1849 aug. 8-iki veszedelem alkalmával porrá hamvadt s az elszegényült intézet új könyvtárának alapját azok a szerzemények és ajándékok képezik, melyeket az intézet 1869-ig gyűjtött és gyarapított fel 5415 kötetre, a mely évben az állam átvette az iskolát az egyháztól. Azóta minden szak rendszerezen fejlesztetik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 14,374 kötet, (ezek között 1 ösnyomtatvány), 50 kézirat és 1 drb 1703-ból, 1 drb 1723-ból való oklevél és 73 drb térkép egy éremgyűjteménnyel együtt, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár érdekességei Joannes Brentio Catechismusa 1551-ből, mely a czimlapján olvasható bejegyzés szerint Kalvin Jánosé volt és tőle marginális jegyzeteket is tartalmaz.

Czédula-katalogusa van, szakok szerint betűrendben csoportosítva.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Ambrus Mór, Vázlatok a losonczi gimnázium háromszázados életéből. (Losoncz, 1885.) — A losonczi gimnázium vázlatos története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok : dr. Illyefalvi Vitéz Aladár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2700 kötet,
Leltára van.

A nagy kir. állami tanítóképző-intézet könyvtára.

1869-ben keletkezett.

Állománya 1574 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára minden héten két órán át kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok : Nagy Iván tanár.

Városi közkönyvtár.

1851-ben keletkezett, mikor néhai Kubinyi Ágost hivatkozással arra, hogy 1849 augusztus 8-án az oroszok által okozott tűzvészben a ref. kollégium és az ág. ev. gimnázium jelentékeny értékű könyvtárai teljesen elpusztultak, országos felhívást bocsátott közzé oly czélból, hogy ezen veszteség pótlására könyveket adományozzanak. Ezen felhívás oly szép eredménnyel járt, hogy a könyvtár már 1853-ban több ezer kötettel birt

s a használatnak átadatott. A könyvek a város részére gyűjtettek. Ugyanosa Kubinyi Ágoston eszközölte ki a magyar tud. akadémiánál, hogy kiadványait ezen könyvtár részére évenként díjtalanul küldje meg. A könyvtár 1897 óta a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 19,453 kötet, két teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa és alapleltára van.

Használók számára, ünnep és vasárnapok kivételével, naponta d. e. 9—12-ig nyitva van. Biztosítékul minden olvasó kivétel nélkül 10 koronát fizet; az olvasási díj 1 óra 1 kor., negyedévre 2 kor. 50 fill., félévre 4 kor. 80 fill., egész évre 9 kor.

Évi javadalmazása az olvasási díjakon kívül 800 kor., ebből 600 kor. könyvtárnok fizetése, melyet a város közpénztárából kap.

A losonczi városi közkönyvtár szabályrendelete és könyveinek címjegyzéke (Losoncz, 1883.) — A losonczi városi közkönyvtár könyveinek pótló címjegyzéke 1884—1895. (Losoncz, 1896.)

Könyvtárnok: Draskóczy József.

LŐCSE. (Szepes várm.)

Az ág. evang. egyház könyvtára.

Keletkezett 1710-ben, néhai Hain Miklós hagyatékából; a lőcsei ev. egyház főgimnáziuma és liceumának birtokában volt; az utolsónak beszüntetése után 1868-ban a nagy templomban helyeztetett el. Jastitoris, Osterlamm, Müller György tanárok, Kupetz Lykurg igazgató ajándékaiból, valamint dr. Weszter Lajos fáradozása következtében 1883 óta a lőcsei evang. családok és egyesek ajándékaiból tetemesen szaporodott. A lőcsei evang. egyházközségnek van a nagy könyvtáron kívül egy tanítói szak-könyvtára és egy ifjúsági könyvtára, mely az iskolai épületben van elhelyezve.

Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárúvárlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

a) A nagy könyvtár.

Jellege theologiai.

Állománya 13,573 kötet, (ezek között 2 önyomatvány, és 15 régi magyar nyomtatvány), 200 kézirat, 65 oklevél és 50 térkép. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés van, de csak rendkívüli esetekben és egyház-tanácsi engedéllyel.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet az egyháztól kap.

Könyvtárnokok: Binder Samu és dr. Weszter Lajos.

b) Tanítói szakkönyvtár.

Állománya 158 kötet, egy szobában elhelyezve.

Könyvtárnok: Ormossy János tanító.

c) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 516 kötet, a tanítói szakkönyvtárral együtt elhelyezve.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

1851-ben keletkezett, mikor az addigi könyveket a távozó premonstreiek, mint a rend tulajdonát, elvitték s a cseh tanároknak az általánból új könyvtárt kellett alkotniok. Főkép német és cseh könyveket vettek. Az ifjúsági könyvtár 1851/52-ben keletkezett. Mindkét könyvtár katalógusa az 1888—1895. évi értesítőkbén jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8351 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 600—1000 kor., melyet az orsz. magyar tanulmányi alaptól kap.

Halász László, A lőcsei főgimnáziumtörténete. (Lőcse, 1896.)

Könyvtárnok: Tittel Lajos főgimn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1423 kötet. Betűrendes-katalógusa van.

Évi javadalmazása mintegy 200 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: Rittinger Antal.

A m. kir. áll. felsőbb leányiskola tanári könyvtára.

1881-ben keletkezett.

Állománya 1264 kötet, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása 100—120 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Szentistványi Dani.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

Keletkezett 1870-ben. Birtokába jutottak a főreáliskola felállításakor a volt lőcsei evang. állami gimnázium könyvtára és dr. Róth Samu főreáliskolai igazgatónak könyvtára 1889-ben, mindkettő csak részben.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7211 kötet. Szakok szerinti katalogusa van.

Évi javadalmazását, mely a szükséghez képest változik, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kapja.

A lőcsei egykori ág. ev. gimnázium és a jelenlegi m. kir. állami főreáliskola története (Lőcse, 1896).

Könyvtárnok: Bauer József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2600 kötet.

Leltára van.

LUGOS. (Krassó-Szörény várm.)**Az állami főgimnázium könyvtára.**

Valószínűleg az intézettel egyidejűleg 1837-ben keletkezett. Gyarapodása vajmi lassu lehetett, a mennyiben a könyvtár állandékára vonatkozó első hiteles adat szerint, mely az 1876/7-iki értesítőben jelent meg, 1877-ben mindössze 452 kötetből állott. Az államosítás bekövetkeztékor, 1893-ban 2185 darabból állott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6624 kötet és 2 kézirat, két teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhellyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Bellegi Károly, A lugosi állami főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Nemes János.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1330 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., melyet a tanulóktól beszedett könyvtárdíjakból kap.

Könyvtárnokok: Dr. Szántó Zsigmond és Telts Gusztáv.

A gör. kath. egyházmegyei könyvtár.

A könyvtár 1850-ben alakult Áron Tivadar nagyprépost könyveiből s azóta ajándékok és vásárlás útján állandóan növekszik. Külön helyisége 1876 óta van. Az egyházmegyei múzeum tárgyai a püspöki lak különböző helyiségeiben vannak elhelyezve.

Állománya mintegy 5000 kötet könyv (köztük egy ösnyomtatvány), 101 csomag kézirat, 126 térkép, 8 földgömb, 68 rézmetszet. Leltára van.

Javadalmazását a lugosi püspöktől kapja.

Archeologische-epigraphische Mittheilungen aus Oesterreich-Ungarn VI. és VII. k.

MAGYAR-ÓVÁR. (Moson várm.)

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

1739-ben a rendház alapításával egyidejűleg keletkezett s a házban elhunyt rendtagok hagyatékából szaporodott.

Állománya 6790 kötet (ezek között 2 ösnyomtatvány) 2675 kézirat, 10 oklevél és 20 térkép, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi és 1895 óta nyomtatott katalogusa van.

Rendtársak számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés is van.

Évi javadalmazása 210 kor., melyet Szálé János magyar-óvári lakos alapítványából kap.

Könyvtárnok: Faeth Alajos.

A kegyes-tanítórend kath. gimnáziumának könyvtára.

A hetvenes évek derekán keletkezett, a mikor a társház könyvtárából a tanárok szükségleteinek megfelelő rész külön választatott. Rendszeres gyarapítása azután a felvételi díjakból történt.

Az ifjúsági könyvtár szervezését már a hatvanas évek vége felé megkezdették, a mennyiben az alkalmas ajándékkönyveket külön e célra gyűjtötték. Rendszeres növekedés 1880/81-től tapasztalható. Ez évtől minden bejegyzett tanuló 1 koronát fizet az ifjúsági könyvtárra, s ebből már 100—120 koronát lehet évente kint alkalmas olvasmányok beszerzésére fordítani. Rendeztetett és leltározatott 1894-ben; azóta is minden isk. évben pontos pót-leltárral egészítik ki.

a/ Tanári könyvtár.

Jellege általános.

Állománya 3085 kötet, 40 térkép, emlékérem és pénzgyűjtemény, két teremben elhelyezve Czédula-, betűrendes, tárgyi és 1895 óta nyomtatott katalogusa van.

Évi javadalmazása 400—500 kor., melyet a tandíjakból kap.

Rappensberger Vilmos A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló magyar-óvári gimnázium könyv- és szertárainak leltára. Külön lenyomat a gimnázium 1894/95. évi értesítőjéből. (Győr, 1895.)

Könyvtárnok: Csukovits Sándor.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1200 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 100—120 korona, melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: Irsik József tanár.

A magy. kir. gazdasági akadémia könyvtára.

Az akadémia könyvtár 1818-ban keletkezett; az akadémiai növendékek Kazinczy-körének könyvtára a körrel egyidejűleg 1859-ben alakult, első sorban a magyar gazdasági irodalom fejlődésének első korszakában kiadott könyvek megszerzésével.

a) Akadémiai könyvtár.

Jellege természettudományi, technikai, gazdasági.

Állománya 8015 kötet, három teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára csütörtökön 11—12-ig kikölosznés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 4000 kor., melyet a földmivélsügyi m. kir. miniszteriumtól kap.

Verzeichniss der Bücher bei der landwirtschaftlichen Bildungsanstalt in Ungarisch-Altenburg. Aufgenommen zu Ende des Jahres 1848. (Magyar-Óvár, 1849.) — Katalog der Bibliothek der k. k. höhern landwirtschaftlichen Lehranstalt in Ungarisch-Altenburg. Aufgenommen am 31-ten Oktober 1859. (Magyar-Óvár, 1860.) — A magyar-óvári m. kir. gazd. akadémia könyvtárának jegyzéke. Az 1892. év végeig. (Magyar-Óvár, 1894.) — A magyar-óvári m. kir. gazd. akadémia könyvtári jegyzékének kiegészítő jegyzéke. (Magyar-Óvár, 1896.)

Könyvtárnok: Thallmayer Viktor tanár.

b) A Kazinczy-kör könyvtára.

Keletkezett a Kazinczy-körnek 1859. évben történt megalakításakor.

A könyvtár jellege magyar szépirodalmi és természettudományi. Különösen szépirodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 1768 kötet, egy teremben elhelyezve, 25 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalogusa van.

Kikölosznés végett hetenkint egyszer, az olvasóterem mindennap nyitva van. A könyvtár más helyekre nem küld használóknak könyveket.

Évi javadalmazása 160—200 kor., a köri tagdíjakból.

A magyar-óvári gazd. akadémiai Kazinczy-kör könyvjegyzéke 1881. végén. (Magyar-Óvár, 1882.)

Kezeli egy könyvtárnok és egy alkönyvtárnok egy évre választva az akadémiai hallgatóságból.

A mosonmegyei történelmi és régészeti egyesület múzeuma.

Az egyesület 1882 szeptember 2-án alakult meg; programjának legfőbb pontja a vármegye területén felfedezhető régészeti leleteknek összegyűjtése. Mosonvármegye a védnökséget elvállalta, belépett örökös alapító tagnak s megengedte a vármegye czimerének használatát. Az 1882 október 6-iki végleges alakuló ülés

kimondta, hogy az egyesület összes gyűjteményei Mosonvármegye elidegeníthetetlen tulajdonát képezik. A gyűjtemény létrehozásához szükséges pénzösszeg főleg különböző segélyekből gyűlt össze. Azonban a mostoha anyagi viszonyokon kívül hátráltatta fejlődésében az is, hogy csak a legújabb időben kapott az új megyei székházban rendeltetésének egyelőre megfelelő helyiséget. A vármegye 1897-től kezdve ásatásokra állandó segélyül 1000 kor. javadalmat szavazott meg. Az állam 1898-ban ugyanennyi, és 1899-ben 800 kor. segélyben részesítette az egyesületet, mely gyűjteményeit az államsegély elfogadása által a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte. E segélyezések eredményeként az egyesület tevékenységében s a gyűjtemény gyarapodásában észrevehető haladás állott be. Az egyesületnek van 7 tiszteletbeli, 7 örökös alapító, 7 alapító és 65 rendes tagja. Törzsvagyona 2100 kor.

Az egyesület gyűjteményeinek állománya régi bankjegy 76 drb, érem 1321 drb, fénykép 65 drb, kép 8 drb, okirat 470 drb, régiség 5168 drb, térkép 16 drb, könyv 494 kötet.

A gyűjtemények megtekinthetők minden vasárnap délelőtt.

A mosonmegyei történelmi és régészeti egyesület alapszabályai. (Budapest, 1885.) — A Moson megye védnöksége alatt álló mosonmegyei történelmi és régészeti egyesület elnöki jelentései. (Magyar-Óvár, 1886—1893.) — Tápió-sápi dr. Sötér Ágost, A mosonmegyei történelmi és régészeti egyesület emlékkönyve 1882—1898. (Magyar-Óvár, 1898.)

Elnök: Sötér Ágost.

MAKÓ. (Csanád várm.)

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

A főgimnázium 1895. szept. 1-jével nyílt meg s átvette a megszűnt polgári fiúiskola, továbbá a csanádmegyei történelmi és régészeti társulat könyvtárát, ez utóbbinak régiséggyűjteményével együtt.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1839 kötet, 24 kézirat, és 36 okirat három teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 550 kötet.
Leltára van.

MAROS-VÁSÁRHELY.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

1718-ban keletkezett a partikula, a sárospataki és gyulafehérvári kollégiumok egyesülésekor. A partikulának volt 50 drb könyve. Sárospatakról Gyulafehérvárra s innen Marosvásárhelyre 38 drb. könyv került. Gyulafehérvártt Buzinkai Mihály, Botaházi János, Kaposi Sámuel tanárok s ez utolsónak neje Rozgoni Anna, továbbá Horti és Veszprémi István ref. püspökök gyarapították. Marosvásárhelytt vétel útján gyarapodott; Szebenbe, Kolozsvárra, Enyedre mentek a könyvtárnokok könyvárverésekre. Nagyenyedi báró Szilágyi Sámuel és gr. Székely Ádám (1772) 904 kötet, Wittenbach marburgi tanár (1777) 215 kötet, Rédei Zsigmondné (1788) 180 kötet, Bacz István, pap (1790) 164 kötet, dr. Mátyus István (1800) 1326 kötet, dr. Szotyori József (1829) 933 kötet, Dósa Elek tanár (1854) 453 kötet, Bolyai Farkas (1850) 239 kötet, Esztei János (1852) 171 kötet, Incze Ferencz 184 kötet, Moós István ügyvéd (1859) 645 kötet, Szász István tanár (1859) 548 kötet, dr. Péterfi Pál (1861) 240 kötet, Esztei József (1868) 182 kötet, Bod Péter (1868) 427 kötet, Magyaróti Sz. József (1871) 156 kötet, Id. Péterfi Károly (1873) 387 kötet, Hildebrand József (1889) 40 kötet, özv. Dósa Miklósné (1889) 513 kötet, Deák Lajos 235 kötet könyvvel Horváth Farkas mérnök (1897) 76 művel, Csizsér Lajos (1898) 96 művel járultak gyarapításához. A m. tud. akadémia kiadványait évenként díjtalanul kapja; a Kisfaludy-társaság 1892-ig küldte meg a kiadásában megjelenő műveket.

a) Nagy könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 20,864 kötet, (ezek között kilencz ösnyomtatvány, 226 régi magyar nyomtatvány) 96 kézirat és okmánygyűjtemény; továbbá olajfestmények, rajzok és könyvomatok; ezüst emléktáblák, ősi czimerek, zászlók, vaslemez-íngék, kelyhek, két kard, honvédpuska, pecsétnyomók, 3 teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel, illetőleg könyvtárnoki szobával.

A könyvtár különös érdekességei egy XV. századi latin biblia-kézirat, gyógyszer-tári műszótár 1500 körüli időből (kézirat) s a csiki székely krónika 1696-iki kézírata.

Helyi és betürendes, részben tárgyi katalogusa van.

Használók számára állandóan nyitva van. Idegenek egy rendes tanár jótállása mellett 15—30 napig használhatják. Ritkaságokat, unikumokat, kéziratokat csak az előjáróság engedé-

lyével lehet használni. Kikölcsönzés van. A könyvtár intézetek előjáróinak megkeresésére s a szállítás költségeinek megtérítése mellett más helyekre is küld tűzmentes helyiségben való használatra könyveket; ritkaságokat csak az előjáróság engedélyével. Évi javadalmazása 800 kor, melyet az intézettől kap.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium története. — Kontz József, A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium könyvtára. Az 1876/7. évi értesítőben — Koncz József, A marosvásárhelyi hely. hitv. főtanodai könyvtár ismertetése. (Marosvásárhely, 1877.) — U. az (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

Könyvtárnok : Koncz József.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománva mintegy 2000 kötet.
Leltára és szakkatalogusa van.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium ifj. olvasóegyletének könyvjegyzéke (Marosvásárhely, 1897.)

A róm. kath. gimnázium könyvtára.

A tanári könyvtár az intézettel egyidejűleg keletkezett a múlt században. Az ifjúsági könyvtárat Paál Gyula, a magyar nyelv tanára alapította az 1870/71-ik iskolai évben, könyveket és pénzalapot adományozva erre a célra s egyidejűleg társadalmi akciót indítva a könyvtár segélyezése ügyében, melynek eredményeként rövid idő alatt 486 frt és több száz kötet könyv gyűlt össze.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1850 kötet, egy teremben elhelyezve. Csedula-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Idegenek biztosíték mellett használhatják. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, hasonló feltétellel.

A marosvásárhelyi r. k. gimnázium és nevelőház története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok : Hager József.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2024 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi és osztályok szerint beosztott katalogusa van.

Évi javadalmazása 240—300 kor., melyet egyes alapítványok kamataiból és a tanulók által fejenként fizetendő 1 kor. könyvtári díjból kap.

Könyvtárnok: Vertán Pál.

A gróf Teleki család könyvtára.

Gróf Teleki Sámuel alkanczellár († 1822.) alapította a XVIII. század végén, és 1798-ban kelt alapító-levelével családi hitbizománynya tette, de azzal az intézkedéssel, hogy a család tartozik azt nyilvános használatra a közönség előtt megnyitni. Első jegyzékei az 1796—1819. években nyomtatásban is megjelentek és 13,154 munka címét tartalmazzák. Az alapító-levelet a katalogus II. kötete egész terjedelmében közli. A könyvtár a grófi család hitbizományi házában van elhelyezve. Jelenlegi tulajdonosa gróf Teleki Samu. Ujabbán kisebb mértékben gyarapodik.

Állománya mintegy 40,000 kötet, több kézirattal, egy teremben elhelyezve, külön olvasóteremmel.

A könyvtár érdekességei a Curtius műveit tartalmazó Korvin-kódex, egy XV. századi, hártýára irt latin biblia, a Teleki-kódex neve alatt ismeretes nyelvemlék, hét régi magyar nyomtatvány egyetlen példányai és számos ósnyomtatvány s régi magyar nyomtatvány.

Rendes nyitási napjai nincsenek. Használata a család által alkalmazott könyvtárnok közbejöttével történik. Kikölcsonzés nincs.

Bibliothecae Samuelis S. R. J. Com. Teleki de Szeben. Pars Prima. (Bécs, 1796.) — Pars Secunda. (Bécs, 1800.) — Pars Tertia. (Bécs, 1811.)

Könyvtárnok: Nemes József.

Az állami tanítóképző-intézet könyvtára.

Keletkezett 1870-ben.

Állománya 1653 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint rendezett katalogusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Kovács Zoltán tanár.

MÁRAMAROS-SZIGET. (Máramaros várm.)

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Az intézetet a XVI. században alapították.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 350 kötet.

Leltára van.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 900 kötet.

Leltára van.

A kaszinó-egyesület könyvtára.

A kaszinó 1841-ben alakult, de könyvtárral hosszú ideig nem bírt. 1851 december 14-én óhajként mondták ki a kaszinóegyesület gyűlésén, hogy a m.-szigeti kincstári hivatalnokok közt alakult »Magyar Olvasda« olvadjon be a kaszinó-egyesületbe. Ez az óhaj a 60-as évek végén teljesült, s így ennek a körnek a könyvtára vetette meg a kaszinó könyvtárának alapját. 1883-ban az ifjúsági kör csekély könyvtárával növekedett.

Katalogusa 1881-ben. jelent meg.

Állománya 1800 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és leltári katalogusa van.

Használók számára szerda és szombat délután 5—7-ig kölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 240 [kor., melyet az egyesülettől kap.

Könyvtárnokok: Bökönyi Dániel és Dobay Sándor.

A kegyes-tanítórend kath. algimnáziumának könyvtára.

1868. óta fejlesztik rendszeresen.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2883 kötet, két teremben elhelyezve. Cszédula katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

A m.-szigeti kegyes rendi gimnázium története. (Az 1893/94-iki értesítőben.)

Könyvtárnokok: Martinkovics Iván.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 800 kötet. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Esztergályos Á. tanár.

A m. kir. állami felsőbb leányiskola könyvtára.

1877-ben keletkezett.

Állománya 1196 kötet és 96 darab történelmi és földrajzi térkép, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

*MÁRIA-NOSZTRA. (Hont várm.)**A fegyintézet könyvtára.*

Két részből áll, u. m. a tiszti és a fegyencz-könyvtártól.

Állománya 1896 kötet.

A két könyvtárnak két külön könyvjegyzéke van.

*MÁRIA-PÓCS. (Szabolcs várm.)**A Szent-Bazil-rend monostorának könyvtára.*

1758-ban keletkezett. A szerzetes atyák után maradt könyvekből gyarapodott.

Állománya 2000 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

A rend tagjai részére szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Lupis J. Sylvester.

MEDGYES. (Nagy-Küküllő várm.)*Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.*

Az intézet a XVI. században keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 19,000 kötet.

Leltára és szak-katalogusai vannak.

Rosenauer Mich., Katalog der Lehrerbibliothek des evang. Gymnasiums A. B. in Mediasch. (Nagy-Szeben, 1893.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1400 kötet.

Leltára van.

MENHARD. (Szepes várm.)*A róm. kath. plébánia könyvtára.*

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2244 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Kivételesen van kikölcsönzés térítvény mellett.

MEZŐTÚR. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)*Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.*

A század elején keletkezett. 1880-ban id. Kis Sándor tanárnak értékes könyveivel gyarapodott. Három csoportból áll, u. m. a tanári, az ifjúsági könyvtárból és a szegény tanulók segítő-egyletének könyvtárából.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5813 kötet, 7 kötet kézirat, 89 térkép, két teremben elhelyezve. Czédula- és betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 800—1000 kor.

Könyvtárnokok: Ambrus Péter főgimn. tanár és Kolozsvári Aladár főgimn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 650 kötet.

Leltára van.

A központi olvasóegylet könyvtára.

Az egylettel egyidejűleg 1843-ban keletkezett; 1849-től 1861-ig szünetelt.

Állománya 2055 kötet, egy teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes tárgyi katalogusa van. Kölcsönzés hetenkint kétszer, rendes tagoknak a tagsági díj fejében, havi tagoknak 10 kor. biztosíték mellett. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az egyleti pénztártól kap.

Könyvtárnokok: Elekes Ferencz és Pantó János.

MISKOLCZ. (Borsod várm.)

Az ág. ev. egyház nyilvános könyvtára.

1817-ben keletkezett. Legnagyobb része hagyományok és ajándékokból származik, csak egy kis része szerzetetett vétel útján. Árvai Teőreök Sándor, megyei árvaszéki elnök végrendelet nélkül halván el, nővére Teőreök Vilma mint örököse 3141 kötetből álló értékes magán könyvtárát 1876-ban 12,000 koronás alapítvánnyal az egyháznak adományozta azon kikötéssel, hogy nyilvános könyvtár legyen és hetenkint kétszer a jelentkezők ingyen használhassák a könyveket. A 12,000 kor. alapítványból 6000 kor. a könyvtárhelyiség berendezésére és felszerelésére fordított, a meglevő 6000 kor. tőke kamatai pedig a könyvtárkezelés költségeire fordítatnak a végrendelet, illetőleg az alapítvány értelmében. A nagyobb adományok közül való a Jóny Tivadaré is, ki végrendeletileg 1891-ben 3001 kötetet juttatott a könyvtárnak.

A könyvtár jellege történelmi és szépirodalmi.

Állománya 9658 kötet és 1 kézirat, 3 drb régi magyar nyelvű nyomtatvány egy teremben elhelyezve, 100 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Használók számára minden héten szerdán és szombaton d. u. 2—5-ig nyitva van. Kikölcsönzés van megfelelő biztosíték letétele mellett.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a könyvtár javára letett 6000 kor. tőke kamatjából kap.

Könyvtárnok: G e b e E n d r e.

Az állami felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1886-ban keletkezett.

Állománya 593 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 280 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Brósz Károly.

Az áll. polgári fiiskola könyvtára.

1875-ben keletkezett.

Állománya 1026 kötet, egy teremben elhelyezve.

Czédula és leltári katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Cseh Gusztáv polg. isk. tanár.

Az ev. ref. egyházkerület felső leányiskolájának tanári és ifjusági könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 500 kötet, 18 térkép, két teremben elhelyezve.

Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 80—100 kor., melyet adományokból és a növendékek tagsági díjából kap.

Könyvtárnok: Torkos Etelka tanítónő.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

A XVI. század közepén alakult. Az 1706. évben a városba tört német és rác hadsereg nagy részben elpusztította. 1749-ben a könyvtár ismét helyreállított s azóta részint egyesek, részint a fenntartó-testület pénzbeli segítségével folyton gyarapszik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 13,516 kötet (köztük 4 drb régi magyar nyomtatvány) és 240 kézirat, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet az ev. ref. főgimnázium pénztárából kap.

Dr. Kovács Gábor, A miskolczi ev. ref. főgimnázium története. I—II. (Miskolcz, 1885, 1895.)

Könyvtárnok: Jármy József.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1480 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet a tanulóktól könyvtár-díj czímen kap.

A kir. kath. algimnázium könyvtára.

1886-ig a szertárakkal együtt kezelték. Ekkor a szomszédos Debreczeny-házba helyezték át.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3845 kötet. Leltári katalógusa van. Javadalmazását a tanulmányi alapból kapja.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1498 kötet. Leltára van.

A nemzeti kaszinó könyvtára.

Az 1894. évben keletkezett a néhai Kun Józseftől a kaszinónak ezen célra hagyományozott 1000 kor. alap felhasználásával. Katalógusa 1897-ben jelent meg.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 1200 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Betürendes katalógusa van.

Használók számára hetenkint egyszer, minden szombaton, 5 órától 7-ig nyitva van, mely alkalommal kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása 100—300 kor., melyet a közgyűlés szavaz meg.

Könyvtárnok: Szombati László.

MODOR. (Pozsony várm.)*Az áll. tanítóképző-intézet könyvtára.*

Állománya 1950 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Kikölcsönzés csak az intézet tagjai részére van.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Sztankovics János tanár.

MOHÁCS. (Baranya várm.)*A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.*

A XVIII. század elején keletkezett.

Állománya 1096 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalógusa van.

A szerzetesek használatára szükség szerint nyitva van.

MOÓR. (Fejér várm.)*A kapuczinus-rend kolostorának könyvtára.*

A kolostor s a könyvtár is 1696-ban alapítottott.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 5000 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalógusa van.

Kikölcsönzés csak a kolostor lakói részére van.

Könyvtárnok: Póty Fülöp áldozár.

MUNKÁCS. (Bereg várm.)*Az állami elemi fiúiskola könyvtára.*

1876-ban keletkezett a tanulóktól beszedett 25 krajczárnyi beiratási díjakból.

Állománya 521 kötet, egy teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalógusa van.

A magy. kir. állami főgimnázium könyvtára.

Alapját 1868-ban Kövesligethi Román Ferencz munkácsi ügyvéd vetette meg a maga könyvgyűjteményével, melyet a szekrényekkel együtt a munkácsi ugynevezett nagyobb tanodának hagyományozott. Rendezése 1882-ben, 1885/6-ban és 1895/6-ban történt.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4332 kötet és közel 1000 drb. kézirat, két teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes és szakszerű katalogusa van.

Kikölcsönzés van tanároknak elismervény, idegeneknek ezenfelül igazgatói engedély mellett.

A munkácsi m. kir. állami főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok : Simsa y Lajos dr. főgimn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1200 kötet.

Leltára van.

NAGYBÁNYA. (Szatmár várm.)

A kaszinó könyvtára.

Az 1834-ben alakult kaszinó-egylet már 1846-ban 200 frtot szavazott meg könyvtára gyarapítására. A könyvtár zömét kezdetben tudományos művek képezték. Bremer János az 50-es években 300 német szépirodalmi művel gyarapította. 1887-ben 1172 művet számlált 2251 kötetben. Az újabb könyvvásárlások leginkább a regények számát növelték; e mellett történelmi és földrajzi irányban is gyarapodott.

Állománya 1397 mű 2454 kötetben, egy teremben elhelyezve. Leltára és nyomtatott betűrendes katalogusa van.

A tagok részére kikölcsönzés végett hetenkint kétszer, szerdán és szombaton d. u. 2-től 3-ig van nyitva. Használati díj regények után kötetenként egy hétre 4, a második hétre 8, a harmadik hétre 16, a negyedik hétre 32 fill., egy hónapon túl 1 kor. A tudományos munkák használata három hónapon belül ingyenes, azontul minden kötetért 1 kor. használati díj szedetik.

Törökfalvi Pap Zsigmond, Emlékezés a nagybányai kaszinó-egyesület ötvenedik évfordulójának örömmünnepején. (Nagybánya, 1883.) — A nagybányai kaszinó-egyesület könyvjegyzéke. (Nagybánya, 1892.) — A nagybányai kaszinó-egyesület könyvjegyzéke. Rendezte Bencsik János, gimn. tanár. (Nagybánya, 1896.)

Könyvtárnok: Thurzó Ferencz.

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

A gimnáziumot 1714-ben a jezsuiták létesítették, a Matyasovszky László nyitrai püspök alapítványából 1704-ben Szegeden felállított középiskolát királyi engedéllyel Nagybányára helyezve át. A jezsuiták eltörlése után az intézet 1774-től 1789-ig a minoriták vezetése alatt állott; 1789-ben államosított, de 1810-ben ismét visszakerült a minoriták alá. Ők vetették meg a mai könyvtár alapját, mely 1813-ban 86 műből állott. 1887-ben, az intézet államosításakor 2380 mű 2949 kötetben ment át az állam tulajdonába. Az ez alkalommal megejtett kiselejtezés folytán azonban a könyvtár anyaga 919 mű 1258 kötetére zsugorodott, s a tulajdonképeni tervszerű gyarapodás csak azóta vett nagyobb arányokat. Az önképzőkör könyvtára 1869-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3012 kötet, egy terebben elhelyezve. Szakok szerinti katalógusa van.

Dr. Morvay Győző, A középoktatás története Nagy-Bányán. (Nagybánya, 1896.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1683 kötet, egy terebben elhelyezve. Osztályok szerint van rendezve.

A m. kir. állami polg. leányiskola könyvtára.

1893-ban, az intézettel egyidejűleg keletkezett. Gyarapodásáról az évi értesítők adnak számot.

a) Tantestületi könyvtár.

Állománya 71 mű 193 kötetben. Leltári és szak-katalógusa van.

Évi javadalmazása 90—120 kor., melyet a növendékektől beszedett 1 kor. beiratási díjából kap.

Könyvtárnok: Neubaue Hermin tanítónő.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 185 mű 177 kötetben. Leltára van.

Évi javadalmazása, melyet a növendékektől beszedett 1 kor. beiratási díjából kap, 90—130 kor. közt változik.

A minorita-rend könyvtára.

1687-ben alapítottott, a mikor a rend Nagybányán megtelepült. 1836-ban 2009 kötetet számlált.

A könyvtár jellege egyházi és paedagógiai.

Állománya mintegy 2500 mű, körülbelül 3000 kötetben, egy szobában elhelyezve. Leltári katalogusa van.

Csak a rend tagjai használják.

A polgári olvasókör könyvtára.

Az olvasókör fennállásának 25-ik évében, 1884-ben rendezte és nyitotta meg könyvtárát.

Állománya 1034 mű 1756 kötetben. Leltára és nyomtatott katalogusa van.

A tagok részére hetenkint kétszer, még pedig: kedden és csütörtökön d. u. van nyitva. Használati díj kötetenkint az első hétre 4 fillér; az összeg minden további hét után megkétszereződik. Nem tagok 4 kor. biztosítékot tesznek le.

A nagybányai polgári olvasókör könyvtárának sorozata. (Nagybánya, 1893.) — *U. ahoz két pótjegyzék.* (U. ott, év n.)

Könyvtárnok: Székely Árpád városi elemi isk. tanító.

A r. kath. plébánia könyvtára.

A mult század végén keletkezett, a mikor a jezsuiták távozása után világi papok kerültek a plébánia élére. Az egyes plébánosok hagyatékából gyarapodott. Jelenleg a plébánia-templom oratoriumában van elhelyezve. Legutolsó leltára 1883-ban készült.

A könyvtár jellege egyházi és történeti.

Állománya 348 mű 488 kötetben. Leltára van.

A városi elemi fiu- és leányiskolák könyvtára.

1892-ban keletkezett.

Állománya 20—30 mű 173 kötetben.

Leltára és szak-katalogusa van.

Évi javadalma 120 frt, melyet a városi pénztárból kap.

Könyvtárnok: Alexy Kornél el. isk. tanító.

NAGY-BECSKEREK. (Torontál várm.)*Az állami polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.*

1896-ban keletkezett.

Állománya 800 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Urhegyi János.

A délmagyarországi tanító-egylet nagybecskereki fiókjának könyvtára.

1876-ban keletkezett.

A könyvtár jellege paedagógiai.

Állománya 94 kötet és a könyvtárral kapcsolatban levő tanszermúzeumban 342 db tankönyv, térképek, szemléltetési képek s egyéb taneszközök, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása változó a szükséghez képest.

Könyvtárnok: Fröhlich Pál községi tanító.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

Állománya 2614 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakszerű, betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a társháztól kap.

A községi főgimnázium könyvtára.

A tanári könyvtár 1845-ben, az ifjúsági 1877-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2863 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakszerű, betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet Nagybecskerek városától kap.

Herr Ödön, A gimnázium története 1846—1895. (Az 1894—95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Z a k a G y u l a tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet.

Leltára és szak-katalógusa van.

A községi népiskola könyvtára.

1876-ban keletkezett. Mióta a m. kir. vallás- és közokt. miniszter a beiratási díjakat más célra fordítja, a város gondoskodik gyarapításáról.

a) Tanítói könyvtár.

Állománya 1005 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára reggeli 8 órától esti 7 óráig nyitva van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet Nagy-Becskerek város községi iskolai alapjától kap.

Könyvtárnok: R é d l F e r e n c z.

b) Iskolai könyvtár.

Állománya 322 kötet. Betűrendes katalógusa van.

Könyvtárnok: F r ő h l i c h P á l tanító.

NAGY-BITTSE. (Trencsén várm.)

Az olvasóköri könyvtára.

1875-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 764 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van egyleti tagok részére.

Évi javadalmazása változó.

Főkönyvtárnok: dr. Pokorny György; *alkönyvtárnok*
Treszkony Lajos.

NAGY-BUTTYIN. (Arad várm.)

Az arad-buttyini kaszinó könyvtára.

1867-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 750 kötet, egy teremben elhelyezve, 100 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalógusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett hetenkint kétszer van nyitva. A vidéki kaszinói tagok megbizottjuk által is vihetnek ki könyvet.

Könyvtárnok: Gombos Antal.

NAGY-DISZNÓD. (Szeben várm.)

Az ág. ev. felső népiskola tanítói és általános könyvtára.

1870-ben keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2498 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltár-katalógusa van.

Használók számára vasárnap d. e. 8—10-ig nyitva van kikölcsönzés végett.

Évi javadalmazása átlag 120 kor., melyet az olvasóközön-ségtől kap.

Könyvtárnok: Connert Ede tanító.

NAGY-ENYED. (Alsó-Fehér várm.)

A Bethlen-főiskola múzeuma és könyvtára.

A könyvtár első anyagát a Bethlen Gábor fejedelem bibliothékája képezte, de ezt 1658-ban az Erdélyre zuditott tatárhad Gyulaféhérváron teljesen fölégette. 1662 óta Nagy-Enyeden van a kollégium, s könyvtára is akkor keletkezik újra, s állandóan gyarapszik 1848-ig. Csernátoni Pál, Ajtai Abód Mihály, II. Kovács József tanárok könyvtárai és Bethlen Kata gazdag könyvtára, számos ritkasággal és unikummal, kebelezettek beléje. 1848/9-ben azonban az egész könyvtár úgy felprédáltatott és szétszóratott, hogy belőle alig 2—300 darab került vissza. Az 1850-es években tehát harmadszor alakul az intézet könyvtára. Nevezetes része a gr. Mikó Imrétől 1863-ban ajándékozott 823 kötetet számláló római és görög klasszikusok beces és ritka kiadásaiból álló könyvtár. Más ajándékozók: Zeyk Károly főgondnok, Király Mihály esperes, Ince Simon lelkész, Tompa Ádám, stb. Mikó Imre gróf hagyatékából az általa megvásárolt Aranka György-féle könyvtárnak mintegy 5000 kötetnyi részét kapta az intézet. Gáspár János tanfelügyelő hagyatékából is 2000 darabnyi, jobbra paedagógiai könyvgyűjteménnyel gyarapodott. 1858-ban, az ifjúsági olvasó- és önképzőkörtől alapítva, külön ifjúsági könyvtár keletkezett, melynek két része volt: érettebb ifjak könyvtára és gyermekkönyvtár; ez utóbbit 1886-ban Váró Ferencz akkori gimnáziumi igazgató-tanár osztályonként szétszétva kezdte kezelteni s jelentékenyebben gyarapítani az I—VIII. gymnasium osztály számára; a könyvtár törzs-részét kiválóbban csak theologusok használták. 1897-ben, szükségesnek mutatkozott alapos kielejtés után, a könyvtár törzs-része a gimnázium két felső osztálya s a tanítóképző érettebb növendékei számára rendeztetett be. A régiségtárt igen csekély kezdetből Herepey Károly a kollégium kiérdemült tanára fejlesztette a Marosvölgye és a szomszédos vidék legjelentékenyebb praehistorikus gyűjteményévé. Az ásatásaiból származó leletek terület szerint vannak a főiskola új épületének földszintjén két díszes teremben elhelyezve. Az állam az ásatások folytatására 1898-ban 400 kor. segélyt engedélyezett, s a főiskola ennek fejében 1898 nov. 29-ikén kimondta, hogy a gyűjteményt a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősége ellenőrzése alá helyezi.

a) Múzeum.

Állománya 3656 drb régiség, 3488 drb érem, 14820 drb állat, 6560 drb növény, 12687 drb ásvány, elhelyezve négy teremben.

Leltára, szerzeményi naplója és szakrepertoriuma van.

Megtekinthető mindennap.

Javadalmazása, a régiségtaré 150 kor., a természetrajzi gyűjteményé 500 kor., a kollégium pénztárából.

A régiségtár őre: Bodrogi János tanár; *a természetiek táráé*: Elekes Károly tanár.

b) A nagy könyvtár.

Jellege általános és theologiai, 1896-ig e két irányban fejlesztetett; azóta az összes középiskolai szaktárgyaknak és oktatásnak megfelelő irányban.

Állománya 31,770 kötet (ezek között 19 ösnyomtatvány, 29 darab régi magyar nyomtatvány), 203 kézirat, három teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekessége Miskolczi Puh Pál, Halotti prédikációinak (h. n. 1633.) egyetlen példánya. Czédula-, tárgyi és elhelyezési katalógusa van.

Használók számára hetenkint 6 órában nyitva van; az intézet tanárai számára az olvasóterem, mint dolgozószoba, minden alkalmas időben.

Kikölcsönzés van az intézet tanárainak minden megszorítás nélkül, tanulóknak egyes tanárok ajánlatára, idegeneknek a kollégiumi előljáróság külön adott engedelmével.

A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket a kollégium előljáróságának engedélyével.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet a kollégium pénztárából kap.

A nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskola nagykönyvtárának többszörös példányai. (Nagyenyed, 1883.) — A nagyenyedi ev. ref. kollegium könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1884. évf.)

Könyvtárnok: Váró Ferencz.

c) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2404 kötet egy teremben és az osztálytermekben alkalmazott szekrényekben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Általános czédula-, osztályonként betűrendes és csoportonként az elhelyezést mutató katalógusa van.

Használók számára hetenkint egyszer van nyitva kikölcsönzésre. A könyvtár melletti olvasóteremben hirlapok, folyóiratok, enciklopédikus és szak-kézikönyvek vannak közhasználatra elhelyezve.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulóktól fizetett 1 koronás díjakból s egy alapítványból kap.

Könyvtárnok: Váró Ferencz.

A kir. orsz. fegyintézet könyvtára.

Állománya 485 mű, 1220 kötet, 428 füzet és 5 térkép, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

A fegyenczek részére minden vasárnap a délelőtti istentisztelet után van a könyvkiosztás

Könyvtárnok: Tóth Sámuel fegyintézeti ev. ref. lelkész.

A minorita rendház könyvtára.

1827-ben keletkezett

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 965 kötet, egy teremben elhelyezve.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés ninos.

Könyvtárnok: Papp Pongrácz s. lelkész.

NAGY-KANIZSA. (Zala várm.)

Az államilag segélyezett közs. polgári fiúiskola tanári könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 964 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.

Használók számára hetenként egyszer kikölcsönzés végett nyitva van; kivételesen az intézethez nem tartozó tanárok és tanítók is használhatják.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet Nagy-Kanizsa város pénztárától kap.

A felső kereskedelmi iskola könyvtára.

Állománya 247 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az iskolát fenntartó nagy-kanizsai izr. hitközségtől kap.

Könyvtárnok: Bún Samu igazgató.

Az izr. elemi és polg. iskola tanári könyvtára.

1875-ben keletkezett. Katalógusa 1890-ben jelent meg.

Állománya 952 kötet egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az izr. hitközség pénztárából kap.

Könyvtárnok: Halász Jenő.

A kaszinó könyvtára.

Állománya 3805 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betűrendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van tagok részére.

A nagy-kanizsai kaszinó könyvjegyzéke. (N.-Kanizsa, 1899.)

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

1765-ben keletkezett.

Állománya 3000 kötet, 20 kézirat, több régi térkép és metszet, egy teremben elhelyezve. Cszédula betűrendes és tárgyi katalógusa van.

A ház tagjai számára mindenkor nyitva van. A rend tagjai számára a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: dr. Perényi József.

A községi főgimnázium könyvtára.

1765-ben keletkezett. Alapítója gróf Batthyány Lajos, Magyarország nádora.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3000 kötet egy kis éremgyűjteménnyel együtt egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 560 kor., melyet a könyvtár Nagy-Kanizsa városától kap.

Könyvtárnok: Suller János tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1500 kötet.

Leltára van.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1690-ben keletkezett.

Theologiai irányban fejlesztetik.

Állománya 4710 kötet, ezek között 1 nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Szakkatalogusa van, egy újabb most készül.

Halis István, A Ferencz-rend kanizsai zárdája. (Nagy-Kanizsa, 1899.)

NAGY-KÁROLY. (Szatmár várm.)**A kegyes-tanítórend házi könyvtára.**

Alapját gróf Károlyi Sándor vetette meg, 1727-ik évi december 24-iki adományával, a mely állott 39 műből 48 kötetben.

Állománya 8033 kötet, (köztük az apró nyomtatványok gazdag gyűjteménye és több régi magyar nyomtatvány), 3495 kézirat és több térkép, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Kikölcsönzéshez a házfőnök engedélye szükséges; e feltétel mellett a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 80—100 kor., melyet a tárházi pénztárból kap.

Könyvtárnok: Vanke József.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Alapját a kegyesrendiek algimnáziumának kézikönyvtára teszi. Ezt a főgimnázium teljes kiegészítése óta Nagy-Károly városa fejleszti és gyarapítja. A nagy-károlyi megyei kaszinó hirlapgyűjteményét helyezte el benne oly feltétel alatt, hogy e lapokat a főgimnáziumi igazgatóság tudtával és beleegyezésével bármelyik kaszinói tag használhatja.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1030 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 3—400 kor., melyet Nagy-Károly rendezett tanácsú várostól kap.

Hain József, A román. kath. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értésítőben.)

Könyvtárnok: Dr. Czirbusz Géza.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1500 kötet.
Leltára van.

NAGY-KIKINDA. (Torontál várm.)

A m. kir. áll. gimnázium könyvtára.

1877-ben keletkezett

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1500 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Albert János.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1013 kötet, köztük néhány régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van, a mely az egyes osztályoknak megfelelően van beosztva.

Évi javadalmazása átlag 400 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: Szalay Jenő.

NAGY-KÖRÖS. (Pest várm.)

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

A könyvtárra vonatkozó első írott adat 1687-ből való; az egyház ez évben kimondja, hogy lelkészei és rektorai használatára a szükséges segédkönyveket megveszi, s ezek azután a könyvtár tulajdonába mennek át. 1712-ből van betűsoros katalógus, melyben 130 könyv, közte 7 magyar van feljegyezve. 1751-től az egyház évenként bizonyos összeggel járul a könyvtár gyarapításához s az iskolai növendékektől gyűjtött supplicationalis pénz nagy részét is a könyvtárra fordítja. 1801-ben a hasznavehetetlen könyvek eladásából 77 frt 5 kr. jött be. A könyvtárt gr. Teleki László, gr. Teleki Sámuel, Szilassy József, Szilágyi Ferencz, Tanárky Gedeon, Szilágyi Sándor, Balla Antal, Balog Mihály tanár, Csapai Péter lelkész, Galgóczy Gábor, Somogyi Rudolf pesti tanár, Deák Mihály tanár tekintélyes könyvgyűjteményeik adományozásával gyarapították; ujabban az egyháztanács megvette Kiss Lajos tanár filológiai szakkönyvtárát.

A VII. és VIII. osztály könyvtára az önképző körrel együtt a 40-es években keletkezett. Az I—VI. osztály könyvtára felállítását 1894. szeptemberben a tanári kar indítványára az ev. ref. egyháztanács rendelte el.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 18,336 kötet, köztük 80 drb régi magyar nyomtatvány és 2 drb unikum, továbbá 187 kézirat, két teremben elhelyezve. Czédula- és betűrendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van. A tanárok, a választmány tagjai, a lelkészek díjtalanul kapnak ki könyvet, más ismert egyének kellő biztosíték nyújtása mellett, szintén vehetnek ki könyvet.

A könyvtár más helyekre csak ismert tudósoknak, vagy hazai intézeteknek küld könyvet kellő biztosíték s térítvény mellett.

Évi javadalmazása 448 kor., melyet alapítványából és a főgimn. pénztárból kap; ezenkívül az évi beírásdíj egy része is gyarapítására fordittatik.

Ádám Gerzson és dr. Joó Imre, A nagy-körösi ev. ref. főgymnasium története. (Nagy-Körös, 1896.) — Galgóczy Károly, Nagy-Körös város monographiája. (Nagy-Körös, 1896.)

Könyvtárnok: Mészöly Gáspár főgimn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1204 kötet, két tanteremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet részben a főgimn. pénztárból, részben az önképző-kör pénztárából kap.

Könyvtárnok : Szalá y Gyula főgimn. tanár.

A kertészeti egylet könyvtára.

1884-ben keletkezett, midőn a feloszlott nagykőrösi egyenlőségi kör 390 kötetet ajándékozott a kertészeti egyletnek.

A könyvtár jellege szépirodalmi, gazdasági és kertészeti.

Állománya 460 kötet, egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára az olvasóterem mindig nyitva van.

Kikölosönzés van vasárnap d. e. 10—12-ig. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok : H a j d ú L á s z l ó.

A városi kaszinó könyvtára.

A 60-as évek elején keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 1227 kötet, két teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes tárgyi katalogusa van.

Használók számára kikölosönzés végett minden kedden és pénteken d. u. 5—6-ig nyitva van.

Évi javadalmazása, melyet a kaszinó pénztárából kap, a szükséghez képest változik.

A Nagy-Kőrösi Városi Kaszinó Könyvtárának Névsora. (Budapest, 1876.) — A Városi Kaszinó 50 éves története. (Nagy-Kőrös, 1888.) — A Nagy-Kőrösi Városi Kaszinó Könyvtárában meglevő könyvek jegyzéke és a Kaszinó alapszabályai. (Nagy-Kőrös, 1899.)

Könyvtárnok : B e n k ó I m r e.

NAGY-RÓCZE. (Gömör várm.)

Az állami polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

A polgári iskoláé 1876-ban, a felső kereskedelmié 1890-ben szerveztetett.

Állománya 1320 kötet, egy teremben elhelyezve 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Könyvtárnok: Teleky László tanár.

NAGY-SZALONTA. (Bihar várm.)

A községi gimnázium könyvtára.

Az ev. ref. egyházközség alapította.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 4000 kötet, egy teremben elhelyezve.

Most van rendezés alatt.

Gere Ferencz és Katona Mihály, A nagyszalontai közs. algimnázium 200 éves múltjából. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: dr. Móczár József.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1000 kötet. Leltára van.

NAGY-SZEBEN. (Szeben várm.)

Az ág. evang. tanítóképző-intézet könyvtára.

1878-ban keletkezett.

Állománya 1350 kötet, egy teremben elhelyezve. Cézéda-katalógusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az intézet alapjából kap.

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

Az intézetet a XVI. században alapították.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 11.000 kötet.
Szakkatalogusa van.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1800 kötet.
Leltára van.

Az ág. ev. főrealiskola könyvtára.

1842-ben alapították.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 500 kötet.
Czédula- és szakkatalogusa van.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 100 kötet.
Leltára van.

Báró Brukenthal-múzeum.

Báró Brukenthal Sámuel, Erdély kormányzója († 1803.), a múlt század második felében nagy áldozatokkal létrehozott könyvtárát, érem- és régiséggyűjteményét, képtárát és ásványgyűjteményét végrendeletileg nyilvános múzeummá tette és 36,000 frtnyi tőkével látta el. Az örökhagyó a múzeumot egyes utódjainak védnöksége alá helyezte, azzal a kikötéssel, hogy ha ezek férfágon kihalnak, a tulajdonjog a nagyszebeni ev. egyház által fentartott gimnáziumra szálljon át. Ez 1872-ben meg is történt, a mikor a gyűjteményekkel együtt a Brukenthal-palota is a nagyszebeni ev. egyház tulajdonába ment át. A könyvtár az ág. ev. gimnázium Kapellen-Bibliothek néven ismert, ösnyomatványokban gazdag könyvtárán kívül, a felosztott nagyszebeni jogakadémia könyvtárával gyarapodott. A régiségtár praehistorikus és római tárgyakon kívül, melyek egyrészt néhai Ackner Mihály János hammersdorfi lelkész gyűjtéséből származnak, különösen a szászföldi közép- és ujabbkori

ötvösművek és iparművészeti tárgyak tekintetében bir jelentőséggel. A múzeum alaptökéje újabb adományok által több mint 240,000 koronára növekedett.

A múzeum állománya: *a)* könyvtár, mintegy 100,000 kötet, 968 kézirat és 38 oklevél; *b)* képtár, 1239 olajfestmény, 134 kötetnyi rézmetszet-gyűjtemény; *c)* érem- és régiségtár, mintegy 50,000 drb érem (a régiségek most vannak összeszámlálás alatt) és 249 gipszlenyomat; *c)* ásványgyűjtemény 3671 drb. El vannak helyezve a báró Brukenthal-palotában.

Az összes gyűjteményeknek szerzeményi naplója, leltára és a felállítás szerint vezetett katalogusa van. A könyvtár anyagáról ezenkívül betűrendes czédula-katalogus és szakrepertoriumok vezetettek.

Megtekinthető minden csütörtökön díjtalanul, más napokon 40 kr. belépti díj mellett. A könyvtár olvasóterme naponkint d. e. 11—1-ig és d. u. 3-tól 5-ig, július és augusztusban d. e. 11-től 1-ig van nyitva.

Javadalma 16.000 kor., melyet az alapítvány kamataiból kap; ebből a könyvtárra 6000 kor. fordítatik.

Csáki Michael, Skizzen zu einem Führer durch das Baron Brukenthal'sche Museum. (Nagy-Szeben, 1895.) — Katalog der Bibliothek des Baron Brukenthal'schen Museums in Hermannstadt. 1—2. füzet. (Nagy-Szeben, 1896—98.)

Múzeumi őr: Csáki Mihály tanár. **Segédőr:** Weiss Vilmos tanár. **Gyakornokok:** Jersche Tivadar és Schmidt János.

Az erdélyi főegyházmegyei görög keleti román papnevelő-intézet könyvtára.

Állománya 1946 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 240 kor., melyet tandíjából kap.

Könyvtárnok: dr. Stroia János.

Az erdélyi természettudományi egyesület múzeuma.

Az egyesület 1849-ben keletkezett és Bielz Mihály természetrajzi gyűjtésével vetette meg gyűjteményei alapját. A lassan, de tervszerűleg gyarapodott gyűjteményeknek 1851-ben az ev.

gimnázium adott helyet. Az egyesület 1858-ban az u. n. kék városháza termeibe, 1862-ben egy külön e célra kibérelt házba költözött be. 1866-ban 4500 frtéért megvették Aokner gazdag ásvány- és őslény-gyűjteményét; a vételárhoz az erdélyi honismertető egyesület (Verein für Sieb. Landeskunde) 2000, a szász nemzetiség egyeteme 2500 forinttal járultak, minek fejében az egyesület kötelezte magát, hogy az összes erdélyi szász evang. iskoláknak juttat ásványgyűjteményeiből és könyveinek kettős példányából. 1873-ban Breckner A. dr. gazdag japáni néprajzi gyűjteményét, 1877-ben Fickeli J. C. afrikai útjában szerzett állat-gyűjteményét, 1878-ban Kayser G. A. dr. herbariumát ajándékozta az egyesületnek. 1873-ban a gyűjtemények a Bruken-thal-palotában kaptak csekély (200 később 300 frtnyi) bérért alkalmas helyiséget. A nyolczvanas évek gyarapodásából legjelentékenyebbek a Füss Mihály († 1888) hagyatékából származó, 26,151 drbból álló herbarium, 200 kötetnyi szakkönyvtárral, a Binder János tengerész-orvos által ajándékozott exotikus madárgyűjtemény, Deubel Frigyes által gyűjtött barcasági rovargyűjtemény (1300 faj 3000 példányban) stb. 1894/95-ben építé fel az egyesület mai múzeumi palotáját, melyben gyűjteményei végleges és értéküknek megfelelő elhelyezést nyertek.

Gyűjteményei a következő csoportokra oszlanak: 1. állattár: a) emlősök, b) madarak, c) reptiliák és kétlakiak, d) halak, e) moltszok (2000 faj körül), f) crustaceák, g) arachnidák és myriopodák, h) hymenopterák, i) coleopterák, j) lepidopterák, k) dipterák, hynchoták, neuropterák, orthopterák, l) férgek, m) echinodermák, n) coelenteraták; 2. növénytár; 3. ásványtár és geológiai gyűjtemény; 4. néprajzi gyűjtemény; 5. könyvtár (1400 munka és több ezerre menő folyóirat). Mindez 8 helyiségben van elhelyezve.

A gyűjtemények — a téli hónapok kivételével — minden vasárnap és csütörtökön d. e. 10-től 1-ig díjtalanul nyitva vannak.

Verhandlungen und Mittheilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt. I—XLIX. kötet. (Nagy-Szeben, 1849—1898.) — Der Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften in Hermannstadt. (Nagy-Szeben, 1896.)

Igazgató: Kimakowicz Mór.

Az erdélyrészi ág. evang. egyházkerület könyvtára.

Az u. n. superintendensi könyvtárból keletkezett, mely a szorosan vett consistoriumi részzel együtt a kerület régi vezetőinek könyveit tartalmazza. A modern könyvtár zömét azonban

Zimmermann József Andrásnak 1875-ben, továbbá Gebbel Ferencnek 1877-ben ajándékozott könyvtárai teszik, a melyek a katalógusban is külön vannak felvéve és elhelyezve is önállóan vannak. Ujabban Teutsch G. D. hagyatékából került oda néhány száz kötet.

Állománya 10,000 kötet, ezek között néhány önyomtatvány és kézirat, egy pár drb oklevél, térkép, metszet és érem, hat teremben elhelyezve. Betűrendes, szakok szerinti nyomtatott katalógusa van.

Használók számára szerdán 11-től 1 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van térítvény mellett, megbízható egyéneknek. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása nincs meghatározva.

Katalog der Bibliothek der evang. Landeskirche A. B. in Siebenbürgen. (Nagy-Szeben, 1889.)

Könyvtárnokok: Fritsch Károly, dr. Orendt Frigyes, Weiss Vilmos.

Kárpát-múzeum.

Az 1880-ban keletkezett erdélyi szász Kárpát-egyesület alapította és 1895-ben nyitotta meg a nyilvánosság előtt. Alapját a Binder Frigyes-féle tengerentúli néprajzi gyűjtemény vetette meg. A természettudományi egyesület múzeumának földszintjén van elhelyezve. Az egyesület a fősulyt az erdélyi szász népviseletek és néprajzi tárgyak összegyűjtésére helyezi.

Állománya mintegy 2000 darab, 3 teremben elhelyezve.

Évi javadalma mintegy 4000 kor., melyet az egyesület saját pénztárából fizet és közadakozás útján szerez be.

Jahrbuch des Siebenbürg. Karpathen-Verein's I—XVII. évf. (Nagy-Szeben, 1881—1897.)

Igazgató: Dr. Bruckner Vilmos. Titkár és múzeumi őr: Sigerus Emil.

A magyar királyi állami főgimnázium könyvtára.

1780-ban keletkezett, midőn a régi latin iskola II. József alatt öt osztálylyal újra megnyílt. 1855-ben 700-nál több kötet állami költségen vétetett meg a Benigni-féle könyvtárból. Sok növénytani mű a Baumgartner-féle könyvtárból került mint ajándék a főgimnázium birtokába. A bécsi cs. és kir. tud. akadémia 1896-ig összes kiadványait ajándékképp küldte meg az intézetnek.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános, különösen a klasszikai filologia és a természettudományi szak van nagyobb mértékben képviselve.

Állománya 8764 kötet (ezek között két ösnyomtatvány), négy kézirat és 10,000-nél több németországi iskolai értesítő, a magyarországi középiskolák programjainak majdnem teljes gyűjteménye, térkép és éremgyűjtemény, három teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes, czédula és elhelyezés szerinti katalógusa van.

A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 800—1000 kor., melyet a m. kir. vallás és közokt. minisztériumtól kap.

Dr. Boros Gábor, A nagy-szebeni állami főgimnázium történelme. (Nagy-Szeben, 1896.)

Könyvtárnok: Strauch Béla.

b) Ifjúsági könyvtár.

A könyvtár majdnem négy tized-részt német művek teszik, minthogy a főgimnáziumban a tanítás nyelve 1868-ig kizárólag német volt.

Állománya 1382 kötet, egy teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára hetenkint kedden és szerdán délután 2—3-ig nyitva van, a mikor a külső használatra ki nem adható nagy ivalaku folyóiratok és a f. évi lapok és folyóiratok megjelent számai használhatók.

Évi javadalmazása átlag 500 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: Sinczky Géza tanár.

A magyar polgári kör könyvtára.

Az 1884-ben létesült magyar polgári kör 1887-ben egyesült az 1845 óta működő magyar olvasó egylettel, melynek már akkor 1881 művet számláló könyvtárát, szerelvényeit és minden egyéb vagyontát átvette. Ezen egyesülés alkalmával a »nagy-szebeni egyesült magyar polgári társas- és olvasó-egyesület« nevet vette fel. 1893 óta ismét az eredeti czím alatt működik. Katalógusai Bergay Józseftől 1879-ben, Dezső B. Antaltól 1893-ban és 1897-ben jelentek meg.

Állománya 3019 kötet, egy teremben elhelyezve.
Czédula-, betürendes és szerzők szerint betűsoros katalo-
gusa van.

Használók számára kikölcsonzés végett minden szerdán és szombaton délután nyitva van. Használati díj rendes tagoknak 2 kor. 40 fill., nem rendes tagoknak 4 kor. 80 fill.

Évi javadalmazása átlag 200 kor., melyet az olvasó tagoktól kap.

Könyvtárnok : Dezső B. Antal.

A Teréz-árvaház könyvtára.

A Teréz-árvaházi ifjusági és tanítói könyvtár mintegy 20 év előtt keletkezett. A plébániai könyvtár, körülbelül 1780-ban kezdett megalakulni, a meghalt árvaházi plébánosok, árvaházi igazgatók által a könyvtárnak hagyományozott többnyire theologiai és paedagogiai irányu könyvekből.

a) Tanítói és ifjusági könyvtár.

Paedagogiai, és ifjusági munkákat tartalmaz. Fejlesztése is ezen irányban történik.

Állománya 595 kötet. Szak-katalogusa van.

Az intézet tanárai és növendékei használják.

b) Plébániai könyvtár.

Jellege theologiai.

Állománya 1407 kötet. Szak-katalogusa van.

A városi fegyvertár.

Nagy-Szeben városa a tulajdonát képező fegyvereket, zászlókat, védelmi eszközöket és egyéb hadtörténelmi emlékeket, mintegy 25 év előtt a városháza egyik tornyában szakszerűen rendezve felállította. A gyűjtemény azóta örök letétemények útján is gyarapodik.

Állománya mintegy 500 db.

Leltára van.

Megtekinthető mindennap a hivatalos órák alatt.

Führer durch die Hermanstädter Rüstkammer. (Nagy-Szeben, év. n.)

Őr : Albrich Jenő városi gazda.

NAGY-SZOMBAT. (Pozsony várm.)

A kath. érseki főgimnázium könyvtára.

Az 1784 óta fennálló könyvtár 1878-ban lett jelentékenyebbé, midőn Sipeky Ágost, Prileszky Antal s Ordódy Mór családi könyvtárai egyesítették az előbbi kis gyűjteménnyel. Simor János bibornok, hercegprímás, Somogyi Károly és Bubla Károly esztergomi kanonokok szintén sok becses munkát ajándékoztak.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 21,973 kötet, ezek között 15 nyomtatvány és 41 kézirat öt teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti czédula- és betűrendes katalógusa van.

Kikölcsönzés megbízható és ismert egyének részére valamelyik tanár jóállása mellett van megengedve.

Évi javadalmazása 6—800 kor., melyet az érseki főgimnázium pénztárából kap.

A nagyszombati érseki főgimnázium könyvtára 1879-ben. (Nagy-Szombat, 1879.) — Horváth Zoltán, A nagy-szombati kath. érs. főgimnázium története. (Az 1894—95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok : Sinkó József tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 800 kötet.

Leltára van.

A községi polg. fiu-iskola könyvtára.

1870-ben keletkezett. Állapotáról az 1879/80. évi értesítő tartalmaz adatokat.

Állománya 2651 kötet, köztük 8 drb régi magyar nyomtatvány, egy éremgyűjteménnyel együtt, egy teremben elhelyezve. Czédula-jegyzék alapján készített, 7 külön kötetben vezetett, betűrendes szak-katalógusa van.

Könyvtárnok : Alszegehy János.

A magyar közművelődési-egyesület könyvtára.

A pozsonyi magyar közművelődési egyesület nagy-szombati fiókja alapította 1886-ban. A könyvtár alapjának létesítésére s az első beszerzésekre szükséges összeget Alszeghy Irma, a bpesti nemzeti színház tagjának ingyenes közreműködésével rendezett színelőadás és hangverseny jövedelme szolgáltatta. Nagyobb összegek jutottak a könyvtárnak a gróf Zichy Géza és Zilahy Gyula nemzeti színházi tag közreműködésével stb. rendezett hangversenyek jövedelméből. Nagy-Szombat város képviselőtestülete 1894-ben 200 koronát szavazott meg újabb beszerzésekre. Nevezetesebb ajándékozók a m. tud. akadémia és Szabó Ferencz plébános.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 4052 kötet, 24 drb 1848/49. nyomtatvány (hirlapok, kiáltványok stb.) és 88 daraból álló zenemű-gyűjtemény, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betűrendes katalógusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden vasárnap délelőtt 9-től 12 óráig nyitva van.

A nagy-szombati fiók-egyesület vidéken (a nagy-szombati járás területén) lakó tagjainak is küld könyveket.

Évi javadalmazása a szükséghez képest változik.

Jelentés a pozsonyi magy. közm. egyesület nagy-szombati fiókjának működéséről 1886—1888. (Nagy-Szombat, 1888.) — Jegyzék a pozsonyi m. közműv. egyesület nagy-szombati fiókjának könyvtáráról. I. közlemény. (Nagy-Szombat, 1889.) II. közlemény 1341. számtól 3072. számig. (Nagy-Szombat 1893).

Főkönyvtárnok: Alszeghy János. **Könyvtárnok:** Kansch Ignác.

Az Orsolya-szűzek könyvtára.

1893-ban keletkezett. Wolfinan József 102, Schlick István 68 kötettel gyarapították

Magyar irodalomtörténeti és természettudományi irányban fejlesztik.

Állománya 1823 kötet egy éremgyűjteménnyel együtt egy teremben elhelyezve. Czédula-, tárgyi katalógusa van.

A növendékek részére minden szerdán és szombaton nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása átlag 100 kor., melyet a tanítónőképző-intézet és a polg. iskola növendékeiktől beszedett 1 kor. évi díjából kap.

Könyvtárnokok: M. Alfonza és Szádoczky Berta.

A római kath. elemi fiú-iskola könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 315 kötet, egy teremben elhelyezve, 9 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltár-katalogusa van.

Évi javadalmazása 40 kor., melyet a várostól kap.

Könyvtárnok: Horváth József.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Állománya 5000 kötet, három teremben elhelyezve.

Jellege theologiai.

Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

NAGYVÁRAD.

Az állami főreáliskola könyvtára.

1873-ban keletkezett, 1896-ban, midőn a főreáliskola új palotájába költözött, a tanári és ifjúsági könyvtár egymástól elválasztott és a tanári könyvtár ugyanakkor újonnan rendezett. Az ifjúsági könyvtár 1885-ben a felfüggesztett ifjúsági önképzőkör mintegy 120 kötetből álló könyvtárát örökölte. A tanári könyvtár katalogusa, Endrődi Sándortól, 1885-ben, az ifjúsági könyvtár katalogusai 1881., 1897. és 1898. években jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

Katalogus 1885-ből. (Szerk. Endrődi Sándor.)

Állománya 7575 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betűrendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 1040 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Bach Nándor, *A nagyváradai m. kir. állami főreáliskola története, 1873—1895.* (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Krüger Viktor.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2481 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betűrendes katalogusa van.

Könyvtárnok: dr. Demek György.

A biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi-egylet múzeuma.

Biharvármegye közönsége 1871. nov. 27-ikén határozta el egy történelmi és régészeti társulat és azzal kapcsolatban régészeti múzeum létesítését, helyiséget ajánlva fel annak gyűjteményei számára. A társulat 1872. aug. 28-ikán alakult meg, és a megye területén talált emlékek összegyűjtésében oly gyorsan haladt, hogy 1872 végén már kiállítás rendezett. A múzeum tárgyai az u. n. kis megyeház két szobájában voltak elhelyezve, de a vármegyének később szüksége volt e szobákra s a múzeum akkor a biharmegyei gazdasági egyletnek a vám végén levő házában nyert elhelyezést. A már akkor 4737 darabból álló gyűjteményt itt helyszűke miatt rendszeresen nem lehetvén felállítani, fejlődésében hanyatlás állott be. 1885-ben Romer Flóris választotta az egyesület elnökévé; az ő első intézkedése az volt, hogy a múzeumot az apácák utcájában kibérelt két világos szobába költöztette át és rendszeresen elhelyezve, megnyitotta a közönség előtt. 1888-ban indultak meg a lépések önálló múzeumi épület emelése érdekében. A mozgalomnak hianar döntő fordulatot adott az a körülmény, hogy az 1887-ben elhunyt Ipolyi Arnold váradi püspök nagybecsű gyűjteménye a váradi l. sz. egyházmegye tulajdonába ment át. 1890-ben az egyesület ajánlatot tett az egyházmegyének, hogy az Ipolyi-gyűjtemény számára helyiségről gondoskodik, ha az egyházmegye hajlandó azt az egyesület gyűjteményeivel kapcsolatban a nyilvánosság előtt megnyitni. Schlauch Lőrincz bibornok az ajánlatot elfogadva, a múzeum-épület számára alkalmas területet ajándékozott. A múzeum közadakozásból és részben kölcsönből felépülvén, a gyűjtemények abba 1896. tavaszán helyeztetek el. Az új épület 1896. június 27-ikén adatott át rendeltetésének. Az állam a múzeumot 1896-ban 1000 koronával segítette, 1898-ban 400 koronát engedélyezett az ártándi és csökmői őstelepek felásására, 1899-ben ugyanannyit gyűjteményei gyarapítására. A könyvtár 1896-ban néhai ifj. Bölöni Sándor, 1894-ben Juricskay Dezső könyvgyűjteményeivel gyarapodott. Ide kerültek a Baranyi és Bölöni családok levéltárai is. Az egyesület a múzeumot 1898 nyarán hozott határozatával az orsz. főfelügyelőség ellenőrzése alá helyezte.

A gyűjtemény csoportjai: *a)* régiségtár, *b)* képtár, *c)* iparművészeti gyűjtemény, *d)* levéltár, *e)* könyvtár, hét teremben elhelyezve. Ez utóbbinak állománya 680 munka 1589 kötetben. Van leltári naplója és átnézeti katalogusa.

Nyitva van áprilistól novemberig minden vasárnap és ünnepen d. e. 10-től 1/2 1-ig és d. u. 3-tól 5-ig 20 fill. belépti díj

mellett, kedden és csütörtökön d. u. 3-tól 5-ig ingyen; a hét többi napjain a belépti díj 1 kor.

Hegyesi Márton, A biharvármegyei rég. és tört. egyesület évkönyve. 1885/6—1887/8. (Nagyvárad, 1888.) — Karácsonyi János, A biharvármegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyesület jelentése az 1888—92. évekről. (Nagyvárad, 1893.) — Karácsonyi János, Emlékkönyv a biharvármegyei és nagyváradai rég. és történelmi egyesület múzeum-épületének megnyitó-ünnepéről. (Nagyvárad, 1896.) — Kalauz a biharvármegyei és nagyváradai rég. és tört. egyesület múzeumához. (Nagyvárad, 1896.) — A biharvármegyei és nagyváradai rég. és tört. egyesület 1896/97-iki évkönyve. (Nagyvárad, 1897.)

Múzeumi őr: Cséplő Péter. **Helyettes őrök:** Középpessy Gyula, dr. Némethy Gyula. **Könyvtárnok:** Makay József.

A felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1888-ban keletkezett.

A könyvtár kereskedelmi szakirányban, s e mellett történelmi és irodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 1296 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet tulajdonosától, a nagyváradai kereskedelmi csarnoktól kap.

Könyvtárnok: Báthory Ferencz tanár.

A jászóvári prémontrei kanonok-rend főgimnáziumának könyvtára.

Nagyobb része a nagyváradai akadémia könyvtárának a főgimnázium és a jogakadémia közti megosztásából 1856-, illetve 1858-ban került. Csekély könyvanyag már 1850-től fogva volt az intézet birtokában. A 80-as évekig csak ajándék útján gyarapodott, ettől kezdve már évenként egy bizonyos összeg fordítottatott vásárlásra. Nagyobb ajándékot Zádor Gyula táblai elnök juttatott a könyvtárnak.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 2188 mű, 4832 kötetben, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége: az 1894-ben néh. Zádor Gyula m. kir. ítélő táblai elnök örökösei által ajándékozott kézirat-gyűjtemény, mely a jelen század első felében élt írók és költők levelezését és kézíratait (a legtöbb Vörösmarty Mihályé) tartalmazza.

Szerzeményi naplója és betűrendes szakkatalogusa van. Évi javadalmazása 1200—1400 kor., melyet a tanulóktól beiratás czímen fizetett összegből kap.

Cseplő Péter, *A nagyváradí rom. kath. főgimnázium története (Az 1895/96-iki értesítőben.)* — Kolosváry Béla, *A jászóvári prémontrei kanonokrend nagyváradí főgimnáziumának tulajdonát képező tanári könyvtár jegyzéke. (Nagyvárad, 1897.)*

Könyvtárnok: Kolosváry Béla dr. tanár.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Az önképzőkör tagjainak pénzbeli és könyv-adományaiából keletkezett.

Állománya 387 mű, 725 kötetben. Leltára van.

A kir. jogakadémia könyvtára.

Keletkezett a nagyváradí latin szert. egyházmegye kebelében feloszlatoí szerzetesrendek, különösen a jezsuiták könyveiből, melyekhez utóbb egyesek adományai járultak. 1850-től állandó javadalmazásban részesül. Oda kerültek Müller Jakab Nándor (1800.), Sujánszky József (1831.), Turcsányi Vincze (1876.) és Kudelka József (1899.) jogtanárok könyvtárai.

A könyvtár jellege jogi szakkönyvtár.

Állománya 10,703 kötet és egy bonoztani gyűjtemény, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés csak tanárok, joghallgatók és ismert egyének részére van.

Évi javadalmazása 944 kor., melyet a tanulmányi alapból s átlag 300 kor., melyet az ujonnan belépő joghallgatóktól kap.

Bozóky Alajos, *A nagyváradí kir. jogakadémiai könyvtár. (Magyar Könyvszemle, 1887. évf.)* — U. az, *A nagyváradí kir. akadémia százados múltja, 1788—1888. (Budapest, 1889.)*

A lat. szert. püspöki könyvtár.

A könyvtár négy részből áll. A régi püspökségi könyvtár a Szaniszló előtti püspökök szerzeményeiből keletkezett és 2950 művet 6187 darabban foglal magában; ennek különösen a történelmi csoportja nagyrészt a XVI. és XVII. századból való műveket tartalmaz. A Szaniszló-könyvtár a legnagyobb és legrendezettebb része a könyvtárnak. Szaniszló Ferencz püspök, midőn a váradi püspökségről lemondott, 1869-ben 9823 kötetnyi egész könyvtárát, a püspöki könyvtárnak adományozta. Különösen theologiai irányban gazdag. A Lipovniczky-könyvtár a Lipovnoki Lipovniczky István püspök (meghalt 1885. aug. 12-én.) hagyatékából maradt 1215 műből áll, 1820 darabban. Ipolyi Stummer Arnold püspök (megh. 1886. decz. 2.) történelmi és különösen régészeti szempontból becses hagyatéka, mely a többiektől elkülönítve külön teremben foglal helyet, 3675 műből áll 7889 darabban. Ezekon felül egészen külön álló csoport a teljes Migne-féle gyűjtemény.

Állománya 25,800 kötet, ezek között 15 önyomtavány, négy teremben elhelyezve. Cszédula-, betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van megbízható és ismerős egyéneknek térítvény mellett.

Könyvtárnok: Nyáry Ignác.

NASZÓD. (Besztercze-Naszód várm.)

Az alapítványi főgimnázium könyvtára.

1863-ban, az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4995 kötet, két teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cszédula, betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 400—1000 kor., melyet a naszód-vidéki központi iskolai alaphól kap.

Könyvtárnok: Pletoru Gergely.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1000 kötet. Leltára van.

NEMES-VID. (Somogy várm.)

Népkönyvtár.

1884-ben keletkezett Sebestyén Pál plébános könyvgyűjtéséből.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 284 kötet, a plébánián elhelyezve.

Használók számára minden délelőtt, a vásár és ünnepnapokat kivéve, nyitva van kikölcsönzés végett. Minden kötet után két hétre 2 fillér díj fizetendő.

Könyvtárnok: Antal Lajos káplán.

NÉMET-BOGSÁN. (Krassó-Szörény várm.)

A kaszinó-egyesület könyvtára.

1870-ben keletkezett Putnik Béla szolgabíró kezdeményezésére.

Állománya 1079 kötet, egy teremben elhelyezve. Czedula-, betűrendes, tárgyi katalogusa van.

A kaszinó tagok számára kikölcsönzés céljából, szerdán 5-től 7-ig van nyitva. Kikölcsönzési határidő 14 nap. A könyvtár más helyre is küld könyveket.

Évi javadalmazása 100—200 kor., melyet a kaszinótól kap.

Könyvjegyzéke a német-bogsáni kaszinó-egyesület könyvtárának. (Budapest, 1877.) — A német-bogsáni kaszinó könyvtárának jegyzéke. (Német-Bogsán, 1898.) — Circular-Schreiben des Ausschusses, resp. Präsidiums an die Mitglieder wegen geschenksweiser Ueberlassung von Büchern für die Bibliothek aus Anlass des 25-jährigen Bestandes des Vereines. Német-Bogsán, 1895.) — Ondra Georg, Geschichte der N.-Bogsaner Casino-Bibliothek. (Krassó-Szörényer-Post, 1897/8. évf.)

Könyvtárnok: Ondra György tanító.

NÉMET-UJVÁR. (Vas várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1649-ben keletkezett; alapját gróf Batthyányi Ádám vetette meg.

A könyvtár jellege általános; e mellett különösen theologiai irányban fejlesztik.

Állománya 5000 kötet (ezek között 50 nyomtatvány) és 34 kézirat, két teremben elhelyezve. Betűrendes, tárgyi (befejezetlen) katalógusa van.

A könyvtár különös érdekességei a XVI. századi német-ujvári könyvsajtó termékei, köztük Clusius Károly Stirpium Nomenclator Pannonicus (1583.) című munkája; továbbá a középkori kéziratok közt a legrégebb magyarországi miscskönyv, egy Mátyás korabeli breviarium Janus Pannonius versével és egy 1470-iki magyar nyelvemlék.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van jótállás mellett. A könyvtár jótállás mellett más helyekre is küld könyveket.

Fejérvataky László, A Német-Ujvári Ferencz-rendi zárda könyvtára. (Különlenyomat a Magyar Könyvszemléből. Budapest, 1883.)

Könyvtárnok: Maitz Jácint zárdafőnök.

NYIRBÁTOR. (Szabolcs várm.)

A minorita rendház könyvtára.

1718-ban keletkezett.

Jellege theologiai.

Állománya 1300 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betűrendes katalógusa van.

Csak a rendház tagjai használják.

Könyvtárnok: Novák Adorján.

NYIREGYHÁZA. (Szabolcs várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

1861-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3219 kötet, 10 kézirat, 5 oklevél és 45 térkép, három teremben elhelyezve. Czédula katalógusa van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a főgimnáziumi pénztárból kap.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 200 kötet.

Leltára van.

Az ág. ev. tanítókör könyvtára.

1874-ben keletkezett.

Állománya 370 kötet, és 42 füzet egy teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Leltára van. Szerdán és szombaton van nyitva.

Kikölcsönzés csak az ág. ev. tanítókör tagjai számára van.

Könyvtárnok: Kubacska István.

A kaszinó könyvtára.

Keletkezett a nyiregyházi magyar olvasó-társaságnak 1832-ben történt megalakulásával. E társaság 1846-ban olvasó-egyesület néven szerepel. A kaszinó 1849 után tíz évig szünetelt. 1858-ban újra életre ébredt, de csak 1875-ben lett véglegesen, alapszabályival megerősítve. 1875-től fogva mindig nagyobb összeget fordít a könyvtárra, mely 1896-ban 1000 koronára emelkedett.

Állománya 3608 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak- és betűrendes katalógusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett hetenkint háromszor van nyitva.

Évi javadalmazását a tagok 4 koronányi könyvtár-dijaiból kapja.

Vietórisz József. A nyiregyházi kaszinó története. (Nyiregyháza, 1896.) — A nyiregyházi kaszinó könyvtárának jegyzéke. (Nyiregyháza, 1896.)

Könyvtárnok: Hoffmann Ferencz.

A polgári olvasó-egylet könyvtára.

Keletkezett 1868-ban. Katalógusa 1895-ben már 4-ik kiadásában jelent meg.

Állománya 1955 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi, betűrendes katalógusa van.

Használók számára minden héten 3 órában kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása az évi költségvetésbe felvett rendes 200 kor.

Könyvtárnok: Stoffan Lajos.

Szabolcsmegyei múzeum.

Az 1867-ben báró Vécsey József főispán kezdeményezésére alakult szabolcsmegyei régészeti egyesület alapította Nagy-Kállóban. Báró Vécsey távozása után az egyesület hanyatlásnak indult, majd végleg fel is oszlott. A gyűjtemények értékesebb része az 1876-iki budapesti régészeti kongresszus után, melyen ki volt állítva, évekig a magyar nemzeti múzeumban maradt s visszakerülve a nagy-kállói realiskolában raktárszerűleg nyert ideiglenes elhelyezést. 1892-ben Szabolcsvármegye Nyiregyszázán díszes székházat építtetvén, Nagy-Kállóból áthozatta a tárgyakat és a dr. Jósza András által ajándékozott gazdag régiséggyűjteménnyel egyesítve, megalakította a vármegyei régészeti múzeumot. Azóta a gyűjtemény rohamosan gyarapszik azon hallstadi, La-Téne-, népvándorlás-, honfoglalás- és Árpád-kori leletekből, melyeket Jósza András ásatai hoztak napvilágra. Az állam ez ásatait 1898-ban 800 koronával segélyezte; s a segély elfogadása által a vármegye a múzeumot a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya több ezer darab régiség. Szerzeményi naplója van. A múzeum nyitva van minden vasárnap d. e. 10-től 12-ig; de más napokon is megtekinthető.

Igazgató : Dr. Jósza András várm. főorvos.

Törvényhatósági közkönyvtár.

1898-ban keletkezett. A vármegye közgyűlési határozattal a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya mintegy 500 kötet, elhelyezve egy teremben. Szerzeményi naplója van. Czédula-katalogusa most készül.

Ez idő szerint csupán a vármegye központi tisztviselői használják.

NYITRA. (Nyitra várm.)

Az egyházmegyei könyvtár.

Alapítója néhai dr. Roskoványi Ágoston nyitrai püspök, ki 1879-ben a nagyobb papnöveldeben 100,000 koronát meghaladó költséggel díszes helyiséget rendeztetett be számára. A könyvtár az alapító körülbelül 30,000 kötetnyi könyvtárából,

továbbá néhai Vurum József és Palugyay Imre püspök gyűjteményeiből s a régi székesegyházi könyvtárból áll.

A könyvtár jellege tulnyomóan theologiai, de a többi tudományzakok is, kivált a történelem, jog és filológia kellően vannak képviselve. A könyvek beszerzésénél különös figyelem fordítottatik irodalmi színvonalon levő magyar művekre.

Allománya 50,000 kötet (ezek között 58 ösnyomtatvány, 48 régi magyar nyomtatvány), továbbá 608 kézirat, egy teremben elhelyezve, 6 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. A könyvtár különös érdekességei egy Veronában 1480-ban nyomtatott misekönyv hártypéldánya, Bornemisza Pál kéziratával; Ács Mihály, Zengedező mennyei kar cz. művének (Lőcse, 1706.) egyetlen ismert példánya; továbbá Ács Mihály Arany Lántza (Lőcse, 1706.)

Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Mínthogy olvasók nem jelentkeztek, hivatalos órák 1892 óta nem tartatnak. Kikölcsozítés van egy havi határidőre. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 3800 korona, melyet 57,400 koronányi saját pénzalapjából és néhai Roskoványi püspök alapítványából kap.

Dezso Adolf, A nyitrai egyházmegyei könyvtár. (Magyar Könyv-Szemle 1884. évfolyam) — Vagner József, A nyitrai egyházmegyei könyvtár kéziratai és régi nyomtatványai. (Nyitra, 1886.)

Könyvtárigazgató: Vagner József kanonok. *Helyettes könyvtárnok:* Dr. Tóth János theol. tanár.

A felsőmagyarországi közművelődési egyesület központi könyvtára.

1896-ban, a köteles nyomdatermékekről szóló törvény előkészítésekor, kezdett az egyesület a nyilvános közkönyvtár föllátásának eszméjével foglalkozni, s mindenekelőtt Turóc-Szent-Mártonban, Nyitrán és Breznóbányán kezdte meg a nyilvános könyvtár alapítását, mely célra 1897-ben 2000 koronát, 1898-ban 1000 koronát kapott. Az egyesület most indítja utnak I. számú vándorkönyvtárát, mely a földművelésügyi m. kir. miniszterium adományozásából 170 kötet könyvet tartalmaz. Az 1899-iki állami javadalomból a vallás- és közoktatásügyi miniszter az egyesület által szervezett népkönyvtárak gyarapítására 1000 kor. újabb államsegélyt engedélyezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 227 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvek csak az egyesület helyiségeiben állanak az egyesület tagjainak rendelkezésére.

A felvidéki magyar közművelődési egyesület évkönyve 1897/98-ról. (Nyitra, 1898.)

Könyvtárnok: Szilágyi László a F. M. K. E. irodatisztje.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

1701-ben keletkezett, midőn a piaristák Nyitrán megtelepedtek. A mult század első felének végén már elég tekintélyes könyvgyűjteményük volt. A rendi növendékek kolozsvári intézete számára, midőn az intézet 1894-ben megalakult, e könyvtár több száz kötet theologiai munkát engedett át. Miután a gimnáziumban a tanárok részére új könyvtár keletkezett, a házi könyvtár gyarapítása abban maradt.

Állománya 11,872 kötet, (köztük 20 régi magyar nyomtatvány), és 128 kézirat (többnyire régibb theologiai iskolai előadások diktatimai), három teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Szükség szerint nyitva van. Kikölcsozés van rendi tagok részére a rendfőnökség útján, meghatározott időre.

Évi javadalmazása 60 kor., melyet a rendház alapjaiból kap.

Könyvtárnok: Horvát Sándor.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A gimnáziumi tanárok 1776-ig a kegyesrend házi könyvtárát használták. A Ratio educationis óta az iskolai pénzből vásároltattak könyvek, igen szerény mértékben. Nagyobb lendületet a könyvtár 1867 óta nyert az által, hogy ettől kezdve a tan-szerátalányból évenként egy bizonyos összeg a könyvtár gyarapítására fordított. A könyvtár 1886-ig a kegyesrendi kollégiumban volt elhelyezve, midőn azt a jelenlegi gimn. igazgató a gimnázium épületének egy kisebb szobájába helyezte át. Az ifjúsági könyvtár 1868-ban keletkezett.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 4868 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes, tárgyi katalógusa van.

Használók számára hetenkint egyszer kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a gimnázium tanszer-átalányából kap.

Horvát Sándor, Okmánytár a piaristák Szent-László királyról címzett nyitrai kollegiumának történetéhez. (Az 1894/95 és 1895/96-iki értesítőkből.)

Könyvtárnok: Horvát Sándor.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 3056 kötet és 8 kézirat, (ebből 1471 kötet az alsó négy osztály növendékei számára külön kezelve) egy iskola-teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 320 kor., melyet a tanulóktól beszedett könyvtárdíjakból kap.

Könyvtárnokok: Turzó Ferencz és Greifel György tanárok.

c/ A Szent-Ágoston-egylet könyvtára.

Iskolai kézikönyveket tartalmaz.

Állománya 1830 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvek az iskolai év elején a szegény sorsú tanulók részére az egész iskolai év tartalmára kölcsönöztetnek ki.

Évi javadalmazása 700 kor.

Könyvtárnok: Horvát Sándor igazgató.

A róm. kath. felsőbb leányiskola könyvtára.

1895-ben keletkezett.

Állománya 2090 kötet, három teremben elhelyezve, 14 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltár szerinti katalógusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az intézet főnökségétől és növendékeitől kap.

Könyvtárnok: Polacsek E. Stella testvér.

A püspöki nagyobb papnevelő-intézet könyvtára.

A könyvtár jellege általános, szorosabban theologiai és történelmi.

Állománya 5000 kötet, köztük 51 drb 1711 előtti nyomtatvány egy teremben elhelyezve. Betűrendes, tárgyi katalogusa van.

Az intézet előljárói, tanárai és növendékei használják.

Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

A könyvtárnoki teendőket a tanulmányi felügyelő végzi.

OKOLICSNÓ. (Liptó várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1698-ban keletkezett.

Állománya 1865 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

OROSHÁZA. (Békés várm.)

A kaszinó könyvtára.

1857-ben a kaszinóval egy időben keletkezett. Katalogusai 1878., 1883. és 1898. években jelentek meg.

Állománya 1703 kötet, egy teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden szerdán és szombaton d. u. 1—2 óráig van nyitva.

A könyvtár más helyre csak a kaszinó elnökének beleegyezésével küld könyvet.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könyvtárnok: Fabriczy Pál.

ORSOVA. (Krassó-Szörény várm.)

Az állami tanintézetek könyvtára.

Alapítása egybeesik az intézetek felállításával. Gyarapodik egyesek adományaiból.

Állománya 2312 kötet, két teremben elhelyezve. Számszerinti katalogusa van.

Kikölsönzés van; a könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Polgári iskolai könyvtárnok: Müller Adolf polg. isk. tanár; *elemi fiúiskolai könyvtárnok:* Lichtfusz János elemi isk. tanító; *elemi leányiskolai könyvtárnok:* Schlanger Malvin el. isk. tanítónő; *ifjúsági könyvtárnok:* Keszler Károly polg. isk. tanár.

OSTFI-ASSZONYFA. (Vas várm.)

A dalegylet könyvtára.

1877-ben keletkezett.

A könyvtár népies, gazdasági és szépirodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 167 kötet, az ev. iskola egy termében elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

A tagok ingyen használják; nem tagok két hétre kötetenkint 2 krt fizetnek.

Évi javadalmazása 20 kor., melyet a dalegylettől kap.

Könyvtárnok: Berecz Gábor evang. tanító.

OSZTOPÁN. (Somogy várm.)

A plébánia könyvtára.

A plébánia fennállása, 1819 óta a plébánosok ajándékozásából gyűlt össze. A közönség használatára is meg van nyitva.

Jellege theologiai és jogtudományi.

Állománya 203 kötet. Leltári katalógusa van.

PANCSOVA.

Az állami polgári iskola könyvtára.

Az iskola 1871-ben alapított; akkor vette át az ott létezett u. n. »Hauptschule« csekély számú könyvtárát.

Állománya 728 kötet, (ebből 437 kötet az ifjúsági könyvtaré) egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Könyvtárnok: Geöser Béla tanár.

A m. kir. áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1895-ben az intézettel egyidejűleg keletkezett.
 Állománya 179 kötet, egy teremben elhelyezve.
 Betűrendes katalógusa van.
 Használók számára minden nyitva van.
 Évi javadalmazása átlag 200 kor., melyet a tanulóktól
 könyvtárdíj czimén kap.

Könyvtárnok : Zilahi György tanár.

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

Az 1852-ben megnyílt cs. kir. határőrvidéki alreáliskola igényeihez mérten 20 évig kisszámú német nyelvű művekből állott a szaporodás. Az intézet 1872-ben a magyar kormány által átvétetvén s fokozatosan állami főgimnáziummá alakítatván, azóta nagyobb mérvben gyarapodott. Az ifjusági könyvtár az 1880/81. isk. évben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5460 kötet és 1870 füzet, ezen kívül isk. értesítő és tankönyv 3143 darab, kétteremben elhelyezve. Leltára, szak- és czédula- katalógusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

A pancsovai m. kir. állami főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok : Péterfi Lajos főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1749 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári szak-katalógusa van.

Hetenkint egyszer van nyitva.

Évi javadalmazása átlag 250 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czimén kap.

Könyvtárnokok : Gaskó Gyula és Kende Ferencz.

PANNONHALMA. (Győr várm.).

A Szent-Benedek-rend központi főkönyvtára.

Midőn Szent-István a pannonhalmi apátságot alapította, a benczések mindjárt könyvtárat is szerveztek ott. Szent-László, midőn 1093-ban a rendet birtokaiban megerősíti, már 72 kódexről szól, mint a rend könyvkészletéről. 1658-ból van egy lajstroma a könyvtárnak, mely 1614 kötetet mutat ki. II. József megszüntetvén a rendet, akkor már sok ezerre menő könyvtárat a budai egyetemi könyvtárnak adományozta, honnan többé vissza nem került. A rendet Ferencz király 1802-ben visszaállította és ezen évtől számítandó a pannonhalmi könyvtárnak is ujjaalapítása. Dr. Novák Krizosztom főpát, ki a rend visszaállításakor főigazgató volt, saját gyűjteményével 7273 munkával vetette meg a könyvtár alapját, azután összevásárolta az ausztriai felosztott rendek könyveit, Paintner Mihály győri főigazgató 6000 kötetét (1833), Berghofer Mihály győri kanonok (1835.) 2032 kötetét. Többen ezrivel ajándékozták a könyveket Pannonhalmának, úgy, hogy 1829-ben megépült a 37 oszlopos, galleriás rendszerű nagy csarnok-könyvtár 160 szekrényvel, 12—12 polczczal. Dr. Maár Bonifác győri benczés igazgató után (1855-ben) 4660 kötet, Sztachovics Remig után (1885-ben), 3531 kötet, Paur Iván után (1888-ban) 4695 kötet, Apa Benedek után (1897-ben) 3353 kötet és minden rendi tanár után több száz és ezer kötet jutott a könyvtárnak. A rend által fentartott bakonybéli, dömölki, tihanyi és zala-apáti apátsági és az esztergomi, győri, soproni, komáromi, kőszegi és pápai tanári könyvtárakból a ritkaságok mind ide kerültek; viszont a főkönyvtár kettős példányai a vidéki rendi könyvtárakat gyarapítják. 1896-ban a könyvtár kettős példányai összeirattak; akkor 22,836 kötet és 6681 füzet volt a duplumok száma; azóta ezek kötet-száma megközelíti a 30,000-et.

A könyvtár jellege általános. A rendi tanárok és tanárjelöltekre való tekintettel, minden tudomány-szakban fejlesz-
tetik, csak a jogi és orvosiban kevésbé.

Állománya 133,355 kötet, (ezek között 157 őnyomtatvány, 152 régi magyar nyomtatvány, 179 idegen nyelvű régi hazai nyomtatvány), továbbá 17,917 füzet és nagyszámú kézirat, egy csarnokteremben elhelyezve. Szakokon belül betürendes, cédulakatalogusa van.

Használók számára délelőtt 8—12-ig, délután 3—5 óráig nyitva van. Intézeti tagok kölcsönvétele a nyilvántartó könyvbe jegyeztetik, külső tagok térítvény ellenében kapnak ki könyveket.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 10,000 kor., melyet a főapátsági pénztár-ból kap.

Dr. Czinár Mór, »Monasteriologia«-ja I. kötetének elején (1858.) »Bibliotheca« 14. l. cz. alatt. — Kuncze Leo, A pannonhalmi könyvtár. Győr megye monografája. (Győr, 1874.) — Kuncze Leo, A pannonhalmi Szent-Benedek-rend könyvtárainak története és jelen állapota. (Magyar Könyvszemle, 1878. évf.) — Dr. Récsy Viktor, A pannonhalmi főapátság könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1895. évf.) — Dr. Récsy Viktor, A magyar sz. Benedek-rend központi főkönyvtára Pannonhalmán. Győr és Pannonhalma nevezetességei. (Budapest, 1897.) Exemplaria duplicata bibliothecae centralis Archi-Coenobii O. S. B. de S. Monte Pannoniae, quorum iudicem conscripsit Carolus Horváth, revidit Victor Récsyi. (Veszprém, 1896.)

Főkönyvtárnok: Dr. Récsy Viktor benczés. Segéd-tiszt: Ifj. Mertse János.

PÁPA. (Veszprém várm.).

Az ev. ref. főiskola könyvtára.

Az iskola a XVI. század első felében (valószínűleg 1531-ben), keletkezett ugyan, de a könyvtár létezésének kétségbevonhatlan nyomai csak a XVIII. század elejéről vannak, mely időből számos könyvbe van bejegyezve, hogy az a tanulók coetusának tulajdona. A jelen század folyama alatt a könyvtár birtokába jutottak Kazay Gábor, Deáky Gedeon, Pázmány Károly, Tóth Ferencz superintendens (1846.), Kerkapoly Károly (1891.) és Szilágyi József (1895.) könyvtárai. A könyvtár mellett régiségtár is létesült, mely 1867-ben Sárközy József 3832 darab-ból álló, főleg római éremgyűjteményével, 1878-ban báró Bal-dacci Antal 2288 drbból álló metszetgyűjteményével, 1889-ben Pap Gábor ref. püspök magyar éremgyűjteményével szaporodott.

Az ifjúsági könyvtár 1841-ben keletkezett, de csak az 1844-iki társulati szabályok intézkednek a könyvtár rendszeres kezeléséről, és a tisztviselők választásáról. Katalógusok 1889-ben és 1896-ban jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 22,157 kötet, (ezek között 6 önyomtatvány, 31 régi magyar nyomtatvány), 165 kézirat, 2288 drbból álló metszet-

gyűjtemény s mintegy 7000 drbból álló éremgyűjtemény, két teremben s egy nagy folyosón elhelyezve. Czedula katalogusa van, tárgyi katalogusa pedig készülöben.

Használók számára naponkint d. e. 11—12 óra között nyitva van. Kikölcsönzés van. Tanárok és tanulók minden megszorítás nélkül használhatják a könyvtárt, idegenek részére 8 hét a kölcsönzés határideje.

A könyvtár más helyekre csak püspöki engedély mellett küld használatra könyveket

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet az ev. ref. főiskolától kap.

A dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájának története 1531—1895. (Az 1895/96-iki értesítőben).

Könyvtárnok: Borsos István.

b) Az ifjusági képző-társulat könyvtára.

A könyvtár jellege általános. A gimnáziumi felső osztálybeli tanulók szükségleteinek megfelelő irányban fejlesztetik, de figyelemmel a theol. akadémia szükségleteire is.

Állománya 2505 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása melyet a főiskolai ifjusági képzőtársulattól kap, a szükséghez képest változik.

Borsos Károly, A pápai ev. ref. főiskolai képzőtársulat története 1841—1891. (Pápa, 1892.)

A kaszinó könyvtára.

1834-ben keletkezett.

Állománya 2348 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Tagok számára kikölcsönzés végett naponként d. u. 1—2-ig nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kaszinótól kap.

Könyvtárnok: Szupits Gyula.

A Szent-Benedek-rend gimnáziumának könyvtára.

Az elhalt pálosok és benczések után fenmaradt könyvekből keletkezett; az ötvenes évektől kezdve a rend évenként tetemes összeget fordított a különben majdnem kizárólag a gimnázium tanáraitól használt könyvtár szaporítására.

Az ifjusági könyvtár 1855-ben a Szent-István-Társulat, későbbben a benczés apátságok, székházak és tanárok adományaiból keletkezett. Nevezetesebb adományozók: Sárkány Miklós bakonybéli, Gácsér Leó kis-czelli apátok, továbbá Simon, Filperger, Mann, Jób, Kruesz, Stachovics, Polgár, Wéber, Kollár benczések. 1892-től az ifjuság fejenként 1 kor. könyvtár-díjat fizet. Mindkét könyvtár állapotáról az 1897/98. évi értesítő ad jelentést.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6672 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a pannonhalmi főapátságtól kap.

Bakonyvári Ildefonz, A pápai kath. gimnázium története a pálosok idejében. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Schulz Vendel benczés tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 862 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van hetenkint kétszer, fölváltva az I., II. és III., IV. osztályuaknak.

Évi javadalmazása átlag 140 kor., melyet a könyvtárdíjakból kap.

Könyvtárnok: Schulz Vendel benczés tanár.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Mikor Esterházy Ferencz gróf és hitbuzgó neje Tökölyi Katalin a rendet 1660. évben Pápa városában megtelepítették, néhány kötetnyi könyvvel is megajándékozták őket, s ez a néhány kötetnyi könyv volt első alapja a jelenleg fennálló könyvtárnak, melyet idők folyamán más jötevők könyvadományai s egyes kolostorok könyvtárainak kettős példányai gyarapítottak.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 1879 kötet (ezek között 5 önyomtatvány), egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Csak a zárda tagjai használhatják. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Somogyi Cyprián házfőnök.

PELSŐCZ. (Gömör és Kis-Hont várm.)

Az ev. ref. egyház iskolai és népkönyvtára.

Az iskolai könyvtár régibb keletü. A népkönyvtár azonban 1849-ben alapított adományozások után.

A könyvtár általános, népies jellegű és ebben az irányban fejlesztetik.

Állománya 1400 kötet, egy teremben elhelyezve.

Kikölcsönzés van hetenként kétszer, egyháztagoknak díj-talanul, idegeneknek 1 kor. évi használati díj mellett.

Évi javadalmazása 70—80 kor., melyet az ev. ref. egyháztól s főként a népkönyvtári alap jövedelméből kap.

Könyvtárnok: Csízi Béla ev. ref. ftanító.

PECS.

Az áll. főreáliskola könyvtára.

Az 1871/2-ik tanévben keletkezett. Katalógusa az 1893/94. évi értesítőben jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3282 kötet, egy teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes, tárgyi katalógusa van.

A tanárok használják, kik a könyveket egy hónapra ki is kölcsönözhetik.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Requinyi Géza, A pécsi állami főreáliskola története. (Pécs, 1894.)

Könyvtárnok: Kosztka György tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 3900 kötet. Betürendes katalógusa van.
Évi javadalmazását a könyvtárdijakból kapja.

***A ciszterczi-rend kath. főgimnáziumának
könyvtára.***

A liceumi könyvtárból, melylyel 1853-ig közös volt, a rendház könyvtárába mindössze az alsó 4 osztály tárgyaihoz és a természetrajzhoz szükséges új tankönyvek kerültek; ezekhez járultak a zirczi apátnak adományai. 1872-től kezdve maga a tanintézet szerezte be az egyes tudományzajokra vonatkozó műveket. Nevezetesebb adományozói: Tóth Ferencz, ciszt. r. tanár Szalay Alfréd dr., ciszt.; r. igazgató Bánffy Simon, kir. közjegyző Inczédy Dénes, ciszt. r. igazgató Biró Mór, ciszt. r. tanár. Katalógusa az 1893/94-iki értesítőben jelent meg. Az évi gyarapodást az évenként megjelenő értesítők közlik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3331 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes tárgyi katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Kikülsőnzés van ismert egyének részére minden díj nélkül, térítvény mellett.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a zirczi apátság pénztárából kap.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2298 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 600—600 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czimén kap.

Könyvtárnok : Dr. Mócs Szaniszló tanár.

***A dunagőzhajózási társaság pécsbányatelepi nép-
iskolájának könyvtára.***

A hatvanas években keletkezett.

Állománya 2691 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Használók számára minden vasárnap kikölcsönzés végett nyitva van. Két héten túl minden kötetért 4 fillér fizetendő. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 60 kor., melyet a dunagőzhajózási társaság pécsi bányagazgatóságától kap.

Könyvtárnok: M a t y u s I s t v á n.

Az izr. hitközség fiu- és leányiskolájának könyvtára.

1854-ben keletkezett. 1860-ban átvette a kir. mintaiskola. Ez 1871-ben megszűnván, a könyvtár az izr. hitközség tulajdonába jutott.

Állománya 313 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 100 korona.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

A könyvtár jellege közgazdasági, és ebben az irányban fejlesztetik.

Állománya 2100 kötet, 22 térkép, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Írott betűrendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van ismert egyének részére térítvény mellett.

A Porges-féle felsőkereskedelmi iskola könyvtára.

1875-ben keletkezett az iskola alapításával egyidejűleg.

A könyvtár jellege általános. A kereskedelmi szakirodalom termékeire fordítanak különösebb gondot.

Állománya 2500 kötet. Betűrendes katalógusa van.

Csak az ifjuság és a tanárok használhatják.

Évi javadalmazása átlag 400 kor., melyet beiratási és önképzőköri tagsági díjakból kap.

A püspöki könyvtár.

Mai épületét 1857-ben foglalta el.

Állománya mintegy 50.000 kötet, (köztük néhány 6nyomtatvány), továbbá néhány régi kézirat, egy régiség tárral 4 nagy és egy kisebb teremben elhelyezve külön olvasóhelyiséggel. Leltára van.

Könyvtárnok: Dr Szilvek Lajos.

A püspöki liceum könyvtára.

1833-ban, a liceum alapításakor keletkezett. Báró Szepesy Ignác volt pécsi püspök, az alapító, a tanszékekhez szükséges könyvek beszerzéséről is gondoskodott; ez időtől kezdve évről évre 600 kor. erejéig szereztetnek be szakmunkák.

A könyvtár jellege kiválóan jogi és ezen irányban fejlesztetik.

Állománya 5790 kötet, két nagy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Kikölcsönzés van tanárok és joghallgatók részére.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a Szepesy-féle liceumi alapítványból kap.

PODOLIN. (Szepes várm.)

A kegyes-tanítórend algimnáziumának könyvtára.

A tanári könyvtár a XIX. század elején, az ifjusági az 1865/9-ik tanévben, az intézet újbóli megnyitásakor keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5370 kötet. Tárgyi katalógusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 544 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden szombaton délután 2—3-ig nyitva van.

Évi javadalmazása átlag 50 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czimén kap.

Könyvtárnok: Jankura Béla tanár.

POPRAÐ. (Szepes várm.)

A magyarországi Kárpát-egyesület múzeuma.

A magyarországi Kárpát-egyesület már 1876-ban megindította a gyűlést egy Kárpát-múzeum létesítésére. Az 1881. évi közgyűlés Tatarafüreden elhatározta, hogy a múzeumot Popradon állítja fel; gyarapítására Husz Dávid poprádi polgár végrendeletileg 400 koronát hagyott. A Kárpát-egyesület 1886-ban, külön épületet emelt a gyűjtemények elhelyezésére. Az állam 1897-ben a múzeum kibővítésére 2000 koronát adományozott. Az egyesület a múzeumot 1898-ban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya 1. állattár, 120 emlős, 720 madár, 35 hal, 180 pókfaj, 300 rovar és lepke, 500 madártojás, 40 csontváz és koponya; 2. növénytár 4000 különfél növény és gomba, a Magas-Tátra 150 faneme; 3. ásványtár, 2200 db. 4. turisztika és néprajz, 25 olajfestmény, 570 fénykép és rajz, 4 dombormű, mintegy 2000 régipénz, 180 majolika; 5. könyvtár, a) nagy könyvtár 1752 mű 3680 kötetben, b) Ordódy-könyvtár, 964 mű 1518 kötetben, össz. 5197 kötet. Valamennyi csoportnak szerzeményi naplója és cédula-katalogusa van.

Kikölcsonzés van térítvény mellett.

A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket térítvény mellett.

Évi javadalom mintegy 700 kor., melyet a társulat saját pénztárából fedez.

Múzeumi őr: Danhauser Rezső. *Könyvtárnok:* Chodász János.

POZSONY.

Az ág. evang. liceum könyvtára.

Megalapítója Marth Mátvás liceumi rektor 1720-ban, kinek javaslatára az egyházközség 1724-ben megvette Gleichgross György ev. lelkész könyvtárát. 1734-ben Marth Mátvás 445 db-ból álló könyvgyűjteményét, 1757-ben Peschko Mihály subrektor könyveit örökölte a könyvtár. A Jeszenák család gazdag könyvtárát szintén a liceumi nagy könyvtár kapta 1799-ben; még előbb 1794-ben Hrabovszky József Pozsony városi tanácsos becses könyvgyűjteménye került oda. Institoris-Mossóczy Mihály, a pozsonyi ev. egyház magyar-tót lelkésze 1801 márczius hó 24-én kelt végrendeletében az ev. egyháznak hagyta ritka és nagy-

becsü könyvtárát s a könyvtár kezelésére és gyarapítására 3000 forintot hagyományozott. 1802-ben Sabel István tanár könyveit örökölte a könyvtár. 1811 július hó 5-ikén Trencsenszky Ferencz pozsonyi ev. lelkész nagy könyvtárát a liceumnak hagyta. E könyvtár főleg az ó és ujkori klasszikusok diszkadásait foglalta magában. Özege 2000 forintot adott a könyvtár gyarapítására. E század negyvenes éveiben gyűjtést rendettek egy könyvtári épület emelésére, mely olvasóteremmel is össze lett volna kapcsolva. Mintegy 1600 kor. folyt be. A 48-as mozgalmak és az utána következő szomorú idők miatt a terv nem valósulhatott meg. 1867-ben az egyházgyűlekezet Szimko Dániel híres nummizmatikus nagybecsü könyvtárát örökölte, mely az örökhagyó kívánsága szerint külön kezeltetik. Legujabban a könyvtár néhai Lichner Pál, liceumi tanár 550 kötetnyi, néhai Geduly Lajos dunáninnyi ev. püspöknek mintegy 300 kötetre menő könyvtárával és Schedius Lajos kuriai bíró (megh. 1898.) mintegy 1000 kötetnyi könyvadományával gyarapodott. A liceum növendékeinek önképzőköri, szerb és tót könyvtárai a század elején, az ifjusági könyvtár 1871-ben keletkeztek.

a/ Nagy könyvtár.

A könyvtár jellege nyelvészeti, történelmi, jog- és államtudományi, orvostani, bölceleti.

Állománya 30,000 kötet, ezek között 26 őnyomtatvány, körülbelül 2000 kézirat és 48 oklevél és 101 drb. XVII. századbeli magyar eredeti levél (ezek közül 51 gr. Erdődy Gáborhoz írott), 13 drb. emlékkönyv, négy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei Buda város törvénykönyve 1244—1421-ig, a Jus germanicum cz. XVI. századbeli kódex, egy emlékkönyv 1569—1580. évekből és több nevezetes régi magyar nyomtatvány. Czédula-, betűrendes, tárgyi katalogusa van; a könyvtárnak egy jelentékeny része még nincs rendezve.

Használók számára, a téli hónapok és a nyári nagy szünidő kivételével, minden héten 2 órán át nyitva van kikölcsönzés végett. A könyvtár más helyekre csak a pozsonyi ág. hitv. egyházközég konventjének engedelmével, esetről-esetre küld könyveket.

Évi javadalmazása 1800 kor., melyet államsegélyből, tanulóilletményéből és kamatokból kap.

A pozsonyi ág. hitv. evang. lyceum nagy könyvtárának könyvjegyzéke. (Pozsony, 1870.) — Harmath Károly, A pozsonyi ág. hitv. ev. liceum nagy könyvtárának inombatulumai, kéziratái és ritka művei. (Az 1877—1879. iskolai értesítőben.) —

Markusovszky Sámuel, A pozsonyi ág. hitv. evang. liczeum története. (Pozsony, 1846.)

Könyvtárnokok: Markusovszky Sámuel licz. tanár; Stromp László theol. akad. tanár és Márton Jenő licz. tanár (a kéziratár rendezője).

b/ Ifjúsági, önképzőköri, tót és szerb könyvtárak.

Állományuk 6881 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusai vannak.

Használók számára kikölcsönzés végett minden héten egyszer vannak nyitva.

Évi javadalmazásuk 700 kor., melyet államsegélyből és a tanulók által fizetett évi díjakból kapnak.

Az ifjúsági könyvtár őre: Hirschmann Ferdinánd tanár.

Az állami felsőbb leányiskola tanári könyvtára.

1881-ben keletkezett.

Állománya 646 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Schwarz Gabriella.

Az áll. tanítónőképző-intézet könyvtára.

1871-ben, a képző-intézettel egyidejűleg állami költségen állítottatott fel.

A könyvtár jellege általános. Neveléstudományi, magyar nyelv- és irodalmi, történelmi és földrajzi művekkel gyarapítatik.

Állománya 3590 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári-katalogusa van.

Kikölcsönzés van elismervény mellett.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Bobok Karola r. tanítónő.

A kaszinó könyvtára.

1837-ben a kaszinóval egyidejűleg alapított; a hetvenes években újjá szervezetett.

Állománya mintegy 3000 kötet.

A kaszinó tagjai használják.

Könyvtárnok: Losonczy Lajos.

A katonatiszti kaszinó könyvtára.

A katonai tudományos és kaszinó-egylet alapította 1874-ben.

Jellege általános, de főleg katonai irányban fejlesztetik.

Állománya mintegy 5800 kötet.

Szak-katalogusa van.

Az egylet tagjai hetenként háromszor a délutáni órákban használják.

Kikölcsönzés van. Az egylet csak kivételesen küld más helyre könyveket.

Javadalma mintegy 1800 kor.

A kereskedelmi akadémia könyvtára.

1885-ben keletkezett és tulnyomó részben vétel útján szaporodott. Az utolsó nyomtatásban megjelent katalogusa az 1896. évben kiadott évi jelentéshez volt csatolva.

a/ Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános. Kereskedelmi szakmunkákat szerez be.

Állománya 2217 kötet és 2006 füzet, egy teremben elhelyezve, 20 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet a kereskedelmi akadémia pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kürschák Endre.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1527 mü.

Czédula-katalogusa van.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

1868-ben keletkezett.

A könyvtár jellege általános; közgazdasági irányban fejlesztetik.

Állománya 4347 kötet, 4122 füzet és 618 térkép. Czédula- és szak-katalogusa van.

Használók számára naponta 8-tól 12-ig nyitva van.

Kikölcsönzés van téritvénynyel.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a pozsonyi kereskedelmi és iparkamarától kap.

Könyvtárfőnök: Dr. Wolff Gergely kamarai titkár.
Könyvtárnok: Kautz Vilmos kamarai tisztviselő.

A királyi jogakadémia könyvtára.

1850-ben keletkezett, a mennyiben a régi akadémia újja szervezésével az addigi könyvtár néhány hungarikum kivételével a főgimnázium tulajdonában maradt. A könyvtár nevezetesebb szaporodásai: a Toldy Ferencz-féle könyvtár egy része s a felosztott győri jogakadémia könyvtárának egy része, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter ajándékozott a könyvtárnak. Dr. Degen Gusztáv nyug. jogakadémiai tanár az akadémia száz éves jubileuma alkalmából, 1884-ben, mintegy 300 kötettel gyarapította a könyvtárt.

A könyvtár jellege kiválóan jogi és történeti.

Állománya 15,790 kötet, hét teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes, szakonként csoportosított katalogusa van.

Használók számára naponként 2—3 óra hosszat nyitva van. Kikölcsönzés van joghallgatóknak az index visszatartása, idegeknak pénzbiztosíték mellett.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a tanulmányi alapból kap, azonkívül az újonnan belépők fizetnek fejenként 6 koronát, a miből mintegy 400 kor. gyűl össze.

Ortway Tiwadar, Száz év története egy hazai főiskola történetéből. (Pozsony, 1884.)

Könyvtárnok: Kossutány Ignác ny. r. tanár.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

A régi könyvtár (bibliotheca antiqua) a jezsuiták illetőleg Pázmány Péter által 1626-ban alapított főgimnáziumban keletkezett és áll két részből: 1. a hajdani jezsuita kollégium könyvtárából (2025 mű, 2933 kötet), 2. a Nagyszombatból Pozsonyba áthelyezett akadémiai (egyetemi) könyvtárnak egy részéből (5424 mű, 8077 kötet). A volt jezsuita-kollégium nagy könyvtárának legnagyobb része 1786-ban az egyetemi könyvtárba került. Ez a könyvtár 1848 óta nem gyarapodik. 1850-ben külön modern jellegű könyvtár alapított a tanárok számára. Az ifjusági könyvtárt az 1888/89 évben megalakult önképzőkör létesítette.

a) A régi könyvtár.

A könyvtár jellege leginkább theologiai.

Állománya 9010 kötet, ezek között 1 önyomtatvány és 136 régi magyar nyomtatvány, három teremben elhelyezve. Részint betürendes, részint tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van ismert egyéneknek, térítvény mellett.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, intézeteknek hivatalos megkeresésre.

b) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 5435 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van ismert egyéneknek térítvény mellett. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, intézeteknek hivatalos megkeresésre.

Évi javadalmazása 400—500 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Schönwitzky Bertalan, A pozsonyi kir. kath. főgimnázium története. (Pozsony 1896.)

Könyvtárnok: Posch Árpád, tanár.

c) Ifjusági könyvtár.

Állománya 808 db. Az önképzőkör tagjai használják.

Könyvtárnok: Gaal Mózes tanár.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1851-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7653 kötet, egy teremben elhelyezve, 2—8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára mindennap d. e. 8—12, d. u. 3—5 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van ismert egyéneknek. A könyvtár más helyekre szükség esetében küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az államtól kap.

Bóczky Endre, A pozsonyi főreáliskola története. (Az 1894/95-iki értesítőben.) — Knüppel Gyula, A pozsonyi m. kir. áll. főreáliskola tanári könyvtárának czimjegyzéke. (Pozsony, 1897.)

Könyvtárnok: Knüppel Gyula tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2870 kötet, tizenkét teremben elhelyezve. Betűrendes czédula-katalogusa van.

Könyvtárnok: Dalotti Ödön tanár.

A m. kir. állami kórház könyvtára.

1864-ben keletkezett, a kórházzal egyidejűleg.

A könyvtár jellege orvosi.

Állománya 1597 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára naponta nyitva van. Kikölcsönzés van legfeljebb egy évi időtartamra.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet a m. kir. belügy-miniszteriumtól kap.

A pozsonyi orvos- és természettudományi egyesület múzeuma és könyvtára.

1856-ban, az egyesülettel egyidejűleg keletkezett. A múzeum a természetrajz három osztályába tartozó tárgyakon kívül néprajzi tárgyakat is gyűjt. A tárgyak a városházán, a könyvtár a gróf Pálffy János-féle bérház első emeletén vannak ideiglenesen elhelyezve. A pozsonyi első takarékpénztár 1896 óta évi 100 koronával járul a gyűjtemények gyarapításához. Az egyesület múzeumát és könyvtárát 1898 november 17-ikén a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya 14,718 darab természetrajzi és néprajzi tárgy és mintegy 10,000 kötet könyv, három teremben elhelyezve.

Szerzeményi naplója van.

A múzeum a nyári hónapokban vasárnaponként a délelőtti órákban van nyitva. A könyvtár az egész éven át a délutáni órákban használható.

Évi javadalma mintegy 200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

Verhandlungen des Vereins für Naturkunde zu Presburg. I—IX. évf. (Pozsony, 1856—1866.) — Új folyam, 1—2. füzet. (Pozsony, 1871—74.) A 3. füzettől kezdve: A pozsonyi természettudományi és orvosi egyesület közleményei. Új folyam, 3—7. füzet. (Pozsony, 1880—1891.) A 8. füzettől kezdve: A pozsonyi orvostermészettudományi egyesület közleményei. Új folyam, 8—9. füzet. (Pozsony, 1894—97.). — A pozsonyi orvos- és természettud. egyesület alapszabályai. (Pozsony, 1892).

Múzeumi őr: Bittera Károly áll. reálisk. tanár.

Könyvtárnok: Knüppel Gyula áll. reálisk. tanár.

A pozsonyi prépostság könyvtára.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 7593 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van az 1875-iki állományról és a Dankó prépost által 1895-dik évben hagyományozott könyvekről.

A pozsonyi társas-káptalan könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 3101 kötet, (ezek között 15 önyomtatvány), 245 kódex, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei: antiphonalek, mise-könyvek, pontificalek; a bolognai egyetem XIV. századi statutumai; anabaptista könyvek és iratok stb. Betűrendes, tárgyi katalógusa van.

A könyvtárt kezelő kanonok felügyelete alatt használható.

Knauz Nándor, A pozsonyi káptalan kéziratái. (Esztergom. 1870.)

Könyvtárnok: Tichy Antal, örkanonok.

Schulpe György munkáskönyvtára.

Török-kanizsai Schulpe György 1894-ben Pozsonyban munkás lakástelepet létesített, melyen külön épületbe elhelyezve könyvtárt is rendezett be a telep lakosai számára. A könyvtárteremben előadásokat és télen át magyar tanfolyamot tartanak. A könyvtárban minden ingyen áll a munkások rendelkezésére, valamint a tanfolyamok is ingyenesek.

Állománya 1000 kötet, egy teremben elhelyezve, 50 egyénnel berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára vasárnap nyitva van.

A munkások ingyen használhatják és ingyen kölcsönözhetnek belőle könyvet.

Könyvtárnok: Chrasta Ignác.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A kolostorral egyidejűleg a XIV. században keletkezett. Jelenleg rendezés alatt van.

Jellege általános, de ez idő szerint kizárólag theologiai irányban fejlesztetik.

Állománya 12,000 kötet, ezek között 10 őnyomtatvány és mintegy 100 kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Csontos János, A pozsonyi szt. Ferencziek tartományi könyvtárának codexei. (Magyar Könyvszemle, 1878.)

Könyvtárnok: Glósz Lipót.

A Szent-István-olvasóköri könyvtára.

1864-ben keletkezett.

Katholikus irányban fejlesztetik.

Állománya mintegy 2000 kötet. Csak az egyesület tagjai használják.

Könyvtárnok: Brandstätter József.

A Toldy-kör könyvtára.

1874-ben, a körrel egyidőben alakult; 1889-ben megkapta a kör Bónay Jácint nagyprépost hagyatékának nagy részét. A kör 1900-ban könyvtárát a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének hatásköre alá helyezte.

A könyvtár jellege általános ugyan, de kiválóan a szépirodalmi rész fejlesztetik.

Állománya 3062 kötet és 358 füzet, két teremben elhelyezve, 18—20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei: Toldy Ferencnek több kézírata, és domborművü arcképe. Alapleltára, betűrendes és szak-katalogusna van.

Használók számára a téli hetekben háromszor, a nyáriakban kétszer nyitva van. Csak tagok használhatják minden díj nélkül.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet minden évben a közgyűlés szavaz meg.

A pozsonyi Toldy-kör évkönyve. (Pozsony, 1876.) — A pozsonyi Toldy-kör könyvtárának címjegyzéke. (Pozsony, 1892.) Pótlójegyzék. (Pozsony, 1898.)

Első könyvtárnok: Göllner Károly főreáliskolai tanár. *Második könyvtárnok*: Lázár Kálmán árvaszéki ülnök.

Városi múzeum.

A pozsonyi város szépítő-egyesület alapította 1868. július 1-én, és örök tulajdonul a városnak ajánlotta fel, mely az igazgatást az egyesületre bizta. Első sorban a város multjának emlékeit gyűjti. Leginkább ajándékokból szaporodott. Pozsony vármegye a birtokában levő régi fegyvereket és zászlókat a pozsonyi lövészeget a régi fegyveres polgárság fegyvereit, zászlóit és diszedényeit, Heiler Károly cz. püspök értékes egyházi régiségeket ajándékoztak; ide kerültek a pozsonyi czéhek régiségei is. A gyűjtemények a városháza régi kápolnájában és két más XVI—XVII. századi szobájában helyeztettek el, melyeket a városi első takarékpénztár 1872-ben 14,000 kor.-nyi költséggel átalakíttatott. 1871-ben megyei régészeti egyesület alakult e múzeum gyarapítására, de nem volt hosszú életű. A gyűjtemények fenntartásáról a város és a szépítő-egyesület gondoskodnak. Az állam 1898-ban 600 koronával, s 1899-ban ugyanannyi összeggel segélyezte a múzeumot, mely e segély elfogadása által a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte magát.

Állománya 2365 drb érem, 126 drb czéh-*emléktárgy*, 2745 egyéb régiség, 260 kép, 38 szobormű, 150 kötet könyv, 118 drb okirat és kézirat; összesen 5802 darab. Leltára van.

Május 1-től október 30-ig minden *vasárnap és csütörtökön* 9-től 12-ig díjtalanul megtekinthető.

Évi javadalma mintegy 400 kor., melyet a város és a szépitő-egyesület pénztárából kap.

Könyöki József, A pozsonyi régiségtár rövid ismertetése. (Pozsony, 1877.)

Múzeumi örök: Könyöki József tanár és Helmár Ágost tanár.

. Városi nyilvános könyvtár.

Keletkezett a hatvanas években a »Nemzeti kör« tagjai buzgóságából. A Nemzeti kör feloszlása után vagyona és alapja bizottságilag kezeltetett. 1889-ben a »Haladó kör« Simonyi Iván elnöklete alatt újból felkarolta a könyvtár ügyét, a melyet azután Pozsony város közönsége anyagi és erkölcsi támogatásban részesített. A m. kir. pénzügyminiszterium ingyenes helyiséget engedett át a könyvtár számára. Ujabbán a kormány támogatásának kilátásával megindult, hogy a könyvtár a város birtokában levő könyvanyaggal, az orvos- és természetud. egyesület és esetleg más egyesületek könyvtárával egyesítve, nagy központi nyilvános könyvtárrá fejlesztessék.

A könyvtár jellege általános, szépirodalmi és közgazdasági irányban fejlesztetik.

Állománya 5000 kötet, két teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés van.

A pozsonyi nyilvános könyvtár jegyzéke. (Pozsony, 1898.)

Könyvtárnok: Cseppan Rezső tanító.

POZSONY-SZENT-GYÖRGY. (Pozsony várm.).

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 4876 kötet.

Szajok szerinti katalogusa van.

Évi javadalmazása 40 kor., melyet a társháztól kap.

**A kegyes-tanítórend kath. algimnáziumának
könyvtára.**

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 1300 kötet.

Leltára és szakkatalógusa van.

(Az algimnázium 1895/96-iki értesítője.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 600 kötet.

Leltára van.

PRIVIGYE. (Nyitra várm.)

**A kegyes-tanítórend kath. gimnáziumának
könyvtára.**

Az intézet 1866. óta áll fenn.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3142 kötet, egy éremgyűjteménnyel, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint csoportosított katalógusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Tanintézetünk történelmének vázlata 1666-tól. (Az 1888/89-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Kopácsy György.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya a 5100 kötett.

Leltára van.

Javadalmazását a tanuló ifjúságtól kapja.

PRUSZKA. (Trencsén várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1836-ban keletkezett. A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 1000 kötet, egy zárdateremben elhelyezve.

Tárgyi katalógusa van.

A zárdatagok használatára mindig nyitva van.

RESICZABÁNYA. (Krassó-Szörény várm.)

A kaszinó könyvtára.

1870-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 1150 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa és indexe van.

Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

A polgári és felsőnépiskola tanári könyvtára.

1877-ben keletkezett.

Katalógusa az évi értesítőkből jelent meg.

Állománya 1231 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyéni berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a községtől kap.

Könyvtárnok : Mihalik Sándor.

RIMASZOMBAT. (Gömör és Kis-Hont várm.)

Az egyesült protestáns főgimnázium könyvtára,

A rimaszombati ev. ref. s az osztrák ág. ev. algimnáziumoknak 1853-ban történt egyesülése folytán a kétintézet könyvtárai is egyesítették. Ez időtől kezdve, főleg az állammal kötött szerződés után, 1884-től kezdve a tulnyomó számú theológiai könyvgyűjtemények a tudományok különböző köréből általános érdekű művekkel egészítettek ki. Újabb időben Szabó Ferencz plébános és Nyáry Jenő báró gyarapították jelentékeny könyvadományaikkal.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4506 kötet, (ezek között több nyomtatvány és régi magyar nyomtatvány) s néhány kézirat, térkép és egy éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve.

A könyvtár unikumai: A Sz. Dávid profetának ékes Rhythmusu Soltáriveral és a Soltárokból szerzetetett Dicsiretekkel s egyéb stb. énekekkel megbővített tellyes könyv (Lőcse, 1694.), és Szenczi Molnár Albert szoltárai (Lőcse, 1694.).

Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van. (Az új rendezés most van folyamatban).

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés idegeneknek nincs.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a főgimnaziumi pénztárból kap.

Könyvtárnok: Dr. Veres Samu.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1100 kötet.

Leltára van.

ROZSNYÓ (Gömör és Kis-Hont várm.)

Az ágost. hitv. ev. főgimnázium könyvtára.

Adományok útján keletkezett a múlt század végén. Cházár András 1794-ben 2400 kötetet adományozot. Az ifjúsági könyvtárt 1835-ben az olvasótársaság alapította.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1896 kötet, két teremben elhelyezve, 14 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

A rozsnyci ág. h. ev. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Hallay Zoltán tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1200 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett hetenkint egyszer nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az ifjúságtól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: Váry László tanár.

A jászóvári premontrei kanonok-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Az intézettel egyidejűleg keletkezett. Hollók Imre rozsnýó-székesegyházi nagyprépost-kanonok 1871-ben, csaknem 1000 kötetnyi jogi és történelmi könyvtárral, Szabó István 1891-ben 817 kötetből álló könyvtárral gyarapították. A Szabó-könyvtár jegyzékét közölte a főgimnázium 1892—93. évi értesítője.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5313 kötet, egy teremben elhelyezve. Cszédula-, betürendes és szak-katalogusa van.

Leginkább a tanárok használhatják. Kikölszönzés is van.

Évi javadalmazása 600—800 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Könyvtárnok: Gedeon Miklós.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1600 kötet.

Leltára van.

A püspöki könyvtár.

Keletkezett az elhalt püspökök: báró Andrássy Antal (†1799.) Szányi Ferencz (†1810.), gr. Eszterházi László (†1824.), Kollárcaik István (†1869.) és Schopper György (†1895.) hagyatékaiból. Schopper György püspök a könyvtár számára megfelelő épületet emelt.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya mintegy 10,000 kötet, egy teremben elhelyezve. Cszédula-, katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölszönzés van.

Évi rendes javadalmazása nincs.

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

Keletkezéséről adatok nincsenek. Többnyire elhalt egyházmegyei papok kézikönyvtárával gyarapszik.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 5455 kötet, (köztük 3 drb. régi magyar nyomtatvány) egy teremben elhelyezve.

Cszédula-, és betürendes katalogusa van.

A papnövendékek használják. Kikölszönzés nincs.

Könyvtárnok: Dr. F á b i á n A n t a l theol. tanár.

SÁRBOGÁRD. (Fejér várm.).

Az ev. ref. népiskola könyvtára.

Az 50-es években keletkezett a környék földbirtokosainak könyvadományaiból.

Állománya 466 kötet. Szakok szerint készített katalogusa van. Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van.

Könyvtárnok: Haraszthy Károly ev. ref. kántortanító.

SAROSPATAK (Zemplén várm.).

Az áll. tanítóképző-intézet könyvtára.

1871-ben keletkezett, midőn az intézet részére Erdélyi János könyvtára (543 mű, 925 kötetben) 800 koronáért megvétellett.

A könyvtár jellege bölcsészeti és paedagogiai; főleg ez utóbbi irányban fejlesztik.

Állománya 3961 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes, tárgyi katalogusa van.

Intézeti növendékek részére hetenkint kétszer nyitva van, a tanárok részére szükség szerint; a könyvtári szabályzat most készül.

A könyvtár más helyekre, különösen a környékbeli tanítóknak küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Hodossy Béla r. tanár.

Az ev. ref. főiskola könyvtára.

Keletkezett valószínűleg a főiskolával együtt, 1531-ben. A könyvtár első, ránk maradt jegyzéke 1623-ból való. A Rákóczyak bőkezű gondoskodása a XVII. század legelső magyarországi könyvtárává tette. Diszes épülete 1806-tól 1834-ig épült. 1808-ban megvették Kazinczy Ferencz könyvtárát 2000 váltó forintért s oda került gr. Teleki József könyvtárának egy része is.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 52,000 kötet, ezek között 20 őnyomatvány, 416 drb régi magyar nyomtatvány (ezek között 25 egyetlen példány), 216 drb nem magyar nyelvű régi hazai nyomtatvány, 4 drb középkori, 700 újabbkori kézirat és 1200 drb metszet, ezek közt több Kazinczy Ferencz könyvtárából, 3 teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, tárgyi és hely szerinti cédula-katalogusai vannak.

Használók számára, a nagy szünidő kivételével, szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket intézeteknek. Ritka vagy egyetlen példányok kiadása a köziskolai szék (az összes tanári kar) tudtával történik.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet a főiskola pénztárából kap.

Szinnyei Gerzson, A sárospataki főiskolai könyvtár története. (Sárospatak, 1884.) — A sárospataki főiskola 1896-iki értesítője. (Sárospatak, 1896.) — Csontos János, A sárospataki ref. kollégium könyvtárának kéziratai. (Magyar Könyvszemle, 1881. évf.)

Főkönyvtárnok: Szinnyei Gerzson. **Alkönyvtárnok:** Harsányi István.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 700 kötet. Leltára és szakkatalogusa van.

Az akadémiai ifjúsági olvasó-egylet tagjai mindennap reggel 7-től este 9-ig használhatják.

SÁTORALJA-ÚJHELY. (Zemplén várm.).

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

Állománya 4292 kötet, egy teremben elhelyezve. Cédula-, katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Keletkezése összeesik a gimnázium keletkezésével (1795). Azonban a kegyesrendi tanárok a hetvenes évekig a házi könyvtárt használták. Azóta külön vált a tanári és házi könyvtár. Jelenleg rendezés alatt áll. Az ifjúsági könyvtár 1884-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3470 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az állam által kiutaltványozott általányból fedez.

A sátoraljaújhegyei rom. kath. főgimnázium története. (Az 1893/94-iki értesítőben).

Könyvtárnok: H a d a d y G é z a kegyesr. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1580 kötet, egy szobában elhelyezve. Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 350 kor., melyet a tanulóktól beszedett díjakból kap.

SEGESVÁR. (Nagy-Küküllő várm.).

Az ág. ev. egyház múzeuma.

1898-ban közadakozásból keletkezett a segesvári történelmi és régészeti emlékek megőrzésére. A város egyik régi bástyatornyában adott a gyűjtemények felállítására alkalmas helyiséget.

Állománya több száz darab régi fegyver, butorok, fafaragványok, házi eszközök stb., 5 szobában elhelyezve.

Muzeumi őrök: Sachsenheim Frigyes tanár és dr. Bacon József orvos.

Az ág. ev. gimnázium könyvtára.

A könyvtár jellege általános. Katalogusa folytatólag az 1880—84. évi értesítőben jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 9092 kötet, ezek között 3 ösnyomtatvány és 120 kézirat, 2 teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei: 1 missale 1506-ból és Honterus János »Reformatio ecclesiae Coronensis et totius Barcensis provinciae« (Brassó, 1548.) című munkája.

Czédula és betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a könyvtáralapból kap.

Dr. Rich. Schuller, *Geschichte des Schässburger Gymn. (Schässburg)*.

Könyvtárnok: dr. Jacobi Gyula.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 800 kötet. Leltára van.

SELLYE. (Baranya várm.).

A baranya-sellyei kaszinó könyvtára.

1869-ben keletkezett. Katalógusa 1898-ban jelent meg.

Állománya 694 kötet, egy teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Sorrendszerinti nyomtatott katalógusa van.

Használók számára minden szerdán, szombaton és vasárnap d. u. nyitva van.

Könyvtárnok: Weigl Antal.

SELMECZBÁNYA.

Az ágost. ev. liczeumi főgimnázium könyvtára.

Elhalt papok, ügyvédek, orvosok, tanárok hagyományából keletkezett. Ilyen hagyomány volt 1812-ben Geist János dobronczai (250 kötet) s Dorkovics János zólyomi lelkészé. Becesebb művek jöttek 1832-ben Wilkens, kir. erdőtanácsos és erd. akad. tanárnak, 1838-ban dr. Heinrich Mihály kincstári orvosnak, 1842-ben Lissovinyi Vilmos pesti ügyvédnek (300 k.), 1851-ben Geduli Godofréd csalómócsi lelkésznek (500 k.) könyvtáraival; Lissovinyi 1845-ben a könyvtár gyarapítására 1000 koronát is hagyott. A 40-as évektől kezdve az iskolai felszerelésekre szedett összegből mindig több és több jutott a könyvtár céljaira, bár a gyarapodás nagyobb része egészen 1885-ig ajándékok-

ből jött össze. A könyvek kötetszáma meghaladta már ekkor az 5000-et, illetőleg a magyar, a német és a tót könyvtári könyvekkel együtt a 11,000-et, de sok duplum és értéktelen limlom volt közte. Ezekből 1885-ben Osztrólczy Gyula könyvtárőr szabadította meg s a könyvtárt szakokba osztva rendezte. Ekkor 3119 mű volt a tanári könyvtárban 5136 kötetben. 1886 óta a 18,800 kor. államsegélyből rendszeres évi átalány fordítatik a tanári könyvtár számára szükséges jelentősebb szakmunkák beszerzésére. Az ifjúsági magyar könyvtár alapját az 1826 okt. 21-én megnyitott »Nemes magyar társaság«, (jelenlegi nevén »Petőfi-kör«) vetette meg, tagdíjait fordítván könyvek beszerzésére. Ugyanezen társaság 1832-ben érintkezésbe lépett az akadémiai ifjúsági olvasókörral oly szerződés alapján, hogy ha az olvasóköri tagjai 8-ra olvadnának, könyvtára a nemes magyar társaság tulajdonába megy át, de az akadémia tagjai havi 20 kr. fizetés mellett használhatják a könyvtárt. Az akad. ifjúsági kör feloszolván, a nemes magyar társaság körülbelül 1000 kötet birtokába jutott. 1895-ben Bellus János tanár könyvtárának szépirodalmi részét a Petőfi-kör kapta.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 9855 kötet, 6 kézirat, 3 teremben elhelyezve. Czédula- és betűrendes szak-katalogusa van.

Kikölcsönzés van, de a könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a selmeczbányai ág. h. ev. liceum pénztárától kap.

Breznyik János, A selmeczbányai ágost. h. ev. egyház és liceum története. (Selmeczbánya, I. r. 1883.) II—III. r. (1889.) — Hlavatsek András és Király Ernő, A selmeczbányai ág. hitv. ev. kerületi lyceum története 1889—1896. (Selmeczbánya, 1896.)

Könyvtárnok: Vitális István liceumi tanár.

b) A Petőfi-kör könyvtára.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 3000 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

A kör tagjai használhatják évi 2 korona befizetés mellett. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a kör tagjaitól kap.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

Állománya 6804 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Csak a rendház tagjai használják.

A kir. kath. nagy-gimnázium könyvtára.

A régi jezsuita-iskolát a piaristák 1772-ben vették át. 1850-ben nagy-gimnáziummá alakult, de 1860-tól 1869-ig tanárok hiányában mint algimnázium tartatott fenn.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános. Minden évben az iskolai értesítőben ismertetve van a szaporodás és az egész könyvtári állomány.

Állománya 12,727 kötet, egy folyosón elhelyezve. Czédula-és tárgyi katalogusa van.

Használók számára minden nap nyitva van. Kikölcsönzés csak tanárok számára van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Szártoricz Ferencz, A selmeczbányai kir. kath. gimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: V o j t á z M á t y á s tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1658 kötet. Leltára és katalogusa van.

A m. kir. bányászati és erdészeti akadémia könyvtára.

Keletkezése egyidejű az akadémia keletkezésével. A bécsi udvari kamara 1765. évi október 8-án kelt rendeletével leltári tárgyak és könyvek beszerzésére 1200 koronát engedélyezett. Ebből az összegből Podu tanár 169 kötetből álló különféle könyvet szerzett be. Ezen könyvek és az udvari kamara 1771. évi február 26-án kelt rendeletével átküldött 42 kötet könyv képezték az akadémiai könyvtár alapját. 1774-ben a Peithner Tadó tanár és bányatanácsos magánkönyvtára 8000 koronán megvásároltatott.

A könyvtár gyarapítására 1872. év végéig kevés gond fordított, 1873-tól kezdve 4—5000 kor. s a könyvkötői munkával együtt 6000 kor. fordítatik szaklapok és szakkönyvek beszerzésére.

Állománya 19,301 kötet, 4 teremben elhelyezve, 30 egyéne berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára reggel 9 órától 12-ig, d. u. 3—6 óráig nyitva van.

Kikölcsönzés van az akad. tanárok és tanársegédek, továbbá az ösztöndijas hallgatóknak térítvény mellett; a nem ösztöndijasok készpénzbeli biztosíték mellett, hivatalnokok és jobbmodu polgárok biztosíték nélkül is használhatják.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket előlegesen beküldött biztosíték mellett.

Évi javadalmazása 6000 kor., melyet a m. kir. pénzügy-miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok : Pauer János.

A magyar olvasó-társulat könyvtára.

1861-ben keletkezett társulati tagok beiratkozási díjaiból, mintegy folytatásul az 1840-es évek elején az akadémiai magyar ifjuság által alapított olvasó-egyletnek. Katalogusai vannak 1882., 1885. és 1891-ből.

A könyvtár jellege leginkább szépirodalmi.

Állománya 3000 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok : Platzer Ferencz.

SEPSI-SZENT-GYÖRGY. (Háromszék várm.)

Az államilag segélyezett ev. ref. székely Mikó-kollégium könyvtára.

Egyesek kisebb adományát nem említve, leginkább három alapítónak köszöni lételet. Első volt Ferenczi János, dálnoki ref. pap és a kézdi egyházmegye esperese, ki 1867-ben 1100 kötetből álló könyvtárát ajándékozta az iskolának. Azután 1876-ban id. gróf Teleki Domokos magaslík ki az adomá-

nyozók közül 6000 kötet könyv és füzet, 230 drb bekötött hirlap ajándékozásával. Végre hidvégi gróf Mikó Imre hagyományából 1881-ben 1619 kötet könyv és füzetnek jutott az iskola birtokába. A már korábban szándékoltt könyvtár rendezésével 1881-ben Jánosi Gábor s. tanár bízott meg, ki Szabó Károly egyetemi tanár utasításai alapján 1882 juniusig a feladatot sikerrel meg is oldotta, rendezvén a könyvtárt s elkészítvén a czédula-katalogust. Az 1886/87. iskolai évben Kisantal Sámuel rétyi ref. pap 153 kötet könyvet hagyományozott. Az 1888/89-ik isk. évben pedig Magyarósi Ferencz beleki ref. pap és orbai egyházmegyei esperes ajándékozta 200 kötetre menő könyvtárát a kollégiumnak s 2000 kor. alapítványt tett annak gyarapítására, azzal a kikötéssel, hogy az ő könyvei, mint egy külön könyvtár, önállóan kezeltessenek. A »Magyarósi-könyvtár« leírása az 1881/82. és 1890/91. évi értesítőben jelent meg. Az ifjúsági könyvtár 1863-ban keletkezett. Az 1891/92-ik isk. év elején a VII-ik osztály föllállításával az ifjúsági önképző kör megalakulván, ettől fogva az ifjúsági könyvtárt egy tanár felügyelete alatt az önképző kör által választott könyvtáros kezelte. Az 1893/94. isk. évtől kezdve, az ifjúsági könyvtár két csoportra osztatott, az I—IV. és az V—VIII. osztály számára. 1897/98-ik isk. év óta az ifjúsági könyvtár az önképző körtől egészen elkülönítve tanári kezelés alá helyeztetett, s a VII—VIII. oszt. kivételével, minden osztály anyaga külön osztály-könyvtár gyanánt kezeletik. Az ifjúsági könyvtár kezelési szabályzata az 1897/98. évi értesítőben jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 15,619 kötet (ezek között 1 drb ösnyomtatvány, 49 darab régi magyar nyomtatvány) és 200 kézirat, egy nagy és két kisebb teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes, szak és beérkezési sorrendben vezetett szaporulati leltára, illetve katalogusa van.

Használók számára hetenkint szerdán délután 2—5 óráig nyitva van. Kikölcsönzés a kollégium kötelékein kívüli egyének részére csak az előjáróság engedélyével van.

A könyvtár más helyekre is küld az előjáróság engedélyével térítvény mellett, használatra könyveket.

Évi javadalmazása 720 kor., melyből 600 koronát a kollégium pénztárából, az államsegélyből kap, 120 koronát pedig a Magyarósi-alap kamataiból.

Az erdélyrészi ev. ref. kollégiumok tanárainak 1896-ban S.-Szentgyörgyön tartott rendes értekezleti jegyzőkönyve. (Sepsi-Szentgyörgy, 1897.)

Könyvtárnok: Péter Mózes tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1163 kötet. Czédula, betürendes és beérkezési sorrendű szaporulati katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 300 korona, melyet a tanulóktól könyvtárdíj czimen kap.

Könyvtárnok: Péter Mózes.

Székely nemzeti múzeum.

Özv. Cserey Jánosné, szül. Zaturcsai Zsitoreczky Emilia, Imecsfalván 1875-ben a családnál azon időben nevelői minőségben tartózkodó vasadi Vasady Gyula segítségével megkezdte a székelység multjára vonatkozó emlékek gyűjtését. Midőn a gyűjtemények annyira szaporodtak, hogy Imecsfalván nem volt már számukra alkalmas hely, a tulajdonosnő 2000 kor. alapítvány mellett felajánlotta azokat Háromszék-, Udvarhelyszék- és Csikmegye törvényhatóságoknak. Az átvétel 1879-ben történt meg. A múzeum gyűjteményeit Vasady Gyula költöztette át Sepsi-Szent-Györgyre, hol az ev. ref. Székely Mikó-kollégium előljárósága egy emeletes épületben 4 nagyobb szobát bocsátott rendelkezésére. Ezt az épületet azonban 1892-ben a kollégium épületének tovább építése miatt a helyre szükség lévén, le kellett bontani. A múzeum felügyelő bizottsága ekkor szerződésre lépett a kollégium előljáróságával, melynek alapján a kollégium ad továbbra is a muzeumnak helyiséget és kezeléséről is gondoskodik a szaktanárok által. A múzeum régiségtáron kívül néprajzi, természettudományi osztályokra, könyvtárra és levéltárra oszlik. A könyvtár a szent-ajtai Csereg család, kovásznai Balási Lajos, dr. Czigler Károly marosvásárhelyi orvos özvegye, báró Gallois Cecilia adományából, a hartálykai Potsa család, a csik-szt.-mártoni Szabó-család könyvtárából jelentékenyen gyarapodott. Háromszék vármegye évenként 1400 koronával járul a múzeum gyarapításához, Csik- és Udvarhely vármegyék azonban már több év előtt megszüntették segélyezését. Az állam 1897-ben 400 koronával segélyezte a múzeumot és 1899-ben megengedte, hogy a múzeum palota felépítésére, melynek céljára gyűjtés utján eddig 33,667 kor. 78 fill. áll rendelkezésre, a vármegyei tanalapból 12,000 kor. tőke fordíttassék.

Állománya 500 db régiség, 5500 db érem, 750 db néprajzi, 150 db természetrajzi tárgy, 12,000 kötet könyv, 70 kézirat, 6000 oklevél, 45 térkép, 150 metszet és egy éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve, berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei az Apor-kódex név alatt ismert XV. századi magyar nyelvemlék, továbbá a Vasady-kódex és a Csereyné-kódex, mindkettő XVII. sz. nyomtatvány. Szerzeményi naplója, s a könyvtárról czédula-katalogusa van.

A gyűjtemények a nyári hónapokban naponként d. e. 9-től 12-ig vannak nyitva. A könyvtárt a kutatók egész éven át naponként d. e. 9 órától $\frac{1}{4}$ 12-ig, d. u. 3-tól 5-ig használhatják.

Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, de csak valamely könyvtár vagy múzeum igazgatóságának felelőssége mellett.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet Háromszékmegye tanalapjából kap.

A Székely Nemzeti Múzeum értesítője. (Sepsi-Szent-György, 1888.)

Múzeumőr : Domján István.

SIKLÓS (Baranya várm.).

Az ellenzéki-kör könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 200 kötet, a köri teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A tagok részére minden vasárnap nyitva van.

Évi javadalmazását a tagok évi járulékából kapja.

SOPRON.

Az ág. ev. liczeum könyvtára.

1853-ig a liczeummal együtt a soproni ev. gyülekezet tulajdona volt, 1853-ban a dunántuli ág. hitv. ev. egyházkerület vette át az intézetet s vele a könyvtárt is, de erre a soproni ev. gyülekezet fenntartotta tulajdonjogát. Régebben a könyvtár ajándékozás útján gyarapodott. Egyik tetemes része Glosius Dániel magánkönyvtára, melynek mintegy 200 koronát jövedelmező

külön alapítványa van a gyarapításra. Ez a része a könyvtárnak külön kezeltetik. Nyomtatott katalógusa 1896-ban jelent meg. A liceumi ifjúság magyar társaságának könyvtára még 1790-ben keletkezett.

a/ Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 17,700 kötet, (ezek között 42 nyomtatvány és 35 régi magyar nyomtatvány), 43 kézirat és egy pénz- és éremgyűjtemény, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár unikumai: Evangéliumok és epistolák, (Keresztur, 1614.) és Comenius, *Linguae latinae vestibulum*, (Bártfa, 1698.)

Cédula-, betűrendes és tárgyi katalógusa van.

A tanárok mindennap használhatják; a liceumi ifjúság használatára hetenkint egyszer van nyitva.

Kikölcsönzés van térítvény vagy jótállás mellett más helyekre is. Kéziratok és ritkaságok nem adatnak ki.

Évi javadalmazása 1800 kor., melyet a liceum theol. intézetének és főgimnáziumának pénztárától kap.

Müllner Mátyás, Adatok a soproni ev. liceumi könyvtár történetéhez. (Magyar Könyvszemle, 1880. évf.) — A soproni ág. hitv. ev. liceum könyvtárának jegyzéke I.—II. (Sopron 1896.)

Könyvtárnok: B a n c s ó A n t a l theol. tanár.

b/ Az ifjúsági magyar társaság könyvtára.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 5700 kötet, 3 kézirat és 26 irodalmi levél (Kazinczy, Kiss János, Gróf Széchenyi Ferencz, Vörösmarty Mihály, Döbrönte Gábor, Kulcsár István, Bárány Boldizsár, Székács József, az erdélyi irodalmi társaság (1794), Wietoris rektor, Czinke Ferencz irodalmi levelei,) egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára szerdán és szombaton 1—2 óráig (a kézikönyvtár vasárnap és ünnepnapokon d. e. 8—10, d. u. 3—7, hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken d. u. 4—7, szerdán és szombaton d. u. 3—7 óráig) nyitva van. A kézikönyvtárban elhelyezett könyvek csak az olvasóteremben olvashatók.

Kikölcsönzés van. A tagok egyszerre három könyvet vehetnek ki, a melyeket 3 hétig tarthatnak maguknál, (kivéve a dolgozatkészítés céljából kivett könyveket, a melyek használati határideje 4 hét.)

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 400 kor., mely a takarékpénztárban elhelyezett 1900 kor. tőke és a Simonyak-féleal apítvány kamatjövödelme.

A »Magyar Társaság« Olvasó Könyvtárának Katalógusa, 1796. — A Sopronyi N. Magyar Tanuló Társaság Könyvtárába' található Könyveknek újabb Rendje, úgy a' mint a' Könyvek meg vannak számolva és újabb Rendbe szedve, 1806. — A Sopronyi Nemes Magyar Társaság Könyvtárában található Könyvek Lajstroma, 1823. — A Sopronyi Ns. Magyar Társaság Könyvtárában található Könyveknek Lajstroma, 1824—5. — A Sopronyi Nemes Magyar Társaságnak Könyvtárában található Könyveknek Catalogusa az újabb megvizsgálás és rendbeszedés szerént. (Sopron, 1827.) — A Sopronyi Nemes Magyar Társaságnak Könyvtárában található Folyóirásoknak Catalogusa az újabb megvizsgálás rendbeszedés szerént. (Sopron, 1827.) — A soproni magyar nyelvemelő egyesület könyvtárának jegyzéke, 1856. — A soproni ág. hitv. ev. lyceumi »Ifjusági Magyar Társaság« könyvtárának jegyzéke. (Sopron, 1883.) — A soproni ágostai hitv. ev. lyceumi »Ifjusági Magyar Társaság« könyvtárának jegyzéke. Újra rendezve 1892 szeptember. — A soproni ágost. hitv. evang. főgymnasiumi »Magyar Társaság« kis könyvtárának jegyzéke. (F. csoport. Ifjusági iratok.) Újra rendezve 1897. — Pótlék a soproni ágost. hitv. ev. főgymnasiumi »Magyar Társaság« Könyvtárának Jegyzékéhez. Rendezve 1897. (Sopron, 1897.)

Főkönyvtárnok : B o z z a y Á r p á d.

Az ág. evang. egyházkerület tanítóképző-intézetének könyvtára.

Alapját 1858-ban vetették meg főképen adománykönyvekkel. A könyvtár birtokába jutott 1879-ben Gruber József soproni ev. tanító könyvtára, melynek gyarapítására szolgál a Gruber-féle 1000 frtos alapítvány.

Az ág. evang. népiskola könyvtára.

Állománya 1370 kötet. Betürendes, tárgyi katalógusa van. Évi javadalmazása 240 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

A könyvtár a soproni ev. gyülekezet egyháztanácsának felügyelete alatt áll.

Állománya 4318 kötet, (köztük 2 drb. régi magyar nyomtatvány,) 110 térkép, 1200 drb. zenemű és 57 földrajzi és természetrajzi kép, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása mintegy 300 kor., melyet az intézet pénztárából és a Gruber-féle alapítványból kap.

Könyvtárnok : P a p p J ó z s e f tanár.

Az áll. felső kereskedelmi iskolai könyvtára.

1884-ben keletkezett.

Állománya 960 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalógusa van.

Évi javadalmazása 400—600 kor., melyet a m. kir. vallás-és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok : K a j a b a L a j o s tanár.

A kerületi kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

1850-ben a kamarával együtt keletkezett.

Jellege közgazdasági, közigazgatási és igazságügyi.

Állománya 3840 kötet és 37 térkép, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Kikölcsönzés van kereskedőknek, iparosoknak és közgazdaság iránt érdeklődő egyéneknek.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a soproni kerületi kereskedelmi iparkamarától kap.

A Lähne-féle nagygyimnázium könyvtára.

Úgy a tanári, mint az ifjúsági könyvtár 1853-ban az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2500 kötet.
Szakkatalógusa van.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1200 kötet.
Leltára van.

A m. kir. áll. főrealiskola könyvtára.

Keletkezett 1868-ban a megszünt evang. és katolikus alrealiskolák ~~169~~ 169 kötetnyi könyvtáraiból. Az ifjusági könyvtárat Sopron város alapította 1868-ban 89 kötettel.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5074 kötet, két terebben elhelyezve. Czédula és betürendes katalogusa most készül.

A tanári kar tagjai használják. Kikölcsönzés van téritvénynyel. A könyvtár könyveket tudományos intézeteknek más helyekre küld használatra.

Évi javadalmasát a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kapja.

Dr. Kárpáti Károly tanár, A soproni m. kir. állami főrealiskola története. (Sopron, 1896.)

Könyvtárnok: F a r a g ó J ó z s e f tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3282. kötet.

Leltára van.

Sopron vármegye és Sopron sz. kir. város régiségi múzeuma.

A városi múzeumot a felosztott soproni történelmi és művészeti egyesület 1881-ben, a vármegyeit Paur Iván 1886-ban alapította. A két gyűjtemény 1897-ben mindkét tulajdonos jogainak épségben tartásával egyesült és a városháza II. emeletén nyert elhelyezést. Kezelésével a vármegye és a város az 1896-ban újalakult Sopron vármegyei és Sopron sz. kir. városi régészeti társulatot bízta meg. Az állam 1898-ban ásatási czélokra 600 koronával segítette a társulatot, s a gyűjtemények ezáltal a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyeztettek.

Állománya mintegy 5000 db, 5 terebben elhelyezve. Leltára van.

A gyűjtemények jelenleg rendezés alatt állva, nem tekintethetők meg.

Évi javadalma 400 kor., melyet Sopron sz. kir. város pénztárából kap.

Sopron vármegye és Sopron sz. kir. város régészeti társulata alapszabályai. (Sopron, 1898.) — Bella Lajos, Sopron-

vármegye és Sopron szab. kir. város régészeti társulatának
1898. évi jelentése. (Sopron, 1899.)

Fődr: Kugler Alajos, városi levéltárnok. *Tiszteletbeli
őrök:* Poszvék Gusztáv, ifj. Storno Ferencz és
Zetl Gusztáv.

A Szent-Benedek-rend házi könyvtára.

Alapját a rend visszaállítása után, a pannonhalmi könyv-
tárból küldött művek képezték.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 7000 kötet, köztük 3 drb. régi magyar nyom-
tatvány, két teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes, tárgyi
katalogusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a pannonhalmi főapát-
ságtól kap.

Könyvtárnok: Dr. Bognár Teofil.

A Szent-Benedek-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

1888-ban Paur Iván könyvtárával gyarapodott, de ennek
értékesebb része később Pannonhalmára került. Az ifjusági
könyvtárat 1829-ben Szigethy György alapította.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7219 kötet.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2000 kötet.

Évi javadalmazását a tanulóktól kapja.

Könyvtárnok: Réthei Prikkel Marián.

SOPRON-IVÁN. (Sopron várm.)

*A csepregi esperes-kerületi néptanító-egylet
könyvtára.*

1850-ben keletkezett, a csepregi esperes-kerületi kántor-tanítók önkéntes adakozása folytán.

Állománya 823 kötet, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása 20 kor., melyet a néptanítóegylettől kap.

Könyvtárnok: Holczflisz Ferencz.

SÜMEG. (Zala várm.)

A m. kir. állami reáliskola könyvtára.

1864-ben keletkezett. 1876/77-től kezdve állandó dotációban részesül. Katalógusa az 1880/81. és 1881/82. évi értesítőekben jelent meg. Az ifjusági könyvtár 1873-ban alapított.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5776 kötet, 2 kézirat, egy teremben elhelyezve. Cédula és tárgyi katalógusa van.

Használók számára könyvkölcsönzés céljából minden nap nyitva van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Czunya Sándor.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 712 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazása a minden tanuló által évenként fizetendő 2 kor. könyvtárdíjból gyűl össze. 4

Könyvtárnok: Czunya Sándor.

A sümegi járási tanítói kör könyvtára.

Állománya 555 kötet. Szak-katalógusa van.

Könyvtárnok: Károlyi János.

SZABADKA.

Az áll. tanítónőképző-intézet könyvtára.

1871-ben keletkezett.

Állománya 1830 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára minden nap nyitva van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok : Piller György, tanár.

A nemzeti kaszinó könyvtára.

Az 1841 előtt fennállott »Baráti kör« csekély könyvtára a kaszinó könyvtárába került, s ugylátszik (biztos adat erre nincs), ez képezhette a könyvtár alapját. Katalogusai Iványi Istvántól 1886-ban, Brenner Józseftől 1890- és 1895-ben jelentek meg.

Szépirodalmi, történeti, természettudományi, bölcsészeti művekből áll. Főleg szépirodalmi irányban fejlesztik.

Állománya 2200 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van a tagok részére.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a kaszinó pénztárától kap.

Könyvtárnok : Dr. Brenner József.

A Szent-Ferenc-rend kolostorának könyvtára.

1765 után keletkezett a többi kolostor könyvtáraiban több példányban meglevő munkák némelyikének oda szállítása által. Báró Rédl Imre 1850-ben 186 drb könyvet ajándékozott a könyvtárnak.

Állománya 2700 kötet, egy teremben elhelyezve, köztük 8 drb régi magyar nyomtatvány. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok : Marton L. Paulin.

A városi főgimnázium könyvtára.

Keletkezése e század elejére esik, a mikor a városi tanács a gimnázium számára néhány drágább segédkönyvet vásárolt. Tulajdonképeni értelemben vett iskolai könyvtárt (ifjúsági könyvtárral együtt) csak 1846-ban kezdtek létesíteni. A könyvek száma 1851/2-ben 478 volt. Rendes dotatiója csak 1867/8. Óta van a tanulók által fizetett 2 koronás felvételi díjából. A könyveket 1870/1 után 3 csoportra osztva 3 tanár kezelte; 1881/2-ben e 3 csoport ismét egyesítettett. Ez időtől fogva állandóan gyarapodott, különösen 1882/3-ban, a mikor a felosztott iparos kasszinótól 500 kötetet kapott. Ujabb rendezése 1890-ben fejeztetett be; a jelen (1899/1900.) tanévben a szabadkai főgimnázium új palotájában nyervén elhelyezést, új rendezés előtt áll. 1898-ban a könyvtárnak Zomborcsevics Vincze orvos, szabadkai polgár, több mint 2000 kötetből álló könyvgyűjteményét adományozta, mely főként a modern európai irodalmak termékeiben és az ókori klasszikusok kiadásáiban igen gazdag; e könyvtár azonban csak az ajándékozó halála után fog a tanári könyvtár birtokába átmenni.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6204 kötet, köztük 4 drb régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Van leltári könyve és czédulakatalogusa.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet Szabadka szab. kir. város házi pénztárából kap.

Iványi István, A szabadkai községi főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Toncs Gusztáv.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1500 kötet.
Leltára van.

Városi múzeum és közkönyvtár.

1890-ben keletkezett Iványi István gimnáziumi tanár kezdeményezésére. A szabadkai közkönyvtár-egyesület alapszabályai 1892. január 7-ikén nyertek belügyminiszteri megerősítést. 1894. decz. 9-én a könyvtár már a közönség számára is megnyílt. 1896-ban az egyesület városi múzeum alapítását is felvette feladatai közé, és ennek megfelelően mint szabadkai

könyvtár- és múzeum-egyesület új szervezetet nyert. Gyűjteményei érmekből, és természetrajzi tárgyakból állanak. A könyvtár és múzeum a városi polgári fiúiskola épületében van elhelyezve. A könyvtár birtokába jutottak 1897-ben az Iványi István tanár és 1898-ban Jámbor Pál ny. gimnáziumi igazgató könyvtárai. 1898-ban az egyesület könyvtára gyarapítására 400, 1899-ben 600 kor. állam segélyben részesülvén, 1899 márczius 4-ikén tartott közgyűlésében gyűjteményeit a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya 2000 db. érem, régiség és természetrajzi tárgy és 4000 kötet könyv két teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltára, szerzeményi naplója és a könyvtárnak szakcsoportok szerinti betűrendes katalogusa van.

A könyvtár használók számára hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken d. e. 11-től 12-ig, szerdán, szombaton d. u. 2-től 4-ig van nyitva. A gyűjtemények szerdán és szombaton 2-től 4-ig, vasárnap 10-től 12-ig tekinthetők meg. Házi használatra csak a tagok vihetnek ki könyvet.

Évi javadalmazása a tagdíjakon kívül 400 kor., melyet Szabadka sz. kir. város házi pénztárából kap.

Iványi István, A szabadkai közkönyvtár egyesület alap-szabályai. (Szabadka, 1892.) — Farkas Zsigmond, A szabadkai közkönyvtár egyesület évkönyve. (Szabadka, 1895.) — A szabadkai közkönyvtár-egyesület könyveinek jegyzéke. (Szabadka, 1895.) — A szabadkai könyvtár- és múzeum egyesület könyveinek és gyűjteményeinek jegyzéke. (Szabadka 1897.)

Könyvtárnok és múzeumi őr Bibó-Bige György. Alkönyvtárnok: Balogh Károly. Könyvtári kisegítő: Rafajlovics Milovan.

SZAKOLCZA. (Nyitra várm.)

A kir. kath. gimnázium könyvtára.

Keletkezett 1858-ban, a gimnáziummal egyidejűleg. 1864-ben a szent-ferenczrendi zárda 44 darab régi könyvet adott át a gimnáziumnak, melyek 1848 előtt a gimnázium tulajdonát képezték.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 6730 kötet, 133 darab térkép, két teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Kikölcsezés van.

Évi javadalmazása 200 kor, melyet a tanulmányi alapból kap.
A szakolczai gimnázium története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Franzen Alajos tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1500 kötet.

Leltára van.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A kolostor s így a könyvtár is 1487-ben keletkezett. Restauráltatott 1746-ik évben Zaruba Mátyás, Szakolcza szab. kir város tanácsosa bőkezűsége folytán.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya körülbelül 5699 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. A könyvtár a rendtartományi főnök engedélye mellett más helyekre is küld használatra könyveket.

Majláth Béla, A szakolczai ferenczrendi könyvtár XVII. századi történetéhez (Magyar Könyvszemle 1882. évf.)

Könyvtárnok: Micsélyi J. Valér.

SZAMOSUJVÁR. (Szolnok-Doboka várm.)

A gör. kath. tanítóképző-intézet könyvtára.

Állománya 225 kötet.

Évi javadalmazása mintegy 100 kor., melyet a képesítő vizsgadíjakból kap.

Könyvtárnok: Vajda Dénes.

A kir. országos fegyintézet könyvtára.

1869-ben keletkezett.

Állománya 183 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Javadalmazását az igazságügyminiszteriumtól kapja.

Könyvtárnok: Marusán J. Gusztáv tiszti irnok.

A m. kir. áll. főgimnázium könyvtára.

Alapját az örm. kath. algimnázium könyvtára képezi, mely részint vétel útján, részint egyes tanárok hagyatékából gyarapodott. 1894-ben az intézet államivá lett s azóta a könyvtár vétel útján rendszeresen gyarapittatik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3227 kötet, (köztük 5 régi magyar nyomtatvány, több becses örmény nyelvű mű) és egy kézirat, egy teremben elhelyezve 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Leltári katalógusa van.

A könyvtár más helyekre nem küld könyveket.

Évi javadalmazását a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumtól kapja.

Könyvtárnok: F e c z k ó J á n o s.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 900 kötet.

Leltára és czédula-katalógusa van.

Az örmény kath. egyház könyvtára.

Keletkezése a XVIII. század elejére tehető.

Állománya mintegy 2400 kötet, (köztük 2 régi magyar nyomtatvány és igen sok értékes örmény egyházi mű,) néhány örmény kézirat elhelyezve az örmény templom sekrestyéje fölötti kóruson. Czédula-katalógusa van. Majdnem kizárólag az örm. kath. lelkészek használják.

Javadalmazása nincs s így csak kis mértékben gyarapodik.

Könyvtárkezelő: B á r á n y L u k á c s t. kanonok, örm. kath. esperes-plébános.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1780-ban keletkezett.

Állománya 1452 kötet, (ezek között 4 ösnyomtatvány és néhány régi magyar nyomtatvány) egy teremben elhelyezve. Leltári katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

A társalkodó-kör könyvtára.

Az 1860-ban keletkezett »társalkodó-egylet« és az 1891-ben alakult »szamosújvári kör« 1897-ben egyesültek s könyvtáraikat egyesítették. Katalógusai 1893 és 1896-ban jelentek meg.

Állománya 1733 kötet. Leltára és czédula-katalogusa van. A tagok használják 2 kor. évi díjért.

Könyvtárnok: Mihelics Károly főgimn. tanár.

SZARVAS. (Békés várm.).

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

A tanári könyvtárt 1834-ben szervezték. Fejlesztésében közreműködtek többek közt Vajda Péter, Greguss Ágost, Zsilinszky Mihály.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 10.000 kötet.

Katalogusa van.

Javadalmazását a fentartó egyházmegyétől kapja.

Benka Gyula, A szarvasi főgimnázium története (Az 1894/95-iki értesítőben.).

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2100 kötet.

Leltára van.

SZATMÁR-NÉMETI.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Az intézet 1610-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 650 kötet.

Leltára és czédula-katalogusa van.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 600 kötet.

Czédula-katalogusa van.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

1847-ben keletkezett. 1874-ben a tankönyvekkel együtt 3140 darabszámra emelkedett. 1890-ben teljesen új berendezést nyert, felosztván 13 szakra. Ugyancsak 1890-ben különválasztattak a tankönyvek s a tanári könyvtárban csak önálló szakmunkák maradtak; ekkor hozatott be a czédula-katalogus is.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5000 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., melyet a tanulmányi alapból utalványozott tanszerátalányból kap.

Sarmaságh Géza, A szatmári királyi kath. főgymnasium története. (Szatmár, 1896.)

Könyvtárnok: Sarmaságh Géza tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1000 kötet.
Czédula-katalogusa van.

A püspöki és egyházmegyei könyvtár.

A szatmári püspökök és kanonokok hagyatékából és adományából keletkezett. Dr. Schlauch Lőrincz bibornok szatmári püspök korában megvette az 1874-ben elhalt Török János hírlapíró könyvtárát, s azt az egyházmegyének ajándékozta.

A könyvtár jellege theologiai és történeti.

Állománya 22,800 kötet, (ezek között 45 önyomtatvány, 99 drb régi magyar nyomtatvány) és 50 kézirat, két teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhellyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Első sorban az egyházmegye papjai használják. Kikölesőzés van, de a könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Fraknói Vilmos, Schlauch Lőrincz szatmári püspöknek Török János által gyűjtött könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1877. évf.)

A püspöki papnevelő-intézet Szent-Alajos-társulatának könyvtára.

1856 február 22-ikén a mindjobban növekvő hazafias szellem hatása alatt, összeállt tizenkét papnövendék, egy magyar egyházirodalmi kör alakítására, s e mellett létrehozták a könyvtárt is.

A könyvtár jellege elsősorban theologiai.

Állománya 2170 kötet, 25 térkép s több metszet, egy teremben elhelyezve, 20—25 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára hétfőn 11-től s csütörtökön d. u. 1 órától nyitva van. Kikölsönzés van a tagok számára. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, de csakis az egyházmegye területére, illetve az egyházmegyei papság részére.

Évi javadalmazását a társulati alap kamataiból kapja.

Főkönyvtárnok: Vojtkó János; *alkönyvtárnok*: Wieser István; *levéltárnok*: Irsik Lajos.

SZÁSZ-RÉGEN. (Maros Torda várm.)

Az ág. ev. gimnázium és a szászrégeni ev. egyházkerület egyesített könyvtára.

1845-ben keletkezett. 1861-ben Dániel és Klein György ev. lelkészek hagyatékából 392 kötettel gyarapodott. A gyarapodásról az évi értesítők adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5172 kötet és 14,008 drb iskolai értesítő hazai és külföldi intézetektől, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Idegének a használatért évenként 4 kor. díjat fizetnek.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az iskolapénztárból kap.

Schuster, Geschichte des Sachsich-Regener Gymnasiums.

(Az 1894/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Salzer János.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 600 kötet.

Leltára van.

SZÁSZ-SEBES. (Szeben várm.)

Az ág. ev. algimnázium könyvtára.

1850-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 10,000 kötet.
Szakkatalogusa van.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 600 kötet.
Leltára van.

Az ág. evang. egyházkerület könyvtára.

1857-ben keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai és paedagógiai.

Állománya 364 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 korona, melyet a kerület lelkészei és tanítói által fizetett díjakból kap.

SZÁSZVÁROS. (Hunyad várm.)

Az államilag segélyezett ev. ref. Kún-kollégium könyvtára.

Valószínűleg Károli Sebestyén volt kanonikus pap vetette meg a reformáció kezdetén alapját, s úgy látszik, hogy I. Rákóczi György, Nádudvari Péter és Szigethi Gyula István könyveiből is néhány db oda került. Annyi bizonyos, hogy 1780-ban sok és becses könyve volt; a hungarikák nagyobb részén, Herepei István kézírásával ez van: »Scholae ref. Saxopolitanae ab anno 1730.« Tharanta Valesius és Ioannes de Tornamira Philoniuma 1611-ben Kamuthy Balásé volt, aztán Enyedi Sámuelé. Pázmány Imádságos Könyve Bod Péteré. Az 1740-es években Berzétei József volt szászvárosi rektor és tordai pap könyvei és több kézírata kerültek oda, a Herepei Istvánéi is valószínűleg. 1817-ben Kerekes Abel tanár és sógora Demeter János pénztárnok, 1832 után Kún Zeigmond főgondnok, 1840-ben Salbeck György aradi birtokos, 1855-ben Váradi Antal első ref. pap, 1861-ben Kún

Kocsárd gr. főgondnok, 1879-ben Vitus József, 1881-ben Kún István gr. és Király Imre néhai ref. esperes könyvtárával gyarapodott. 1888-on innen dr. gróf Kún Gézáttól s másoktól kapott ajándékba könyveket. Évi gyarapodásáról az iskolai értesítők adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,719 kötet, (ezek között 2 önyomtatvány, 44 régi magyar nyomtatvány) 49 kézirat és rendezett, katalogusos éremgyűjtemény, továbbá néhány régi térkép, két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége Pázmány Péter Imádságos Könyve harmadik kiadásának (Pozsony, 1625.) egyetlen ismert példánya. Czédula-, betürendes, 10 csoportra osztott katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van az intézethez nem tartozó ismert egyének részére is. A könyvtár más helyekre is küld kivételesen használatra könyveket.

Évi javadalmazása 400—1000 kor., melyet a tanszerátalányból, a kollégium pénztárából kap.

A Kún-kollégium története, (Szászváros, 1896.)

Könyvtárnok: Vitus Lajos.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1800 kötet.

Leltára van.

SZEGED.

Az állami felsőbb leányiskola könyvtára.

1897-ben keletkezett.

Szépirodalmi, esztetikai, történelmi és természettudományi irányban fejlesztetik.

Állománya 113 kötet, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása átlag 330 kor., melyet a tanulóktól szedett könyvtárdíjből kap.

Könyvtárnok: dr. Vajda Gyula tanár.

A csongrádvármegyei (alföldi) tanító-egyesület könyvtára.

1870-ben keletkezett.

Állománya 526 kötet, elhelyezve a belvárosi fiú-iskola rajztermében, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel Czédula- és leltári katalógusa van.

Használók számára minden héten csütörtökön és vasárnap d. e. 10 órától déli 12 óráig nyitva van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egyeslet pénztárából kap

Könyvtárnok : Kaszta György.

A ipartestület könyvtára.

1885-ben keletkezett az ugyanekkor megszűnt polgári iparos- és gazdasági kör könyvtárát magába olvasztva.

Állománya 1013 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti katalógusa van.

Használók számára hétfőn és csütörtökön este 6—8-ig nyitva van. Kikölcsönzés van két hétre díj nélkül, azon túl minden napra 4 fill. használati díj fizetendő kötetenként.

Évi javadalmazása 200 kor.

A szegedi ipartestület könyvtár-jegyzéke. (Szeged, 1898.)

Könyvtárnok : Smikl István.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

1720-ban, a társház alapítása évében keletkezett.

Állománya 5416 munka 10675 kötetben, (köztük 19 ösnyomatvány, 22 régi magyar, 33 idegen nyelvű hazai régi nyomtatvány) elhelyezve egy teremben.

Leltára van.

Csak a rendház tagjai használják.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

1853-ban 200 műből állott. 1858-ban Remellay Gusztáv, 1859-ben Purgstaller József, 1870-ben Kümmer János főigazgató, 1871-ben Löw Lipót könyveivel gyarapodott. Az ifjúsági könyvtárt 1840-ben Horváth Czryill alapította.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2500 mű 3600 kötetben, elhelyezve egy teremben. Leltára és szakkatalogusa van.

Magyar Gábor, A kegyes tanító-rend vezetése alatt álló szegedi városi főgimnázium értesítője az 1895/96-iki tanévről. (Szeged, 1896.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 4075 kötet.

Leltára van.

Csak a főgimnázium önképzőkörének tagjai használhatják.

A kir. ker. börtön könyvtára.

1887-ben keletkezett. Tiszti és rab-könyvtárból áll.

Állománya 1711 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmasát a m. kir. igazságügyminiszteriumtól kapja.

A könyvtárnoki teendőket a börtön-ellenőr és a börtön-tanító végzik.

A m. kir. áll. főredliskola könyvtára.

1851-ben, az intézettel egyidejűleg keletkezett. 1873-ban a tanári könyvtár 665 drbból állott. 1884-ben rendezte Matskássy József tanár.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4600 mű mintegy 6000 kötetben.

Homor István, A szegedi m. kir. áll. főredliskola története. (Az 1894/95. évi értesítőben. Szeged, 1895.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1200 munka mintegy 2100 kötetben.

A minorita rendház könyvtára.

1740 körül keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 4000 kötet, több kézirat. térképek s néhány aczélmetszet, két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

A rendtagok számára mindig, idegenek számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok : T a m á s y I m r e.

A polgári és felső-kereskedelmi iskola tanári könyvtára.

1873-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános, s ujabban különösen kereskedelmi szakirányban fejlesztetik.

Állománya 955 kötet, egy teremben elhelyezve, a tanterület részére berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet Szeged sz. kir. város törvényhatóságától kap.

Könyvtárnok : B a r k ó c z y G u s z t á v.

Somogyi-könyvtár és városi múzeum.

Somogyi Károly esztergomi apát-kanonok 1880 ápril 26-án 42,000 kötetből álló könyvtárát Szeged városának adományozta. A város ez adományt az 1881 február 25-én kelt alapítólevél értelmében a régi városi könyvtárral egyesítve, a főreáliskola földszintjén helyezte el és 1883 okt. 16-én Ő felsége a király jelenlétében adta át a közhasználatnak. A városi múzeum létesítése 1885-ben határozatott el; alapját az 1879. évi öthalmi, szilléri és sövényházi ásátások leletei, továbbá a rakodópart építése és a várfalak lebontása alkalmával talált emlékek képezték, melyeket a királyi biztosság megőrzés végett 1883-ban és 1884-ben a könyvtárban helyezett el. A tanács 1885-ben megvette Lászy Vilmos és Reizner János, 1890-ben Abeles érem- és régiséggyűjteményeit, s a múzeumban helyezte el a czének emléktárgyait. A gyűjtemények 1888-ban a könyvtárral kapcsolatos két

helyiségben tétettek közszemlére. 1894-ben a város a főreáliskola épületét a kir. tábla czéljaira engedvén át, a könyvtár és múzeum bérházba szorult. 1896-ban épült fel 400,000 kor. költséggel a diszes közművelődési palota, melyben a gyűjtemények fokozatosan állittatván fel, a könyvtár és olvasóterme 1897. nov. 3-án, a képtár, melynek gyarapításához az állam 1897-ben a Munkácsy Mihály »Honfoglalás« című képe két vázlatának vételára fejében 4000 koronával, 1898-ban pedig jelentékeny számú festmény letéteményezésével járult, az 1898. év őszén, a régiségtár 1899. június 11-én nyitvatott meg a nagyközönség előtt; a természetrajzi gyűjtemények még rendezés alatt állanak. A város a múzeumot és a könyvtárat 1898 december 15-én kelt határozatával a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősége utján az állami felügyelet alá helyezte. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1899. évi javadalomból a régiségtár gyarapítására 600 koronát, a természetrajzi gyűjtemények rendezésére ugyanannyit engedélyezett.

Állománya: 1. könyvtár, 56,771 kötet könyv (ezek között 187 ösnyomtatvány és 72 régi magyar nyomtatvány) 6 teremben elhelyezve, külön olvasóteremmel 90 kutató részére; 2. érem-, régiség és történelmi emléktár, 7042 érem, mintegy 3000 régiség és emléktárgy, 680 kőrégiség, elhelyezve 2 teremben és folyosón; 3. szépművészeti osztály, 45 olajfestmény, 2 vízfestmény és 1 szénrajz, elhelyezve 4 teremben; 4. természetrajzi osztály, 87 madár, 1550 madártojás, 5137 csiga és kagyló, 8996 lepke, 4205 növény és több száz darab ásvány, elhelyezve egy teremben.

A gyűjteményekről szerzeményi napló és leltár, a könyvtár anyagáról ezenkívül betürendes czédula-katalogus (alapczimtár és szakczimtár) vezetetik.

A múzeum (a képtár és a régiségtár) hetenkint háromszor d. e. 10-től d. u. 1-ig van nyitva. A könyvtár hétköznaponkint d. e. 10-től 1-ig, d. u. 4-től 7-ig, szerdán és szombaton d. u. 3-tól 7-ig használható.

Évi javadalma 20,586 kor., melyet Szeged sz. kir. város pénztárából kap.

Somogyi Károly esztergomi kanonok könyvtáradohány. (Magyar Könyvszemle, (1880. évf.) — Ruszti B. J., A szegedi Somogyi-könyvtár. (U. ott, 1885. évf.) — Jelentések a szegedi Somogyi-könyvtár állapotáról. (U. ott, 1884—1899. évf.)

Igazgató: Reizner János. **Könyvtár- és múzeum-őr:** Tömörkény István.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1468-ban keletkezett.

Állománya 4841 kötet, (ezek között 33 ösnyomtatvány, 36 drb régi magyar nyomtatvány,) 300 kézirat, 17 drb térkép, 11 drb arckép, 1 drb czimer, 7 drb emlékérem és néhány drb régi pénz, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége »Vita Sanctorum« című kézirat 1454-ből, mely a magyar szentek legendáit is tartalmazza. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Bognár Márk.

SZEGZÁRD (Tolna várm.).

Az államilag segély. községi polgári iskola könyvtára.

A tanári könyvtár 1876-ban, az ifjusági könyvtár 1877-ben alapított.

Állománya 2022 kötet, (köztük 2 régi magyar nyomtatvány,) 52 térkép és 8 metszet, két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége egy térképgyűjtemény a XVI. századból.

Évi javadalmozása mintegy 400 kor., melyet beiratási és könyvtári díjakból kap.

A tanári könyvtár őre: Kramer János, igazgató.
Az ifjusági könyvtár őre: Kardos Ignác, tanár.

Tolnamegyei múzeum.

Alapját Tolna vármegyének 1895 márczius 29-én tartott közgyűlésén vetették meg, midőn Wosinczky Mór esperes-plébános bejelentette, hogy gróf Apponyi Sándor v. b. t. t. és ő maga gyűjteményeiket millenáris alapítvány gyanánt a vármegyének egy múzeum létesítése céljából följánlják. A vármegye készséggel vállalkozott az első felszerelés költségeinek fedezésére s erre a célra eddig összesen 6000 koronát áldozott. Az állam 1897-ben 600 korona segélyben részesítette a múzeumot, s ez ennek elfogadása által a múzeumok és könyvtárak

orsz. főfelügyelőségének hatásköre alá helyezte magát. 1899-ben az országos magyar iparművészeti múzeum néhány tárgyat helyezett el örök letétkép a tolnamegyei múzeumban. Az egész gyűjtemény a főgimnázium üres helyiségeiben ideiglenesen fölállítatván, 1899 június 4-ikén ünnepélyesen a nagyközönség részére is megnyitattott. Ujabban a báró Jeszenszky-féle könyvtárral gyarapodott. 1899-ben gyűjteményei gyarapítására 1000 kor. újabb állami segélyben részesült.

Állománya 24.944 drb történelmi és régészeti, 5531 drb természetrajzi, 822 drb néprajzi, 533 drb iparművészeti tárgy és kisebb szakkönyvtár, elhelyezve ideiglenesen a főgimnázium 8 termében.

Megtekinthető minden vasárnap és csütörtökön díjtalanul, más napokon egy korona lefizetése mellett.

Igazgató: Wosinszky Mór szegszárdi esperes-plébános; *őr*: Hangh Béla főgimn. tanár; *a néprajzi és iparművészeti osztály vezetője*: Kovács Aladár vármegyei ellenőr.

SZENT-GERICZE. (Maros-Torda várm.).

Népkönyvtár.

1883-ban keletkezett.

Állománya 225 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltárszerű katalógusa van.

Használók számára vasárnap és csütörtökön van nyitva.

Könyvtárnok: Majay Gábor.

SZENTES. (Csongrád várm.).

A csongrád-vármegyei történelmi és régészeti társulat múzeuma.

A társulat 1897-ben alakult elsősorban a környéken található régiségek felkutatása és összegyűjtése céljából. A gyűjtemények elhelyezéséről kezdetben Csongrád vármegye gondoskodott, 1899. január 1-től pedig Szentes város adott nekik helyet a városi nyilvános kert közepén álló épületében. 1898-ban az állam 600 kor. segélyben részesítette a társulatot, s ez a múzeumot a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének hatásköre alá helyezte. 1899-ben gyűjteményei gyarapítására 600 kor. újabb állami segélyben részesült.

Állománya 775 drb régiség és néprajzi tárgy; 50 drb kép és fénykép; 3797 drb érem; 700 drb természetrajzi tárgy; mintegy 2000 drb könyv és kézirat, elhelyezve egy teremben.

Évi javadalmazását a tagdíjak és az esetleges állami, vármegyei vagy községi segélyezés alkotják.

Megtekinthető minden ünnep- és vasárnap d. u.

Múzeumi őr: Csallány Gábor. *Könyvtárnok:* Balázsovits Norbert főgimn. tanár.

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

1871-ben keletkezett, midőn Szentes város négy osztályú polgári fiúiskolát állított föl. Az 1887-ik évben az időközben hatosztályúvá lett polgári iskola községi hatosztályú gimnáziummá alakítottát át s 8 osztályra egészített ki, az 1897-ik évben pedig állami kezelés alá vétetett s így a könyvtár is az állam tulajdonába ment át.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános. Tanügyi irányban gyarapittatik.

Állománya 2557 kötet és éremgyűjtemény, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalogusa van.

A tanári kar használja.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és oktatásügyi miniszteriumtól kap.

Dr. Berecz Sándor, A szentesi községi főgimnázium története. (Szentes).

Könyvtárnok: Balázsovits Norbert tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1276 kötet, a tantermekben elhelyezve. Czimjegyzéke van.

Évi javadalmazása 240—260 kor., melyet az ifjuságtól beszedett 50 krnyi könyvtárdijakból kap.

A könyvtárnoki teendőket az osztályfőnökök látják el.

A kaszinó könyvtára.

1860-ban keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 3736 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Használók számára hetenkint kétszer, szerdán és szombaton d. u. kikölcsönzés végett nyitva van.

A könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könyvtárnok : Kovács Lajos.

SZENT-GOTTHÁRD (Vas várm.).

Az állami gimnázium könyvtára.

1893-ban, az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 250 kötet.
Leltára van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 120 kötet.
Leltára van.

A ciszterczita-rendház könyvtára.

A XVII. század második felében keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 5862 kötet, két teremben elhelyezve.

Szakok szerint rendezett betűsoros katalógusa van.

Rendtagok használják. A könyvtár más helyekre csak rendtársaknak küld használatra könyveket.

Könyvtárnok : Dr. Bartha Tamás.

SZEPESEHLY. (Szepes várm.).

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

Alapját a volt jezsuita-kollégium hagyatéka képezi.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 4200 kötet, 7 kézirat, két teremben elhelyezve.
Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: dr. Stuckner János intézeti tanulm. felügyelő.

SZÉCSÁNY. (Torontál várm.).

A torontál-szécsányi közs. elemi népiskola ifjusági és népkönyvtára.

1878-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános. Népies irányban fejlesztetik.

Állománya 837 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 80—100 kor., melyet a községi iskolaszék-től kap.

Könyvtárnok: Michels Sándor tanító.

SZÉCSÉNY. (Nográd várm.).

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A XVII. század elején keletkezett. Katalógusa most van készülőben.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2375 kötet, (ezek között 25 őnyomtatvány, 23 db régi magyar nyomtatvány,) 65 kézirat és rajzolt, színezett nemzeti czimerek 1700—1703-ból, két teremben elhelyezve.

Könyvtárnok: Árva Ferencz.

SZÉKELY-KERESZTÜR. (Udvarhely várm.).

Az állami tanítóképző-intézet könyvtára.

1870-ben keletkezett.

Állománya 2185 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A tanárok és az intézeti növendékek használják.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok : Bedő Dénes rendes tanár.

Az unitárius főgimnázium könyvtára.

A XVIII. század utolsó tizedében ajándékkönyvekből keletkezett. 1877-ben vétel útján megszerezte Jakab Elek 2872 drbot tevő könyvtárát, melyet az előbbi tulajdonos 1894-ig még 2186 drbbal gyarapított.

Ez évben ajándékozta a könyvtárnak a katolikus vallású Magyar-Isákodi Kovachevich Horváth János 1297 drb könyvét, mely az ő nevében kezeltetik. Berde Mózes 1883-tól 1890-ig 480 koronát adott, 1890-ben pedig 2000 koronás alapítványt tett, melynek kamataiból négy ötödörös évről-évre kizárólag a könyvtár gyarapítására fordítatik, az ötödik pedig tőkésítettik. Az ebből szerzett 256 drb könyv »*Laborfalvi Berde Mózes-könyvtár*« czímen »Non quam multos, sed quam bonos habere libros« jelige alatt kezeltetik. A nagyszámu ajándékozók közül nagyobb mérvű ajándékkönyvekkel kiválnak még Csoma István kiskisolyosi iskolamester, Tarcsafalvi id. Pálffy Dénes, Jánosfalvi Sándor István, Hadnagy Pál, Buzogány Áron, Marosi Gergely, Sándor Mózes, dr. Orbán Baláss, Kozma Ferencz, Szabó Ferencz stb. A könyvtár szervezésében nagy tevékenységet fejtett ki Sándor János főgimn. igazgató és Péterfi Lajos, ki 1888-tól 1892-ig viselte a könyvtárnoki tisztet. Az ifjusági könyvtár 1837-ben keletkezett, és 800 kor. alaptőkével rendelkezik. Katalogusa 1879. óta három kiadásban jelent meg.

a/ Tanári könyvtár.

Jellege általános.

Állománya 16,826 kötet könyv, (köztük 325 drb régi magyar nyomtatvány, több unikum), számos kézirat, főleg családi oklevél, térkép, továbbá egy éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve, melyek olvasóhelyiségül is szolgálnak. Ozédula-, tárgyi és gyarapodási katalogusa van.

Használók számára esetről-esetre nyitva van. Kikölcsönzés van nem iskolai tagok részére is. Berde Mózes könyvtárából csak a könyv értékének letétele mellett lehet kikölcsönözni. A könyvtár más helyekre az egyházi képviselő-tanács engedélye mellett küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 300—400 kor., melyet a gimnázium pénztárából és a Berde Mózes-féle 1000 frtos könyvtár-alapból kap.

Sándor János, *A könyvtár története. (Keresztény Magvető, 1877. évf.)* — U. az, *A székelykeresztúri unitárius gimnázium története. (Székely-Keresztúr, 1896.)*

Könyvtárnok : P a p M ó z e s.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2069 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazása 250 kor., melyet a gimnázium tanulóitól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok : N a g y Á r p á d.

SZÉKELY-UDVARHELY. (Udvarhely várm.)

Az ev. ref. kollégium könyvtára.

Alapította gr. Bethlen János 26 drb könyvvel 1670-ben, gyarapította Apafi Mihály 18 drbbal; az alapítók példáit többben követték részint pénz-, részint könyvadományaikkal. Könyveket adtak 1680 körül Tolnai István 69 drbot; 1719-ben Jenei Sámuel 57 drbot; 1772-ben és 1775-ben borosjenői gr. Székely László 382 drbot; 1765-ben gr. Bethlen Imre 274 drbot; 1786-ban Zágoni Márton 155 drbot; 1793-ban Málnási László 416 drbot; 1796-ban borosjenői gr. Korda Zsigmond és neje Nemes Juliánna 216 drbot; 1800 körül Teleki Mihály 711 drbot; Cserei Farkas 57 drbot; 1805 körül Osváth László 162 drbot; 1814-ben Kassai Sámuel 85 drbot; 1840-ben Péterfi Albert 200 drbot. Baczkamadarasi Kiss József 1830-ban egész, 3719 darabból álló könyvtárával és pénzádománnyal is gyarapította; gróf Gyulai Lajos 1870-ben szintén egész könyvtárát odaajándékozta, mely 1927 drbot tett ki. Idejutottak még 1890-ben Bonyhai János könyvtára (100 drb), 1896-ban Szakács Mózes könyvtára (150 drb), 1898-ban dr. Fehérvári Lajos könyvtára (150 drb).

A könyvtárról már 1720-ban készült katalógus. 1889-ben az előljárásság megbízásából Kovács Dániel Szabó Károly utasítása szerint a modern igényeknek megfelelően rendezte a könyvtárt.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános.

Állománya 17,952 kötet (ezek között 6 ösnyomtatvány, 152 régi magyar nyomtatvány [2 unikum],) 200 kézirat és egynehány régi térkép, 5 teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi és elhelyezési katalogusa van.

Használók számára hetenként kétszer 2—2 órán keresztül nyitva van. Használják tanárok, az intézet belső tagjai, az V—VIII-ik oszt. tanulók és az előjáróság engedélyével idegenek.

Kikölcsönzés van a kollegiumi előjáróság engedélyével, s ily módon a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a kollégium pénztárából kap.

Kis Ferencz, A székelyudvarhelyi ev. ref. kolleg. története. Maros-Vásárhely, 1875.) — Gönczi Lajos, A székelyudvarhelyi ev. ref. kollégium multja és jelene. (Székely-Udvarhely, 1895.)

Könyvtárnok: Kovács Dániel, tanár.

b) Ifjúsági könyvtár,

Állománya 2561 kötet, 1 térkép, 25 irodalomtörténeti tábla és 52 kép (metszet), két teremben elhelyezve, 25 egyénnel berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, tárgyi és törzsléltári katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az önképzőköri tagoktól és a kollegium előjáróságától kap.

A m. kir. állami felső leányiskola könyvtára.

1893-ban keletkezett.

Állománya 75 kötet. Czédula- katalogusa van.

Évi javadalmazása 80—90 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Weinberger Fanni.

A m. kir. áll. főreáliskola könyvtára.

Az intézettel egyidejűleg 1872-ben keletkezett. Anyagát az 1884/5. tanévi értesítő ismerteti.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4315 kötet, egy teremben elhelyezve, 14 egyénnel berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 800—1000 kor., melyet az évi tanszer-átalányból kap.

Dr. Vajda Emil, A székelyudvarhelyi m. kir. állami főreáliskola története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Barabás Jenő tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1151 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 200 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: Nosz Gusztáv.

A róm. kath. főgimnázium könyvtára.

A legelső nyomok 1801-ig vezethetők vissza. A jelenlegi tanári könyvtár rendszeresen 1851-ben alakult meg vétel útján. Az ifjúsági könyvtár 1858-ban keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3164 kötet és éremgyűjtemény, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége: Nyujtódi Ferencnek testvére Nyujtódi Judith apáca számára írt imakönyve, magyar nyelvemlék 1526-ból.

Czédula-katalógusa van.

A tanári testület tagjai használják. A könyvtár más helyekre felsőbbbhatósági engedéllyel küldhet használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1800 kor., melyet az erdélyi róm. kath. tanulmányi alappól kap.

Daróczi János, A székelyudvarhelyi r. kath. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Embéri Árpád.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1365 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmát a tanulóktól szedett 1 kor. díjából kapja.

Könyvtárnokok: Kovács János és Keith Károly tanárok.

SZÉKESFEHÉRVÁR.

Az állami főredliskola tanári könyvtára.

1854-ben keletkezett. 1883-tól, mióta az intézet államivá lett, nagyobb arányokban fejlődött.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3665 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 800 kor., melyet a m. kir. valóság- és közoktatástügyi miniszteriumból kap.

Borostyán Sándor, A székesfehérvári redliskola története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Téri József tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3157 kötet. Csak az intézet növendékei használják.

A ciszterci-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Alapját a Jézus-társaság vetette meg, melynek eltörlése után a könyvtár értékesebb műveit a királyi biztos Pestre vitette, a többinek egy részét pedig elkótyavetyéltette. A könyvtár ezután a pálosok birtokába jutott, kiknek rövid ideig tartó szereplése után 1814-ben a ciszterciták tulajdona lön. Az ifjusági könyvtár 1851-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 9121 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a ciszterci-rend közpénztárából kap.

Könyvtárnok: Kolonics Lipót.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3380 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a zirczi apátságtól kap.

Könyvtárnok: Reiszner Ottó.

Püspöki könyvtár.

Az 1777-től elhalt püspökök után maradt könyvek vannak benne összegyűjtve.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 10,000 kötet, ezek között 250 ösnyomtatvány, két teremben elhelyezve.

A Szent-Ferenc-rend kolostorának könyvtára.

A rendházzal egyidős, de a török háborúk alatt ugyszólván teljesen elpusztult s újból meg kellett teremteni.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 1815 kötet, (ezek között 6 ösnyomtatvány és több régi magyar nyomtatvány,) egy teremben elhelyezve, 1 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Használók részére szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Maurer Athánáz.

Városi közkönyvtár.

1894-ben keletkezett.

Állománya 354 kötet, a főjegyző hivatalos helyiségében elhelyezve.

Szerzők szerinti betűrendes katalogusa van.

Használók számára naponta d. e. 8—12-ig, d. u. 2—5 óráig nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a városi házipénztárból kap.

Könyvtárnok: Tóth István, főjegyző.

A Vörösmarty-kör könyvtára.

Az 1859-ben megalakult első székesfehérvári kaszinó könyvtára az 1897-ben megalakult Vörösmarty-kör birtokába ment át. Nyomtatott katalogusai 1897-ben és 1898-ban jelentek meg.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 1200 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betűrendes katalogusa van.

Használók számára minden hétfőn délután kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a kör pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kolonics Lipót.

SZILÁGY-SOMLYÓ. (Szilágy várm.)

A minoriták r. kath. algimnáziumának könyvtára.

1829-ben, az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet.
Szakkatalogusa van.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 500 kötet.
Leltára van.

SZOLNOK. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

A magy. kir. áll. főgimnázium könyvtára.

1887-ben az intézet államosításával keletkezett, magába olvasztva a megelőzőleg a Szt-Ferencz-rendiek vezetése alatt állott 6 osztályu gimnázium könyvtárát.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2650 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása körülbelül 700 kor., melyet az állami évi átalányból kap.

Könyvtárnok : Ficsór József.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1644 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a tanulóifjúságtól könyvtári díj czímen kap.

Könyvtárnok : dr. Keil Alajos.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2000 kötet, (ezek között 1 drb ösnyomtatvány és 9 régi magyar nyomtatvány) egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Csak a rend tagjai használják.

Könyvtárnok : Hermann T á d é atya.

SZOMBATHELY. (Vas várm.)

A polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

Az intézettel egyidejűleg 1886-ban keletkezett. Gyarapodásáról a kimutatás az évi értesítőekben lát napvilágot.

A könyvtár jellege általános, különösen a kereskedelmi szak van benne képviselve. Kereskedelmi, természettudományi és történeti irányban fejlesztik.

Állománya 775 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa készülőben van.

A tanárok térítvény mellett használják.

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket, csupán társintézeteknek, hivatalos megkeresésre.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a miniszteriumtól s részben beirási díjakból kap.

Könyvtárnok : Szumrák K á r o l y, tanár.

A premontrei kir. kath. főgimnázium könyvtára.

1863/64-ben mintegy 2000 művet tartalmazott 3750 kötetben; 1881/2-ben vétel útján az Obermayer-féle teljesen modern könyvtárral szaporodott, mely 2070 művet tartalmazott 8451 kötetben. Rendezve s lajstromozva három ízben volt: 1871/2-ben, 1881/2-ben és 1894/5-ben. Katalogusa az 1895/96. és 1896/97. évi értesítőekben jelent meg.

Az ifjúsági könyvtár a század 20-as éveiben, az 1823—37. virágzott magyar társaság kebelében keletkezett. 1851 óta a felső osztály tanulói között főnálló önképzőkör a régi magyar társaság példájára, minden tanévben részint ugyancsak e célra befizetett tagdíjakból vétel útján, részint ajándékból nagyobb mennyiségű könyvekkel gyarapította. Katalogusa 1898-ban jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 12,855 kötet, ezek között 1 drb önyomtatvány, 10 hazai régi latin nyomtatvány és 61 drb kézirat, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei a Peutinger-féle táblák, szám szerint 12 drb.

Évi javadalmazása 420 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

A szombathelyi kir. kath. főgimnázium története. (Az 1895/6-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: Dr. Dallos József főgimn. tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2107 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása mintegy 320 kor., melyet a tanulóktól kap.

A vas megyei régészeti egylet múzeuma.

Az 1872-ben néhai Lipp Vilmos buzgólkodása folytán létrejött egyesület alapította, első sorban a környéken eszközlendő ásatások eredményeinek s különösen a római Savaria emlékeinek összegyűjtésére. Néhai Szabó Imre megyés püspök a püspöki palotában engedett át megfelelő helyiséget a gyűjteménynek, a mely rendszeresen folytatott ásatások, továbbá ajándékozások és vásárlások folytán is évről-évre gyarapodott. A gyarapodásról s ennek tudományos értékéről az évi jelentések, később évkönyvek adnak számot.

Állománya mintegy 4200 drb ós-, római-, közép- és ujkori tárgy, továbbá több ezer régi pénz és érem és mintegy 100 kötetből álló szakkönyvtár, mindez elhelyezve egy teremben és egy ehhez tartozó folyosón. Megtekinthető a nyári hónapok ünnep- és vásárnapjain.

Évi javadalmazása 300—400 kor. a tagsági díjakból. Az egylet alapvagyonja 2700 kor.

A vas megyei régészeti egylet évi jelentése I—XIII. évf. (1873—1885.) — A vas megyei régészeti egylet évkönyve. XIV—XXIV. évf. (1887—1897.)

Múzeumi őr: Kárpáti Kelemen premontrei tanár.

Városi közkönyvtár.

1880-ban keletkezett; alapja a város birtokába jutott kaszinó-könyvtár, melybe a mondott évben 1880-ban a szombathelyi ifjusági kör könyvtára beleolvadt.

Állománya 3942 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula-, és betűrendes katalógusa van.

Használók számára kikölcsonzés végett vasárnap és csütörtökön 11-től 12-ig nyitva van. Minden helybeli lakosnak joga van a közkönyvtárt ingyen használni.

Évi javadalmazása 250 kor., melyet Szombathely r. t. város házipénztárától kap.

A szombathelyi közkönyvtár műveinek czimtára 1880—95. (Szombathely, 1895.)

Könyvtárnok: Horváth János tanító.

SZÖLLŐS-GYÖRÖK. (Somogy várm.)

Az olvasó-kör könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 1634 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalógusa van.

Használók számára minden délután nyitva van. Kikölcsonzés van minden darab könyv után 4 fill. lefizetése mellett. A könyvtár az olvasókör vidéki tagjai számára más helyekre is küld használatra könyveket.

A szöllős-györöki olvasókör könyveinek lajstroma. (Székesfejérvár, 1877.)

Könyvtárnok: Rátkay Lajos.

SZTROPKÓ. (Zemplén várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1774-ben keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 995 kötet, két szobában elhelyezve. Katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. A kolostor más helyre nem küld könyveket.

Könyvtárnok: Jablonszky Kornél házfőnök.

TAPOLCZA. (Baranya várm.)

Az állami polgári fuiskola könyvtára.

Az 1872. évben alakult gazdasági felsőbb népiskola létesítette s az állami polg. fuiskolának 1895. évben adatott át.

Állománya 535 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tanszakok szerint vezetett katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 80 kor., melyet a tanulóktól szedett könyvtárdíjból (70 kor.) kap.

Könyvtárnok: Szücs Mihály segédtanító.

TARCZAL. (Zemplén várm.)

A m. kir. vinczellér-iskola könyvtára.

Állománya 973 kötet.

Leltári katalógusa van.

TATA. (Komárom várm.)

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 8000 kötet, (köztük több régi magyar nyomtatvány,) két teremben elhelyezve. Czédula-katalógusa van.

Használók számára a szükséghez képest nyitva van.

Könyvtárnok: Pintér Elek.

A kegyes-tanítórend kath. gimnáziumának könyvtára.

Az intézet 1765-ben keletkezett. A tanárok kezdetben a rend házi könyvtárára voltak utalva, s csak a jelen század folyamán vetették meg a külön tanári könyvtár alapját. Az ifjusági könyvtár a 60-as években keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 3300 kötet, egy teremben elhelyezve.

Leltári katalógusa van.

Évi javadalmazását a rendtől kapja.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1200 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalógusa van.

Évi javadalmazását a tanulók által beírás alkalmával személyenkint fizetett 1 kor. könyvtárdíj képezi.

Könyvtárnok: Bencsik Ferencz tanár.

TEMESVÁR.**A belvárosi községi népiskola könyvtára.**

A 70-es években keletkezett.

Paedagógiai ifjúsági irányban fejlesztik.

Állománya 347 kötet. Irott katalógusa van.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet a befolyó iskolai beírásai díjakból a várostól kap.

Könyvtárnok: Révai Károly.

A délmagyarországi természettudományi társulat múzeuma.

A társulattal egyidejűleg, 1874-ben keletkezett. A társulat kezdetben könyvek gyűjtésére fektette a főszűlyt. Dr. Kuhn Lajos társulati titkár az 1877. évi közgyűlésén indítványozta egy természetrajzi múzeum létesítését, nyilvános előadási terem építésével kapcsolatban. A múzeum ajándékozás útján rohamosan gyarapodott. Ide kerültek 1877-ben Merkl Ede rovargyűjteménye, 1878-ban Vuchetich Ferencz délmagyarországi herbariuma, 1879-ben az osztrák-magyar államvasutársaság délvidéki uradalmaiban található fanemek teljes gyűjteménye. A gyűjtemények a reáliskolában állítottak fel. 1881-ben került a múzeumba a murányi masztodon-lelet, mely 1886-ban a m. kir. földtani intézetnek engedtetvén át, a múzeum ezért cserébe 346 drbból álló paleontológiai gyűjtemény birtokába jutott, 1888-ban a gyűjtemények a délmagyarorsz. tört. és rég. múzeum-társulat palotájának egy szobájában nyertek elhelyezést. Holub Emil, kinek afrikai utjához a társulat anyagi segélylyel járult, 1888-ban nagybecsű nép- és természetrajzi gyűjteményt ajándékozott, de ezt a hibás címzés folytán a tört. és rég. múzeum-társulat vette át és őrizi mai napig, miután

a természet-tud.-társulat helyiség hiányában nem gondolkozhattik szakszerű felállításáról. 1897-ben ifj. Elter János 200 drbból álló ásványgyűjteményét ajándékozta a múzeumnak. A társulat 1898-ban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte gyűjteményeit.

Állománya 17 emlős, 178 madár, 3 hüllő, mintegy 100 faj rovar, 80 faj lepke, 60 faj madártojás, 2 emberi koponya, 9 drb ósállati maradvány, 48 borszesz-praeeparatum, 970 drb csiga, 346 faj kővület, mintegy 800 drb ásvány, 1250 drb növény, 149 fajta fa.

A könyvtár állománya 1056 kötet, 18 térkép.

A gyűjteményeknek leltára, a könyvtárnak betürendes és sorszám szerinti katalogusa van.

A múzeum megtekinthető ünnep- és vasárnapokon d. e. 10—12 óráig. A könyvtárt csak a társulati tagok használják, kik térítvény mellett kölcsön is vehetik a könyveket.

Évi javadalma 100 korona.

Természettudományi évkönyv I—II. évf. (Temesvár, 1875—76.) — Természettudományi füzetek. I—XXIII. évf. (Temesvár, 1877—99.) — Rics Ferencz, A délmagyarországi természettudományi társulat története. (Temesvár, 1899.)

Muzeumi őr: és könyvtárnok: Rics Ferencz társ. titkár.

A délmagyarországi történelmi és régészeti múzeum-társulat múzeuma.

Mint a Délmagyarországi tört. és rég. társulat tulajdona, azzal együtt keletkezett 1872-ben. A régiségtár alapját a környékbeli ásatásokból származó őskori leletek vetették meg. A könyvtár leginkább a rokon társulatok és a hazai tudományos intézetek, valamint egyesek ajándékkönyveiből létesült és jelenleg is leginkább ily módon gyarapodik. A gyűjtemények 1876-ig a csanádi püspök palotájában voltak elhelyezve. 1876-ban Temesvármegye saját székháza szomszédságában a Wellaner-féle épületben adott két szobát, majd 1880-ban az egész épületet átengedte a múzeum céljaira, és 1886-ban díszes palotát emelt a régi épület helyére. 1885-ben a társulat egybe olvadt az 1882-ben keletkezett délmagyarországi múzeum-egyesülettel; azóta Délmagyarorsz. tört. és rég. múzeum-társulat nevet visel. Az új múzeumi palota 1891-ben nyitott meg. Id. Ormós Zsigmond, társ. elnök, ki kezdettől fogva leginkább buzgólkodott a múzeum gyarapításán, 1889-ben 200 drbból álló képtárát ajándékozta a társulatnak; az ő hagyatékából a könyvtár

1895-ben mintegy 300 kötetnyi könyv birtokába jutott. A társulat 1898-ban 600 kor. államsegélyben részesülván, gyűjteményeit a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte. 1899-ben régészeti szakkönyvtára gyarapítására 600 koronát kapott az államtól.

Allománya 2978 drb. régiség, iparművészeti és néprajzi tárgy, mintegy 10,000 drb. érem, 321 kép; a könyvtáré 2222 kötet és 720 füzet, okmány-, valamint térképgyűjtemény, egy teremben elhelyezve, 10—12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szerzeményi naplója, leltára, a könyvtárnak betűrendes, tárgyi katalógusa van.

Használók számára vasárnaponként délelőtt 10-től 12 óráig nyitva van. A könyvtárt első sorban a múzeum-társulati tagok, de nem tagok is használhatják a könyvtári helyiségben a megjelölt időben. Kikölcsönzés csak társulati tagok számára van. Biztosíték letétele és csekély használati díj lefizesése mellett, legfeljebb 2 kötet adatik ki egy hónapra. Ritkább művek nem adatnak ki. A könyvtár csak nyilvános könyvtárak, rokon társulatok és tudományos, közművelődési intézetek hivatalos megkeresésére, kellő biztosíték mellett küld könyveket.

Évi javadalma 3720 kor., mely az alaptőke kamataiból és a tagdíjakból fedeztetik.

Történelmi és régészeti értesítő. I—X. évf. (Temesvár, 1875—1884.) Ujfolyam. I—XVI. évf. (Temesvár, 1885—1899.) — Patzner István, Emlékkönyv a délmagyarországi történelmi és régészeti múzeum-társulat épületének és gyűjteményeinek ünnepélyes megnyitása alkalmából. (Temesvár, 1891.) — A délmagyarországi tört. és rég. múzeum-társulat könyv- és levéltárának jegyzébe. (Temesvár, 1894.) — Kalász a »dél-magyarorsz. tört. és rég. múzeum-társulat« képtárában. (Temesvár, 1896.)

Múzeumi őr és könyvtárnok: Patzner István társ. főtitkár. **Oklevéltárnok:** dr. Berkeszi István társ. titkár.

A gör.-kel. szerb egyházmegyei könyvtár.

A temesvári gör.-kel. szerb püspökök alapították. Legújabb időben az egyházmegyei közigazgatási bizottság az egyházmegyei alapból szerez be egyes szak- és általános értékű műveket.

Allománya 1450 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Használók számára a hivatalos órák alatt nyitva van.

A könyvtárnoki tisztelet a mindenkori egyházmegyei jegyző látja el.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

1750-ben keletkezett a kegyesrendi ház alapításakor Szent-Annán, ezzel áthelyeztetett Temesvárra 1788-ban.

Állománya 7220 kötet, egy teremben elhelyezve, 5 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van térítvény mellett.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4330 kötet, ezek között 402 db tudományos folyóirat, 3 teremben elhelyezve.

Czédula- és tárgyi katalógusa van.

Pfeiffer Antal, A kegyes tanító rendiek temesvári társ-házának és a főgimnáziumnak története. (Temesvár, 1896.)

b) Ifjúsági könyvtár

Állománya mintegy 2800 kötet.

Leltári katalógusa van.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

1850-ben keletkezett.

A könyvtár jellege tulnyomóan közgazdasági és ugyanazon irányban fejlesztetik.

Állománya 3000 kötet, 69 térkép, 3—400 bank- és egyéb vállalati üzletjelentés, alapszabályok, mérlegek, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és betűrendes katalógusa van.

Használók számára d. e. 9—12, és d. u. 3—6 óráig nyitva van. Kikölcsönzés nincs.

Évi javadalmazása mintegy 400 kor., melyet a kamarától kap.

A könyvtárnoki teendőket a kamarai segédtitkár végzi.

A közs. elemi népiskola könyvtára.

1868-ban keletkezett.

Állománya 446 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalógusa van.

Kikölcsönzés minden szombaton d. e. 11 órakor van.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet Temesvár sz. kir. városától kap.

Könyvtárnok: Reisser Ferencz.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1870-ben keletkezett.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 6733 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Dr. Berkeszi Antal, A temesvári m. kir. állami főreáliskola története. (Temesvár, 1896.)

Könyvtárnok: Dr. Laky Mátyás.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 3322 kötet, köztük 3 régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása átlag 800 kor., melyet a tanuló ifjúságtól könyvtárdíj czimén kap.

Könyvtárnok: Derényi Adolf.

A temesvár-gyárvárosi magyar társaskör könyvtára.

1882-ben keletkezett.

A könyvtár jellege általános, leginkább szépirodalmi művekkal gyarapodik.

Állománya mintegy 1300 kötet, egy teremben elhelyezve Szak-katalógusa van.

Használók számára nyitva van szerdán és szombaton délután 2—4-ig kikölcsönzés végett.

Merényi János, A temesvár-gyárvárosi magyar társaskör könyvtárának czimjegyzéke. (Temesvár, 1899.)

Könyvtárnok: Merényi János.

A temesvár-gyárvárosi nép- és ifjusági könyvtár.

1861-ben keletkezett. 1873-tól a város évente 80 koronát ad a könyvtár czéljaira.

A könyvtár jellege általános. Ifjusági iratokkal és paedagogiai művekkel gyarapítják.

Állománya 1058 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyévre berendezett olvasóhelyiséggel.

Tanulóknak az illető osztálytanító térítvénye mellett, másoknak sajtókezüleg kiállított térítvény mellett a könyvtárnok által évről-évre megjelölt időben adatnak ki könyvek. Évi javadalmazása 80 kor., melyet a várostól kap.

Könyvtárnok: Tussel Gáspár.

A temesvár-józsefvárosi polgári olvasó-egylet könyvtára.

1878-ban a »Lese und Fortbildungs Verein« című egylettel egyidejűleg keletkezett. Népkönyvtári jellegét 1899-ben nyerte s azóta nagyobb arányú fejlődése várható. Nyomtatott katalógust 2 ízben adott ki.

Állománya 2400 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Használók számára mindennap 6—7 óráig kikölcsönzés végett nyitva van. Havi tagdíj 60. fill. Munkások ingyen használják.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, ha az illető helyen legalább 35 tag beiratkozik.

A temesvár-józsefvárosi polgári olvasó-egylet alapszabályai. (Temesvár-Józsefváros, 1892.) — Temesvár-józsefvárosi polgári olvasókör. Könyvtári jegyzék. (Temesvár, 1898.)

Könyvtárnokok: Seidl Emil, Kozmács János
Tóth Gyula.

Városi könyvtár.

Temesvár szab. kir. város tanácsa 1895. évben elhatározta, hogy a különféle hivatalos kiadványokat összegyűjtve s ezekhez általános közigazgatási, történelmi, különösen helyi érdekű és vonatkozású műveket beszerezve, egy városi könyvtárt alapít, melynek fentartására és gyarapítására évi 400 koronát ajánlott meg. Ily módon és ily irányban gyarapodik a könyvtár.

A könyvtár jellege általános és helyi vonatkozású történelmi és közigazgatási.

Állománya 1876 kötet, 36 kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Egyelőre csak a városi tisztviselők használatára szolgál.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a város házi pénztárától kap.

Könyvtárnok: Bellai József városi levéltárnok.

A Wieszner-féle polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1862-ben keletkezett.

Állománya 560 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet Wieszner Ferencztől kap.

Könyvtárnok: Steberl Ernő.

TÉCSŐ. (Máramaros várm.)

Az olvasókör könyvtára.

Állománya 211 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalógusa van.

Használók számára csütörtökön és vasárnap 5—7 óráig nyitva van.

Könyvtárnok: Kisfaludy Ferencz.

TIHANY (Zala vármegye).

A pannonhalmi Szent-Benedek-rend tihanyi apátságának könyvtára.

Miután az 1787-ig, vagyis a rend feloszlataisaig létezett gyűjteményekből semmi sem került vissza, a mai könyvtár tulajdonképen 1802-től számítja keletkezését. Gyarapodását főrészből a kolostorban elhunyt rendtagok után maradt magán könyvgyűjteményeknek köszöni. Ezek sorában említésre méltó Bresztyenszky Béla 1850-ben elhunyt tihanyi apátnak magán könyvtára, melynek matematikai része azonban a pannonhalmi főapátság központi könyvtárába osztatott be. Ugyanide tettek át a könyvtár érdekesebb őnyomatványai és kéziratái is.

A könyvtár közepén levő álló szekrényben nyernek elhelyezést a helyben vagy a vidéken talált régiségi tárgyak is.

A könyvtár jellege általános, főleg történeti és vallási irányban fejlesztetik.

Állománya 11,460 kötet, (ezek között 2 őnyomatvány, 21 darab régi magyar nyomtatvány) 43 kötet kézirat és térkép, egy terebben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei a tihanyi codex 1531-ből és Pisky István, tihanyi várkapitány számadáskönyve (1585—89). Czedula- és betűrendes katalogusa van.

Kikölcsönzés nincs. Használók számára az apát, illetőleg a székházi perjel engedélyével szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet a pannonhalmi szent-Benedek-rend központi pénztárából kap,

Bécei Viktor, A tihanyi apátság őnyomatványai és ritkább művei. (Magyar Állam 1890. 48—50. sz.) — Horváth Bálint, A balatonfüredi savanyvíz és a Balaton környéke. (Magyar-Óvár. 1848.) — Jalsovics Aladár, A balatonfüredi gyógyhely és kirándulási helyei. (Budapest, 1878.) — A tihanyi apátság története. (Pécs. 1889.)

Könyvtárnok: dr. Wurdics Ignác.

TISZAFÜRED. (Heves várm.)

Múzeum és közkönyvtár.

Az 1877-ben keletkezett Tiszafüred-vidéki régészeti egyesület múzeumának alapját elnökének, Tariczky Endre plébánosnak régészeti gyűjteménye képezte, mely ideiglenesen a ref. fu iskola egyik termében nyert elhelyezést. 1894-ben a község a város-

házán két szobát adott a múzeumnak és évi 300 koronát szavazott meg gyarapításra. 1896-ban a társulat »Tiszafüredi múzeum- és könyvtár egyeslet« czimen újból szervezkedett, és közkönyvtár létesítését is felvette programjába. A tiszafüredi törzskaszinó m. e. 1300 drbból álló könyvtára és 1897-ben a tiszafüredi polgári kaszinó 610 kötetből álló könyvtára is beleolvadt a közkönyvtárba. Az állam 1897-ben 400, 1898-ban 1200 koronával segélyezte a gyűjteményeket, melyek a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége ellenőrzése alatt állanak. 1899-ben a könyvtár 400 kor. s a régiséggtár 400 kor. újabb állami segélyben részesült.

Állománya 5000 drb. régiség, régi pénz, iparművészeti és természettajzi tárgy; 2456 kötet könyv, 166 kézirat és több oklevél, térkép, metszet (hazai tájakról), két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel, a városházában a múzeumi terem mellett.

A könyvtárban van elhelyezve egy 200 drbból álló kép-gyűjtemény, mely régi jeles mesterek rézmetszetű képeit, karoczeit s kőrajzait tartalmazza.

Szerzeményi naplója s a könyvtárnak betűrendes katalógusa van.

Télen vasárnap és csütörtökön, nyáron vasárnap délután 4-től 7-ig van nyitva. Becsesebb tudományos, történelmi, vagy szak-könyvek csak a helyiségben használhatók.

Kikölcsönzés van 2 kor. évi díj mellett. A könyvtár más helyre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1300 kor., melyet részben a kormánytól, részben Tiszafüred városától, mint tulajdonosától kap.

A tiszafüredi »múzeum és könyvtár egyeslet« (közkönyvtár) könyveinek jegyzéke. (Tiszafüred, 1887.) — A tiszafüredi múzeum és könyvtár egyeslet működése az 1898. évben. (Eger, 1899.)

Könyvtárnok: Milesz Béla.

TORDA. (Torda-Aranyos várm.)

A jótékony olvasó Erzsébet-nőegylet könyvtára.

1844-ben, id. gróf Toroczkai Miklósné sz. gróf Bethlen Mária elnöksége alatt keletkezett; őt követte báró Kemény Borbála, s utána 1848-ban Puhl Ignáczné Margitai Karolina. Jelenleg alsó-csernátomi dr. Damokos Antalné sz. Sebestyén Mária az elnök, kinek elnöksége alatt vette fel az egyesület Erzsébet magyar királyné emlékére 1898-ban. a »jótékony Erzsébet« nevet.

Állománya 3528 kötet, egy teremben elhelyezve.
 Használók számára délelőtt 9—11 óráig, hétköznaponként van nyitva. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: László Róza.

A kaszinó könyvtára.

Állománya 834 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhellyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egyesületől kap.

Könyvtárnok: Füzi Sándor, ev. ref. lelkész.

Az unitárius gimnázium könyvtára.

A XVI. század végén keletkezett.

Állománya 3492 kötet, 150 kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet az isk. pénztártól kap.

Könyvtárnok: Varga Dénes.

TORNALLYA. (Gömör várm.)

A gömöri ev. ref. egyházmegye könyvtára.

Alapította néh. Tornallyay Károly tornallyai földbirtokos saját könyvtárának adományozásával; ugyanő ajándékozta könyvtári helyiségül az egyházmegyének a tornallyai templom körítésében levő családi sirbolt földfeletti építményét. Gyarapították adományaikkal: Szilassy Ferencz, Szeremley Cs. Ábrahám, Kajári István, Berzsi Mihály, Somodi János, Barta Bálint, Szabon János és Tompa Mihály. Új könyvtárépületre eddig 4133 kor. 50 fill. gyűlt össze.

A könyvtárban legtöbb a theologiai munka, de van történeti, szépirodalmi, jogi és politikai része is.

Állománya 2338 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. A gömöri ev. ref. lelkészek és tanítók használhatják.

Évi javadalmazása 3475 kor. 32 fill. tőkájének kamata.

A könyvtárnoki teendőket a tornallyai lelkész végzi.

TÓSZEG. (Pest várm.)

A róm. kath. plébánia könyvtára.

Keletkezési ideje ismeretlen. 1825-ben Nagy Mátyás és 1857-ben Gajzágó Lukács plébánosok könyveivel gyarapodott.

Állománya 469 kötet.

Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld könyveket.

TÓTMEGYER. (Nyitra várm.)

A róm. kath. népiskola könyvtára.

A 60-as években keletkezett.

Paedagogiai és ifjúsági irányban fejlesztik.

Állománya 408 kötet. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára a téli időszakban nyitva van. Kikölcsönzés van 14 napi határidőre.

Könyvtárnok: Perger István, főtanító.

TRENCSÉN. (Trencsén várm.)

Az állami felsőbb leányiskola könyvtára.

1877-ben keletkezett.

Állománya 720 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumból kap.

Könyvtárnok: Travnik Zeigmond.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

1645-ben keletkezett a jezsuiták Trencsénbe településével. 1773-ban a kegyes tanítórend vette át a házat s vele együtt a könyvtárt is. Az 1783. évi rendelet értelmében Kovacsics Márton egyet. másodkönyvtárnok a könyvtárt átvizsgálta és abból mintegy 1903 kötetet az egyetemi könyvtárba vitetett át.

A könyvtár jellege leginkább theologiai.

Állománya 6432 kötet, 1645 füzet, ezek között 40 kézirat, két teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Tietz Sándor kegyesrendi tanár.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

Az intézetnek a jezsuiták és a kegyesrendiek vezetése alatt is volt könyvtára; ennek egy részét, 737 művet, 1777-ben a budai egyetemi könyvtárba vitték, a többi részint a jezsuiták vihették el, részint a piaristák házi könyvtára számára foglalták le, úgy, hogy most a jelenlegi könyvtárban a régi könyvtárból, néhány jelentéktelen kötetet kivéve, semmi sincsen. A jelenlegi könyvtár legrégibb alapleltára 1876-ból való.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7273 kötet, 2 régi magyar nyomtatvány, 1 kézirat, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betűrendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Vlahovics Emil, A trencsényi kir. kath. főgymnasium története 1649—1895. (Trencsén, 1895.)

Könyvtárnok: Dr. Friml Aladár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2500 kötet.

Leltára van.

TRSZTENA. (Árva várm.)

A kir. kath. gimnázium könyvtára.

1869-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4545 kötet két szobában elhelyezve. Leltári katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van a művelt nagy közönség számára is.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulmányi alaptól kap.

Könyvtárnok: dr. Koválik János tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 400 kötet. Leltári katalógusa van.

TURKEVE. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

Az első kaszinó-egylet könyvtára.

1846-ban keletkezett.

Állománya 2150 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalógusa van.

A kaszinó tagjai számára kikölcsönzés végett hetenként 2-szer van nyitva.

Évi javadalmazása 320 kor., melyet az egyesülettől kap.

Könyvtárnok: Kohári József. *Segédkönyvtárnok*: Széki Péter.

Az ev. reform. népiskola könyvtára.

Állománya 1308 kötet és egy kis pénz- és éremgyűjtemény, egy teremben elhelyezve.

Betűrendes katalógusa van.

Kikölcsönzés van a város közönségének, díj nélkül.

Évi javadalmazása 86 kor., melyet a turkevei ev. reform. egyháztól kap.

Könyvtárnok: Kajári Ferencz.

TÜRÓCZ-SZENT-MARTON. (Turóc várm.)

A felvidéki magyar közművelődési egyesület közkönyvtára.

1897-ben keletkezett; a közhasználatnak még nincs átadva.

Állománya 361 kötet. Tárgyi katalógusa van.

Könyvtárnok: Zakay Aladár.

A múzeumi tót társaság gyűjteménye.

A társulat 1890-ben keletkezett, és 1895-ben nyerte a belügyminiszteriumtól megerősítést. Múzeumában régiségeket, néprajzi és természettudományi tárgyakat, könyvtárában főleg a szláv irodalom termékeit gyűjti. Letétkép Őrzi a Chalupka-féle 980 kötetnyi könyvtárt, mely a turóczi-szt.-mártoni ev. egyház tulajdona, a »Dom« nevé közbirtokosságnak 2900 kötetnyi könyvtárát és a Kréméry-féle 362 kötetnyi családi könyvtárt. 1898-ban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte magát és 600 kor., 1899-ben ugyanily összegű állami segélyben részesült. Gyűjteményei a »Dom« épületének első emeletén 8 szobában vannak elhelyezve.

A múzeum anyaga nincs összeszámolva. A könyvtár állománya 24,000 kötet, 500 darab kézirat és 150 darab térkép, oklevél s éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve.

A tárgyakról szerzeményi-napló, a könyvekről cédula-katalogus vezetetik.

A gyűjtemények vasárnap és ünnepeken d. e. 9-től d. u. 4-ig 20 fill. belépti díjért tekinthetők meg. A könyvtár használók számára nyári időben mindennap a délutáni órákban, téli időben szükség szerint van nyitva.

Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalma 1200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

A múzeumi tót társaság alapszabályai. (Turóczi-Szent-Márton, 1895.) — Sborník, musealnej slov. spolo. nosti. I—3. évf. (Turóczi-Szent-Márton, 1896—99.) — Časopis musealnej slovenskej spoločnosti. I—II. évf. (Turóczi-Szent-Márton, 1898—99.)

Múzeumi őr és könyvtárnok: Sokolik András társtítkár.

A turóczi magyar olvasó- és társaskör könyvtára.

Állománya 1074 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betűrendes, tárgyi katalógusa van.

Kikölcsönzés van a tagok számára díjtalanul.

Könyvtárnok: Raksányi József.

UJVERBÁSZ. (Bács-Bodrog várm.)

Az áll. segélyz. közs. algimnázium könyvtára.

1837-ben Godra Mihály igazgatósága idejében keletkezett. 1849-ben javarésze elpusztult. 1871-ben az intézettel együtt, melyet addig a bács-szerémi esperesség tartott fent, a község tulajdonába ment át.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 1112 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a községtől kap.

Könyvtárnok: Székely Sándor.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 550 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Kikölosönzés van térítvény mellett.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a községtől kap.

Könyvtárnok: Veress Árpád.

UJVIDÉK.

A gör. kel. szerb főgimnázium könyvtára.

Ujvidék város 1849. évi leégése alkalmával elégett a gimnáziumi könyvtár is, és mikor 1852-ben a gimnázium újra megkezdte működését, a könyvtár újra alapított részint vásárlás, részint ajándékozás útján lassankint gyarapodva. Katalogusa 1896-ban jelont meg.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 1216 kötet, egy teremben elhelyezve. 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cszédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára mindennap délelött 8—12-ig és délután 3—5 óra közt nyitva van.

Évi javadalmazása átlag 1360 kor., melyet a tanulók adakozásából és az ujvidéki szerb egyházközségtől kap.

Könyvtárnok: Ercsics János tanár.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1600 kötet. Leltári katalogusa van.

A kir. kath. magyar főgimnázium könyvtára.

1873-ban az intézet megnyitásával egyidejűleg keletkezett. Első beszerzésre külön nagyobb összeggel nem rendelkezett és csak az évi átalányon való szerzeményekkel és ajándékozás útján gyarapodott. Az 1875/76. isk. évben a magyar nemzeti múzeum többes példányaiból kapott 31 munkát 37 kötetben; az 1877/78. isk. évben a v. és közoktatásügyi miniszterium Toldy Ferencz könyvtárából 161 kötetet és 237 füzet folyóiratot juttatott az intézetnek. 1885-ig 250 kor. évi javadalomban részesült.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3258 kötet, köztük több régi magyar nyomtatvány. 3 kézirat, 9 atlasz 26 darabban, továbbá 2586 darab iskolai értesítő, egy teremben elhelyezve. Elhelyezés szerint vezetett alapleltára van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Városi Tivadar, Az újvidéki kir. kath. magyar főgimn. története. (Az 1894/95. évi értesítőben.)

Könyvtárnok: Bozszenik Béla tanár. Az éremgyűjtemény őre: Moser József tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2662 kötet. Leltári katalogusa van.

A szerb felsőbb leányiskola könyvtára.

Állománya 6052 kötet, két teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a szerb hitközségtől kap.

Könyvtárnok: Gyorgyevits Mita.

UNGVÁR. (Ung várm.)

A görög kath. püspökség könyvtára.

Alapította 1767-ben Olsavszky Emánuel munkácsi püspök Munkácson. Midőn Bacsinzky András, munkácsi püspök székelyét Munkácsról Ungvárra tette át, a püspökségi könyvtár 1775-ben a Jézus-társaságbeli atyák munkácsi házának könyvtárával gyarapodott.

A könyvtár jellege hittudományi.

Állománya 9840 kötet, ezek között 41 ösnyomtatvány és 90 kézirat, három teremben elhelyezve. (Az oklevelek, térképek és egyéb régiségek a püspökségi levéltárban őriztetnek).

Czédula-, tárgyi, írott és számozott katalogusa van, theologiai és profán irodalmi szakok szerint.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van térítvény mellett. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, az egyházmegye területén kívül püspöki engedélyvel.

Évi javadalmasát szükség szerint a püspökség pénztárából kapja.

Könyvtárőr: Dr. Mikita Sándor kanonok és püspöki irodaigazgató. *Könyvtárnok*: Bendász Mihály püspöki levéltárnok.

A gör. kath. tanítóképző-intézet könyvtára.

A tanári könyvtár első alapját 1863-ban Lichvártsik Mihály, akkori képezdei igazgató vetette meg, ki az intézet számára 90 kötetet vásárolt. A könyvtár ezután részint ajándékozás, részint vétel útján évről-évre szaporodott; nagyobb adományokkal járultak a könyvtár gyarapításához: Kaminszky Géza tanítóképző-intézeti igazgató 1894-ben (176 kötet) és Roskovics Emmánuel főgymnasiunai tanár 1895-ben (139 kötet). A könyvtár állapotán Roskovics Ignác kanonok, később nagyprépost, segíteni óhajtván, a 80-as években az intézetnek egy könyvkötő gépet ajándékozott, hogy egyrészt a növendékek a könyvkötésben jártasságot szerezzenek, másrészt pedig a könyvtár is kevés költséggel rendbehozható legyen; ez a kísérlet azonban különböző okokból nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az ifjusági könyvtárt 1879-ben Kaminszky Géza, akkori képzőintézeti tanár, jelenleg igazgató, szervezte. A tanári könyvtár katalogusa nyomtatásban a képzőintézet 100 éves fennállása alkalmából kiadott 1894-iki emlékalumban, s folytatólag az 1895. évi értesítőben, az ifjusági könyvtár katalogusa pedig az 1895-ik évi értesítőben jelent meg.

Állománya 1768 kötet, 5 kötet kézirat és egy éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve, 30—40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei: egy ó-szláv nyelven írt hatalmas Triod (gör. szert. kath. egyházi énekes könyv) a XV.

századból; egy görög nyelven nyomtatott Euchologion (egyh. szerkönyv) a XVII—XVIII. századból; négy kötet egyházi könyvnek kézirati másolata ó-szláv nyelven, a XIX. század elejéről. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása a szükséghez mért megfelelő összeg, melyet az intézet pénztárából kap.

Könyvtárőr: Melles Gyula tanítóképző tanár.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

Alapját az 1775-ben feloszlott jezsuita kollégium iskolai könyvtárából megmaradt néhány theologiai és latin filológiai könyv vetette meg. 1805-ben a kassai főigazgatóságtól 103 művet vett át, 1859-ben állománya 883 kötet volt. Katalógusa az 1887/8-iki értesítőben jelent meg. 1870-ben az ifjúsági könyvtár külön vált a tanáritól.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5313 kötet, egy teremben elhelyezve. Czedula-, betürendes és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a tanulmányi alaptól kap.

Könyvtárnok: Kovalóczy Rezső.

b) A Dayka-kör könyvtára. (Ifjúsági könyvtár.)

Állománya 1920 kötet, köztük egy régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 120 kor., melyet a kör tagjaitól kap.

Könyvtárnok: Mazuch Ede.

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

A papnevelő-intézet házi könyvtára keletkezett 1778-ban. A papnevelő-intézetben fennálló egyházirodalmi iskola könyvtára pedig 1847-ben.

A papnevelő-intézeti könyvtár jellege theologiai, az iskolásé általános.

Állománya 4025 kötet, (ezek között 5 ősnymtatvány) és 32 kézirat két teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei több ó-szláv nyelven írt és nyomtatott ritka mű. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára a papnevelő-intézeti könyvtár bármikor, az iskola könyvtár minden héten szerdán és szombaton d. u. 2—5 óráig nyitva van.

Kikölcsönzés van a szemináriumon kívül álló egyének részére is, a papn. int. tanulmányi felügyelőjének engedélyével, térítvény mellett.

Évi javadalmazása 100—200 kor., melyet az iskola és a szeminárium pénztárából kap.

Könyvtárnokot az intézeti növendékek közül választanak.

VÁCZ (Pest várm.)

Az egyesült kaszinó-kör könyvtára.

A váci kaszinó és a polgári kör 1880. évi július hó 1-én történt egyesülésekor keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2321 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára hetenként 5 órán át nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

Könyvtárnok: Mivkovich Antal.

Az első általános ipartársulat könyvtára.

1832-ben keletkezett.

Állománya 350 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betűrendes katalogusa van.

Használók számára naponként délelőtt, vasár- és ünnepnap d. e. 9—12-ig, d. u. 2—5 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az ipartársulat pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kökény Ferencz.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

1714-ben keletkezett, a váci kegyes tanítórendi gimnázium alapításával egyidejűleg. 1780/90 körül Koppy Károly kegyesrendi tag értékes könyvtárával szaporodott.

Állománya 18,000 kötet, (ezek között 14 őnyomtatvány, 18 drb régi magyar, 28 drb Magyarországon megjelent idegen nyelvű és 32 drb külföldön megjelent idegen nyelvű, magyar szerzőtől való régi nyomtatvány,) továbbá 28 török levél a XVII. századból két teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van.

Kikölcsönzés van rendfőnöki engedéllyel, s ilyen módon a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: R a n d v e g M i h á l y.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A század derekán keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 200 kötet,
Szak-katalogusa van.

Halmi László, A váci kegyes tanító rendi kath főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya mintegy 1800 kötet.
Leltára van.

A püspöki és egyházmegyei könyvtár.

Állománya 30,000 kötet, (ezek között 25 őnyomtatvány, számos régi magyar nyomtatvány,) 30 drb bulla és 10 drb régi térkép, 2 teremben és 3 szobában elhelyezve.

Czédula-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Kikölcsönzés van az egyházmegyei papság részére.

Évi javadalmazása változó.

A siketnémák intézetének könyvtára.

A könyvtár általános paedagogiai s különösen gyógypaedagogiai irányban fejlesztetik.

Állománya 2263 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalógusa van.

Használók számára, forrásmunkák tanulmányozása végett, hetenkint háromszor, 2-től 7-ig nyitva van. Kikölcsönzés is van.

Évi javadalmazását a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kapja.

Könyvtárnok: Gácsér József.

Vácsi múzeum.

Az 1896. december 27-ikén keletkezett vácsi múzeum-egyesület alapította. Fentartásához az egyesületen kívül Vác városa és a vácsi ipartestület is hozzá járul. A múzeum iparművészeti, régészet-történelmi, természetrajzi és tanügyi osztályokból áll, és első sorban a helyi vonatkozású tárgyak gyűjtését tűzte ki feladatául. A gyűjteményeket iparművészeti és technológiai munkákból álló könyvtár egészíti ki, mely a művelt közönségen kívül első sorban az iparosoknak áll tanulmányozás czéljából rendelkezésre. A gyűjtemények Bauer Mihály házában bérelt helyiségben (Tabán-utca 22.) vannak elhelyezve. Az egyesület 1898 nov. 12-ikén kelt határozatával a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya mintegy 10,000 db tárgya és 1100 kötet nyomtatvány.

Leltárai most készülnek.

Évi javadalma 360 kor.

A vácsi Múzeum-egyesület alapszabályai (Vác, 1897.)

Múzeumi örök: Bartók Lajos, Csik-Volle Sándor és Fodor Imre.

VÁGÚJHELY (Nyitra várm.).

Az izr. reáliskola tanári könyvtára.

Az iskola alapításakor (30 év előtt) keletkezett, de nagyobb fejlődésnek 5—6 év óta indult. Az ifjusági könyvtár 1890-ben alapulatott.

Dr. Mahler Miksa, Reáliskolánk története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 350 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet az izr. hitközség pénztárából kap.

Könyvtárnok: Dr. Erdődi Ármín.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 320 kötet, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása 140 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Könyvtárnok: dr. Erdődi Ármín.

VELENCZE (Fejér várm.).

A vértessaljai ev. ref. egyházmegye könyvtára.

1864-ben keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai, történelmi, szépirodalmi és természet-tudományi.

Állománya 1900 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalógusa van.

Kikölcsönzés van az egyházmegye lelkészei részére.

Évi javadalmazása átlag 160 kor., melyet a lelkészekről szedett 4—4 kor. évi díjból kap.

Könyvtárnok: Decsy Károly.

VERBÓ (Nyitra várm.).

A felvidéki magyar közművelődési egyesület első számú vándorkönyvtára.

Állománya 173 kötet. Tárgyi katalógusa van.

Kezeli a verbói állami elemi népiskola tanteszülete.

VERSECZ.

Az állami főreáliskola könyvtára.

1852-ben, az intézettel egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1200 kötet.
Leltára van.

Buday József. A verseczi áll. főreáliskola története.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 600 kötet.
Leltára van.

A községi tanintézetek könyvtára.

(Városi nyilvános könyvtár.)

Báró Eötvös József minisztersége alatt keletkezett. 1888 január 15-én nyílt meg a könyvtár 1058 drbbal a közönség számára. 1894-ben a feloszlott verseczi községi alreáliskola könyvtára 2010 drbbal jutott a könyvtár birtokába. 1892 óta a városi tanács évenként több művet ajándékoz. Egyesektől is kapott a könyvtár könyvadományokat.

A könyvtár jellege általános, paedagogiai és ifjúsági.

Állománya 10,894 kötet, két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerint csoportosított katalógusa van.

Használók számára minden vasárnapon és csütörtökön délután 2—4 óráig nyitva van.

Kikölcsönzés is van pénzbiztosíték és kötetenkint 6 fillér olvasási díj mellett.

Évi javadalmazása átlag 800 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czímen kap.

Versecz szab. kir. város községi német iskolai népkönyvtárának jegyzéke. (Versecz, 1888.) — Milleker Bódog, Versecz t. j. f. város községi iskolái nép-, paedagogiai szak- és ifjúsági könyvtárának jegyzéke. (Versecz, 1890.) — Milleker Bódog, Versecz t. j. f. város községi tanintézetei könyvtárának jegyzéke. I. rész. Népkönyvtár. I. (Versecz, 1897.)

Könyvtárnok: Milleker Bódog közs. néptanító.

Városi múzeum.

Versecz város törvényhatósága 1894. június 9-ikén alapította. Megnyitattott 1894 szeptember 15-én. Feladata összegyűjteni a város és környéke multjából fentmaradt történeti és régészeti emlékeket és irodalmi termékeket. A gyűjtemény a községi finiskola épületének két szobájában nyert elhelyezést és a felügyeletet a város a községi iskolaszék útján gyakorolja. 1898-ban a múzeumok és könyvtárak főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyeztetett és a környékbeli őskori telepek felkutatására 600 kor., 1899-ben gyűjteményei gyarapítására ugyanily összegű államsegélyben részesült.

Állománya 4686 érem, 4567 régiség, 1694 kötet könyv és 464 írat, néhány térkép, tervrajz stb. Összesen 11411 db.

Szerzeményi naplója van.

Évi javadalma 1000 kor., melyet a város pénztárából kap.

Versecz város múzeumának alapszabályzata. (Versecz, 1894.)

Igazgató: Seemayer János, polgármester. *Őr:* Milekker Bódog.

VESZPRÉM. (Veszprém várm.)

Az angol kisasszonyok intézetének könyvtára.

1860-ban keletkezett, az intézet alapításakor.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2000 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet az intézet alapítványi tőkje jövedelméből kap.

A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Az 50-es években keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3300 kötet, elhelyezve 1 teremben.

Leltára és katalógusa van.

Tölcséry Ferencz A kegyes tanító rendiek vezetése alatt álló veszprémi róm. kath. főgimnázium története. (Az 1894/95 évi értesítőben.)

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2000 kötet.

Leltára van.

A róm. kath. papnevelő-intézet könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2875 kötet, 37 kézirat, 24 térkép, s egy kis éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása 110 kor., melyet egy 1900 koronás alapítvány kamataiból kap.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

II. József császár 1786-ban eltörölvén a budai kolostort, annak könyvtára Veszprémbe hozatott s ezt 1854-ben Tamaskó Antal elemi iskolai tanító saját 800 drbból álló könyvtárával gyarapította.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 1717 kötet, két teremben elhelyezve. Katalógusa van.

A kolostor személyzete számára szükség szerint nyitva van.

ZALA-APÁTI. (Zala várm.)*A pannonhalmi Szent-Benedek-rend zalavári apátságának könyvtára.*

1715-ben keletkezett, midőn ezen apátság a göttingieknek adományoztatott, kik időnkint másodpéldányaikkal járultak a könyvtár gyarapításához. 1873-ban ez apátság függetlenítettvén, magyar könyvekkel is nagyobb mérvben gyarapodott. Miután 1885-ben Zalavár Pannonhalmával egyesítettett, időnkint a központi könyvtár küld duplumokat és új könyveket is.

Állománya 4968 kötet, (ezek között 2 ösnyomtatvány,) 2 kézirat és egy éremgyűjtemény, két teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalógusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van kikölcsönzés végett.

Évi javadalmazása, melyet a főapátságtól kap, a szükséghez képest változik.

Könyvtárnok : F ü s s y T a m á s perjel.

ZALA-EGERSZEG. (Zala várm.)*Az állami főgimnázium könyvtára.*

1895-ben keletkezett az iskolával.

Állománya 828 kötet, egy teremben elhelyezve. Cszédula- és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása az 1898/99. tanévben 1100 kor. volt, melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kapott.

Könyvtárnok: Borbély György tanár.

ZENTA. (Bács-Bodrog várm.)*A községi gimnázium könyvtára.*

1876-ban, a gimnáziummal egyidejűleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6350 kötet és 2800 db. értesítő, egy teremben elhelyezve, 6 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Cszédula-katalógusa van.

Könyvtárnok: Mészáros Lajos tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1360 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Könyvtárnok: dr. Fülöp Adorján tanár.

ZILAH. (Szilágy várm.)*Az államilag segélyezett ev. ref. főgimnázium könyvtára.*

Egy 1713. évi följegyzés 45 könyvről, egy 1767. évi pedig 14 műről tesz említést. De midőn 1815-ben Salamon József dr. az iskolához került, már csak egyetlen egy könyvet talált a kollégium birtokában. A többi addig mind elvezett. A mostani könyvtárt Salamon tanárnak a szilágyszolnoki ev. ref. egyházmegye papjaihoz és hiveihez egy gimn. könyvtár megterem-

tése érdekében tett föllívása teremté meg, melynek eredményeül 1816-ban 52-en összesen 358 művel vetették meg a könyvtár alapját. Nagyobb könyvadományokban 1851-től kezdve részesül. A legértékesebb műveket, 602 drb. Szikszai Lajos, alispán, algondnok ajándékozta. 1858-ban, id. br. Wesselényi Ferencz főgondnok 500 conv. forint alapítványt tett a könyvtár javára oly kikötéssel, hogy annak évenkénti 5%-os kamataival a magyar nemzeti irodalomban megjelent remekművek szerzettessenek meg. 1882-től fogva évi 200 kor., s végre az 1888/9. tanév óta, az állami segély megnyerése tőlkezdve, évenként átlag 960 kor. fordittatik könyvekre, folyóiratokra, lapokra s kötetésre. A könyvtárt 1816-tól kezdve 1833-ig a tanári lak egy szobájában, később a kollégium egy szük, majd tágabb szobájában kezelték s csak 1890-től fogva van jelenlegi földszinti, 100 m² területű, helyiségében elhelyézve, mely 4 ablakkal, új állványokkal és 4 olvasóasztallal van felszerelve. Könyvtárnokok voltak: Salamon József dr., Hiry Ferencz, Török István, Kincs Gyula és jelenleg Kerekes Ernő. A könyvtárt új helyiségében Kincs Gyula rendezte be. Az új könyvek beszerzési idejük sorrendje szerint helyeztetnek el. Az évi gyarapodás jegyzéke 1879. óta az intézet évi értesítőjében jelenik meg. Az ifjusági könyvtár a 60-as években alakult két önképzőkör alakította.

a/ Tanári könyvtár.

Állománya 10,794 kötet, (köztük 1 db. önyomtatvány,) ezenkívül 84-féle tudományos folyóirat és hirlap több mint 1800 drbban s több mint 2400 drb vegyes mű (apró nyomtatvány, stb.) két terebben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége 56 drb régi magyar nyomtatvány, Commenius Amos János »Janua lingvae Latinae rese-
rate aurea« cz. műve egy gyulafehérvári, valószínűleg 1647-ből való kiadásának egyetlen példánya. Betűrendes, czédula-, szak és helyrajzi katalógusa van.

A VII. és VIII. oszt. tanulók számára hetenkint szombaton d. u. 3-tól 4-ig, kedden 11-től 12-ig, tanároknak szükség szerint nyitva van.

Kikölcsönzés van. Ismert városi egyének, különösen a főgimnáziummal szorosabb viszonyban állók a könyvtárnok felelőssége mellett (olykor biztosíték nyújtásával) használják a könyvtárt. A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket.

Évi javadalmozása 600—1000 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

Kincs Gyula, A zilahi ev. ref. collégium könyvtárának régi magyar nyomtatványai. (A zilahi áll. segélyz. ev. ref.

collegium 1893/94-iki értesítőjében.) — *Kinös Gyula, A zilahi kollegiumi könyvtár története. (Az 1894/95. évi értesítőben.)*

Könyvtárnok: Kerekes Ernő tanár.

b) Ifjúsági könyvtár.

Állománya 1078 kötet. Czédula és szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 220—240 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdíj czimen kap.

Könyvtárnok: Kerekes Ernő tanár.

**A szilágyvármegyei általános tanítótestület
könyvtára.**

1873-ban keletkezett.

A könyvtár jellege paedagogiai.

Állománya 770 kötet. Betürendes katalogusa van.

Használók számára minden szombat délelőtt kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 50 kor., melyet a tanítótestülettől kap.

Könyvtárnok: Berentés László.

ZIRCZ. (Veszprém várm.)

A ciszterci-rend központi könyvtára.

1710-ben keletkezett. Az első rendszeres jegyzék 1815-ben készült róla; ezen jegyzék szerint a könyvtár akkor, az apró füzeteket leszámítva, 1998 munkát tartalmazott 3935 kötetben. Nagyobb fejlődésnek Villax Ferdinánd apát idejében indult, akinek idejében Hoffner József orvos könyvtára, majd 1850-ben Fejér Györgynek mintegy 4800 kötetből álló könyvtára került az apátság birtokába.

Állománya 47,370 kötet, (ezek között 37 ösnyomtatvány, 190 régi magyar és magyarországi vonatkozású könyv) 500 kézirát, továbbá körülbelül 3000 térképlap, 1 földgömb, 1 éggömb és 1 tellurium, mind a három 1840 tájáról, 3 teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa készülöben van.

Rendtagok használhatják, idegenek csak kivételesen.

Évi javadalmazása 4000 kor., melyet a rend pénztárából kap.

Könyvtárnok: Szabó Ottó tanár.

ZNIÓVÁRALJA. (Turócz várm.)

A m. kir. áll. elemi tanítóképző-intézet könyvtára.

1870-ben keletkezett.

Állománya 1490 kötet, egy teremben elhelyezve.

Leltári katalógusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

ZÓLYOM. (Zólyom várm.)

A m. kir. állami elemi iskola könyvtára.

1880-ban keletkezett, részint a beiratási díjak egy részének felhasználásával, de legnagyobb részben ajándék útján.

Állománya 612 kötet és egy éremgyűjtemény, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalógusa van.

Könyvtárnok: Inderszt Károly.

ZOMBOR.

Az állami főgimnázium könyvtára.

1872-ben, az állami gimnázium megnyitásával egyidőben keletkezett. Alapját a régi zombori reáliskolai könyvtár képezte.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4872 kötet, érem- és régi pénzgyűjtemény, két teremben és az osztályokban elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalógusa van.

Használják a zombori áll. főgimnázium tanárai s ezek közvetítésével az intézet növendékei.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Jeszenszky Dezső, A zombori m. kir. áll. főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: dr. Ferencsik Lajos főgimn. tanár.

b/ Ifjúsági könyvtár.

Állománya 2000 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása átlag 320 kor., melyet a tanulóktól szedett könyvtári illetékből kap.

Könyvtárnok: Láng József és Megyesi Ferencz.

A bács-bodrogh-vármegyei történelmi társulat múzeuma.

Az 1884. február 20-án megalakult társulat alapította a vármegye történelmi és régészeti emlékeinek összegyűjtésére. Gyűjteményei a vármegyeházán vannak elhelyezve. A múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá vetve magát, 1898-ban a környék östelepeinek felkutatására 600 kor., 1899-ben gyűjteményei gyarapítására ugyanily összegű államsegélyben részesült.

Állománya 500 db régiség, 2000 db érem, néhány térkép és okirat. Szakkönyvtára 373 kötetből áll.

A vármegyei hivatalos órák alatt mindennap megtekinthető.

Az egyesület költségeire mintegy 200 frt fordítatik, melyet a tagsági díjakból fedez.

A bács-bodrogh megyei történelmi társulat alapszabályai. (Zombor, 1884.) — A bács-bodrogh-vármegyei történelmi társulat évkönyve. I—XV. évf. (Zombor, 1885—1899.)

Múzeum őr: Roediger Lajos főgimn. tanár.

A városi felső-kereskedelmi iskola könyvtára.

Az intézettel együtt 1888-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános. Lehetőleg kereskedelmi szakirányban fejlesztik.

Állománya 983 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalógusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az iskolát fentartó várostól kap.

Könyvtárnok: Trencsény Károly tanár.

A városi könyvtáregylet könyvtára.

Bieliczky Károly, ny. várm. irodatiszt 1857-ben egy társulatót alakított a bécsi »Verein zur Verbreitung von Druckschriften für Volksbildung« egyesület kiadványainak terjesztésére; 1858. évben az egylet már a mai szervezetét nyerte, jöllehet sok időn át merőben német művek vásárlására fektette a súlyt. 1858 végén 129 rendes és 25 havi fizetéses tagja volt. 1859-ben vették az első magyar nyelvű műveket. Alapszabályai 1859-ben elkészültek, de csak jelentékeny módosításokkal 1882-ben lettek jóváhagyás végett bemutatva.

Állománya 29,000 kötet, három teremben elhelyezve.

Betürendes katalógusa van (a czédula katalógus és a szám-soros index most van munka alatt).

Használók számára vasárnap, hétfő és ünnepnapokat kivéve, d. u. 2—4-ig minden nap nyitva van.

Kikölcsönzés van évi 6 kor. tagsági díj fejében.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, 10 kor. biztosíték letétele és 8 kor. évi használati díj lefizetése mellett.

Zombor városi könyvtáregylet alapszabályai. (Zombor, 1882.) — Zombori városi könyvtár összes magyar munkáinak jegyzéke. (Zombor, 1889.) — Sz. kir. Zombor városi könyvtáregylet könyveinek jegyzéke. (Zombor, 1899.)

Könyvtárnok · Roediger Lajos.

ZSOLNA. (Trencsén várm.)

A királyi katolikus gimnázium könyvtára.

1880 óta, a mikor a gimnázium állami kezelésbe ment át, fokozatosan fejlesztik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1441 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalógusa van.

Évi javadalmazása a 900 kor. tanszerátalánynak, melyet az országos tanulmányi alapból kap, megfelelő része.

A zsolnai gimnázium története. (Az 1895/96-iki értesítőben.)

Könyvtárnok: dr. Mayer György.

b) Ifjúsági könyvtár,

Állománya 1865 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalógusa van.

Évi javadalmazása, melyet a tanulóktól könyvtárdíj címen kap, változik.

Könyvtárnok: dr. Nicóra János.

A GYŰJTEMÉNYEK JEGYZÉKE.

	Lap		Lap
ABONY.		ARAD. (Folytatás.)	
A polgári kör könyvtára	1	A Kölcsey-egyesület múzeuma és könyvtára ...	6
AKNA-SZLATINA.		A minorita rendház könyvtára	7
A m. kir. főbányahivatal könyvtára	—	A városi kereskedelmi akadémia (felsőkereskedelmi iskola) könyvtára ...	—
ALSÓ-KUBIN.		A városi polgári iskola könyvtára	—
Az árva-vármegyei Csaplovits-féle könyvtár ...	—	ARANYOS-MARÓT.	
A m. kir. állami felső kereskedelmi iskola könyvtára	3	Bars vármegye múzeuma	8
ALSÓ-LENDVA.		ASZÓD.	
Az áll. polgári fiiskola könyvtára	—	Az ág. ev. algimnázium könyvtára	—
ALVINCZ.		A m. kir. javító intézet könyvtára	9
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—	ATTALA.	
ANDOCS.		A róm. kath. plébánia könyvtára	—
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	4	BAJA.	
ARAD.		A cisztertci-rendi főgimnázium könyvtára ...	—
Az állami főreáliskola könyvtára	—	BAKONYBÉL.	
A királyi főgimnázium könyvtára	—	A pannonhalmi Szent-Benedek-rend bakonybéli apáts. könyvtára ...	10

BALASSA-GYARMAT.	Lap	BESZTEROZE.	Lap
Nógrád vármegye múzeuma	10	Az ág. ev. főgimnázium könyvtára	16
A polgári iskola könyvtára	11	A városi iparos-iskola könyvtára	—
BALATON-FÜRED.		BESZTERCZEBÁNYA.	
Az Erzsébet szeretet-ház könyvtára	—	Az ág. ev. ginnázium könyvtára	17
BALÁZSFALVA.		A kir. kath. főgimnázium könyvtára	—
A gyulafehérvári és fogarasi főegyházmege könyvtára	12	A m. kir. áll. felsőbb leányiskola könyvtára	20
BARS-SZENTKERESZT.		A püspöki papnevelő intézet könyvtára	—
A beszterczebányai püspökség könyvtára	—	A székesegyházi káptalan könyvtára	—
BÁRTFA.		BÉKÉS.	
A m. kir. áll. gimnázium könyvtára	13	Az ev. ref. gimnázium könyvtára	21
A róm. kath. plébánia könyvtára	—	A kaszinó könyvtára	22
BECKÓ.		BÉKÉS-CSABA.	
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	14	Az ág. ev. Rudolf-gimnázium könyvtára	—
BELÉNYES.		A kaszinó-egylet könyvtára	23
A gör. kath. főgimnázium könyvtára	—	BOLDOGASSZONY.	
BEREGSZÁSZ.		A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—
A kir. törvényszék fogházának könyvtára	15	BONYHÁD.	
BESNYÓ.		Az államilag segélyezett ág. evang. gimnázium könyvtára	24
A kapuczinusok kolostorának könyvtára	—	BRASSÓ.	
		Az ág. ev. főgimnázium könyvtára	—
		Az állami főreáliskola könyvtára	25

BRASSÓ. (Folytatás.)	Lap	BUDAPEST. (Folytatás.)	Lap
Az áll. polg. leányiskola könyvtára	26	M. k. technológiai iparmúzeum	57
A királyi törv. fogház könyvtára	—	<i>Felső iskolák:</i>	
A r. kath. főgimnázium könyvtára	—	A m. k. tud.-egyetemhez tartozó gyűjtemények és szakkönyvtárak	59
A g. kel. román főgimnázium és főreáliskola könyvtára	27	A k. József-műegyetemhez tartozó szakkönyvtárak	63
A városi levéltár könyvtára	—	A Br. Eötvös József-kollégium könyvtára	65
		Az orsz. m. k. zene-akadémia könyvtára	66
BUDAPEST.		Az orsz. m. k. mintarajziskola és rajztanárképző intézet könyvtára	—
<i>Országos gyűjtemények:</i>		A m. k. honvéd Ludovika-akadémia könyvtára	67
Magyar Nemzeti Múzeum	28	A kereskedelmi akadémia Wahrmann könyvtára	—
1. Széchenyi orsz. könyvtár	31	A keleti keresk. tanfolyam (akadémia) könyvtára	—
2. Érem- és régiség-tár	39	Az ev. ref. theolog. akadémia könyvtára	68
3. Képtár	41	<i>Középiscolák:</i>	
4. Néprajzi osztály	42	A m. kir. tanárképző-intézet gyakorló könyvtára	69
5. Allattár	44	A II. ker. kir. egyet. kath. főgimnázium könyvtára	—
6. Növénytár	45	Az I. ker. kir. áll. főgimnázium könyvtára	70
7. Ásvány-öslénytár	46	Az V. ker. kir. kath. főgimnázium könyvtára	—
A m. kir. tud. egyetem könyvtára	—	A VII. ker. magy. kir. állami főgimnázium könyvtára	71
Az országos képtár és tört. képcsarnok	49		
Orsz. m. k. iparművészeti múzeum	51		
A m. tud. akadémia könyvtára	53		
A m. k. központi statisztikai hivatal nyilv. könyvtára és térkép-gyűjteménye	54		
A kir. József-műegyetem könyvtára	55		
M. kir. mezőgazdasági múzeum	56		

BUDAPEST. (Folytatás.)	Lap	BUDAPEST. (Folytatás.)	Lap
A IV. ker. kegyesrendi főgimnázium könyvtára	71	A VII. ker. polg. leányiskola könyvtára	79
A IV. ker. ág. ev. főgimnázium könyvtára	72	A sz.-föv. VIII. ker. közs. polg. fiúiskola könyvtára	80
A IV. ker. ev. ref. főgimnázium könyvtára	73	A sz.-föv. VIII. ker. közs. polg. leányiskola könyvtára	—
Dr. László M. nyilv. főgimn. könyvtára	—	A sz.-föv. X. ker. polg. leányiskola könyvtára	—
A Röser-féle gimnázium és felső keresk. iskola könyvtára	74	A Szent-Margit nevelőintézet r. kath. elemi és polgári iskolájának könyvtára	—
Az orsz. nőképző-egyesület leánygimnáziumának könyvtára	—	A pesti izr. hitközség elemi és polg. fiúiskolájának könyvtára	81
A II. ker. áll. főreáliskola könyvtára	—	A pesti izr. hitközség elemi és polg. leányiskolájának könyvtára	—
Az V. ker. áll. főreáliskola könyvtára	75		
A VI. ker. áll. főreáliskola könyvtára	—	<i>Szakiskolák:</i>	
A IV. ker. községi főreáliskola könyvtára	76	A II. ker. közs. felső kereskedelmi iskola könyvtára	—
A VII. ker. községi főreáliskola könyvtára	—	A VI. ker. közs. felső kereskedelmi iskola könyvtára	82
<i>Népoktatási intézetek:</i>		A m. kir. posta- és távirta-tanfolyam szakiskola könyvtára	—
Az I. ker. áll. tanítóképző intézet múzeuma és könyvtára (Országos tanszer-múzeum és pædagogiai könyvtár)	77	A vasuti tisztképző tanfolyam könyvtára	83
A II. ker. áll. tanítónőképző intézet könyvtára	78	A m. k. kertészeti tanintézet könyvtára	—
A m. kir. áll. »Erzsébet-nőiskola« könyvtára	—	A felsőbb szőlő- és borbogazdasági tanfolyam könyvtára	—
Az I. ker. felsőbb leányiskola könyvtára	79		
A sz.-föv. I. ker. községi iskola könyvtára	—	<i>Egyéb iskolák:</i>	
A sz.-föv. II. ker. polg. leányiskola könyvtára	—	A magyar gazdasszonyok orsz. egyesülete iskoláinak könyvtára	84

BUDAPEST. (Folytatás.)	Lap	BUDAPEST. (Folytatás.)	Lap
A magyarorsz. közp. Frőbel-nőegylet kised- ővönő-képző intézeté- nek könyvtára	84	A m. k. pénzügyminisz- terium könyvtára	91
A képezhető hűlyék és gyengeelméjűek orsz. m. k. nevelő és tanin- tézetének könyvtára ...	—	A m. k. vallás- és köz- oktatásügyi miniszte- rium könyvtára	—
Az izr. siketnémák orsz. intézetének könyvtára	—	A m. k. kúria könyv- tára	—
<i>Egyházak :</i>		A kir. ítélő-tábla könyv- tára	92
A közp. papnevelő inté- zet könyvtára	85	A m. k. közigazgatási biróság könyvtára ...	93
A Szent-Ferenczrend ko- lostorának könyvtára	—	A m. k. állami szám- vevőszék könyvtára ...	—
A kegyes tanító-rend házi könyvtára	86	A műemlékek orsz. bi- zottságának könyvtára	94
A szerviták társházá- nak könyvtára	87	A m. k. orsz. levéltár könyvtára	—
Az orsz. rabbiképző-inté- zet könyvtára	—	A nemz. színház könyv- tára	95
<i>Hatóságok :</i>		A m. keresk. múzeum könyvtára	—
A magyar országgyű- lés főrendiházának könyvtára	88	Az orsz. m. k. chemiai intézet könyvtára	—
A magyar országgyű- lés képviselőházának könyvtára	—	A m. k. földtani inté- zet könyv- és általános térképtára	96
A m. k. miniszterelnök- ség könyvtára	89	A m. k. orsz. meteoro- logiai és földmágnes- ségi intézet múzeuma és könyvtára	—
A m. k. belügyminisz- terium könyvtára	—	A m. k. szabadalmi hivatal könyvtára	97
A m. kir. földmivélés- ügyi miniszterium könyvtára	90	A királyi főügyészség könyvtára	—
A m. kir. honvédelmi miniszterium könyvtára	—	A pestvidéki kir. tör- vényeszkék könyvtára ...	98
A m. kir. igazságügyi miniszterium könyvtára	—	A kir. kereskedelmi és váltótörvényeszkék könyv- tára	—
A m. k. kereskedelmi miniszterium könyvtára	91	A m. k. kincstári jog- ügyi igazg. könyvtára	—

BUDAPEST. (Folytatás.)	Lap	BUDAPEST. (Folytatás.)	Lap
A m. k. posta és táv- irda-igazgatóság könyv- tára	98	A magyar földrajzi tár- saság könyvtára	108
A lipótmezei m. kir. áll. elmeógyógyintézet könyvtára	99	A magyar közgazdasági társaság könyvtára	—
A m. k. államnyomda könyvtára	—	A magyar mérnök és épí- tészegylet könyvtára	109
Budapest székesfőváros könyvtára	100	A magyar néprajzi tár- saság könyvtára	—
Budapest székesf. múze- uma	—	A magyar szent korona orsz. vörös-kereszt egy- lete Erzsébet kórhá- zának könyvtára	110
Budapest székes-főváros statisztikai hivatalá- nak könyvtára	102	A magyar tisztviselők országos egyesületének könyvtára	—
A keresk. és iparkamara könyvtára	103	A nemzeti kaszinó könyvtára	111
Az ügyvédi kamara könyvtára	—	Az országos kaszinó könyvtára	—
<i>Egyesületek:</i>		Az orvostanhallgatók se- gélyző és önképző egye- sületének könyvtára	—
Budai könyvtár	—	A Petőfi-társaság könyv- tára	112
A bpesti III. ker. ujlaki iskolai és népkönyvtár	104	A Szent-Imre önképző- egylet könyvtára	—
A bpesti VIII. ker. munkás-otthon könyv- tára	105	A Szent-István-társulat könyvtára	—
A bpesti IX. ker. nép- és iskolai könyvtár	—	A magyar turista-egye- sület könyvtára	113
A bpesti X. ker. nép- és iskolai könyvtár	—	Az orsz. iparegyesület könyvtára	—
A budapesti önkéntes mentő-egyesület könyv- tára	106	Az orsz. m. gazdasági egyesület könyvtára	—
A joghallgatókat segítő egyesület könyvtára	—	Az országgyűlési sza- badelvtű párt-kör könyvtára	114
A kereskedő-ifjak tár- sulatának könyvtára	—	Az orsz. színész-egye- sület könyvtára	—
A magyar kir. termé- szettudományi társulat könyvtára	107	A szerb ifjusági kör könyvtára	—
A kir. orvos-egyesület könyvtára	—	A terézvárosi polgári kör könyvtára	115

BUDAPEST: (Folytatás.)	Lap	DEÁKI.	Lap
A tiszviselőtelepi kaszinó könyvtára	115	Az ev. ref. egyh. olvasókör könyvtára ...	120
A »Törekvés« dal- és önképző-egylet könyvtára	—		
CsÁKTORNYA.		DEBRECZEN.	
A községi népiskola könyvtára	116	Az ev. ref. főiskola könyvtára.	—
A m. k. áll. polg. iskola könyvtára	—	Az ev. ref. felsőbb leányiskola könyvtára	122
CSERNEKHEGY.		A keresked. akadémia gyűjteményei éskönyvtára	—
A Szent-Bazil-rend munkács-csernekhegyi monostorának könyvtára	—	A kegyes-tanítórend házi könyvtára	124
CSIK-SOMLYÓ.		A kegyes-tanítórendi r. k. algimnázium könyvtára.	—
A r. kath. főgimnázium könyvtára	117	A m. k. áll. főreáliskola könyvtára.	—
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	118	DEÉS.	
CSIK-SZEREDA.		Az ev. ref. fiúiskola könyvtára	125
A gazd. felső ipariskola könyvtára	—	A kaszinó könyvtára.	
CSONGRÁD.		A polg. iskola könyvtára	126
Az állami elemi iskola könyvtára	—	DÉVA.	
CSORNA.		A hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat múzeuma	—
A premontrei kanonokrend csornai prépostságának könyvtára ...	119	A m. k. áll. főreáliskola könyvtára	128
CsURGÓ.		A nemzeti kaszinó könyvtára	—
Az áll. seg. ev. ref. főgimnázium könyvtára.	—	DOBSINA.	
Az áll. tanítóképzőintézet könyvtára	120	A nép-és ifjusági könyvtár	129
		Az olvasó egylet könyvtára	—

Lap	Lap
DUNAFÖLDVÁR.	ÉSZTERGOM. (Folytatás.)
A Sz.-Ferencz-rend kolostorának könyvtára. 129	Az érseki főegyházme- gyei könyvtár 138
EGER.	Az érseki papnevelő- intézet könyvtára 140
A ciszterczi-rend kath. főgimnáziumának könyvtára 130	Az érseki tanítóképző- intézet könyvtára —
Az érseki főegyházme- gyei könyvtár 131	A községi alreáliskola könyvtára. —
Az érseki papnevelő-in- tézet könyvtára 132	A Szent-Benedek-rend kath. főgimnáziumának könyvtára 141
A jogliceum könyvtára 133	Szent-Ferencz-rend ko- lostorának könyvtára 142
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára —	
EPEJES.	FEHÉRTEMLOM.
Az ág. ev. kerületi ta- nitóképző könyvtára —	A m. k. áll. főgimná- zium könyvtára. —
Az ág. ev. kollégium könyvtára —	FELKA.
A g. kath. egyházme- gyei könyvtár 135	Tátra-múzeum 143
A kir. kath. főgimná- zium könyvtára —	FELSŐ-LÖVŐ.
A sárosvármegyei gaz- dasági egyesület könyv- tára 136	Az ág. ev. tanintézetek könyvtára 144
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyv- tára —	FIUME.
A Széchenyi-kör könyv- tára. —	Az áll. felső kereske- delmi iskola könyvtára —
A társadalmi egyesület könyvtára 137	A m. kir. áll. főgimná- zium könyvtára. 145
ERZSÉBETVÁROS.	A m. kir. tengerészeti akadémia könyvtára —
Az áll. főgimnázium könyvtára —	Városi könyvtár és mú- zeum —
ÉSZTERGOM.	FOGABAS.
Az esztergom-vidéki ré- gészeti és történelmi társulat múzeuma 138	A Szent-Ferencz-rend kolost. könyvtára 147
	FÖLDÉS.
	Az olvasóköri könyv- tára —

FÜLEK.	Lap	GYÖR. (Folytatás.)	Lap
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	147	A Szent-Benedek-rend főgimnáziumának könyvtára	153
GALGÓCZ.		A Szent-Imre-egyesület könyvtára	154
A m. k. áll. polgári fiú- és leányiskola könyvtára	148	A Szent-Orsolya-rend elemi és polg. leányiskolájának könyvtára.	—
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—	A városi felső keresk. iskola könyvtára	—
GYALU.		GYULA.	
Az olvasóegylet könyvtára	—	Békés-vármegyei múzeum és könyvtár	155
GYERGYÓ-SZENT-MIKLÓS.		A polgári kör könyvtára	156
Az áll. seg. közs. polgári fiú-iskola könyvtára	149	GYULAFEHÉRVÁR.	
A róm. kath. plébánia könyvtára	—	Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettud. egylet múzeuma	—
GYÖNGYÖS.		Az erdélyi egyházme-gye Batthyány-könyvtára	157
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.	—	A r. kath. főgimnázium könyvtára	158
GYÖNK.		HAJDU-BÖSZÖRMÉNY.	
Az ev. ref. algimnázium könyvtára	150	Az ev. ref. gimnázium könyvtára.	—
GYÖR.		A polg. kaszinó könyvtára	159
A m. k. áll. főreáliskola könyvtára.	—	HAJDU-NÁNÁS.	
A m. k. áll. tanítóképző-intézet könyvtára	151	Az ev. ref. gimnázium könyvtára.	—
A karmeliták rendházának könyvtára	—	HAJDU-SZOBOSZLÓ.	
A k. kath. tanítóképző-intézet könyvtára	—	Az áll. polg. iskola tanári könyvtára	—
A püspöki nagyobb papnevelő-intézet könyvtára.	—		

HALAS.	Lap	JÁSZÓ.	Lap
Az ev. ref. főgimnázium múzeuma és könyvtára	160	A jászóvári prémontrei kanonok-rend központi könyvtára	165
HÓDMEZŐ-VÁSÁRHELY.		KALOCSA.	
Az ev. ref. gimnázium könyvtára.	—	Az érseki főszékesegyházi könyvtár	166
HOMONNA.		Az érseki nagy. papnevelő intézet könyvtára	—
Az áll. seg. polg. és felső kereskedelmi iskola könyvtára.	161	A Jézus-társaság kollégiumának és érseki főgimnáziumának könyvtára	167
IGLÓ.		KAPOLY.	
Az ág. ev. főgimnázium könyvtára	162	A r. kath. plébánia könyvtára	—
A szepesi tanító-egyesület könyvtára	—	KAPOSVÁR.	
ILLAVA.		A m. k. áll. főgimnázium és Somogy vármegye egyesített könyvtára ...	168
A kir. orsz. fegyintézet fegyencz-könyvtára ...	163	KARÁNSEBES.	
IMREGH.		A g. kel. egyházmegyei hittani intézet könyvtára	169
A minorita rendház könyvtára	—	KARCSAG.	
JÁNOSHÁZA.		Az ev. ref. gimnázium könyvtára	—
A társaskör könyvtára	—	Az ev. ref. népiskola tanítói szakkönyvtára	170
JÁSZ-ÁROKSZÁLLÁS.		KASSA.	
Kath. népiskolai és tanítói könyvtár	—	Az ág. ev. elemi és polg. leányiskola tanítói szak-könyvtára ...	—
JÁSZBERÉNY.		Az áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára	171
A m. k. áll. főgimnázium könyvtára.	164	Felsőmagyarországimúzeum	—
A róm. kath. plébánia könyvtára	—		
A városi tanítótestület könyvtára	—		

KASSA. (Folytatás.)	Lap	KESZTHELY. (Folytatás.)	Lap
A Kazinczy-kör könyvtára	172	A m. k. gazdasági tanintézet könyvtára	180
A kereskedő ifjak társulatának könyvtára	—	A csornai premontrei kanonok-rend kath. főgimnáziumának könyvtára	—
A m. k. áll. főreáliskola könyvtára	—		
A m. k. gazdasági tanintézet könyvtára	173	KÉSMÁRK.	
A m. kir. jogakadémia könyvtára	—	Az ág. ev. főgimnázium könyvtára	181
A premontrei kanonok-rend kath. főgimnáziumának könyvtára	174	Az áll. polg. és felső kereskedelmi iskola könyvtára	182
A püspöki könyvtár	—		
A püsp. papnevelő-intézet könyvtára	175	KÉZDIVÍSAÁRHELY.	
		A minorita-rend katolikus algimnáziumának könyvtára	183
KECSKEMÉ.T.			
Az ev. ref. főiskola könyvtára	—	KIS-JENŐ.	
Az ev. ref. főgimnázium könyvtára	176	A kisljenő-erdőhegyi kaszinó könyvtára	—
Az iparegyesület könyvtára	—		
A kaszinó-egylet könyvtára	177	KIS-KÚN-FÉLEGYHÁZA.	
A Katona József-kör könyvtára	—	Az áll. tanítóképző-intézet könyvtára	—
A kegyes tanító-rend házi könyvtára	—	A városi kath. főgimnázium könyvtára	184
A kegyes tanító-rend főgimnáziumának könyvtára	—		
A m. k. áll. főreáliskola könyvtára	178	KIS-MARTON.	
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—	Az áll. polg. iskola könyvtára	—
Városi könyvtár és múzeum	—	A kismartoni kaszinóegylet könyvtára	—
		A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	185
		A társaskör könyvtára	—
KESZTHELY.		KIS-SZEBEN.	
Balatonai múzeum	179	A kegyes tanítórend házi könyvtára	—
A gróf Festetich család könyvtára	—	A kegyes tanítórend kath. gimnáziumának könyvtára	—

KISUJSZÁLLÁS.	Lap	KOLOZSVÁR. (Folytatás.)	Lap
Az ev. ref. főgimnázium könyvtára	186	A kereskedelmi akadémia könyvtára	197
A kaszinó-egylet könyvtára	—	A kereskedelmi és iparkamara könyvtára	198
KIS-ZOMBOR.		A javító intézet könyvtára	—
A gazdasági olvasókör könyvtára	187	A m. k. áll. felsőbb leányiskola könyvtára	—
KOLOZSVÁR.		A m. k. áll. tanítóképző-intézet könyvtára	199
A Ferencz-József tud.-egyet. és az erd. múzeum-egylet gyűjteményei	—	A Szent-Ferencz-rend kolost. könyvtára	—
1. Könyvtár	188	Az unitárius főiskola könyvtára	—
a) Múzeumi könyvtár	189	KOMÁROM.	
b) Egyetemi könyvtár	—	A Komárom városi és megyei történelmi és régészeti egyesület múzeuma	201
2. Állattani gyűjtemény	190	A Szent-Benedek-rend székházi és gimnáziumi könyvtára	202
3. Növénytani gyűjtemény	191	Vármegyei könyvtár	203
4. Ásvány - földtani gyűjtemény	—	KÖRMÖCZBÁNYA.	
5. Érem és régiség-tár	192	A magyar egyesület könyvtára	204
A m. k. I. Ferencz-József tud.-egyetemhez tartozó szakkönyvtárak	—	A m. k. áll. főreáliskola könyvtára	—
Az erdélyrészi Kárpát-egyesület Kárpát múzeuma	194	A rom. kath. plébánia könyvtára	—
Az ev. ref. főgimnázium könyvtára	—	A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	205
Az ev. ref. theol. fakultás könyvtára	195	Városi múzeum és könyvtár	—
A gazdasági tanintézet könyvtára	196	KÖSZEG.	
Az iparos-egylet könyvtára	—	Az áll. seg. közs. polg. fiú- és leányiskola könyvtára	—
A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára	197	A Szent-Benedek-rend gimnáziumának könyvtára	206

KUN-SZENT-MIKLÓS.	Lap	LŐCSÉ.	Lap
Az ev. ref. gimnázium könyvtára	206	Az ág. ev. egyház könyvtára	212
A kaszinó könyvtára ...	207	A kir. kath. főgimnázium könyvtára	213
LAPÁS-GYARMAT.		A m. k. áll. felsőbb leányiskola könyvtára	214
A nyitra-várm. tanító- testület könyvtára ...	—	A m. k. áll. főreális- kola könyvtára	—
LEIBITZ.		LUGOS.	
A r. kath. plébánia könyvtára	—	Az áll. főgimnázium könyvtára	—
LELESZ.		A g. kath. egyházmegyei könyvtár	215
A jászóvári premontrei kanonok-rend konvent- jének könyvtára	208	MAGYAR-ÓVÁR.	
LÉVA.		A kegyes-tanítórend házi könyvtára	—
Az áll. tanítóképző-in- tézet könyvtára	—	A kegyes-tanítórend gimnáziumának könyv- tára	216
A kaszinó könyvtára ...	—	A m. k. gazdasági akadémia könyvtára	—
A kegyes-tanítórend házi könyvtára	209	A mosonmegyei törté- nelmi és régészeti egy- let múzeuma	217
A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára	—	MAKÓ.	
LIPÓTVÁR.		A m. k. áll. főgimnázium könyvtára	218
A kir. orsz. fegyintézet könyvtára	210	MAROS-VÁSÁRHELY.	
LIPTÓ-SZENT-MIKLÓS.		Az ev. ref. főgimnázium könyvtára	219
Az áll. polgári iskola tanári könyvtára	—	A r. kath. gimnázium könyvtára	220
LOSONCZ.		A gróf Teleki család könyvtára	221
Az áll. főgimnázium könyvtára	—	Az áll. tanítóképző-in- tézet könyvtára	—
A m. k. áll. tanítóképző- int. könyvtára	211		
A városi közkönyvtár	—		

MÁRAMAROS-SZIGET.	Lap	MISKOLCZ. (Folytatás.)	Lap
Az ev. ref. főgimnázium könyvtára	222	Az ev. ref. főgimnázium könyvtára	226
A kaszinó-egylet könyvtára	—	A k. kath. algimnázium könyvtára	227
A kegyes tanító-rend kath. gimnáziumának könyvtára	—	A nemzeti kaszinó könyvtára	—
A m. kir. áll. felsőbb leányiskola könyvtára	223	MODOR.	
MÁRIA-NOSZTRA.		Az áll. tanítóképző-intézet könyvtára	228
A fegyintézet könyvtára	—	MOHÁCS.	
MÁRIA-PÓCS.		A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—
A Szent-Bazil-rend monostorának könyvtára	—	MOÓR.	
MEDGYES.		A kapuczinus-rend kolostorának könyvtára	—
Az ág. ev. főgimnázium könyvtára	224	MUNKÁCS.	
MENHARD.		A m. k. áll. főgimnázium könyvtára	—
A róm. kath. plébánia könyvtára	—	Az áll. elemi fiúiskola könyvtára	229
MEZŐTUR.		NAGYBÁNYA.	
Az ev. ref. főgimnázium könyvtára	—	A kaszinó könyvtára ...	—
A központi olvasó-egylet könyvtára	225	A m. k. áll. főgimnázium könyvtára	230
MISKOLCZ.		A m. k. áll. polg. leányiskola könyvtára	—
Az ág. ev. egyház nyilv. könyvtára	—	A minorita-rend könyvtára	231
Az áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára	226	A polgári olvasókör könyvtára	—
Az áll. polg. fiúiskola könyvtára	—	A r. kath. plébánia könyvtára	—
Az ev. ref. egyházkerület felső leányiskolájának könyvtára	—	A városi elemi fiú- és leányiskola könyvtára	232
		NAGY-BECSKEREK.	
		Az áll. polg. és felső kereskedelmi iskola könyvtára	—

NAGY-BECSKEBEK. (Folyt.) Lap	NAGY-KANISZA. (Folyt.) Lap
A délmagyarországi tanító-egylet nagybecsereki főiskolájának könyvtára 232	A községi főgimnázium könyvtára 238
A kegyes-tanítórend házi könyvtára —	A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára 239
A községi főgimnázium könyvtára 233	NAGY-KÁROLY.
A közs. népiskola könyvtára —	A kegyes-tanítórend házi könyvtára —
NAGY-BITTSE.	A kegyes-tanítórend főgimnáziumának könyvtára —
Az olvasókör könyvtára 234	NAGY-KIKINDA.
NAGY-BUTTYIN.	A m. k. áll. gimnázium könyvtára 240
Az arad-buttyini kaszinó könyvtára —	NAGY-KÖRÖS.
NAGY-DISZNÓD.	Az ev. ref. főgimnázium könyvtára 241
Az ág. ev. felső népiskola tanítói és általános könyvtára —	A kertészeti egylet könyvtára 242
NAGY-ENYED.	A városi kaszinó könyvtára —
A Bethlen-főiskola múzeuma és könyvtára ... 235	NAGY-RÓCZE.
A kir. orsz. fegyintézet könyvtára 237	Az áll. polg. és felső kereskedelmi iskola könyvtára 243
A minorita rendház könyvtára —	NAGY-SZALONTA.
NAGY-KANISZA.	A községi gimnázium könyvtára —
Az áll. seg. közs. polg. fiúiskola könyvtára —	NAGY-SZEBEN.
A felső kereskedelmi iskola könyvtára —	Az ág. ev. tanítóképzőintézet könyvtára —
Az izr. elemi és polgári iskola könyvtára 238	Az ág. ev. főgimnázium könyvtára 244
A kaszinó könyvtára —	Az ág. ev. főreáliskola könyvtára —
A kegyes-tanítórend házi könyvtára —	Báró Brukenthal-múzeum —

NAGY-SZEBEN. (Folyt.) Lap

Az erdélyi főgymnázium- gyei gör. keleti ro- mán papnevelő-intézet könyvtára	245
Az erdélyi természettu- dományi egyesület mű- zeuma	—
Az erd. ág. ev. egyház- kerület könyvtára	246
Kárpát-múzeum	247
A m. kir. áll. főgimnázium könyvtára	—
A magyar polgári kör könyvtára	248
A Teréz-árvaház könyv- tára	249
A városi fegyvertár	—

NAGY-SZOMBAT.

A kath. érseki főgim- názium könyvtára	250
A közs. polg. fiiskola könyvtára	—
A magy. köznevelődési egyesület könyvtára	251
A Szent-Orsolya-rend ko- lostorának könyvtára	—
A r. k. elemi fiiskola könyvtára	252
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—

NAGY-VÁRAD.

Az állami főreáliskola könyvtára	—
A biharmegyei és nagy- váradi régészeti és tör- ténelmi egyesület mű- zeuma	253
A felső kereskedelmi is- kola könyvtára	254

NAGY-VÁRAD. (Folyt.) Lap

A jászóvári premontrei kanonok-rend kath. fő- gimnáziumának könyv- tára	254
A királyi jogakadémia könyvtára	255
A lat. szert. püspöki könyvtár	256

NASZÓD.

Az alapítványi főgimnázium könyvtára	—
---	---

NEMES-VID.

Népkönyvtár	257
-------------------	-----

NÉMET-BOGSÁN.

A kaszinó - egyesület könyvtára	—
--	---

NÉMET-ÚJVÁR.

A Szent-Ferencz - rend kolostorának könyvtára	—
--	---

NYIRBÁTOR.

A minorita rendház könyvtára	258
---------------------------------------	-----

NYIREGYHÁZA.

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára	—
Az ág. ev. tanítóképző könyvtára	259
A kaszinó könyvtára	—
A polgári olvasó-egylet könyvtára	—
Szabolcsmegyei múzeum Törvényhatósági köz- könyvtár	260

NYITRA.	Lap	PANNONHALMA.	Lap
Az egyházmegyei könyvtár	260	A Szent-Benedek-rend központi főkönyvtára	267
A felsőmagyarországi közmívelődési egyesület központi könyvtára	261	PÁPA.	
A kegyes tanító-rend házi könyvtára	262	Az ev. ref. főiskola könyvtára	268
A kegyes - tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára	—	A kaszinó könyvtára ...	269
A r. k. felsőbb leányiskola könyvtára	263	A Szent-Benedek-rend kath. gimnáziumának könyvtára	270
A püspöki nagy. papn. intézet könyvtára	264	A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—
OKOLICSNÓ.		PELSÓCZ.	
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—	Az ev. ref. egyház iskolai és népkönyvtára	271
OROSHÁZA.		PÉCS.	
A kaszinó könyvtára ...	—	Az áll. főreáliskola könyvtára	—
ORSOVA.		A ciszterczi-rend kath. főgimnáziumának könyvtára	272
Az állami tanintézetek könyvtára	265	A dunagózhajozási társaság pécsbányatelepi népiskolájának könyvtára	—
OSTFI-ÁSSZONYFA.		Az izr. hitközség fiú és leányisk. könyvtára ...	273
A dalegylet könyvtára	—	A kereskedelmi és iparkamara könyvtára ...	—
OSZTOPÁN.		A Porges-féle felsőkereszk. iskola könyvtára	—
A rom. kath. plébánia könyvtára	—	A püspöki könyvtár ...	274
PANCSOVA.		A püspöki liceum könyvtára	—
A m. k. áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára	—	PODOLIN.	
A m. k. áll. főgimnázium könyvtára	266	A kegyes-tanítórend al-gimnáziumának könyvtára	—
Az áll. polgári iskola könyvtára	—		

POPRÁD.	Lap
A magyarországi Kárpát-egyesület múzeuma	275
POZSONY.	
Az ág. ev. liceum könyvtára.	—
Az áll. felsőbb leányiskola könyvtára	277
Az állami tanítóképző-intézet könyvtára	—
A kaszinó könyvtára	278
A katonatiszti kaszinó könyvtára	—
A kereskedelmi akadémia könyvtára	—
A kereskedelmi és iparkamara könyvtára	279
A kir. jogakadémia könyvtára	—
A k. kath. főgimnázium könyvtára	280
A m. k. áll. főreáliskola könyvtára	281
A m. k. állami kórház könyvtára	—
A pozsonyi orvos- és termé. zettud. egyesület múzeuma és könyvtára	—
A pozsonyi prépostság könyvtára	282
A pozsonyi társas-kapitalan könyvtára	—
Schulpe György munkáskönyvtára	283
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—
A Szent-István-olvasókör könyvtára	—
A Toldy-kör könyvtára	284
Városi múzeum	—
Városi nyilvános könyvtár	285

Magyar Minerva. I. évf.

POZSONY-SZENT-GYÖRGY.	Lap
A kegyes - tanítórend kath. algimnáziumának könyvtára	285
A kegyes-tanítórend házi könyvtára	286
PRIVIGYE.	
A kegyes - tanítórend kath. gimnáziumának könyvtára	—
PRUSZKA.	
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—
RESICZABÁNYA.	
A kaszinó könyvtára	287
A polg. és felső népiskola tan. könyvtára	—
RÍMASZOMBAT.	
Az egyesült protestáns főgimnázium könyvtára	—
ROZSNYÓ.	
Az ág. h. ev. főgimnázium könyvtára	288
A jászóvári premontrei kanonok-rend kath. főgimnáziumának könyvtára	289
A püspöki könyvtár	—
A püsp. papnevelő-intézet könyvtára	—
SÁRBOGÁRD.	
Az ev. ref. népiskola könyvtára	290
SÁROSPATAK.	
Az áll. tanítóképző-intézet könyvtára	—
Az ev. ref. főiskola könyvtára	—

SÁTORALJA-UJHELY.	Lap	SOPRON.	Lap
A kegyes-tanítórend házi könyvtára	291	Az ág. evang. liceum könyvtára	299
A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára	292	Az ág. ev. egyházkerület tanítóképző-intézetének könyvtára	301
SEGESVÁR.		Az ág. ev. népiskola könyvtára	—
Az ág. ev. egyház műzeuma	—	Az áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára	302
Az ág. ev. gimnázium könyvtára	—	A kerületi kereskedelmi és iparkamara könyvtára	—
SELLEYE.		A Lähne-féle nagygimnázium könyvtára	—
A baranya-sellyei kaszinó könyvtára	293	A m. k. állami főreáliskola könyvtára	303
SELMECZBÁNYA.		Sopron várm. és Sopron sz. k. város régiségi múzeuma	—
Az ág. ev. liceumi főgimnázium könyvtára	—	A Szent-Benedek-rend házi könyvtára	304
A kegyes-tanítórend házi könyvtára	295	A Szent-Benedek-rend kath. főgimn. könyvtára	—
A kir. kath. nagygimnázium könyvtára	—	SOPRON-IVÁN.	
A m. k. bányászati és erdészeti akadémia könyvtára	—	A csepregi esperes-kerületi néptanító-egylet könyvtára	305
A magyar olvasó-társulat könyvtára	296	SŰMEG.	
SEPSI-SZENT-GYÖRGY.		A m. k. áll. reáliskola könyvtára	—
Az áll. seg. ev. ref. székely Mikó-kollégium könyvtára	—	A sümegi járási tanító-kör könyvtára	—
Székely nemzeti múzeum	298	SZABADKA.	
SIKLÓS.		Az áll. tanítóképző-intézet könyvtára	306
Az ellenzéki-kör könyvtára	299	A nemzeti kaszinó könyvtára	—
		A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—

SZABADKA. (Folytatás.)	Lap	SZÁSZSEBES.	Lap
A városi főgimnázium könyvtára	307	Az ág. ev. algimnázium könyvtára	314
Városi múzeum és köz-könyvtár	—	Az ág. ev. egyházkerület könyvtára	—
SZAKOLCZA.		SZÁSZVÁROS.	
A kir. kath. gimnázium könyvtára	308	Az áll. seg. ev. ref. Kún-kollégium könyvtára	—
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	309		
SZAMOSUJVÁR.		SZEGED.	
A g. k. tanítóképző-intézet könyvtára	—	Az áll. felsőbb leányiskola könyvtára	315
A kir. orsz. fegyintézet könyvtára	—	A csongrádvárm. tanítóegyesület könyvtára ...	316
A m. k. áll. főgimnázium könyvtára	310	Az ipartestület könyvtára	—
Az örmény kath. egyház könyvtára	—	A kegyes-tanítorend házi könyvtára	—
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—	A kegyes-tanítorend főgimn. könyvtára	317
A társalkodó-kör könyvtára	311	A kir. ker. börtönkönyvtára	—
SZARVAS.		A m. k. áll. főreáliskola könyvtára	—
Az ág. ev. főgimnázium könyvtára	—	A minorita rendház könyvtára	318
SZATMÁR.		A polg. és felső-kereskedelmi iskola könyvtára	
Az ev. ref. főgimnázium könyvtára	—	Somogyi-könyvtár és városi múzeum	—
A k. kath. főgimnázium könyvtára	312	A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	320
A püspöki és egyházmegyei könyvtár	—		
A püsp. papnevelő-intézet Sz.-Alajos-társulatának könyvtára ...	313	SZEGZÁRD.	
SZÁSZ-REGÉN.		Az áll. seg. közs. polgári iskola könyvtára	—
Az ág. ev. gimnázium és a szászrégeni ev. egyházkerület egyesített könyvtára	—	Tolnamegyei múzeum ...	—
		SZENTGERICZE.	
		Népkönyvtár	321

SZENTES.	Lap	SZÉKESFEHÉRVÁR.	Lap
A csongrád-várm. történelmi és régészeti társulat múzeuma	321	Az áll. főreáliskola könyvtára	329
A m. k. áll. főgimnázium könyvtára	322	A ciszterczi-rend kath. főgimnáziumának könyvtára	—
A kaszinó könyvtára ...	323	Püspöki könyvtár	330
SZENT-GOTTHÁRD.		A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—
Az állami gimnázium könyvtára	—	Városi közkönyvtár	—
A ciszterczi rend házi könyvtára	—	A Vörösmarty-kör könyvtára	—
SZEPESHELY.		SZILÁGY-SOMLYÓ.	
A püsp. papnevelő-intézet könyvtára	324	A minoriták r. k. algimnáziumának könyvtára	331
SZÉCSÁNY.		SZOLNOK.	
A torontál-szécsányi közs. elemi népiskola ifjúsági és népkönyvtára	—	A m. k. áll. főgimnázium könyvtára	—
SZÉCSÉNY.		A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	332
A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—	SZOMBATHELY.	
SZÉKELY-KERESZTUR.		A polg. és felső keresk. iskola könyvtára	—
Az áll. tanítóképző-intézet könyvtára	325	A premontrei kir. kath. főgimnázium könyvtára	—
Az unitárius főgimnázium könyvtára	—	A vasmegyei régészeti egyesület múzeuma	333
SZÉKELY-UDVARHELY.		A városi közkönyvtár	334
Az ev. ref. kollégium könyvtára	326	SZÖLLŐS-GYÖRÖK.	
A m. k. áll. felső leányiskola könyvtára	327	Az olvasó-kör könyvtára	—
A m. k. áll. főreáliskola könyvtára	—	SZTROPKÓ.	
A r. k. főgimnázium könyvtára	328	A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—
		TAPOLCZA.	
		Az áll. polg. fiúiskola könyvtára	335

TARCSAL.	Lap	TEMESVÁR. (Folytatás.)	Lap
A m. kir. vinczellér-iskola könyvtára	335	A Wieszner-féle polg. és felső kereskedelmi iskola könyvtára	342
TATA.		TÉCSÓ.	
A kegyes-tanítórend házi könyvtára	—	Az olvasókör könyvtára	—
A kegyes-tanítórend kath. gimnáziumának könyvtára	—	TIHANY.	
TEMESVÁR.		A pannonhalmi Szent-Benedek-rend tihanyi apátságának könyvtára	343
A belvárosi közs. népiskola könyvtára	336	TISZAFÜRED.	
A délmagy. természet-tud. társulat múzeuma	—	Múzeum és közkönyvtár	—
A délmagyarországi történelmi és régészeti múzeum-társulat múzeuma	337	TORDA.	
A g. kel. szerb egyházmegyei könyvtár	338	A jótékony olvasó Erzsébet-nőegylet könyvtára	344
A kegyes-tanítórend házi könyvtára	339	A kaszinó könyvtára	345
A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára	—	Az unitárius gimnázium könyvtára	—
A kereskedelmi és iparkamara könyvtára	—	TORNALLYA.	
A közs. el. népiskola könyvtára	340	A gömöri ev. ref. egyházmegye könyvtára	—
A m. k. áll. főreáliskola könyvtára	—	TÓSZEG.	
A temesvár-gyárvárosi magyar társaskör könyvtára	—	A róm. kath. plébánia könyvtára	346
A temesvár-gyárvárosi nép- és ifjúsági könyvtár	341	TÓTMEGYER.	
A temesvár-józsefvárosi polgári olvasó-egylet könyvtára	—	A róm. kath. népiskola könyvtára	—
Városi könyvtár	342	TRENCSÉN.	
		Az áll. felsőbb leányiskola könyvtára	—
		A kegyes-tanítórend házi könyvtára	—
		A kir. kath. főgimnázium könyvtára	347

	Lap	VÁCZ. (Folytatás.)	Lap
TRSZTENA.		A kegyes-tanítórend házi könyvtára	355
A kir. kath. gimnázium könyvtára	347	A kegyes-tanítórend kath. főgimnáziumának könyvtára	—
TURKEVE.		A püspöki és egyházmegyei könyvtár	—
Az első kaszinó-egylet könyvtára	348	A siketnémák intézetének könyvtára	356
Az ev. ref. népiskola könyvtára	—	Váci múzeum	—
TURÓCZ-SZENT-MÁRTON.		VÁGUJHELY.	
A felvidéki magyar közmívelődési egyesület közkönyvtára	—	Az izr. reáliskola tanári könyvtára	—
A múzeumi tót társaság gyűjteményei	349	VELENCZE.	
A túróczyi magyar olvasó és társaskör könyvtára	—	A vértessaljai ev. ref. egyházmegye könyvtára	357
UJVERBÁSZ.		VERBÓ.	
Az áll. seg. közs. algimnázium könyvtára	350	A felvidéki magyar közmívelődési egyesület vándorkönyvtára	—
UJVIDÉK.		VERSECEZ.	
A g. kel. szerb. főgimnázium könyvtára	—	Az állami főreáliskola könyvtára	358
A kir. kath. magyar főgimnázium könyvtára	351	A községi tanintézetek könyvtára	—
A szerb felsőbb leányiskola könyvtára	—	Városi múzeum	359
UNGVÁR.		VESZPRÉM.	
A g. kath. püspökség könyvtára	—	Az angol kisasszonyok intézetének könyvtára	—
A g. kath. tanítóképző-int. könyvtára	352	A kegyes-tanítórend főgimnáziumának könyvtára	—
A kir. kath. főgimnázium könyvtára	353	A r. k. papnevelő-intézet könyvtára	360
A püspöki papnevelő-intézet könyvtára	—	A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára	—
VÁCZ.			
Az egyesült kaszinó-kör könyvtára	354		
Az első ált. ipartársulat könyvtára	—		

ZALA-APÁTI.	Lap	ZNIÓVÁRALJA.	Lap
A pannonhalmi Szent-Benedek-rend zalavári apátságának könyvtára	360	A m. k. áll. elemi tanítóképző-intézet könyvtára	364
ZALAEGERSZEG.		ZÓLYOM.	
Az áll. főgimnázium könyvtára	361	A m. k. áll. elemi iskola könyvtára	—
ZENTA.		ZOMBOR.	
A községi gimnázium könyvtára	—	Áz állami főgimnázium könyvtára	—
ZILAH.		A bács-bodrogh-várm. történelmi társulat múzeuma	365
Az áll. seg. ev. ref. főgimnázium könyvtára	—	A városi felső kereskedelmi iskola könyvtára	—
A szilágyvármegyei ált. tanítótestület könyvtára	363	A városi könyvtáregylet könyvtára	366
ZIRCZ.		ZSOLNA.	
A ciszterczi-rend központi könyvtára	—	A k. kath. gimnázium könyvtára	—

TARTALOM.

	Lap
Előszó	III
Gróf Széchenyi Ferencz. Irta F. V.	V
A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége	XIX
Magyarország múzeumi és könyvtári	1
A gyűjtemények jegyzéke	266

Könyvtárkezelők szives figyelmébe!

Köz-, tanári-, ifjúsági-, önképző és egyéb könyvtárak felszerelése alkalmával czéggemet szives figyelmébe ajánlom, mivel az ország összes kiadóival való előnyös összeköttetéseim lehetővé teszik, hogy bármely más czég ajánlatával szemben a kívánt műveket jóval olcsóbban szállíthassam.

Kimerítő könyvárjegyzékeimet kívánatra ingyen és bérmentve küldöm meg.

Szives megkereséseket kérve

tisztelettel

Vass József

könyvkereskedése és minta-antiquáriuma

Budapest, VII., Erzsébet-körút 38. sz.

Az alant felsorolt művek, míg a készlet tart, a következő olcsó árakon megszerezhetők a fentírt czégnél teljesen új példányokban :

- Athenaeum kézi lexikona.** 2 kötet. Diszes kötésben (32 kor.)..... 8 kor.
Ballagi Mór. Magyar-német és német-magyar nagy szótár. 2 kötet.
Diszes kötésben (32 kor.) 18 kor.
Ballagi Mór. A magyar nyelv teljes szótára. 2 kötet (12 kor.)..... 3 kor.
Finály Henrik. A latin nyelv teljes nagy szótára (20 kor.) 11 kor.
Pallas nagy francia szótára. A francia nyelv teljes szótára. Szerk.:
Pokorny Ede. 5 kötet. Diszes vászonkötésben (40 kor.) 10 kor.
Öt nyelvű szótár. A magyar, német, angol, francia és olasz nyelv. Szerk.:
Somogyi Ede. 2 kötet. Diszes kötésben (30 kor.) 7 kor. 50 fill.
Wekerle László. Kis lexikon. Egyetemes ismerettár számos képes
melléklettel. Diszes vászonkötésben (8 kor.) 2 kor.
Szekrényi Lajos. Bibliai régiségtudomány kézikönyve. Számos képpel.
Diszkötésben (12 kor.) 3 kor.
Kerékyártó Árpád. Magyarország műveltségi fejlődése (889-től 1801-ig.)
Diszkötésben (12 kor.) 2 kor.
Goethe F. A lélekrokonság. Regény. Fényes diszkötésben (7 kor. 20 fill.)
..... 1 kor. 80 fill.
Fischer Sándor, ford.: Tolnai Lajos. Petőfi Sándor élete és művei.
Előszóval ellátta Jókai Mór. Remek diszkötésben (13 kor.)..... 5 kor.
Ezeregy éjszaka. (Arab regék.) Az eredeti nagy kiadás után fordította
Vörösmarty Mihály stb. Képekkel diszitett teljes kiadás. 4 kötet.
Diszes kötésben (16 kor.)..... 6 kor.
Flammarion Camille. A csillagok világa (népszerű csillagászatban)
és az égboltozat egyetemes leírása. 2 kötet. Művészi kiviteli ábrákkal,
csillagászati térképpel. Diszkötésben (5 kor.)..... 3 kor.
Igmándy Mihály. Magyar szellemi élet. Elbeszélések és rajzok a magyar
írók és művészek életéből. Fényes diszkötésben (10 kor.)..... 6 kor.

Az Athenaeum r. t. kiadásában megjelent:

A Magyar Nemzet Története

tíz kötetben.

2785 szövegképpel és 408 fényes
kivitelü külön műmelléklettel.

..... Millenniumi kiadás.

..... Szerkeszté
.....

Szilágyi Sándor.

Ára díszes és tartós félbörkötésben 160 kor.

A Millenniumi Történet beosztása:

- I. kötet: **Magyarország a királyság megalapításáig.** *Vasary Kólos* bevezetésével írták *Fröhlich Róbert*, *Kuzsinszky Bálint*, *Nagy Géza* és *Marczali H.*
 - II. kötet: **Magyarország története az Árpádok korában.** (1038—1301.) Írta *Marczali Henrik*.
 - III. **Az Anjou-ház és örökösei.** (1301—1439.) Írták *Pór Antal* és *Schönherr Gyula* (egyszersmind segédszerkesztő).
 - IV. kötet: **A Hunyadyak és a Jagellók kora.** (1439—1526.) Írta *Fraknói Vilmos*.
 - V. kötet: **Magyarország története I. Ferdinándtól Rudolfig.** (1527—1608.) Írta *Acsády Ignác*.
 - VI. kötet: **Magyarország története II. Mátyástól III. Ferdinándig.** (1608—1657.) Írta *Angyal Dávid*.
 - VII. kötet: **I. Lipót és I. József kora.** (1657—1711.) Írta *Acsády Ignác*.
 - VIII. kötet: **A restauratio kora.** (1712—1815.) Írta *Marczali Henrik*.
 - IX. kötet: **A nemzeti államalkotás.** (1815—1848.) Írta *Ballagi Géza*.
 - X. kötet: **A modern Magyarország.** (1848—1895.) Írta *Márki Sándor* és *Beksicza Gusztáv*.
- Epilogus. Írta *Jókai Mór*.

A nmlt. vallás- és közoktatásügyi ministerium az összes kulturális intézeteknek beszerzésre ajánlotta.

Második
kiadás. o

Az Athenaeum r.-társulat
* kiadásában megjelent *

Második
kiadás. o

A

MAGYAR TÖRTÉNELMI

Képes d

Második kiadás

A legjelesebb szakl

BECS

Több mint 500 szö

A mű ára ké

Megrendeléseket elfogad az ATHENAEUM könyv-
kiadóhivatala és minden könyvkereskedés.